

SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY
シーナカリンウィロート大学

บันทึกความทรงจำ 3.11 FUKUSHIMA 3.11

3.11 福島の記憶

“โครงการแปลหนังสือเพื่อชุมชน”

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บันทึกความทรงจำ 3.11
FUKUSHIMA

3.11 福島の記憶

SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY
シーナカリンウィロート大学

はじめに

本書『3.11 福島記憶』は、タイ国立シーナカリンウィロート大学人文学部東洋言語学科の「外国語書籍翻訳・寄贈を通じたコミュニティ貢献プロジェクト」の一環として作られました。中国語、韓国語および日本語を専攻する学生たちが、各言語で発表された作品からタイの人々に知ってほしい内容を翻訳して書籍化し、全国の教育機関への無償配布を通じて地域コミュニティに届けるといふものです。学生の情報収集・処理能力や翻訳スキルを高めるとともに、社会に奉仕する経験を積むことが本プロジェクトのねらいです。

私たち日本語専攻では、2011年3月11日に発生した東日本大震災に伴う東京電力福島第一原子力発電所事故で影響を受けた住民の証言を題材に選びました。現在タイには原発がありませんが、我が国のエネルギー問題や地域社会のあり方を考えるうえで、重要な教訓を含んでいると考えたためです。

本プロジェクトには「日本語翻訳の基礎」科目を履修した3-5年生30名が参加し、2017年12月にキックオフとなりました。2018年1月には福島大学うつくしまふくしま未来支援センター（FURE）相双地域支援サテライトの坪井真喜^{つぼいまき}特任専門員を講師に招き、福島の概要や原発事故の被害、復興への取り組みになどついて学びました。学生たちは基礎的な知識を得ることができただけでなく、事故が奪ったもっとも尊いものが、人々の平穏な暮らしを支える「コミュニティの絆」であったことに気付かされました。

学生たちはその後も作業を進め、2018年4月に翻訳作業が終わりました。編集・校正作業を経て5月に書籍が完成し、学生たちが日本語教育を実施している全国の高校・大学に赴くなどして100カ所以上に配布される予定です。本書に収録されている被災住民の証言には、タイではほとんど報じられていない事実が数多く含まれています。日・タイ2か国語版として刊行し全国に届けることで、日本語学習教材としてのみならず、タイの人々が自分たちの日常を見つめ直す一つのきっかけとしていただけたら望外の喜びです。

最後になりましたが、住民証言の使用を快諾くださった福島の各自治体、個人の皆様、特別講義や関係機関との連絡調整の労をとってくださったFUREの坪井様、福島の美しい写真を提供してくださったブログ「Wonderful bike & train tour in Fukushima 福島大好きおじさんの自転車・鉄道旅日記」運営者の西田健彦^{にしただけひこ}様に心より御礼申し上げます。

2018年5月

タイ国立シーナカリンウィロート大学人文学部

東洋言語学科日本語専攻 専任講師

パットオン・ピパタナクル

คำนำ

หนังสือ “บันทึกความทรงจำ FUKUSHIMA 3.11” สองภาษาฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของ “โครงการแปลหนังสือเพื่อชุมชน” ของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดำเนินการตั้งแต่เดือนธันวาคม 2560 ถึงเดือนพฤษภาคม 2561 ซึ่งเป็นโครงการที่สาขาวิชาจีน ญี่ปุ่นและเกาหลีจัดขึ้นเพื่อให้นิสิตในหลักสูตรฯ จัดทำหนังสือความรู้เกี่ยวกับประเทศจีน ญี่ปุ่นและเกาหลีเป็นฉบับภาษาไทย สำหรับมอบให้แก่โรงเรียนที่มีความต้องการทั่วประเทศ นอกจากจะทำให้นิสิตได้เรียนรู้ขั้นตอนการค้นคว้าหาข้อมูลในภาษาต่างๆ และฝึกปฏิบัติเพื่อเพิ่มทักษะการแปล สามารถบูรณาการกับรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนภาษาและการแปลแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้นิสิตบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม สร้างสำนึกต่อสาธารณะ

ส่วนของสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นนั้น มีนิสิตชั้นปีที่ 3-5 และนักศึกษาแลกเปลี่ยนชาวญี่ปุ่น เข้าร่วมโครงการรวมทั้ง 30 คน บูรณาการกับรายวิชา JPN381 การแปลภาษาญี่ปุ่นเบื้องต้น จากการรับฟังการบรรยายพิเศษ โดยคุณสึโบอิ มากิ วิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยฟูกูชิมะ ประเทศญี่ปุ่น ในหัวข้อ “ความเสียหายและการฟื้นฟูจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ชายฝั่งตะวันออกญี่ปุ่น (3.11) ข้อคิดจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ จังหวัดฟูกูชิมะ” รวมถึงการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประสบภัยจากเหตุการณ์ดังกล่าว ผู้เข้าร่วมโครงการจึงเกิดแรงบันดาลใจและสนใจนำบันทึกประสบการณ์ของผู้ประสบภัยในจังหวัดฟูกูชิมะ มาแปลเป็นภาษาไทย เพื่อเผยแพร่ให้คนไทยทั่วประเทศรับรู้ในวงกว้าง ทำให้เข้าใจสถานการณ์ในประเทศญี่ปุ่น ความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ และได้รับรู้เสียงจากผู้ประสบภัยจริง นอกจากนี้ ในการจัดทำหนังสือเป็นสองภาษาคือญี่ปุ่นและไทย เป็นการบริการวิชาการให้ผู้สนใจได้ศึกษาภาษาและการแปลด้วย

นิสิตทุกคนมีความตั้งใจและทุ่มเทในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การพิมพ์ต้นฉบับ รวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม การแปลและตรวจแก้ การจัดรูปเล่มและการบรรณาธิการ นับว่าเป็นประสบการณ์ที่มีค่าอย่างยิ่งสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการ

ขอขอบคุณผู้สนับสนุนทุกท่านทั้งระดับองค์กรและบุคคลในจังหวัดฟูกูชิมะที่เอื้อเฟื้อข้อมูล บันทึกการสัมภาษณ์ผู้ประสบภัยและภาพเพื่อใช้เป็นต้นฉบับภาษาญี่ปุ่นในการแปล ขอขอบคุณคุณนิชิตะ ทะเกะฮิโกะที่อนุญาตให้ใช้ภาพถ่ายจากบล็อก “Wonderful bike & train tour in Fukushima” ประกอบหนังสือ

หวังว่าหนังสือเล่มนี้ จะช่วยให้ผู้อ่านทุกท่านรับรู้สถานการณ์ปัจจุบันของประเทศญี่ปุ่น ผ่านมุมมองและความรู้สึกของผู้ที่อยู่ในพื้นที่จริงมากขึ้น การแปลเป็นหน้าที่หนึ่งของผู้รู้ภาษาที่จะถ่ายทอดความจริงให้สาธารณชนเกิดความรู้ความเข้าใจดีขึ้น ดิฉันและนิสิตทุกคนยินดีอย่างยิ่งที่มีโอกาสเช่นนี้

ภัทรอร พิพัฒน์กุล

บรรณาธิการ

目 次

はじめに

(頁)

1. 東日本大震災の被害と復興の取り組み～福島原発事故を中心に～ 坪井真喜・・・1
(福島大学うつくしまふくしま未来支援センター相双地区支援サテライト特任専門員)
2. 原発事故に伴う避難区域の変遷と被災地の人口推移 パットオン・ピパタナクル・・・13
(シーナカリンウィロート大学人文学部東洋言語学科専任講師)
3. 被災住民の証言
 - 1) 大熊町
 - 「私のできることをする」 市川スミさん・・・22
 - 「変わる生活と、父の思い」 佐久間國幸さん・・・26
 - 「“伝える” こと」 田澤憲郎さん・・・30
 - 「原発事故の現場から」 土屋繁男さん・・・34
 - 2) 葛尾村
 - 住民インタビュー① 岩間金政さん・・・38
 - 住民インタビュー② 松本貢一さん・・・42
 - 住民インタビュー③ 吉田隆さん・・・46
 - 3) 浪江町
 - 「3月10日に戻って、いろいろなものを見てみたい」
泉田七海ちゃん、真美さん、利雄さん・・・50
 - 「希望の光をみつけるまで」 澤田裕美さん・・・54
 - 「今までは守っているつもりでしたが、いつもお互いが支え合っていることに
気づかされました」 志賀隆充さん・・・58
 - 「『人との絆』の大切さが身にしみた震災」 高野康幸さん・・・63
 - 「浪江小の校歌を忘れたくない」 長竹麻弘さん①・・・67
 - 「失ったものより得たものの方が多いと信じたい」 長竹麻弘さん②・・・67
 - 4) 檜葉町
 - 「折れそうな心を勇気づけてくれた娘たちの前向きな姿」 遠藤仁子さん・・・72
 - 「臨月に入ってからの震災、避難生活を転々とするなかで出産」 坂本正美さん・・・76

「檜葉に帰町する人たちに何ができるのか、それを考え行動しながら 檜葉で暮らす」 高木秀勝さん、たつ子さん	80
「檜葉という町があってこそ成り立っていた酪農という仕事」 蛭田博章さん	84
5) 広野町	
「津波のすごさを目撃した」 新妻常敬さん	88
6) 双葉町	
住民インタビュー① 熊川多恵子さん	92
住民インタビュー② 西内重夫さん	96
7) 南相馬市	
「震災日記」 菅野幾代さん	100
「友人・知人あての手記」 菅野啓明さん	110
「人を物に変えてしまった」 高橋美加子さん	113
4. 日本人交換留学生のレポート	
「福島第一原発事故に関する一考察」 安田佳乃子 (東京外国語大学国際社会学部3年、シーナカリンウィロート大学留学中)	117
「福島第一原発事故からの半年間～富岡町の記録から～」 吉村花恵 (東京外国語大学国際社会学部3年、シーナカリンウィロート大学留学中)	122
5. この本に出てきたことば	132
6. 参考文献	139
7. ご協力いただいた自治体・団体および個人の皆様	140
8. プロジェクトメンバー	142

สารบัญ

คำนำ

หน้า

1. ความเสียหายและการฟื้นฟูจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ชายฝั่งตะวันออกญี่ปุ่น (3.11) ข้อคิดจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ จังหวัดฟูกูชิมะ สึโบอิ มากิ (Fukushima Future Center for Regional Revitalization, Fukushima University)..... 6
2. การเปลี่ยนแปลงของประกาศพื้นที่อพยพเนื่องจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ และการย้ายถิ่นของประชากรในพื้นที่ประสบภัย ภัทร์อร พิพัฒน์กุล (อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).....16
3. เสียงของผู้ประสบภัย
 - 1) เมืองโอคุมะะ
 - “ผมจะทำในสิ่งที่ทำได้” คุณอิจิคาวะ สุมิ..... 24
 - “วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปกับความทรงจำของคุณพ่อ” คุณซาคุมา คุนิยุกิ..... 28
 - “บันทึกเหตุการณ์ภัยพิบัติโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะไดอิจิ” คุณทาซาวะ โนริโอะ. 32
 - “จากสถานที่เกิดอุบัติเหตุฟูกูชิมะนิวเคลียร์” คุณสึจิชิมะ ชิเงะโอะ..... 36
 - 2) หมู่บ้านคัทสึระโอะ
 - บทสัมภาษณ์คุณอิวามะ คาเนะมะสะ..... 40
 - บทสัมภาษณ์คุณมัทสึโมะโตะ โคอิจิ..... 44
 - บทสัมภาษณ์คุณโยชิตะ ยูตะกะ..... 48
 - 3) เมืองนามิเอะ
 - “อยากย้อนกลับไปวันที่ 10 มีนาคม ไปดูอะไรหลายๆ อย่าง”
อิสุมิตะ นานามิจัง คุณ मामิ คุณโทชิโอะ... 52
 - “จวบจนพบแสงแห่งความหวัง” คุณซาวาดะ ยูมิ..... 56
 - “เคยเข้าใจว่าผมเป็นฝ่ายปกป้องดูแล ที่จริงแล้วเราต่างปกป้องดูแลซึ่งกันและกัน”
คุณชิเกะ ทาคามิสึ..... 60
 - “ภัยพิบัติที่หล่อหลอมความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน” คุณทากะโนะ ยะสุยุกิ..... 65

“ไม่ยอมกลืนเพลงโรงเรียนประถมนามิเอะ” คุณนากะทาเคะ มาอิโระ(1).....	69
“ผมอยากเชื่อว่ามีสิ่งที่ได้รับมากกว่าการสูญเสีย” คุณนากะทาเคะ มาอิโระ(2).....	70
4) เมืองนาราระ	
“ความมุ่งมั่นของลูกสาวได้เป็นกำลังใจให้ในวันที่หัวใจกำลังสลาย” คุณเอ็นโด จินโกะ.	74
“ภัยพิบัติแผ่นดินไหวในเดือนกำหนดคลอดและการคลอดลูกในช่วงอพยพ” คุณซากาโมโตะ มาซามิ.....	78
“จะอย่างไรให้กับผู้คนที่จะกลับเมืองนาราระได้บ้าง ผมใช้ชีวิตอยู่ที่เมืองนาราระ แล้วคิดเรื่องนี้ไปด้วย”คุณทาคากิ ฮิเดคาซึ และคุณทาชิโกะ...	82
“กิจการฟาร์มโคนม ณ เมืองนาราระ” คุณฮิรุตะ ฮิโรฮากิ.....	86
5) เมืองฮิโรโนะ	
“เห็นความรุนแรงของสึนามิ” คุณนีชิมะ ชิเนทากะ.....	90
6) เมืองฟูตาบะ	
บทสัมภาษณ์คุณทาเอโกะ คุมะคาวะ.....	94
บทสัมภาษณ์คุณนิชิอุจิ ชิเงโอะ.....	98
7) อำเภอมินามิโชมะ	
“กลอนบันทึกจากภัยพิบัติแผ่นดินไหว” คุณคันโนะ อิกุโยะ.....	105
“บันทึกที่เขียนให้เพื่อนและคนรู้จัก” คุณคันโนะ เคเม.....	111
“คนถูกเปลี่ยนให้เป็นสิ่งของ” คุณทาคาฮาชิ มิกะโกะ.....	115
4. รายงานของนักศึกษาแลกเปลี่ยนชาวญี่ปุ่น (มหาวิทยาลัยโตเกียวภาษาต่างประเทศ)	
“บทความวิเคราะห์เหตุการณ์ภัยพิบัตินิวเคลียร์ฟูกุชิมะไดอิชิ” ยาซูดะ คาโนโกะ.....	119
“บันทึกจากเมืองโทมิโอกะ-ช่วงครึ่งปีหลังจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกุชิมะ ไดอิชิ” โยชิมุระ ฮานาเอะ.....	126
5. คำศัพท์น่ารู้.....	132
6. บรรณานุกรม.....	139
7. รายการผู้สนับสนุน.....	141
8. คณะผู้จัดทำ.....	142
* ข้อตกลง (1) การระบุชื่อคนญี่ปุ่นในภาษาไทยจะเรียงจากนามสกุลก่อนชื่อ ตามธรรมเนียมนิยม (2) การแปลชื่อสถานที่ในหนังสือเล่มนี้ 県=จังหวัด 市=อำเภอ 町=เมือง 村=หมู่บ้าน	

東日本大震災の被害と復興の取組み～福島原発事故を中心に～

福島大学うつくしまふくしま未来支援センター

相双地域支援サテライト

特任専門員 つばい まき 坪井真喜

1. 福島県の概要

福島県は、日本の東北地方南部に位置し、人口 188 万人、面積 13,783 km²の全国で 3 番目に大きい都道府県である。海、山、川、湖などの豊かな自然に恵まれ、それらを活かした農林水産業が盛んである。都道府県別の農業産出額は福島県が 2450 億円で金額では全国 7 位である（2009 年）。米は全国 5 位の農業産出額（2009 年）、有機栽培や無農薬栽培に取り組む農業者も多い。特に桃は全国有数の生産量を誇り、皇室・宮家への献上桃として指定されるなど高品質なことでも知られている。また東京から福島市まで新幹線で 1 時間半と比較的近距离で、震災前は首都圏からスキー、登山、海水浴、釣り、サーフィンなどエコツーリズムを楽しむ観光客が年間を通じて訪れ、大都市からの移住先としても人気が高かった。

福島県は奥羽山脈と阿武隈高地により東から浜通り、中通り、会津地方と 3 つの地域に分けられる。気候風土もそれぞれに異なり、多様な伝統文化が息づいている。県の人口は 1995 年の 210 万人をピークに減少に転じ、山間部では急速な過疎化が進む中でも、相馬野馬追（相馬市、南相馬市ほか）や二本松提灯祭（二本松市）などに代表される祭礼や、三匹獅子や農村歌舞伎など各地域に伝わる伝統芸能の継承に力を入れている。

2. 東日本大震災の発生

2011 年 3 月 11 日 14 時 46 分、東北地方の太平洋沖を震源とするマグニチュード 9.0 の地震が発生した。この地震により、場所によっては波高 10m 以上、最大遡上高 40.1m にも上る巨大な津波が発生し、東北地方と関東地方の太平洋沿岸部に壊滅的な被害が出た。また、大津波以外にも、地震の揺れや液状化現象、地盤沈下、ダムの決壊などによって、北海道南岸から東北を経て東京湾を含む関東南部に至る広大な範囲で被害が発生し、各種のライフラインが寸断された。死者 15,893 人、行方不明 2,553 人、負傷 6,152 人、避難した人は最大で 40 万人以上、住宅の倒壊は全壊・半壊を合わせ約 40 万棟にのぼった。福島県内の死者・行方不明者数は 1810 人、そのうち約 9 割は沿岸部での津波に巻き込まれたことによる水死と考えられている。

この大津波により、浜通りを南北に走る国道 6 号線は各所で津波の到達により通行できな

くなった。車や漁船、家屋のがれき等が沿岸部から内陸へと国道を越えて押し流されたため、住民の避難も妨げられ、消防や自衛隊の救助活動を困難にした。各地で地震と大津波の救助活動に追われる中、沿岸部の住民の間では「原発が危ない」といううわさがまたたく間に広がった。発電所で働いていた住民は少なくなく、危機的な状況を家族や親戚に伝えたためと思われる。しかし「原発は絶対に事故を起こさない」などのいわゆる「安全神話」を信じていた住民にとって、このうわさをすぐに信じることはできなかつたろう。

3. 東京電力福島第一原子力発電所事故の発生

沿岸部の^{ふたばまち}双葉町・^{おおくままち}大熊町にまたがる東京電力福島第一原子力発電所では地震と津波の影響で炉心溶融（メルトダウン）など一連の放射性物質の放出をともなった原子力事故が発生した。3月11日夜、非常用炉心冷却装置の機能不全のため、首相官邸より原子力緊急事態宣言が発令され、発電所1号機の半径2kmの住民1,864人に避難指示が出された。翌12日には1号機で水素爆発、14日に2号機で炉心損傷および格納容器損傷による放射性物質の大気中への放出、3号機で水素爆発、15日に4号機水素爆発が連続的に発生した。それに伴い住民への避難指示や屋内退避指示が徐々に拡大され、最大時は半径30kmに及んだ。避難指示を受けた住民のなかには、1、2日で戻ってこられると考え、ほとんど何も持たずに避難した人も少なからずいた。また、やむをえずペットや家畜を置き去りにしてきた住民もあり、多くの動物たちが犠牲となった。

4. 原発事故の影響

1) 避難生活

避難指示により近隣市町村や隣県の体育館や公民館などの避難所、親戚宅、宿泊施設など転々と移動を繰り返した住民も多くいた。避難指示を受けた住民だけにとどまらず、半径30km以上離れた地域に住んでいても小さい子どもを持つ親などは、放射性物質の健康影響を危惧しそれぞれの判断で自主的に全国各地に避難した人も多くいた。最大で16万もの人々が自宅を離れ、避難生活を強いられた。

いつ自宅に戻れるかわからない、被ばくしてしまったのではないかと、家族がばらばらになった、隣近所の人たちがどこに避難したかわからないなどの不安に加え、知らない土地で不自由な暮らしを強いられ、時には避難者に対する差別に怯えながら人々は避難を継続せざるをえなかった。それまで支えあいながら築いてきた地域コミュニティは避難により崩壊した。一方、県内各地では仮設住宅の建設が急ピッチで進められ、同年5月から一部で入居が始まった。最終的に計13,726戸の仮設住宅が供給されたが、住宅の間取りは少人数向けにできており、それまで3世代、4世代が同居していた家族は別れて暮らさざるを得なかった。また、

仮設住宅は構造的に壁が薄く、隣人の生活音がつつぬけになるなどストレスも大きかった。仮設住宅団地には日中だれでも利用できる集会所があり、その多くに管理運営する職員が配置され、コミュニティ形成や健康維持、ストレス発散を目的にお茶会や手芸クラブ、体操教室などのサロンが定期的に行われた。また、全国各地から支援団体や有名人が慰問に訪れ、コンサートや料理教室、交流会なども行われた。

福島県では、建物の倒壊や火災、津波など地震による直接的な原因で死亡（直接死）した人が 1607 名であったのに対し、避難生活を送る間に病気で亡くなったり、体調悪化や過労など間接的な原因で死亡したりする「震災関連死」が 2202 名と直接死を上回った（復興庁、2017 年 9 月末現在）。

2) 健康影響の不安

震災前は原発が近くにあっても放射線による健康影響について専門的な知識を持っている住民は少なかった。このため原子爆弾（原爆）やチェルノブイリ原発事故のイメージを重ね、「がんになるのではないか」、「外に出ると被ばくするのではないか」と不安を募らせる人も多かった。チェルノブイリでは事故後 5 年たってから小児甲状腺がんが増えたことがわかっており、県は震災当時 18 歳以下の子どもを対象に甲状腺検査を無料で実施している。また、ホールボディカウンターによる内部被ばく検査体制も整備され、希望者は放射性物質が体内に取り込まれていないかを知ることができるようになった。学校へ通う生徒・児童や希望する住民には、各市町村から積算線量を測定できるガラスバッジが配布された。一定期間首から下げるなどして身に着けることで、日常生活でどの程度の外部被ばくを受けるのか知ることができた。内部・外部被ばく検査で高線量が検出された人はほぼ皆無であり、今のところ 2011 年の原発事故の影響で明らかに特定のがんが増えたという医学的エビデンスは確認されていないものの、引き続き注意深く調査・検証を続けていくことが求められている。そして、今回の原発事故による長期的な低線量被ばくの健康影響についても全容解明がなされることが期待されている。

5. 復興に向けた取り組み

1) 除染

原発事故直後から放射能汚染の実態把握のため線量調査が県内全域で行われた。事故直後は原発からの距離で避難区域が決められたが、調査により汚染度は当時の風向きや気候、地形によりだいぶ差があることがわかった。40 キロ以上離れた飯舘村は、^{いいてむら}震災直後は避難指示を受けなかったが、調査により汚染が判明し、事故から 1 か月が経って計画的避難区域に指定された。徐々に様々な汚染の実態が解明され、各地で除染が進んだ。まずは公共施設、学校等が優先的に除染され、その後家屋、道路、農地でも行われた。また、空間線量を計測す

るモニタリングポストが各地区に設置され、住民は状況を常に把握できるようになった。

2) 風評被害の払拭

事故直後に生産された野菜や米の一部から放射性セシウムが検出されたことを機に、福島県の農産物全体が汚染されているかのようなイメージが膨らんでいった。農業従事者は農地の除染や放射性物質が作物に移行しない栽培法を実践し、国、県、市町村は基準値以上のものは流通しないようきめ細かい食品の検査（モニタリング）体制を整えたりした。実際には人の手で管理され栽培された農産物から放射性物質が検出されることは皆無とあってよい。しかし「汚染されている」というネガティブなイメージだけが独り歩きし、農産物の価格が下がったり、従来の販路が失われたりして、農業者の生産意欲を著しく低下させた。以前から後継者・担い手不足による高齢化が深刻だったところに事故が起こり、離農が加速した。また海産物については、原発から汚染水がたびたび海に流れ出るなどの事態が発生したことで、安全性が確認されているにもかかわらず、いまだに根強い風評被害が存在する。県は農産物のモニタリング結果を閲覧できるウェブサイトを開設し、消費者への情報提供を行っているほか、日本各地はもちろん、海外でも農産物の安全・安心・高品質を PR するための広報活動を行っている。

3) 生活インフラの整備

除染や時間の経過により放射線量が下がり、避難指示が解除されても、生活するために必要な基盤（病院、商店、コミュニティなど）が避難によって崩壊しており、住民がすぐ帰還できるわけではなかった。避難指示を受けた市町村は、帰還に向けこれらの整備を行い、住民の生活環境を整えている。商業施設の新設、診療所の新設や診療科目の増設、雇用確保のための企業誘致のほか、コミュニティ再生のため交流館や道の駅を新設する自治体もある。これらの要因もあり、帰還する住民はわずかずつではあるが増えている。帰還率は川内村 81%、広野町 73.6%、楡葉町 26.2%、葛尾村 13.3%、富岡町 2.8%、浪江町 2.1%、飯舘村 9.4% となっている（2018 年 1 月現在）。復興を支えているのは国や地方自治体のみではない。震災後 NPO などの活動団体が住民の手で数多く設立され、行政の手の届きにくいソフト面への支援—例えば、仮設住宅でのサロン活動や体操教室の開催、地域の魅力を再発見するツアーの開催、福島県産の食材を使った料理教室、農業体験など—に多くの住民が支えられ、地域の復興に向けて活動が行われている。

6. 被災地のこれから

行政・民間双方のさまざまな取り組みが進み、避難区域面積は当初の 3 分の 1 に、帰還困難区域の対象住民数は約 25000 人となり、県全体の人口の 1.3% にまで減っている。この数字を多いとみるか、少ないとみるかは人によって異なると思われるが、故郷が一人一人に

とってかけがえのない存在であることを忘れてはならないだろう。先人から受け継いできたあらゆる恵みをのちの世代に胸を張って継承していけるよう再生・復興させていくことが、現世代の全うすべき責任ではないだろうか。

また、原子力発電所の廃炉作業のため 1 日におよそ 7000 人の作業員が働いていることにも目を向けなくてはなるまい。「メルトダウンした原子炉の廃炉」といういまだかつて人類が成し遂げたことのない事業を達成するために各分野で新たな技術開発が行われ、それを支える人々がいて初めて福島の復興は前に進んでいくのである。

現在、帰還困難区域を除いた福島県内の放射線量は他県と大きな差はなく、県民が日常生活の中で空間放射線量を意識することも少なくなっている。外国からの観光客数も震災前の 8 割程度まで戻ってきている。福島県は震災で多くのものを失ったが、「震災があったからこそ我々は多くを学び、成長できたのだ」と思える日が訪れることを切に願っている。

7. さいごに

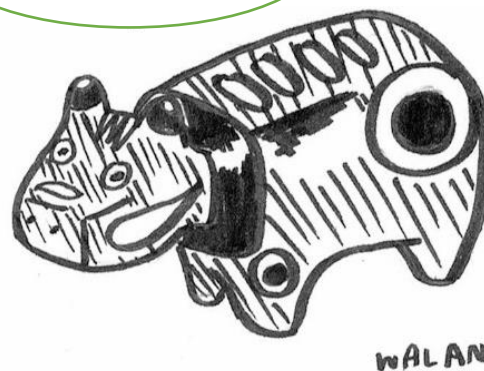
本書を手にとられたタイの方々には、福島の住民の生の声を通して、みんなが安心して暮らせる社会を作るにはどうすべきかを自分自身の問題として考えるきっかけにさせていただきたい。ここで紹介されている住民は被災時の状況もその後の体験もまさしく十人十色で、それぞれにふるさとへの思いがあり、復興に対する思いもまたそれぞれである。この本を通じて、自分たちにとって「ふるさと」とは何か、どう形作っていくべきか、そのために何をすべきか、自分の家族や身近な人とこの問題について話し合い、互いに理解を深めていただけたら幸いである。

【参考 URL】 福島大学つくしまふくしま未来支援センター <http://fure.net.fukushima-u.ac.jp/>

福島の伝統工芸品「こけし」
ตุ๊กตา “โคเกะชิ” ของพื้นเมืองจังหวัดฟูกูชิมะ

福島の伝統工芸品
あか
「赤べこ」

ตุ๊กตา “อากาเบะโกะ” ของพื้นเมืองจังหวัดฟูกูชิมะ

ความเสียหายและการฟื้นฟูจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ชายฝั่งตะวันออกญี่ปุ่น (3.11) ข้อคิดจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ จังหวัดฟูกูชิมะ

สึโบอิ มากิ, ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ศูนย์ช่วยเหลือในพื้นที่โซโซ

Fukushima Future Center for Regional Revitalization, Fukushima University

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดฟูกูชิมะ

จังหวัดฟูกูชิมะตั้งอยู่ทางตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศญี่ปุ่น มีประชากร 1,880,000 คน มีพื้นที่ 13,783 ตารางกิโลเมตร มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของประเทศ มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ซึ่งเอื้ออำนวยแก่การเกษตรกรรม ทั้งทะเล ภูเขา แม่น้ำและทะเลสาบ สภาพแวดล้อมเหล่านี้ทำให้อุตสาหกรรมป่าไม้และประมงในฟูกูชิมะมีความรุ่งเรือง มูลค่าผลผลิตทางการเกษตรของจังหวัดฟูกูชิมะนั้นสูงถึง 245,000 ล้านเยน นับเป็นอันดับ 7 ของประเทศญี่ปุ่น มูลค่าผลผลิตข้าวนับเป็นอันดับ 5 ของประเทศ (สถิติในพ.ศ.2552) เกษตรกรจำนวนมากเพาะปลูกแบบอินทรีย์และปลูกพืชปลอดสารพิษ โดยเฉพาะลูกพีช หนึ่งในสินค้าการเกษตรที่มีผู้ปลูกจำนวนน้อยนั้นเป็นความภาคภูมิใจของชาวจังหวัดฟูกูชิมะ เป็นที่รู้จักกันว่ามีคุณภาพยอดเยี่ยมถึงขั้นที่ได้รับการคัดสรรให้นำถวายพระจักรพรรดิและพระราชวงศ์ นอกจากนี้ระยะทางจากโตเกียวมาฟูกูชิมะไม่ไกลนัก สามารถใช้รถไฟชินคันเซ็นในการเดินทางเพียงชั่วโมงครึ่ง ในช่วงก่อนเหตุการณ์แผ่นดินไหว นักท่องเที่ยวมักมาเยือนที่แห่งนี้ตลอดทั้งปี เพื่อสนุกสนานกับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์อย่าง สกี ปีนเขา ว่ายน้ำทะเล ตกปลาและไต่คลื่น และยังเป็นเมืองที่ได้รับความนิยมสำหรับผู้ที่ย้ายถิ่นฐานเพื่อหลีกเลี่ยงจากความวุ่นวายในเมือง

จังหวัดฟูกูชิมะตั้งอยู่บนที่ราบสูงอาบูกูมะและมีเทือกเขาโออุพาดผ่าน แบ่งเป็น 3 เขต นับจากทางทิศตะวันออกได้แก่ ฮามะดริ นากะดริและไอสี สภาพภูมิอากาศและวัฒนธรรมดั้งเดิมจึงมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องที่ในพ.ศ.2538 จำนวนประชากรในจังหวัดฟูกูชิมะลดลงถึง 2,100,000 คน ทว่าแม้ประชากรบริเวณเทือกเขาจะลดลงอย่างรวดเร็ว แต่ผู้คนก็ยังคงให้ความสำคัญกับการสืบทอดศิลปะแบบดั้งเดิมที่ถ่ายทอดต่อกันมาในแต่ละท้องที่ เช่น เทศกาลโซมะโนะมาโออิ¹ (เมืองมินามิโซมะ) เทศกาลนิฮงมะสึชิชิน² (เมืองนิฮงมะสึ) อันเป็นตัวแทนของงานเทศกาลทางศาสนา รวมถึงการเชิดสิงโต 3 ตัว³ และการแสดงคาบูกิแบบชนบท⁴

¹ Soma-Nomaioi เทศกาลแข่งม้าซามูไรที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 1,000 ปี

² Nihonmatsu Lantern Festival Chochin Matsuri เทศกาลแห่โคมไฟกระดาษประจำเมือง

³ Sanbiki Shishimai การเชิดหน้ากากสิงโตที่ทำจากไม้ มักเชิดในงานพิธีกรรมเกี่ยวกับการเกษตร

⁴ Nouson (farming village) Kabuki play ศิลปะการแสดงอย่างหนึ่งของญี่ปุ่น

2. การเกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2554 เวลา 14.46 น. เกิดแผ่นดินไหวขนาด 9.0 แมกนิจูดที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก เหตุการณ์แผ่นดินไหวนี้ทำให้บางพื้นที่เกิดคลื่นสูงกว่า 10 เมตร และเกิดคลื่นยักษ์สึนามิที่สูงถึง 40.1 เมตร ทำให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิกของภาคตะวันออกได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง นอกจากคลื่นยักษ์สึนามิแล้วยังเกิดความเสียหายจากการสั่นสะเทือนของแผ่นดิน ท่อประปาแตก การทรุดตัวของพื้นดิน เขื่อนแตก ฯลฯ ทำให้สาธารณูปโภคต่างๆ ถูกตัดขาด พื้นที่ที่ได้รับความเสียหายมีขอบเขตกว้าง ตั้งแต่ชายฝั่งทะเลทางตอนใต้ของจังหวัดฮอกไกโด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อ่าวโตเกียว ยาวลงไปจนถึงตอนใต้ของภาคตะวันออก จากเหตุการณ์นี้มีผู้เสียชีวิต 15,893 คน หายสาบสูญ 2,553 คน ได้รับบาดเจ็บ 6,152 คนและมีผู้อพยพมากกว่า 40,000 คน อีกทั้งยังมีบ้านเรือนที่พังทลายและเสียหายบางส่วนกว่า 400,000 หลังคาเรือน เฉพาะที่จังหวัดฟูกูชิมะมีผู้เสียชีวิตและหายสาบสูญ 1,810 คน คาดว่า 90% เสียชีวิตจากการจมน้ำขณะที่คลื่นสึนามิซัดเข้าฝั่ง

จากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ทำให้แต่ละพื้นที่ตามแนวทางหลวงหมายเลข 6 ตอนใต้ของฮามะดริไม่สามารถสัญจรไปมาได้ ทั้งรถ เรือประมง เศษหินเศษอิฐ ถูกซัดเข้าบริเวณชายฝั่งข้ามถนนสายหลักไปจนถึงแผ่นดินที่อยู่ห่างจากชายฝั่ง ทำให้เป็นอุปสรรคในการอพยพ การดับเพลิงและการกู้ภัยของกองกำลังป้องกันตนเองเป็นไปอย่างยากลำบาก ในระหว่างที่ต้องให้ความช่วยเหลือแต่ละพื้นที่ที่เกิดแผ่นดินไหวและคลื่นยักษ์สึนามิ ก็เกิดข่าวลือในหมู่ชาวบ้านบริเวณชายฝั่งว่า “โรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นอันตราย” ซึ่งข่าวลือนี้ก็แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วราวกับไฟลามทุ่ง คาดว่าน่าจะเป็นเพราะคนจำนวนไม่น้อยที่ทำงานอยู่ในโรงไฟฟ้าได้บอกกับครอบครัวและญาติพี่น้องถึงสถานการณ์ที่เข้าขั้นวิกฤตนี้ ทว่ายากที่ชาวบ้านที่เคยเชื่อว่า “โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่มีทางที่จะเกิดอุบัติเหตุ” หรือ “ปลอดภัยแน่ๆ” จะคิดว่าข่าวลือนี้เป็นจริง

3. อุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ ไดอิจิ (หมายเลขหนึ่ง) ของบริษัทพลังงานไฟฟ้าโตเกียว

ผลกระทบของแผ่นดินไหวและสึนามิ ทำให้เกิดการรั่วไหลของสารกัมมันตภาพรังสีที่เตาหลอมในโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ ไดอิจิ (หมายเลขหนึ่ง) (The Fukushima Daiichi Nuclear Power Plant) ของบริษัทพลังงานไฟฟ้าโตเกียว หรือ "เท็ปโก" (Tokyo Electric Power Company) ซึ่งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลของเมืองฟูกูชิมะและเมืองโอคุมะ เมื่อวันที่ 11 เดือนมีนาคม สำนักนายกรัฐมนตรีได้ประกาศภาวะฉุกเฉินเนื่องจากเกิดเหตุระเบิดที่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์อันเนื่องมาจากความผิดปกติของระบบไฟฟ้าฉุกเฉินทำให้ระบบหล่อเย็นขัดข้อง โดยประกาศให้พลเมืองที่อยู่ในรัศมี 2 กิโลเมตรจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ ไดอิจิ (หมายเลขหนึ่ง) จำนวน 1,864 คนอพยพออกจากพื้นที่ทันที ในวันที่ 12 ก๊าซไฮโดรเจนในเตาปฏิกรณ์หมายเลข 1 ได้ระเบิดขึ้น วันที่ 14 เกิดความเสียหายบริเวณเตาปฏิกรณ์หมายเลข 2 ทำให้สารกัมมันตภาพรังสีรั่วไหลสู่อากาศและเกิดการระเบิดที่เตาปฏิกรณ์หมายเลข 3 วันที่ 15 เกิดการระเบิดที่เตาปฏิกรณ์หมายเลข 4 มีการประกาศต่อเนื่องเป็นระยะให้ชาวบ้านอพยพหรือหลบอยู่ภายในบ้าน⁵ การอพยพมีพื้นที่กว้างขึ้นเรื่อยๆ ครั้งทีกว้างที่สุดคือพื้นที่ในรัศมี 30 กิโลเมตรจากโรงไฟฟ้า ชาวบ้านที่ได้รับคำสั่งให้อพยพต่างก็คิดว่าหลังจากออกมาสัก 1-2 วันก็คงจะกลับบ้านได้ หลายคนไม่ได้ขนอะไรออกมาด้วย ทำให้สัตว์เลี้ยงและสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมจำนวนมากถูกทิ้งไว้จนเสียชีวิต

4. ผลกระทบจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

1) ชีวิตการอพยพ

จากคำสั่งให้อพยพ ทำให้ชาวบ้านจำนวนมากต้องลี้ภัยไปเรื่อยๆ บ้างก็ต้องไปอาศัยในโรงยิมหรือศาลาประชาชนของจังหวัดใกล้เคียงที่ถูกใช้เป็นศูนย์อพยพ บ้างก็ไปบ้านของญาติพี่น้องหรือโรงแรม และไม่เพียงแต่ผู้ที่ได้รับคำสั่งให้อพยพเท่านั้น แม้บางครอบครัวจะอยู่นอกรัศมี 30 กิโลเมตรจากพื้นที่เกิดเหตุ แต่หากมีเด็กเล็ก บางคนก็ตัดสินใจลี้ภัยไปยังเมืองต่างๆทั่วประเทศ เนื่องจากวิตกกังวลเกี่ยวกับสารกัมมันตภาพรังสี ชาวบ้านกว่า 160,000 คนต้องจากบ้านไปใช้ชีวิตแบบผู้อพยพ

ผู้คนมีแต่ความกังวล ไม่รู้ว่าจะกลับบ้านได้เมื่อไร โคนรังสีหรือไม่ ครอบครัวก็กระจัดกระจาย เพื่อนบ้านอพยพไปที่ไหนก็ไม่รู้ พวกเขาต้องเข้มแข็งใช้ชีวิตอย่างไร้สาระในสถานที่ที่ตัวเองไม่รู้จัก บางครั้งก็ต้องทนเป็นผู้อพยพต่อไปขณะที่หวาดหวั่นกับการโดนเหยียดหยาม จนถึงตอนนี้กลุ่มชุมชนท้องถิ่นที่เคยช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาตลอดต้องปิดตัวลงเพราะคำสั่งอพยพ การก่อสร้างบ้านพักผู้อพยพในแต่ละจังหวัดถูกเร่งให้ดำเนินการอย่างรวดเร็วและเริ่มเปิดให้ย้ายเข้ามาอยู่ได้ในช่วงเดือนพฤษภาคมของปีเดียวกัน แม้ว่าบ้านพักผู้อพยพจะมีถึง 13,726 หลัง แต่ห้องนั้นถูกออกแบบมา

⁵ indoor evacuation การหลบภัยโดยเก็บตัวอยู่แต่ในอาคาร ปิดประตูหน้าต่าง ปิดเครื่องปรับอากาศและพัดลมระบายอากาศ เพื่อกันรังสีจากภายนอก

⁶ สัตว์ที่ใช้ในการปศุสัตว์ เช่น วัว

สำหรับคนจำนวนน้อย จึงทำให้ครอบครัวใหญ่ที่อาศัยอยู่ร่วมกันมา 3-4 รุ่น⁷ ต้องแยกห้องกันและไม่สามารถอยู่ด้วยกันได้ อีกทั้งกำแพงห้องที่บางจนได้ยินเสียงจากเพื่อนบ้านห้องข้างๆ ก็ทำให้เกิดความเครียดในการใช้ชีวิต บ้านพักผู้อพยพแต่ละแห่งจะมีห้องส่วนกลางสำหรับการนัดเจอกันที่ไม่ว่าใครก็สามารถใช้ได้ในช่วงกลางวัน ส่วนใหญ่มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลและจัดการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและการดูแลสุขภาพ มีชมรมหัตถกรรมและตีฆ้องเพื่อผ่อนคลายความเครียด ห้องออกกำลังกาย ร้านอาหารที่เปิดให้บริการสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ยังมีองค์กรจิตอาสาและคนต่างจากทั่วประเทศมาเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ มีการจัดคอนเสิร์ต จัดชั้นเรียนสอนทำอาหาร จัดกิจกรรมสุนทนา-การให้กับผู้คนที่นี้ด้วย

ที่จังหวัดภูเก็ตมีผู้เสียชีวิตจากตึกถล่ม ไฟไหม้และคลื่นสึนามิโดยมีแผ่นดินไหวเป็นสาเหตุมากถึง 1,607 คน และมีผู้ที่เสียชีวิตจากการป่วยระหว่างอพยพเพราะอาการปวดทรุดลงและทำงานหนักเกินไปเช่นกัน มีผู้ที่ตายทางด้วยสาเหตุทางอ้อมจากแผ่นดินไหวมากกว่า 2,202 คน (ข้อมูลจากกรมฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัย เดือนกันยายน พ.ศ.2560-ปัจจุบัน)

2) ความกังวลเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพ

ก่อนภัยพิบัตินี้ประชาชนทั่วไปมีความรู้เฉพาะทางเกี่ยวกับกัมมันตภาพรังสีน้อยมาก อีกทั้งยังจำภาพของระเบิดนิวเคลียร์และการระเบิดของเตาปฏิกรณ์ของโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ที่เชอร์โนบิล⁸ ทำให้มีผู้คนมากมายที่ใช้ชีวิตอย่างเป็นกังวลว่าจะเป็โรคมะเร็ง หรือเมื่อออกไปข้างนอกแล้วจะสัมผัสเข้ากับรังสี เพราะจากเหตุการณ์ระเบิดของเตาปฏิกรณ์ที่เชอร์โนบิลผ่านไป 5 ปี พบว่ามีเด็กเล็กที่เป็นโรคมะเร็งไทรอยด์เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นทางจังหวัดจึงมีมาตรการให้ตรวจโรคมะเร็งไทรอยด์ในเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีในช่วงเกิดภัยพิบัติโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและได้เตรียมระบบตรวจสอบรังสีภายในร่างกายที่เรียกว่า “Whole body counter” ซึ่งทำให้ผู้ที่ต้องการตรวจสอบสามารถรู้ได้ว่ามีกัมมันตรังสีภายในร่างกายหรือไม่ โดยแต่ละตำบล เมืองและหมู่บ้านจะแจกอุปกรณ์ที่สามารถวัดรังสีได้ซึ่งเรียกว่า glass badge (film badge) ให้กับนักเรียน เด็กและประชาชนที่ต้องการนำมาแขวนที่คอหรือติดกับร่างกายในช่วงเวลาหนึ่งจะทำให้สามารถรู้ได้ว่าได้รับสารกัมมันตภาพรังสีจำนวนเท่าใดในชีวิตประจำวัน ในการตรวจสอบพบว่าผู้ที่ได้รับสารกัมมันตรังสีปริมาณสูงจากภายนอกและภายในนั้นแทบจะไม่มีเลย ปัจจุบันจึงไม่มีหลักฐานทางการแพทย์ยืนยันได้ชัดเจนว่าเหตุการณ์โรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ในปี พ.ศ.2554 นั้นส่งผลกระทบต่ออาการเกิดมะเร็งไทรอยด์มากขึ้น แต่ถึงกระนั้นก็ยังต้องเฝ้าระวัง ค้นคว้าและตรวจสอบต่อไป เป็นที่คาดหวังว่าจะมีการอธิบายรายละเอียดทั้งหมดเกี่ยวกับผลกระทบต่อร่างกายเนื่องจากการรับรังสีปริมาณต่ำในระยะเวลานานจากเหตุการณ์โรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ครั้งนี้ด้วย

⁷ ครอบครัวที่มี ปู่ย่า ตายาย ลูก หลาน อาศัยอยู่ด้วยกัน

⁸ อุบัติเหตุทางนิวเคลียร์ชั้นร้ายแรงที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ.2529 ที่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์เชอร์โนบิล เป็นอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ที่ร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ในแง่ของค่าใช้จ่ายและชีวิต

glass badge (film badge) อุปกรณ์วัดรังสีแบบพกพา

5. การจัดการปัญหาเพื่อฟื้นฟู

1) การกำจัดรังสีปนเปื้อน

หลังจากเหตุการณ์ระเบิดของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ในทุกพื้นที่ของจังหวัดได้มีการตรวจสอบปริมาณของสารกัมมันตรังสีทันทีเพื่อให้เข้าใจสถานการณ์การปนเปื้อนชัดเจน มีการกำหนดเขตอพยพตามระยะห่างจากโรงงานไฟฟ้า จากการสำรวจพบว่าปริมาณความปนเปื้อนนั้นจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับทิศทางลม สภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศในขณะนั้น เช่น หมู่บ้านอิทาเตะที่อยู่ห่างไปกว่า 40 กิโลเมตรไม่ได้รับคำสั่งให้อพยพ แต่เมื่อสำรวจแล้วก็พบว่ามีสารกัมมันตรังสีอยู่ จึงกำหนดให้เป็นสถานที่อพยพหลังเกิดเหตุแล้ว 1 เดือน สถานการณ์การปนเปื้อนค่อยๆ ชัดเจนขึ้น แต่พื้นที่ที่ได้เร่งกำจัดรังสี โดยให้กำจัดในแหล่งสาธารณูปโภคและสถานศึกษา ก่อน จากนั้นจึงดำเนินการที่บ้านเรือน ถนน และพื้นที่เกษตรกรรม นอกจากนี้มีการติดตั้งจุดตรวจวัดปริมาณรังสีในอากาศตามบริเวณพื้นที่โล่งของแต่ละพื้นที่ ประชาชนจึงรับรู้และเข้าใจปริมาณของรังสีได้

2) การจัดการกับข้าวลื้อ

หลังเกิดเหตุการณ์นี้ พืชผักและข้าวที่เป็นผลผลิตทางอุตสาหกรรมส่วนหนึ่งถูกตรวจเพื่อหาสารกัมมันตรังสีซีเซียม⁹ ทันที จึงทำให้เกิดภาพลักษณ์ว่าผลผลิตทางการเกษตรทั้งหมดของจังหวัดฟูกูชิมะมีสารปนเปื้อนอยู่ เกษตรกรได้กำจัดรังสีในพื้นที่การเกษตรและปรับเปลี่ยนวิธีการปลูก โดยไม่ให้เกิดผลผลิตที่มีสารกัมมันตรังสีปนเปื้อน จัดหาระบบตรวจสอบ (เครื่องวัด) เพื่อไม่ให้เกิดกระจายสินค้าที่มีค่าปนเปื้อนเกินค่ามาตรฐานออกสู่ประเทศ จังหวัด เมืองและหมู่บ้านอื่น แต่ในความเป็นจริงแล้วแทบจะตรวจหากัมมันตรังสีในผลผลิตทางการเกษตรที่ปลูกขึ้นโดยมนุษย์ไม่ได้เลยถึงกระนั้นภาพลักษณ์ด้านลบที่ว่ามีการปนเปื้อนอยู่ก็ค่อนข้างจะเด่นชัด ราคาผลผลิตตกลง ขาดแหล่งกระจายสินค้าที่เคยมีมา ทำให้เกษตรกรมีความหมดกำลังใจในการทำการเกษตรต่อไป ในประเทศญี่ปุ่นมีปัญหาขาดแคลนคนรับช่วงต่อและดำเนินการในภาคเกษตรอยู่แล้วเนื่องจากมีภาวะผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ยังมีอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แบบนี้ยังทำให้ผู้คนหวาดกลัวจากการเกษตรมีมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ด้านการประมงนั้น ทุกครั้งที่มีการประกาศสถานการณ์ของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ก็สร้างความกังวลว่าสารเคมีจะไหลสู่ทะเลโดยที่ไม่มีการรับประกันความปลอดภัยและข้าวลื้อที่สร้างภาพลักษณ์ฝั่งแน่นเหล่านั้นก็ยังคงมีอยู่จนถึงทุกวันนี้ ทางจังหวัดจึงเปิดเว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลแก่

⁹ cesium-137, หรือ radiocaesium เป็นสารกัมมันตภาพรังสี พบในฝุ่นกัมมันตรังสีที่ตกค้างจากอุบัติเหตุทางนิวเคลียร์

ผู้บริโภครสามารถเข้าไปศึกษาผลลัพธ์ของปริมาณสารเคมีในผลผลิตได้ มีการประชาสัมพันธ์สินค้าทางการเกษตรที่มีคุณภาพสูง ปลอดภัย และบริโภคได้อย่างสบายใจ โดยรณรงค์ทั่วประเทศญี่ปุ่น และต่างประเทศ

3) การบำรุงรักษาสาธารณูปโภค

ปริมาณสารกัมมันตรังสีลดลงด้วยการกำจัดสารเคมีและเวลาที่ผ่านไป แม้ว่าคำสั่งอพยพจะถูกยกเลิกไปแล้ว เนื่องจากสถานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น โรงพยาบาล ร้านอาหารของ ชุมชน ทुरुโดทรมลงหลังจากผู้คนอพยพไป ทำให้ยังไม่สามารถกลับบ้านเกิดได้ในทันที ในเมืองและหมู่บ้านที่ต้องอพยพได้เตรียมพร้อมเพื่อรองรับการเดินทางกลับบ้านเกิด เช่น สร้างสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตให้กับประชาชน สร้างพื้นที่ค้าขายขึ้นใหม่ สร้างสถานพยาบาลใหม่และขยายสาขาในการรักษาพยาบาล เชิญชวนผู้ประกอบการให้ดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้นเพื่อรับประกันการจ้างงาน มีหน่วยงานท้องถิ่นบางแห่งสร้างศาลาประชาคม จุดพักรถใหม่เพื่อฟื้นฟูชุมชนให้กลับมาอีกครั้ง ด้วยปัจจัยเหล่านี้ ประชาชนที่อยากกลับบ้านเกิดจึงเพิ่มขึ้นทีละเล็กละน้อย อัตราการกลับบ้านของหมู่บ้านคาวาอูจิ 81%, เมืองฮิโรโนะ 73.6%, เมืองนาราสะ 26.2%, หมู่บ้านคัทสึระโอะ 13.3%, เมืองโทมิโอะกะ 2.8%, เมืองนามิเอะ 2.1% และหมู่บ้านอิทาเตะ 9.4% (ข้อมูลเดือนมกราคม พ.ศ. 2561) ผู้ที่มีส่วนในการฟื้นฟูไม่ได้มีแค่หน่วยงานระดับประเทศและหน่วยงานของแต่ละท้องถิ่นเท่านั้น หลังจากเหตุภัยพิบัติก็มีการก่อตั้งกลุ่มนิติบุคคล (NPO), องค์กรอาสาสมัครประชาชน, มีผู้ให้ความช่วยเหลือในส่วนที่รัฐไม่สามารถเข้าถึงได้ เช่น การเปิดร้านทำผมหรือสอนกายบริหารในบ้านพักชั่วคราวของผู้อพยพ มีการจัดทัวร์ชมความงามของท้องถิ่นอีกครั้ง ผู้คนจำนวนมากช่วยกันสนับสนุน เช่น โรงเรียนสอนทำอาหารใช้ผลผลิตทางการเกษตรจากพื้นที่ จัดกิจกรรมสร้างประสบการณ์การทำสวน กิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นเพื่อมุ่งฟื้นฟูท้องถิ่น

6. อนาคตของพื้นที่ประสบภัยพิบัติ

ภาครัฐและหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ มีการรณรงค์เพื่อฟื้นฟูท้องถิ่นที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง พื้นที่ 1 ใน 3 ของพื้นที่อพยพเดิม มีประชาชนที่กลับบ้านเกิดได้ยากประมาณ 25,000 คน ซึ่งนับเป็นจำนวน 1.3% ของประชากรในจังหวัด บางคนอาจมองว่าจำนวนดังกล่าวนี้มากในขณะที่บางคนอาจมองว่าน้อย แต่ต้องไม่ลืมว่าสำหรับผู้คนที่นั่นมันคือบ้านเกิดที่ไม่สามารถหาอะไรมาทดแทนได้ การรักษาผืนดินเป็นเหมือนการทดแทนในสิ่งที่บรรพบุรุษส่งต่อและสืบทอดไปในอนาคตได้อย่างภาคภูมิใจ ซึ่งเป็นหน้าที่ของทายาทที่จะต้องฟื้นฟูและทำให้กลับมาในสภาพเดิมอีกครั้ง นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับคนที่ทำงานเพื่อรีฮับโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ ซึ่งมีประมาณ 7,000 คน ใน 1 วัน อีกทั้งยังมีคนที่พยายามค้นหาเทคโนโลยีใหม่เพื่อแก้ไขเตาปฏิกรณ์ที่เสียหายไปซึ่งไม่เคยมีใครทำสำเร็จมาก่อน ผู้คนที่คอยสนับสนุนสิ่งเหล่านี้จะทำให้ฟูกูชิมะเดินหน้าฟื้นฟูต่อไปได้

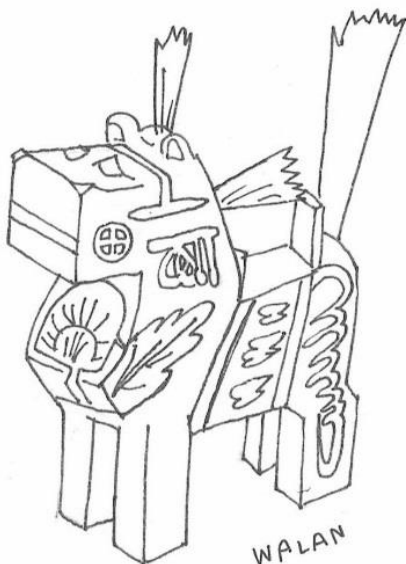
ปัจจุบันปริมาณของรังสีของจังหวัดฟูกูชิมะไม่มีความแตกต่างกับจังหวัดอื่น ๆ มากแล้ว นอกจากบริเวณพื้นที่อพยพ ประชาชนส่วนใหญ่เริ่มใช้ชีวิตประจำวันโดยกังวลเกี่ยวกับกัมมันตรังสีในอากาศน้อยลงแล้ว นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติก็กลับมาเยือนกว่า 80% เมื่อเทียบกับจำนวนก่อนเกิดภัยพิบัติ จังหวัดฟูกูชิมะสูญเสียมากมายจากเหตุภัยพิบัติแต่ภัยพิบัติก็ทำให้พวกเราได้เรียนรู้อย่างมากมาย ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะมีวันหนึ่งที่เราพัฒนาจนก้าวหน้า

7. บทส่งท้าย

ข้าพเจ้าหวังว่าทุกท่านที่อ่านหนังสือเล่มนี้ จะเริ่มคิดทบทวนว่าควรสร้างสังคมที่ผู้คนใช้ชีวิตอย่างปลอดภัยได้อย่างไร และตระหนักได้ว่าภัยพิบัติแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ทางตะวันออกของญี่ปุ่นนี้เป็นปัญหาที่ใกล้ตัว ผู้คนหลากหลายที่ร่วมแบ่งปันประสบการณ์เกี่ยวกับภัยพิบัติในหนังสือเล่มนี้ต่างมีความคิดถึงบ้านเกิดและมีแนวคิดที่แตกต่างกันไป ข้าพเจ้าจะยินดีเป็นอย่างยิ่งหากผู้อ่านหนังสือเล่มนี้ ได้ไปแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหานี้กับครอบครัวหรือผู้คนรอบข้าง สร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้นได้ว่าบ้านเกิดสำหรับตัวเองแล้วคืออะไร อยากจะสร้างให้เป็นแบบไหน ควรทำอย่างไรเพื่อให้เป็นจริงได้

ผู้แปลภาษาไทย : นางสาวสมัชญา เจริญสิน รหัสประจำตัวนิสิต 58101010589

นางสาวศุภพิชญ์ ฉัตรวิสัย รหัสประจำตัวนิสิต 58101010587

福島の伝統工芸品 みはるごま 「三春駒」
ตุ๊กตาม้า “มิสะรุโกะมะ” ของพื้นเมืองจังหวัดฟูกูชิมะ

ตุ๊กตาล้มลุก “โอกิอะกะริโอบชิ” ของพื้นเมืองจังหวัดฟูกูชิมะ

原発事故に伴う避難区域の変遷と被災地の人口推移

シーナカリンウィロート大学
人文学部東洋言語学科 専任講師
パットオン・ピパタナクル

1. 震災直後の避難指示区域の変遷

2011年3月11日に発生した福島第一原子力発電所（以下「第一原発」と表記）の事故を受け、国や福島県では周辺住民に対し「避難指示」や「屋内退避指示」を下表のとおり発出した。

表1：地震直後の第一原発をめぐる国・県の動向

3月11日	14時46分	東日本大震災発生
	19時3分	「原子力緊急事態宣言」発令
	20時50分	県が第一原発半径2km圏内に避難指示
	21時23分	国が第一原発半径3km圏内に避難指示 国が半径10km圏内に屋内退避指示
3月12日	5時44分	国が第一原発半径10km圏内に避難指示
	18時25分	国が第一原発半径20km圏内に避難指示
3月15日	11時00分	国が第一原発半径20～30km圏内に屋内退避指示
3月19日		国が屋内退避区域の住民に対し「外出を極力控え、外出する場合は短時間で、徒歩より車で移動する、マスク・長袖用、雨に濡れないように」など注意を呼びかける。
3月20日		国が屋内退避区域の住民に対し、換気が必要とする室内用暖房器具の使用について「窓を開ける際には湿らせた布で開口部をふさぎ、塵や埃を取り除く」、「できるだけ発電所と反対方向の窓を開ける」など注意を呼びかける。

2. 放射線量にもとづく避難指示区域の指定

福島第一原発の原子炉損傷や放射性物質の放出・拡散により住民の生命や身体に危険が及ぶのを避けるため、国は2011年4月22日、避難区域を「警戒区域」、「計画的避難区域」、「緊急時避難準備区域」3つに分けて指定した。対象となったのは下表にある12の市町村である。

表2：避難区域の区分と対象市町村の内訳

区分	区域内における措置	対象市町村
警戒区域	第一原発から20km圏内の区域で、一部の例外を除き立ち入りを禁止する。	とみおかまち おおくままち ふたばまち 富岡町・大熊町・双葉町のそれぞれ ぜんいき たむらし みなみそうまし ならはまち 全域、田村市・南相馬市・楢葉町・ かわうちむら なみえまち かつらおむら 川内村・浪江町・葛尾村のそれぞれ 一部
計画的避難区域	事故後1年間の被ばく線量の合計（積算線量）が20ミリシーベルトに達すると予想される区域のうち、第一原発から20km圏外の区域。国は該当区域の住民に対し域外への避難を求める。	浪江町・葛尾村の警戒区域を除いた 区域、飯館村全域、南相馬市の警戒 区域を除いた一部、川俣町の一部

緊急時避難準備 区域	第一原発から20～30km圏内の区域で、緊急時には住民に対し屋内退避または避難を求める。	ひろのまち 広野町・楢葉町・川内村、および田村市と南相馬市の一部のうち、第一原発から半径20km圏外の地域
---------------	--	--

その後、警戒区域や計画的避難区域以外でも事故後1年間の被ばく線量の合計（積算線量）が20ミリシーベルトに達すると予想された区域が判明し、国は「特定避難勧奨地点」として住民に避難を促した（2014年12月28日に全て解除）。

3. 避難指示区域の再編

2011年9月、国は原子炉の状況や放射線量調査結果から安全性を確認できたとして、「緊急時避難準備区域」を解除した。

さらに2012年4月から2013年8月にかけて、警戒区域と計画的避難区域の一部を年間積算線量の状況に応じて見直し、「避難指示解除準備区域」、「居住制限区域」、「帰還困難区域」の3つに再編した。

その後2017年4月までに避難指示区域の見直しが再度行われ、残りの警戒区域と計画的避難区域も全て避難指示解除準備区域、居住制限区域、帰還困難区域のいずれかに区分された。

表3：避難指示区域の3つの区分

区分	区域内における措置
避難指示解除準備区域	年間積算線量が20ミリシーベルト以下になることが確実と確認された区域。住民が帰還準備をできるよう、区域内への立ち入りが柔軟に認められるようになり、一時帰宅（宿泊は禁止）や病院・福祉施設・店舗などの一部の事業や農業が再開できるようになった。
居住制限区域	年間積算線量が20ミリシーベルトを超えるおそれがあるため引き続き避難の継続が求められる区域。ただし住民の一時帰宅や道路などのインフラ復旧のための立ち入りが可能。
帰還困難区域	年間積算線量が50ミリシーベルトを超え、5年間経っても年間積算線量が20ミリシーベルトを下回らないおそれがある区域。引き続き避難の徹底が求められる。

4. 震災前と現在の人口、避難指示解除の比較

2018年4月現在、大熊町と双葉町の一部を除き避難指示解除準備区域および居住制限区域はすべて解除されている。除染作業や生活インフラ（道路、電気、ガス、上下水道など）の復旧、生活関連サービス（医療・介護、郵便・宅配便、小売など）の再開に伴い、帰還する住民も少しずつ増えている。しかし現在も数万人の人々が避難先での生活を余儀なくされており、ほとんどの被災市町村では居住人口（実際に住んでいる人の数）が震災前を大きく下回ったままである。また、双葉町の大部分、大熊町・浪江町の半分以上、飯館村と南相馬市の一部が依然、帰還困難区域となっている。

表 4：第一原発事故被災市町村の人口および避難指示区域解除の推移（単位：人）

市町村名 (北⇒南の順)	震災前の 住民登録 人口数	現在の居住人口 (調査時期)	避難指示区域解除の経過と現状
そうそうちいき 相双地域			
南相馬市	71,561	54,708 (2018.4.1)	2016年7月12日、全ての避難指示解除準備区 および居住制限区域が解除された。2018年4 月現在、一部が帰還困難区域となっている。
飯舘村	6,509	743 (2018.4.1)	2017年3月31日、全ての避難指示解除準備区 域および居住制限区域が解除された。2018年 4月現在、一部が帰宅困難区域となっている。
浪江町	21,434	703 (2018.3.31)	2017年3月31日、全ての避難指示解除準備区 域および居住制限区域が解除された。2018年 4月現在、一部が帰宅困難区域となっている。
双葉町	7,146	0	2018年4月現在、町全域が避難指示区域に指 定されており居住することができない。
葛尾村	1,567	288 (2018.4.1)	2016年6月12日、全ての避難指示解除準備区 域および居住制限区域が解除された。2018年 4月現在、一部が帰宅困難区域になっている。
大熊町	11,505	0	2018年4月現在、町全域が避難指示区域に指 定されており居住することができない。
富岡町	15,960	458 (2018.3.1)	2017年4月1日、全ての避難指示解除準備区 域および居住制限区域が解除された。2018年 4月現在、一部が帰宅困難区域となっている。
川内村	3,038	2,169 (2018.4.1)	2016年6月14日、全ての区域の避難指示が解 除された。
楡葉町	8,011	2,929 (2018.3.31)	2015年9月5日、全ての区域の避難指示が解 除された。
広野町	5,490	4,029 (2018.3.27)	2011年9月30日、全ての緊急時避難準備区域 が解除された。
相双地区以外			
川俣町	15,877	13,532 (2018.4.1)	2017年3月31日、一部区域に出ていた避難指 示がすべて解除された。
田村市	41,662	36,905 (2018.4.1)	2014年4月1日、一部区域に出ていた避難指 示がすべて解除された。

注：自治体が「居住人口ゼロ」と発表している場合でも原発廃炉作業などのため域内の宿泊施設に滞
在している者がいるが、上記には反映されていない。

参考 URL 「福島復興ステーション」 <http://www.pref.fukushima.lg.jp/site/portal/>
各自治体ウェブサイト

การเปลี่ยนแปลงประกาศพื้นที่อพยพเนื่องจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ และการย้ายถิ่นของประชากรในพื้นที่ประสบภัย

อาจารย์ ดร.ภัทรธอร์ พิพัฒน์กุล
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1. การเปลี่ยนแปลงประกาศพื้นที่อพยพหลังแผ่นดินไหวทันที

ในวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2554 เกิดอุบัติเหตุที่โรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ฟูกูชิมะไดอิจิ (หรือเรียกว่า Daiichi Genpatsu) รัฐบาลกลางและองค์การบริหารส่วนจังหวัดฟูกูชิมะได้ประกาศให้ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงกับโรงไฟฟ้า เป็น “คำสั่งให้อพยพ” (Hinan Shiji) และ “คำสั่งให้หลบอยู่ในอาคาร” (Okunai Taihi Shiji) มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 1 มาตรการที่รัฐบาลกลางและส่วนจังหวัดประกาศหลังแผ่นดินไหวทันที

11 มีนาคม	14.46 น.	เกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในญี่ปุ่นแถบตะวันออก
	19.03 น.	ประกาศ “สถานการณ์ฉุกเฉินพลังงานนิวเคลียร์”
	20.50 น.	จังหวัดมีคำสั่งให้คนในพื้นที่รัศมี 2 กิโลเมตรจากโรงไฟฟ้า อพยพ
	21.23 น.	รัฐบาลมีคำสั่งให้คนในพื้นที่รัศมี 3 กิโลเมตรจากโรงไฟฟ้า อพยพ รัฐบาลมีคำสั่งให้คนในพื้นที่รัศมี 10 กิโลเมตรจากโรงไฟฟ้า หลบอยู่ในอาคาร
12 มีนาคม	5.44 น.	รัฐบาลมีคำสั่งให้คนในพื้นที่รัศมี 10 กิโลเมตรจากโรงไฟฟ้า อพยพ
	18.25 น.	รัฐบาลมีคำสั่งให้คนในพื้นที่รัศมี 20 กิโลเมตรจากโรงไฟฟ้า อพยพ
15 มีนาคม	11.00 น.	รัฐบาลมีคำสั่งให้คนในพื้นที่รัศมี 20-30 กิโลเมตรจากโรงไฟฟ้า หลบอยู่ในอาคาร
19 มีนาคม		รัฐบาลประกาศเตือนให้ผู้หลบอยู่ในอาคาร “ระมัดระวังการออกไปข้างนอก หากจำเป็นต้องออกจากอาคารให้ใช้เวลาสั้นที่สุด เดินทางด้วยรถแทนการเดิน ใส่หน้ากากนิรภัย เสื้อแขนยาว ระวังอย่าโดนฝน”
20 มีนาคม		รัฐบาลประกาศเตือนให้ผู้หลบอยู่ในอาคารเรื่องการใช้เครื่องทำความอุ่นที่จำเป็นต้องมีระบบระบายอากาศว่า “เมื่อเปิดหน้าต่าง ให้ใช้ผ้าชุบน้ำปิดช่องไว้ ป้องกันฝุ่น” และเตือนเรื่องอื่นๆ เช่น “พยายามเปิดหน้าต่างด้านที่อยู่ทิศทางตรงกันข้ามกับโรงไฟฟ้า”

2. การกำหนดพื้นที่อพยพโดยใช้การวัดปริมาณกัมมันตภาพรังสี

เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่ชีวิตและสุขภาพของประชาชน จากกัมมันตภาพรังสีที่รั่วไหลและแพร่กระจายจากความเสียหายของโรงไฟฟ้า ในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2554 รัฐบาลจึงได้แบ่งเขตพื้นที่ประสบภัยเป็น 3 ส่วนคือ “พื้นที่เตือนภัย” “พื้นที่ที่คาดว่าจะต้องอพยพ” และ “พื้นที่

เตรียมอพยพเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน” โดยมีพื้นที่ที่เข้าข่าย 12 เขตดังนี้

ตาราง 2 รายละเอียดการแบ่งเขตพื้นที่อพยพ

เขตพื้นที่	พิกัด	หมู่บ้านและเมืองที่เข้าข่าย
พื้นที่เตือนภัย	ห้ามเข้าออกบริเวณพื้นที่รัศมี 20 กิโลเมตรจากโรงไฟฟ้า ยกเว้น บางส่วน	ทุกพื้นที่ในเมืองโหม้โอะกะ โอคุมะ และฟูตาบะ บางพื้นที่ในอำเภอทะมูระ มินามิโซมะ เมืองนาราสะ หมู่บ้านคาวาอูจิ เมืองนามิเอะ หมู่บ้านคัทสึระโอะ
พื้นที่ที่คาดว่าจะต้องอพยพ	สนับสนุนให้ประชาชนอพยพออกจากพื้นที่ที่คาดว่าจะมีปริมาณกัมมันตภาพรังสีถึง 20 มิลลิซีเวิร์ต (mSv) เป็นเวลา 1 ปีหลังอุบัติเหตุ แม้บางส่วนเป็นพื้นที่นอกรัศมี 20 กิโลเมตรจากโรงไฟฟ้า	พื้นที่ในเมืองนามิเอะและหมู่บ้านคัทสึระโอะที่อยู่ นอกเขตพื้นที่เตือนภัย หมู่บ้านอิทาเตะทั้งหมด พื้นที่บางส่วนในอำเภอมินามิโซมะนอกเขตพื้นที่เตือนภัย บางส่วนของเมืองคาวามาตะ
พื้นที่เตรียมอพยพเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน	พื้นที่รัศมี 20-30 กิโลเมตรจากโรงไฟฟ้า สนับสนุนให้ประชาชนหลบอยู่ภายในอาคารหรืออพยพออกจากพื้นที่เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน	พื้นที่นอกรัศมี 20 กิโลเมตรจากโรงไฟฟ้า ในเมืองฮิโรโนะ เมืองนาราสะ หมู่บ้านคาวาอูจิ และบางส่วนของอำเภอทะมูระ มินามิโซมะ

หลังจากนั้น มีข้อมูลเปิดเผยว่าพื้นที่ที่อยู่นอกเขตพื้นที่เตือนภัยและพื้นที่ที่คาดว่าจะต้องอพยพ แต่คาดว่าจะมีปริมาณกัมมันตภาพรังสีถึง 20 มิลลิซีเวิร์ต (mSv) เป็นเวลา 1 ปีหลังอุบัติเหตุ รัฐบาลจึงเพิ่มประกาศมาตรการ “พื้นที่ควรอพยพพิเศษ” สนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว อพยพออก (ประกาศทั้งหมดได้ยกเลิกแล้วในวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ.2557)

3. การแบ่งเขตกำหนดพื้นที่อพยพใหม่

เดือนกันยายน พ.ศ.2554 รัฐบาลได้ยืนยันความปลอดภัยจากผลการสำรวจสถานการณ์เตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์และปริมาณกัมมันตภาพรังสีแล้ว จึงยกเลิกประกาศ “พื้นที่เตรียมอพยพเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน”

ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ.2555 จนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2556 ได้มีการทบทวนการแบ่งเขตพื้นที่เตือนภัยและพื้นที่ที่คาดว่าจะต้องอพยพบางส่วน จากการประเมินสถานการณ์ปริมาณรังสีรั่วไหลต่อปี และได้แบ่งเขตกำหนดพื้นที่ใหม่เป็น 3 เขต ได้แก่ “พื้นที่เตรียมยกเลิกประกาศอพยพ” “พื้นที่จำกัดการอยู่อาศัย” และ “พื้นที่ยากต่อการกลับเข้าอาศัย”

จากนั้นจนถึงเดือนเมษายน พ.ศ.2560 ได้มีการทบทวนการแบ่งเขตพื้นที่อพยพอีกครั้ง จัดพื้นที่ที่เหลือให้อยู่ในพื้นที่ใหม่ 3 เขตดังกล่าวด้วย

ตาราง 3 การแบ่งเขตพื้นที่อพยพ 3 เขต

เขตพื้นที่	รายละเอียด
พื้นที่เตรียมยกเลิกประกาศอพยพ	พื้นที่ที่มีการยืนยันแล้วว่าปริมาณกัมมันตภาพรังสีต่ำกว่า 20 มิลลิซีเวิร์ต (mSv) ในเวลา 1 ปี ให้ผู้อยู่อาศัยเข้าออกพื้นที่ได้เพื่อให้ประชาชนเตรียมตัวย้ายกลับ ประชาชนสามารถกลับบ้านชั่วคราว (โดยไม่ค้างคืน) ได้ โรงพยาบาล สถานสงเคราะห์ และร้านค้าต่างๆ บางส่วนเปิดทำการได้
พื้นที่จำกัดการอยู่อาศัย	พื้นที่คาดว่าจะมีปริมาณกัมมันตภาพรังสีเกินกว่า 20 มิลลิซีเวิร์ต (mSv) ในเวลา 1 ปี ยังขอให้พื้นที่อพยพต่อไป แต่ประชาชนสามารถกลับบ้านชั่วคราว หรือเข้าออกเพื่อการก่อสร้างหรือฟื้นฟูพื้นที่ได้
พื้นที่ยากต่อการกลับเข้าอาศัย	พื้นที่คาดว่าจะมีปริมาณกัมมันตภาพรังสีเกินกว่า 50 มิลลิซีเวิร์ต (mSv) ในเวลา 1 ปี และคาดว่าจะแม้จะผ่านไปแล้ว 5 ปีก็จะมีปริมาณกัมมันตภาพรังสีเกินกว่า 20 มิลลิซีเวิร์ต (mSv) จัดเป็นพื้นที่อพยพต่อไป

ข้อมูล ณ เดือนเมษายน พ.ศ.2561

4. เปรียบเทียบจำนวนประชากรก่อนแผ่นดินไหวกับปัจจุบัน และหลังการยกเลิกประกาศให้อพยพ

เดือนเมษายน พ.ศ.2561 มีการยกเลิกพื้นที่เตรียมยกเลิกประกาศอพยพและพื้นที่จำกัดการอยู่อาศัยแล้ว ยกเว้นเมืองโอคุมะและเมืองฟุตาบะบางส่วน ได้ดำเนินการกำจัดรังสีปนเปื้อน มีการสร้างสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต (เช่น ถนน ไฟฟ้า แก๊ส น้ำประปาและระบบระบายน้ำ ฯลฯ) ใหม่อีกครั้ง เริ่มเปิดให้บริการทางสาธารณสุข (เช่น การรักษาพยาบาล สถานสงเคราะห์ ไปรษณีย์ ร้านค้าปลีก ฯลฯ) ประชาชนทยอยอพยพกลับเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ปัจจุบันยังมีผู้คนจำนวนมากที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่อพยพไป เขตปกครองท้องถิ่นที่ประสบภัยมีจำนวนประชากรที่อาศัย (จำนวนผู้อยู่อาศัยจริง) น้อยกว่าก่อนเกิดแผ่นดินไหวเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้น ส่วนใหญ่ของพื้นที่ในเมืองฟุตาบะ กว่าครึ่งของพื้นที่ในเมืองโอคุมะและนามิเอะ ส่วนหนึ่งของหมู่บ้านอิทาเตะ และส่วนหนึ่งของอำเภอมินามิโซมะ จัดเป็นพื้นที่ยากต่อการกลับเข้าอาศัย

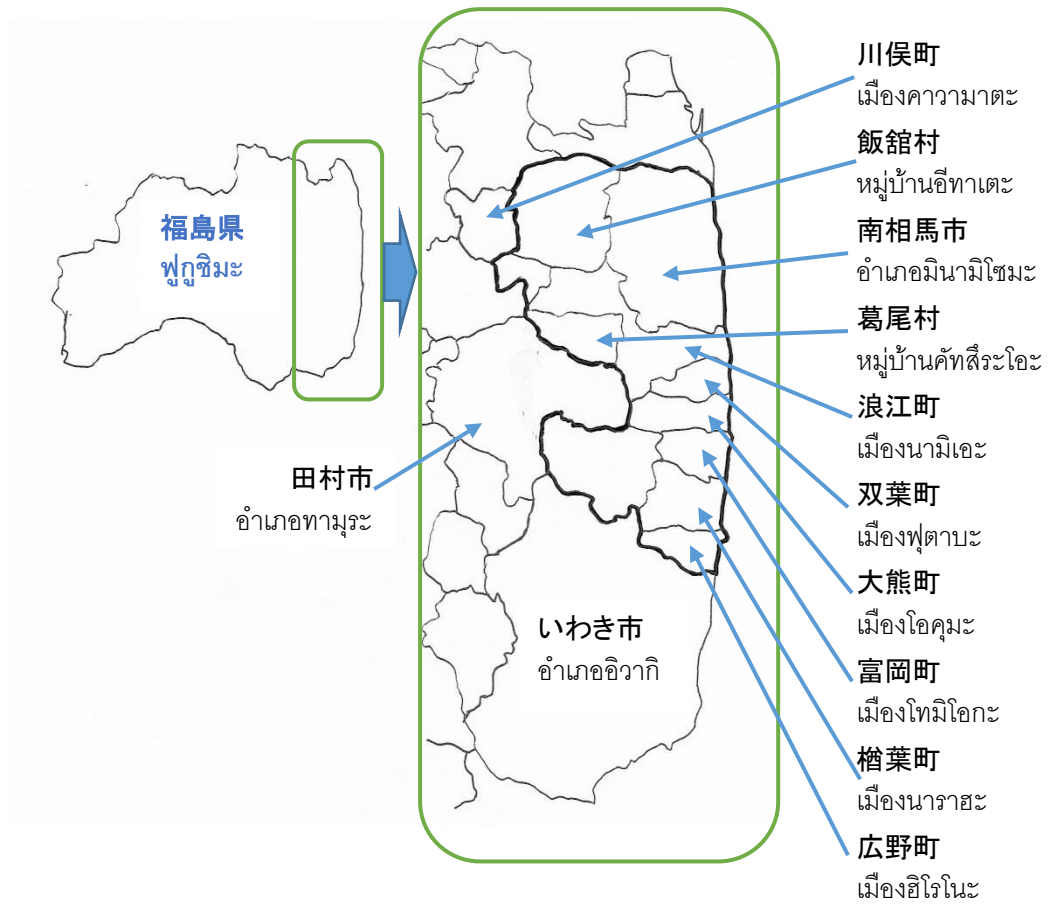
ตาราง 4 จำนวนประชากรในพื้นที่ประสบภัยจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้าฟูกูชิมะไดอิจิ และการเคลื่อนย้ายหลังยกเลิกประกาศพื้นที่อพยพ

ชื่อเมือง (จากเหนือลงใต้)	จำนวนประชากรก่อนเกิดแผ่นดินไหว*	จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ (ในช่วงการสำรวจนี้)	ความเป็นไปของการยกเลิกประกาศพื้นที่อพยพและสถานการณ์ปัจจุบัน
พื้นที่ส่วนโซโซ (Sousou Area)			
อำเภอมินามิโซมะ	71,561	54,708 (2018.4.1)	วันที่ 12 ก.ค.59 ยกเลิกประกาศพื้นที่เตรียมยกเลิกประกาศอพยพและพื้นที่จำกัดการอยู่อาศัย ปัจจุบัน (เม.ย.61) บางส่วนเป็นพื้นที่ยากต่อการกลับเข้าอาศัย

หมู่บ้านอิทาเตะ	6,509	743 (2018.4.1)	31มี.ค.60 ยกเลิกประกาศพื้นที่เตรียมยกเลิกประกาศอพยพและพื้นที่จำกัดการอยู่อาศัยทั้งหมด ปัจจุบัน (เม.ย.2561) บางส่วนเป็นพื้นที่ยากต่อการกลับเข้าอาศัย
เมืองนามิเอะ	21,434	703 (2018.3.31).	31มี.ค.60 ยกเลิกประกาศพื้นที่เตรียมยกเลิกประกาศอพยพและพื้นที่จำกัดการอยู่อาศัยทั้งหมด ปัจจุบัน (เม.ย.2561) บางส่วนเป็นพื้นที่ยากต่อการกลับเข้าอาศัย
เมืองฟุตาบะ	7,146	0	ปัจจุบัน (เม.ย.61) พื้นที่ทั้งหมดจัดเป็นพื้นที่ต้องอพยพ ไม่สามารถอาศัยอยู่ได้
หมู่บ้านคัทสึระโอะ	1,567	288 (2018.4.1)	วันที่ 12 มิ.ย. 59 ยกเลิกประกาศพื้นที่เตรียมยกเลิกประกาศอพยพและพื้นที่จำกัดการอยู่อาศัย ปัจจุบัน (เม.ย.61) บางส่วนเป็นพื้นที่ยากต่อการกลับเข้าอาศัย
เมืองโอคุมะ	11,505	0	ปัจจุบัน (เม.ย.61) พื้นที่ทั้งหมดจัดเป็นพื้นที่ต้องอพยพ ไม่สามารถอาศัยอยู่ได้
เมืองโทมิโอกะ	15,960	458 (2018.3.1)	1 เม.ย.60 ยกเลิกประกาศพื้นที่เตรียมยกเลิกประกาศอพยพและพื้นที่จำกัดการอยู่อาศัยทั้งหมด ปัจจุบัน (เม.ย.61) บางส่วนเป็นพื้นที่ยากต่อการกลับเข้าอาศัย
หมู่บ้านคาวาอูจิ	3,038	2,169 (2018.4.1)	วันที่ 14 มิ.ย.59 ยกเลิกประกาศพื้นที่อพยพทั้งหมด
เมืองนาราสะ	8,011	2,929 (2018.3.31)	วันที่ 5 ก.ย.58 ยกเลิกประกาศพื้นที่อพยพทั้งหมด
เมืองฮิโรโนะ	5,490	4,029 (2018.3.27)	30 ก.ย.54 ยกเลิกประกาศพื้นที่เตรียมอพยพเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินทั้งหมด
พื้นที่นอกส่วนโซโซ			
เมืองคาวามาตะ	15,877	13,532 (2018.4.1)	31 มี.ค.60 ยกเลิกประกาศอพยพทั้งหมดที่เคยระบุถึงพื้นที่บางส่วน
อำเภอทามะระ	41,662	36,905 (2018.4.1)	1 เม.ย.57 ยกเลิกประกาศอพยพทั้งหมดที่เคยระบุถึงพื้นที่บางส่วน

ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้ปฏิบัติงานที่โรงไฟฟ้าฯ ไม่รวมอยู่ในจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ที่ระบุในตารางข้างต้น

ข้อมูลอ้างอิงจากเว็บไซต์“หน่วยฟื้นฟูจังหวัดฟูกูชิมะ”
<http://www.pref.fukushima.lg.jp/site/portal/>
 และเว็บไซต์ขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นต่างๆ

แผนที่แสดงพื้นที่ภายในจังหวัดฟูกูชิมะ (ส่วนที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์)

「福島県内各地に建てられた仮設住宅」 บ้านพักชั่วคราวที่สร้างขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ของจังหวัดฟูกูชิมะ

(写真提供：「いっぽんさいだんほうじんしょうぼうぼうさいかがく一般財団法人消防防災科学センター」)

被災住民の証言
เสียงของผู้ประสบภัย

私のできることをする

いちかわ おおくままち
市川スミさん（大熊町）

『大熊町震災記録誌 福島第一原発、立地町から』
(2017年3月発行) 43～44ページより、発行元である大熊町の許可を得て掲載させていただきました。

(写真提供：大熊町)

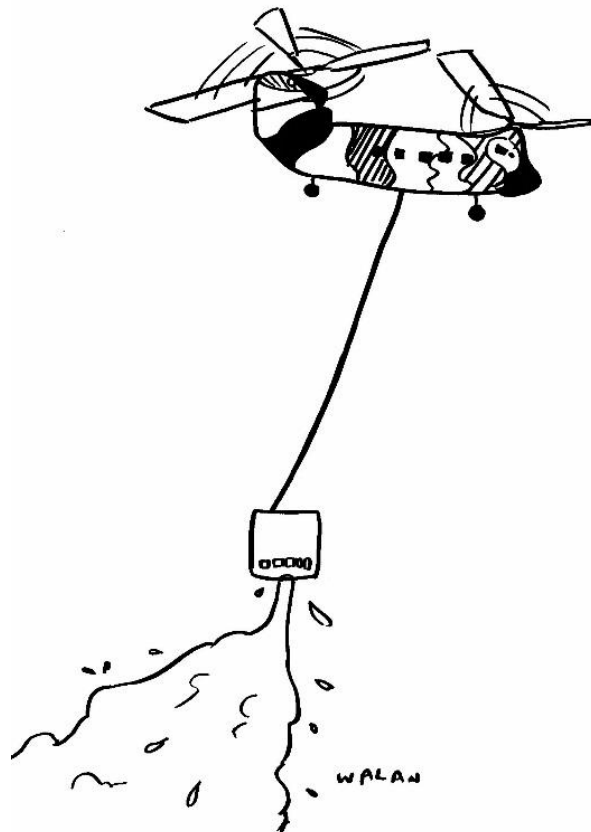
震災当時は町内で営んでいた飲食店にいました。ドドーンと突き上げるような揺れで、テレビは飛ぶように落ち、冷蔵庫は倒れ、食器は雪崩のように床に散乱。余震は何度も続き、そのたびに電気のカサなどが落ちました。自宅に戻り、その日は停電のために趣味の釣り用のランプで一晩を過ごしました。翌朝、町内に住む息子からの電話で避難を知り、近所の高齢者を車に乗せて集会所へ向かいましたがバスはすでに出発した後で、私たちは消防団員の「たむらしみやこじ田村市都路へ」という言葉で国道288号を西へ向かいました。道中は避難の車がアリの行列のよう。都路地区の避難所はすでに満杯でさらに走り続けるしかなく、途中で見かけた町のスクールバスの後をついていく形で田村市総合体育館に入りました。原発の爆発は体育館のテレビで知りました。みんな「もう家には戻れない」「これからどうしよう」と口々に話し、泣いている人もいました。

避難から数日後、体育館では役場職員が避難所運営のボランティアを募り、私も参加することにしました。体調不良の方がいないか館内で声かけしていると、お年寄りが一人、急に倒れてそのまま亡くなってしまうということがあり、声かけの大切さが身にしみました。最初は「大丈夫ですか？」と聞いていましたが、うつ病を患っている方の家族から「大丈夫という言葉はやめて」と言われ、「具合が悪い方はいませんか」という言い方に変えました。言葉の重みに気づかされました。

声かけのもう一つの目的は、調理を手伝ってくれる人を探すことでした。体育館には米や野菜などの支援物資が届いており、私は飲食業だったこともあり、知り合いの主婦などを見つけ、数人で炊き出しを始めました。外のテント内にガスコンロを設置してもらい、1日交代で温かい味噌汁かご飯を提供しました。ボランティアの女性たちがリズム良く野菜を刻むまな板の音が、私には音楽のように聞こえたのを覚えています。ただ、何百人分もの食材を刻むこの音が避難生活のせわしなさを表しているように感じた人もいたようです。

4月に入り、町が拠点^{あいづわかまつし}を移した会津若松市へ私も自分の車で向かいました。「なんで自分の家があるのに、こんな遠くに行かなきゃいけないの」。そう思った途端、涙がこみ上げてきました。「絶対に帰ってやる」「神様も仏様もないのか」。涙声で叫びながら運転しました。直後、体育館の事務員さんから「戻って」と頼まれ、翌日には田村市に戻り、避難所運営を引き続き手伝うことになりました。

今はいわき市の仮設住宅で自治会長を引き受けて暮らしています。最近の入居者も減りましたが、自立していくのだから寂しくも喜ばしいことと思っています。私はいわき市で仮設の皆さんが自立するのを見送りながら、大熊町に復興公営住宅ができる日を待ちたいと思います。これまで支援をいただいた全国の方々に感謝しつつ、春は梅や桜、夏はあじさい、秋には紅葉が輝く町をもう一度取り戻すために頑張りたいと思います。

げんしろ れいきやく かいすい とうか じえいたい
原子炉を冷却するため海水を投下する自衛隊ヘリ

ผมจะทำในสิ่งที่ทำได้

คุณอิจิคาวะ สุมิ (เมืองโอคุมะ)

ที่มาของภาพ : เมืองโอคุมะ

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “บันทึกเหตุการณ์แผ่นดินไหวเมืองโอคุมะ” (ออกเมื่อเดือนมีนาคมในปีพ.ศ.2560) หน้า 43-44
โดยผู้จัดพิมพ์คือเมืองโอคุมะ จังหวัดฟูกูชิมะ

ช่วงเวลาที่เกิดแผ่นดินไหวผมกำลังอยู่ในร้านอาหารที่เปิดทำการอยู่ในเมือง ทันใดนั่นเองพื้นที่สั่นสะเทือนเหมือนมีบางอย่างแทงขึ้นมา ที่วิตกลงมากระแทกพื้นเหมือนมันกระโดดลงมาเอง ตู้เย็นล้มลง พวกภาชนะต่างๆ กระจัดกระจายตามพื้นเหมือนหิมะถล่ม เกิดอาฟเตอร์ช็อคอย่างต่อเนื่องไม่รู้กี่ครั้งต่อกี่ครั้ง ทำให้คอมไฟและอื่นๆ ตกลงมาบนพื้น ผมกลับไปที่บ้าน คินันไฟดับผมจึงต้องอาศัยตะเกียงที่ใช้ตอนไปตกปลาเป็นงานอดิเรก เช้าวันต่อมาผมทราบเรื่องการอพยพเพราะลูกชายที่อาศัยอยู่ในเมืองโทศัพท์มาบอก ผมให้ผู้สูงอายุในละแวกใกล้เคียงนั่งรถและขับไปยังจุดนัดพบ เมื่อถึงจึงรู้ว่ารถบัสเดินทางออกไปแล้ว พวกเรามุ่งไปทางทิศตะวันตกโดยใช้ทางหลวงหมายเลข 288 ตามที่พนักงานดับเพลิงได้บอกเอาไว้ว่า “ไปที่มียาโคจิ อำเภอทามูระ” ระหว่างทางมองเห็นรถเรียงกันเป็นแถวเหมือนแถวของมด ศูนย์อพยพที่เขตมียาโคจิเต็มแล้ว พวกเราจึงทำได้แค่เดินทางต่อไปเรื่อยๆ และเข้าไปยังโรงยิมในอำเภอทามูระ โดยการขับตามหลังรถโรงเรียนที่เจอระหว่างทาง ผมได้ทราบข่าวเรื่องการระเบิดของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จากโทรทัศน์ในโรงยิม ทุกคนกล่าวกันว่า “กลับไปไม่ได้อีกแล้ว” “จะทำอย่างไรต่อไปดี” และก็มีคนที่ร้องไห้ออกมาด้วย

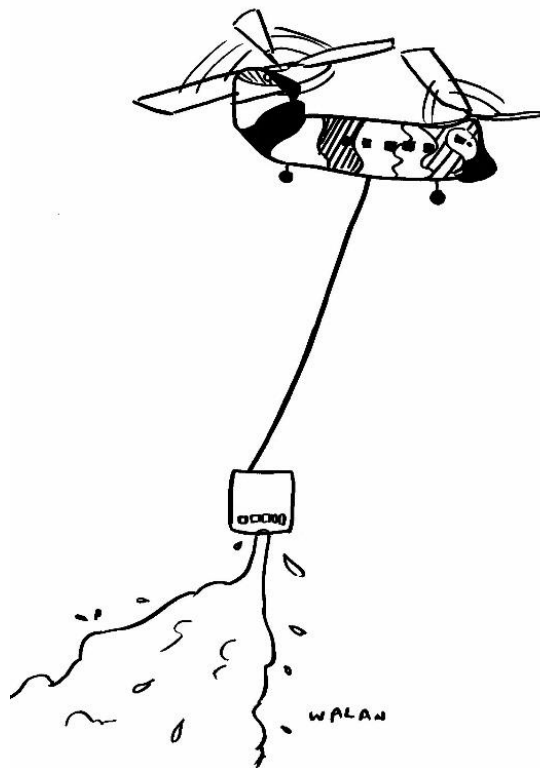
หลายวันผ่านไปหลังจากที่อพยพ พนักงานราชการส่วนท้องถิ่นก็ได้จัดตั้งอาสาสมัครในโรงยิมขึ้นมา ผมเองก็เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครด้วยเช่นเดียวกัน ผมได้เจอเหตุการณ์อย่างเช่น ตอนที่ผมส่งเสียงถามในโรงยิมว่ามีผู้ป่วยหรือเปล่า จู่ๆ ก็มีผู้สูงอายุคนหนึ่งล้มลงกับพื้นและเสียชีวิตในที่ ผมจึงจำให้ขึ้นใจไว้ว่าการส่งเสียงถามนั้นมีความสำคัญอย่างมาก ตอนแรกผมถามทุกคนไปว่า “ไม่เป็นอะไรใช่ไหมครับ” แต่ผมกลับถูกรอบคร้วของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าพูดใส่ว่า “เลิกพูดคำว่า ‘ไม่เป็นอะไร’ สักทีเถอะ” ทำให้ผมต้องเปลี่ยนไปใช้คำพูดว่า “ใครมีอาการไม่สบายบ้างครับ” เรื่องเหล่านี้ทำให้ผมตระหนักถึงความสำคัญของคำพูด

จุดประสงค์อีกอย่างของการส่งเสียงถามคือการค้นหาผู้ช่วยทำอาหารนั่นเอง ที่โรงยิมมีของประทังชีวิตอย่างเช่น ข้าวสารและผักจืดวางไว้ให้ ผมเองก็เคยทำธุรกิจด้านอาหารมาก่อน เมื่อได้เจอพวกแม่บ้านทั้งหลายที่รู้จักกัน พวกเราสองสามคนจึงเริ่มลงมือหุงข้าวแจกผู้ประสบภัย ให้คนช่วยติดตั้งเตาแก๊สไว้ที่เต็นท์ด้านนอก สลับเวรกันทำซุพมิโสะอุ่นๆ และข้าวสวยแจกจ่าย ผมจำได้ว่าเสียงของพวกอาสาสมัครผู้หญิงหันผัดตั้งเป็นจังหวะเหมือนกับเสียงของดนตรี แต่ก็มีคนที่รู้สึกว่าการกำลังหันวัตถุดิบทำอาหารสำหรับคนหลายร้อยคนเป็นเสียงก่อกวนการใช้ชีวิตของพวกเขาด้วยเหมือนกัน

พอเช้าเดือนเมษายน ผมก็ขับรถของตัวเองไปที่อำเภอไอสิวาคามัตสึซึ่งทางการย้ายฐานที่มั่นมาไว้ที่นี่ ในขณะที่ผมกำลังคิดว่า “ทั้งๆ ที่เป็นบ้านของตัวเองแท้ๆ แต่ทำไมผมต้องจากบ้านไปไกลถึงขนาดนี้ด้วย” จู่ๆ น้ำตาก็เอ่อล้นขึ้นมา “ผมจะกลับบ้านให้ได้” “ไม่มีเทพเจ้าหรือพระพุทธรเจ้ามาช่วยผมบ้างเลยเหรอ” ผมได้แต่ขับรถไปพร้อมกับตะโกนออกมาด้วยน้ำเสียงเศร้าสร้อย หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ที่โรงยิมมาขอร้องผมว่า “กลับมาเถอะนะ” วันถัดมาผมจึงกลับไปอำเภอทามูระและช่วยจัดการงานต่างๆ ในศูนย์อพยพต่อไป

ตอนนี้ผมใช้ชีวิตต่อไปด้วยการรับหน้าที่เป็นประธานส่วนท้องถิ่นที่บ้านพักชั่วคราวในอำเภออิวากิ ช่วงนี้ผู้ที่อาศัยในบ้านพักชั่วคราวมีจำนวนลดลง ถึงแม้ว่าจะเหงาเพราะทุกคนแยกย้ายกันไปเรื่อยๆ แต่ผมคิดว่ามันเป็นเรื่องน่ายินดี ผมเฝ้ามองทุกๆ คนที่อาศัยอยู่ในบ้านพักชั่วคราวที่อำเภออิวากิแห่งนี้ด้วยลำแข้งของตัวเองพร้อมๆ กับรอวันที่หน่วยงานราชการสามารถฟื้นฟูบ้านเรือนในเมืองโอคุมะให้กลับมารุ่งเรืองอีกครั้ง ผมขอขอบคุณทุกคนทั้งประเทศที่ให้ความช่วยเหลือพวกผมมาตลอดจนถึงตอนนี้ ผมอยากสู้ต่อไปเพื่อทำให้เมืองที่ถูคูโบไม่ผลิเปล่งประกายไปด้วยดอกซากุระ ฤดูร้อนเปล่งประกายไปด้วยดอกไฮเดรนเยีย และฤดูใบไม้ร่วงเปล่งประกายไปด้วยใบเมเปิ้ลกลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง

ผู้แปลภาษาไทย : นางสาวอรารีย์ สาคุณ รหัสประจำตัวนิสิต 57101010827

เฮลิคอปเตอร์กำลังใช้น้ำทะเลราดใส่เตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์เพื่อหล่อเย็น

変わる生活と、父の思い

さくまくくにゆき
佐久間國幸さん（大熊町）

『大熊町震災記録誌』（2017年3月発行）43ページより、発行元である大熊町の許可を得て掲載させていただきました。

（写真提供：大熊町）

うちは父^{くにまる}國丸が始めた梨農家で、私は定年まで役場に勤めながら兼業で梨園を営み、震災時は嘱託職員でした。その嘱託も3月で終わり、いよいよ本格的に妻と梨園をやろうとしていた矢先の震災でした。

当時は、父と妻、長男と4人暮らし。父はたまたま震災前日に、目の病気で福島市内に入院しており、当時結婚して隣町にいた長女と近所の人を含め7人で、11日夜のうちに乗用車で西へ向かいました。印鑑と通帳、キャッシュカードは持って、でもあくまで「万が一」の避難。すぐに戻るつもりだったから家に鍵もかけませんでした。

福島市もライフラインが断絶し、父は会津若松市に転院。新潟市に避難した私たちが会いに行ったのは10日ほど経ったころだと思います。入院生活は約4か月に及びました。ちょうど病院は建築工事中で、足場が組まれ、日中もカーテンを引いているから暗かった。父にとって生まれて初めての入院でしたし、今まで梨畑一筋で働いていた父にはしんどかったと思います。父は精神的に落ち込んでいくように見えました。そういうこともあり、退院前の検査で腹部にソフトボール大の静脈瘤が見つかったも、父は退院を希望しました。静脈瘤が破裂するとは限らないし、血管も弱っていたので手術のリスクもある。「もう運を天に任せる」と父は言いました。

新潟に来るように勧めましたが、父は知人の多い会津若松市に残ることを選びました。同市に避難した町役場で働き始めた長男が父と仮設住宅に入り、面倒を見てくれました。仮設住宅で倒れた父を看取ったのも長男です。

震災翌年の正月は、新潟市で家族一緒に過ごしました。その後、父は妻に電話で「おめえらには世話になった。すごく感謝してる。ありがとう」と伝えたそうです。感謝の言葉なんて初めてでした。父はその約1か月後、1月29日に亡くなりました。83歳でした。

「おれは仮設では死なない。早く家を探せ」と言っていましたが、事情を分かっていたのでしょう。「戻りたい」とは言わなかった。一度、家の状況を見せてあげたかったけど、震災の年の一時帰宅は体力的に難しかったのです。悔やまれますが、あの荒れた状態を見なくて

よかったのかもしれないとも思います。

大熊の自宅は中間貯蔵施設建設予定地にあります。もう戻れないと割り切っていわき市にうちを建てたつもりですが、切ない。経済的にある程度満たされたとしても、あの土地で生活していた日々への思いは消えないです。「国破れて山河あり」と言いますが、戦争でも山河は残る。原発は山河すらなくす。我々のふるさととは全部なくなります。

父の骨は母が眠る大熊の墓に入れましたが、いわき市に改葬予定です。新しい墓には父が丹精込めて育てていた梨のオブジェを添えるつもりです。

大熊町内の国道288号線に沿った緑豊かな森（2015年8月撮影）

ป่าไม้เขียวชอุ่มสองข้างริมทางหลวงสาย 288 ในเมืองโอคุมะะ

วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปกับความทรงจำของคุณพ่อ

คุณชาคูมา คุณิยุคิ (เมืองโอคุมะ)

ที่มาของภาพ : เมืองโอคุมะ

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “บันทึกเหตุการณ์แผ่นดินไหวเมืองโอคุมะ” (ออกเมื่อเดือนมีนาคมในปีพ.ศ.2560) หน้า 43 โดยผู้จัดพิมพ์คือเมืองโอคุมะ

คุณพ่อของผมชื่อว่าคุนิมารุ เป็นผู้ริเริ่มการเป็นเกษตรกรปลูกสาเล่ ผมได้ดูแลกิจการทำสวนสาเล่ควบคู่ไปกับการทำงานราชการส่วนท้องถิ่นจนถึงปีที่เกษียณอายุ ช่วงที่เกิดภัยพิบัติแผ่นดินไหว ผมยังทำงานเป็นพนักงานชั่วคราวอยู่ ผมเป็นพนักงานชั่วคราวตามสัญญาจนถึงเดือนมีนาคมและเคยคิดว่าจะทำสวนสาเล่อย่างจริงจังกับภรรยา แต่ก็เกิดแผ่นดินไหวขึ้นก่อน

ในตอนนั้นผมอยู่กับคุณพ่อ ภรรยา และลูกชายคนโตรวม 4 คน ช่วงวันก่อนเกิดเหตุ คุณพ่อบังเอิญไปเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลในเมืองฟูกูชิมะ ในตอนนั้นลูกสาวคนโตที่แต่งงานอยู่เมืองใกล้เคียง พร้อมเพื่อนบ้านรวม 7 คนขับรถมุ่งไปทางตะวันตกในช่วงค่ำของวันที่ 11 พี่ชายพกตราประทับ สมุดบัญชีธนาคารและบัตร ATM ไป เตรียมการอพยพแบบ “กันไว้ก่อน” เท่านั้น ตั้งใจว่าจะกลับบ้านทันทีซึ่งไม่ได้ลืดอกุญแจบ้านเอาไว้

ที่อำเภอเมืองฟูกูชิมะถูกตัดขาดจากโลกภายนอก คุณพ่อก็ย้ายไปอยู่โรงพยาบาลที่เมืองไอสึวาคามัตสึ ผมคิดว่าเป็นเวลากว่า 10 วันผ่านพ้นไปกว่าพวกเราที่อพยพไปยังเมืองนีกาตะจะได้ไปเยี่ยมคุณพ่อ คุณพ่อเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลนานถึง 4 เดือน ซึ่งช่วงนั้นทางโรงพยาบาลอยู่ในช่วงก่อสร้างอาคารพอดี รวมทั้งยังทำทางเดินในการก่อสร้าง จึงทำให้ห้องมีดทั้งวันเพราะผ้ามา่านปิดเอาไว้ สำหรับคุณพ่อนี้เป็นการเข้าโรงพยาบาลครั้งแรกตั้งแต่เกิดมา ผมคิดว่าคุณพ่อที่ทำแต่งงานในสวนสาเล่อย่างหนักมาจนถึงตอนนี้คงจะเหนื่อยล้ามาก ผมดูออกว่าคุณพ่อเริ่มหมดกำลังใจมากขึ้น นอกจากเรื่องนั้นแล้ว ถึงแม้ว่าผลการตรวจก่อนออกจากโรงพยาบาลจะเจอเส้นเลือดโป่งพองขนาดใหญ่ประมาณลูกชอพท์บอลบริเวณช่วงท้อง แต่คุณพ่อก็ตั้งใจแล้วว่า จะออกจากโรงพยาบาล นอกจากเส้นเลือดโป่งพองนั้นจะมีโอกาสแตกแล้ว ยังมีโอกาสเสี่ยงจากการผ่าตัดเพราะเส้นเลือดแดงอ่อนแออีกด้วย คุณพ่อพูดว่า “ให้เทพเจ้ากำหนดโชคชะตาก็แล้วกัน”

ผมพยายามพูดให้คุณพ่อมาที่จังหวัดนีกาตะ แต่คุณพ่อก็เลือกอยู่เมืองไอสึวาคามัตสึที่มีคนรู้จักอยู่เยอะ ลูกชายคนโตที่อพยพไปเริ่มทำงานในราชการส่วนท้องถิ่นของเมืองไอสึวาคามัตสึและ

อาศัยอยู่ที่บ้านพักชั่วคราวกับคุณพ่อ เขาช่วยดูแลคุณพ่อให้ รวมทั้งยังช่วยพยาบาลคุณพ่อตอนที่ล้มป่วยในบ้านพักชั่วคราวด้วย

ช่วงปีใหม่ในปีถัดมาหลังจากเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหว ครอบครัวเราได้ใช้เวลาร่วมกันที่จังหวัดนีกาตะ หลังจากนั้นคุณพ่อก็ได้โทรไปหาภรรยาของผม พูดว่า “ขอบคุณทุกคนมากนะที่ดูแลพ่อมาตลอด พ่อรู้สึกขอบคุณมากๆ” ซึ่งนั่นเป็นครั้งแรกที่คุณพ่อพูดคำว่า “ขอบคุณ” หลังจากนั้นผ่านไป 1 เดือน ในวันที่ 29 มกราคม คุณพ่อก็ได้จากผมไปในวัย 83 ปี

ถึงแม้คุณพ่อจะพูดมาตลอดว่า “จะไม่ตายในบ้านพักชั่วคราวหรอก ต้องรีบหาบ้านเร็วๆ” แต่ท่านคงเข้าใจสถานการณ์เพราะไม่ได้พูดว่า “อยากกลับบ้าน” เลย พวกเขาเคยให้ไปดูสภาพของบ้านครั้งหนึ่ง แต่ช่วงเวลาในปีที่เกิดเหตุการณ์นั้น มันก็เป็นเรื่องยากที่จะมีแรงกลับไปบ้าน แม้จะรู้สึกเสียดาย แต่ผมคิดว่ามันอาจจะเป็นเรื่องที่ดีแล้วก็ได้ที่ไม่ได้เห็นสภาพของบ้านที่ทรุดโทรมในตอนนั้น

บ้านของผมที่เมืองโอคุมะ อยู่ในเขตที่กำหนดให้เป็นสถานที่เก็บสารปนเปื้อนชั่วคราว จึงทำให้ไม่สามารถกลับไปได้ ผมจึงตั้งใจว่าจะไปสร้างบ้านใหม่ที่อำเภออิวากิ แต่ก็ยังคงทำใจไม่ได้ แม้จะได้รับความช่วยเหลือในด้านเศรษฐกิจ แต่กลับไม่สามารถลืมความทรงจำในแต่ละวันที่ใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่นั้นได้เลย มีคำพูดที่กล่าวไว้ว่า “แม่แผ่นดินจะสลายแต่ก็ยังมีภูเขาและแม่น้ำอยู่” ถึงจะมีสงครามแต่ก็ยังมีภูเขาและแม่น้ำหลงเหลืออยู่ แต่หายนะจากนิวเคลียร์แม้แต่ภูเขาและแม่น้ำก็หายไป บ้านเกิดของพวกเราจะเลือนหายไปทั้งหมด

กระดุกของคุณพ่อบรรจุอยู่ในสุสานที่เมืองโอคุมะที่มีอัฐิของคุณแม่ฝังอยู่ แต่มีกำหนดการจะย้ายไปฝังใหม่ที่อำเภออิวากิในสุสานใหม่ของคุณพ่อ และผมก็ตั้งใจว่าจะประดับของตกแต่งเป็นศาลีที่คุณพ่อเพาะปลูกมาด้วยความทุ่มเทจากใจจริงที่สุสานใหม่นั้น

ผู้แปลภาษาไทย : นางสาวธัญชนก หมิ่นเทพ รหัสประจำตัวนิสิต 58101010572

なし (ศาลี)

“伝える”こと

たざわのりお
田澤憲郎さん（大熊町）

（写真提供：大熊町）

『大熊町震災記録誌 福島第一原発、立地町から』
（2017年3月発行）44ページより、発行元である大熊町
の許可を得て掲載させていただきました。

昭和40年に大熊町役場に入庁し、震災の4年前に定年退職しました。福島第一原発の着工は昭和42年。原発誘致前は、「やませ」という浜風の影響で米があまり取れず、出稼ぎが多かった。それが福島第一原発が来ると、雇用の場ができ、飲食店、下宿も増えた。協力企業も来るから財政的にも良い。自分も誘致時から原子力行政に関わり、けんげんしりよくこうほうきょうかい県原子力広報協会の理事も務めました。

震災当日は停電で津波のことも福島第一原発の状況も分からず、翌12日朝に地区の班長から避難を聞きました。その時も「なんで全町避難なんだべ」と思っていました。それまで大熊は原発という世界の最先端技術に関わっている所だと自負し、安全神話につかっていた。避難は地震警戒のためと勘違いし、「2、3日で帰れる」と思っていました。

その日からおのまち小野町、いいたてむら飯館村の親類宅、そしてとちぎけんかぬまし栃木県鹿沼市へと移りました。大熊からはバスで避難したので車がない、すぐ帰るつもりで着の身着のままだから金もない。町は会津若松市に移ると聞きましたが、行きたくても行けないのです。4月20日、町が警戒区域になって入れなくなる前に、車だけでも持ち出そうと友人に連れられて町に立ち入りました。自宅と家族がやっていた理髪店には泥棒が入られていましたが、車は無事。車を得て二次避難先としてきたかたし喜多方市の旅館に移動しました。

その旅館で、海外からの客に震災体験を話すように頼まれたのをきっかけに、語り部を始めました。それまで「大熊にいた」「原子力広報協会にいた」と言うと「原発やってたべ」と言われそうで、自分のことを話すのを避けていました。でも「やっぱり伝えないといけない」と思いました。最初は自分の体験を話していましたが、次第に減災を重視するようになりました。まずは自分の命を大事にすること。また、高齢者には「お薬手帳を大事にしろ」と伝えています。避難中、何の薬を飲んでいたか分からなくても、手帳さえあれば薬を出してもらえたからです。東日本大震災と原発事故の悲劇を風化させることなく、後世に伝えていかなければならないと強く感じています。

今、心配しているのは仮設住宅に残っている高齢者です。震災後は支援をいただくことが多く人を頼ることに慣れてしまいがちですが、仮設の見回りをしながら「早く自立しねえとダメだ」と話しています。貧しかった町がこの40年で地方交付税の不交付団体にまでなりました。我々は東京電力と共存共栄でやってきたのです。そして今、事故があってもやはり多くの人が廃炉に向けて頑張っています。おれらの仲間、町民がです。それを見て、我々もそれぞれに前を向いて生きていかなきゃなんねえべと思うのです。

国道288号線、大熊町に入るところ（2015年8月撮影）
ทางหลวงสาย 288 เข้าเมืองโอคุมะ (โอคุมะแปลว่า “หมีตัวใหญ่”)

สิ่งที่ “อยากจะบอก”

ทาชาวะ โนริโอะ (เมืองโอคุมะ)

ที่มาของภาพ : เมืองโอคุมะ

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “บันทึกเหตุการณ์ภัยพิบัติโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ ไดอิจิ (หมายเลขหนึ่ง) เมืองโอคุมะ” (ออกเมื่อเดือนมีนาคมในปีพ.ศ. 2560) หน้า 44 โดยผู้จัดพิมพ์คือเมืองโอคุมะ

ในปีพ.ศ.2508 ผมเข้าทำงานที่ที่ว่าการเมืองโอคุมะและเกษียณอายุออกมาตอน 4 ปีก่อนเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหว โรงงานนิวเคลียร์ฟูกูชิมะไดอิจิเริ่มก่อสร้างขึ้นในปีพ.ศ.2510 ซึ่งก่อนที่จะเริ่มมีการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ เมืองแห่งนี้ได้รับผลกระทบจากลมชายฝั่ง “ยามาเตะ” ทำให้เก็บเกี่ยวข้าวได้ไม่ดี ผู้คนจำนวนมากต้องออกไปทำงานไกลบ้าน พอมีการสร้างโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ขึ้น ทำให้มีสถานที่ทำงาน ร้านอาหารและที่พักเพิ่มมากขึ้น มีความร่วมมือจากบริษัทต่างๆ ทำให้เศรษฐกิจดี ตัวผมเองก็ได้รับเชิญให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพลังงานนิวเคลียร์ ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งกรรมการบริหารของหน่วยงานประชาสัมพันธ์พลังงานนิวเคลียร์ของจังหวัด วันที่เกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหว ไฟฟ้าดับ ผมก็ไม่ทราบสถานการณ์ของคลื่นยักษ์สึนามิและโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ ไดอิจิ (หมายเลขหนึ่ง)เลย จนในตอนเช้าของวันที่ 12 ผู้อำนวยการเขตสั่งให้อพยพออกจากพื้นที่ ในตอนนั้นผมยังคิดว่า “ทำไมผู้คนต้องอพยพออกกันทั้งเมืองด้วย” ก่อนหน้าช่วงเวลานั้นเมืองโอคุมะถือได้ว่ามีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ขึ้นชื่อเรื่องความปลอดภัยและมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยแห่งหนึ่งของโลก ผมเข้าใจผิดว่าเป็นประกาศอพยพเพราะแผ่นดินไหวและคิดว่า “สามารถกลับไปได้ใน 2-3 วัน”

หลังจากวันนั้นผมก็ได้ย้ายไปบ้านญาติที่เมืองโอะโนะ หมู่บ้านอิทาเตะ แล้วก็ย้ายไปที่เมืองคานูมะจังหวัดโทจิกิ ผมใช้รถบัสอพยพจากเมืองโอคุมะจึงไม่มีรถยนต์ส่วนตัวใช้ ตั้งใจว่าเที่ยวเดียวก็คงกลับ จึงมาแต่ตัว เงินก็ไม่มี ผมได้ยินเรื่องที่ตัวเมืองจะย้ายไปที่เมืองไอสึวาคามัตสึ ผมอยากไปแต่ก็ไม่สามารถไปได้ วันที่ 20 เมษายน ก่อนที่ทางการจะประกาศให้เป็นพื้นที่เฝ้าระวัง เพื่อนผมพากลับเข้าเมืองเพื่อจะมาเอารถยนต์ บ้านและร้านตัดผมของครอบครัวผมถูกขโมยเข้าแต่รถยังปลอดภัยดีอยู่ พอได้รถมาแล้วผมย้ายไปอยู่ที่เรียวกัง (โรงแรมสไตล์ญี่ปุ่น) ในเมืองคิตะคาตะซึ่งนับเป็นการอพยพครั้งที่ 2 ของผม

ที่เรียวกังนั้น ผมถูกขอให้เล่าประสบการณ์เกี่ยวกับแผ่นดินไหวซึ่งสร้างแรงบันดาลใจให้ผม

เริ่มเป็นนักเล่าเรื่อง ก่อนหน้านั้นพอเริ่มพูดถึงเรื่อง “โรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์” ขึ้นมา ผมมักเลียงที่จะพูดถึงเรื่อง “ผมเคยอยู่ที่เมืองโอคุมะ” “ผมเคยอยู่ในหน่วยงานประชาสัมพันธ์ทางพลังงานนิวเคลียร์” แต่ก็คิดว่าเป็นเรื่องที่ “ต้องเล่า” ในตอนแรกผมเล่าประสบการณ์ที่เคยประสบมาเอง แต่กลับค่อยๆ ให้ความสำคัญกับเรื่องการบรรเทาภัยมากขึ้น อย่างแรกคือต้องดูแลชีวิตตนเองให้ดี แล้วผมมักจะบอกกับผู้สูงอายุอยู่เสมอว่า “ให้เก็บสมุดบันทึกยาประจำตัวไว้ดีๆ” ในช่วงที่อพยพ ถึงจะไม่รู้ว่าเคยกินยาอะไร แต่ถ้ามีสมุดบันทึกก็จะสามารถรับยาเหมือนเดิมได้ ผมตั้งใจว่าจะไม่ทำให้โศกนาฏกรรมทั้งเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในญี่ปุ่นแถบตะวันออกและอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จางหายไป ผมคิดเสมอว่าต้องบอกเล่าต่อไปให้ถึงคนรุ่นหลังให้ได้

ตอนนี้สิ่งที่ผมกำลังกังวลอยู่คงเป็นเรื่องบ้านพักชั่วคราวที่ยังคงมีผู้สูงอายุเหลืออยู่ในเหตุการณ์แผ่นดินไหวซึ่งเรามักจะชินกับการพึ่งพาการได้รับความช่วยเหลือจากคนอื่น แต่ในขณะที่มองไปรอบๆ บ้านพักชั่วคราวนั้น เราก็พูดคุยกันเสมอว่า “ต้องพึ่งพาตัวเองให้ได้ไวๆ” เมืองที่เคยยากจนได้พัฒนาจนในช่วง 40 ปีนี้ กลายเป็นเมืองที่ไม่ต้องจัดส่งภาษีท้องถิ่น พวกเราร่วมมือกับบริษัทพลังงานไฟฟ้าโตเกียว (TEPCO) จนก้าวหน้าขึ้น และตอนนี้ถึงแม้ว่าจะเกิดอุบัติเหตุแต่หลายคนก็ยังพยายามที่จะให้เรือถอนเตาปฏิกรณ์อยู่ หลายคนที่ว่าหมายถึงเพื่อนพ้องชาวเมืองของเรานั่นเอง พอได้เห็นสิ่งเหล่านั้นแล้วผมคิดว่า พวกเราต่างก็ต้องมีชีวิตก้าวไปข้างหน้า

ผู้แปลภาษาไทย : นางสาวมณีรัตน์ คุณกระโทก รหัสประจำตัวนิสิต 56101010754

原発事故の現場から

つちやしげお
土屋繁男さん（大熊町）

『大熊町震災記録誌』（2017年3月発行）41-42ページより、発行元である大熊町の許可を得て掲載させていただきました。

（写真提供：大熊町）

震災当時は東京電力福島第一原子力発電所（以下、福島第一原発）内の警備会社に勤務していました。震災直後から、敷地内の事務所で情報収集などをしていましたが、日が落ちると構内は停電で真っ暗。午後9時ごろ、唯一灯りが点いていた免震重要棟に入ると、すぐ「外出禁止」と言われました。すでに原子炉は危ない状況だったのです。防護服もマスクも作業員以外の余分がないということでした。

免震棟は関連会社の社員などで廊下まで人があふれていました。私は卓のあった対策室入り日あたりの廊下に座り、原子炉の状況や、避難指示が拡大していく様子を見聞きしていました。意外とみんな冷静でしたが、12日午後突然「ドーン」ときた。下から突き上げられて直下型の地震かと思いました。民放テレビで爆発の様子が映し出されて、「ああ、1号機爆発したんだ」と。奈落の底に突き落とされた気もちがしました。それからは1号機の状況を見ながら、2～4号機の圧力や温度も検討しなくちゃならない。人数的に1～4号機すべて並行して対応できないのか、危険な方から対処する感じで慌ただしくなりました。

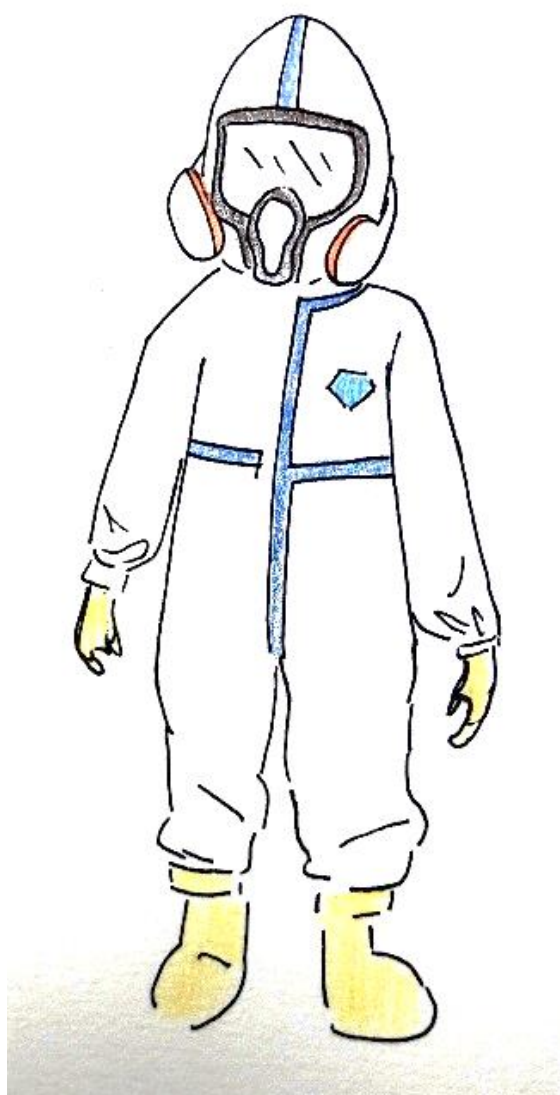
14日に3号機が爆発した後、東京電力株式会社（以下、東京電力）の吉田昌郎よしだまさお所長（当時）が小部屋でじっと横になっているのを見ました。あまり寝ていないのだろうし、疲れたんだらうと思いました。「おれもここで命を落とすかもしれない」と感じました。その後、午後7時ごろだったか、吉田所長が廊下に出てきて「今までいろいろ対策をとってきたけれども、これ以上良い方向には向かない。皆さん、出られるならば自分の車等で避難してください」と言いました。「防護服などは用意できませんが、今、入り口のドアを開けさせます」と。私は、警備会社の十数名と分乗する打ち合わせをして、ドアが開くとすぐに事務所に走り、自分の車たむらしに乗りました。妻と再会したのは田村市。その時、「5年10年は帰れねえから覚悟しろ」と言ったのを覚えています。

事故で手のひらを返したように東京電力のみを責める気持ちにはなりません。35歳で東京からUターンしてきた時、帰る要因の1つになったのは原発です。仕事がなければ戻ることはありませんでした。今まで我が町を含め周辺の町や住民は利益を受けてきたし、関東地方の住民

は電力を享受してきたはず。間違いを正すことは必要ですが、事態を収束するために努力している時に頭から「反対」というのはおかしいと思うし、どこかで「妥協」も必要だと思います。

今、町は^{おおがわら}大川原地区に復興拠点を置くといいます。

「誰もそんな所に行かないよ」と言う人もいるかもしれない。でも、町民が戻る場所を作るために一生懸命にやってくれています。拠点を廃炉作業に従事する人たちの受け皿にしつつ、そこに元の住民も関わって少しずつ新しい町をつくるしかないと思います。

放射性物質による被爆から身を守る「^{ぼうごふく}防護服」

จากสถานที่เกิดอุบัติเหตุนิวเคลียร์

คุณสีจียะ ชิเงะโอะ (เมืองโอคุมะ)

ที่มาของภาพ: เมือง โอคุมะ

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “บันทึกแผ่นดินไหวเมืองโอคุมะ” (ออกเมื่อ เดือนมีนาคม พ.ศ.2560) หน้า 41-42 โดยผู้จัดพิมพ์คือเมืองโอคุมะ

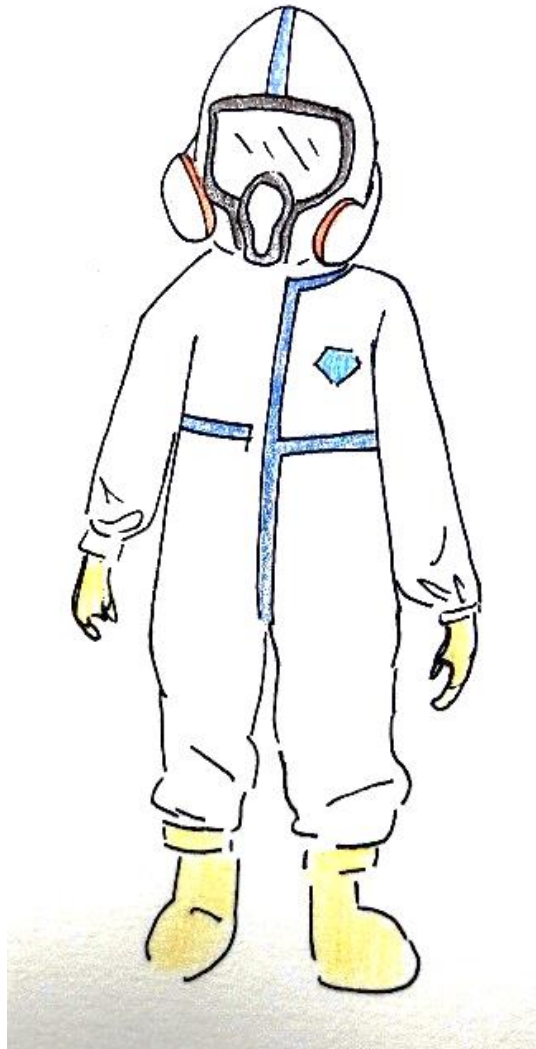
ในช่วงที่เกิดภัยพิบัติ ผมทำงานบริษัทรักษาความปลอดภัยที่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะไดอิจิ หลังจากภัยพิบัติได้เกิดขึ้น ผมกำลังเก็บข้อมูลที่อพยพภายในพื้นที่แห่งนั้น พออาทิตย์ตกดิน ภายในอาคารเกิดไฟดับจนมืดไปหมด ช่วงประมาณ 3 ทุ่ม ผมเข้าอาคารลิฟต์ซึ่งเป็นจุดที่มีไฟในอาคารติดอยู่ พอเข้าไปแล้วก็ถูกห้ามว่า “ห้ามออกจากอาคารนี้” สภาพของเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์อยู่ในสถานการณ์อันตรายนั่นเอง ชุดป้องกันรังสีและหน้ากากนิรภัยก็มีแต่ส่วนของพนักงานปฏิบัติการเท่านั้น

ภายในอาคารลิฟต์เต็มไปด้วยพนักงานบริษัทที่เกี่ยวข้องจนล้นออกไปถึงทางเดินอาคาร ผมได้นั่งตรงแถวทางเดินใกล้ทางเข้าห้องรับมือสถานการณ์และฟังสภาพเตาปฏิกรณ์ตอนนี้และคำสั่งให้อพยพที่เริ่มขยายพื้นที่เรื่อยๆ ทุกคนนั่งสงบ ไม่มีอาการแตกตื่น วันที่ 12 ช่วงบ่ายจู่ๆ เกิดเสียงดัง “ตูม” ก็คิดว่าเป็นแผ่นดินไหวแบบรอยเลื่อนขึ้น พอเห็นสภาพระเบิดของเตาปฏิกรณ์จากทีวี “อ้าวเตาปฏิกรณ์หมายเลข 1 ระเบิดแล้ว” รู้สึกเหมือนจิตตกลงไปใบก้นเหว หลังจากต้องดูสภาพของเตาปฏิกรณ์หมายเลข 1 และเช็คความดันกับอุณหภูมิของเตาปฏิกรณ์หมายเลข 2-4 ด้วย จากจำนวนคนแล้วไม่สามารถรับมือเตาปฏิกรณ์หมายเลข 1-4 พร้อมกันได้ จึงจำเป็นต้องรีบไปแก้ปัญหาจากเตาที่มีปัญหาก่อน

ในวันที่ 14 หลังจากเตาปฏิกรณ์หมายเลข 3 ระเบิด ผมได้เห็น โยชิตะ มาซาโอะ อดีตผู้อำนวยการบริษัทพลังงานไฟฟ้าโตเกียวจำกัดมหาชน (การไฟฟ้าโตเกียว) นอนนิ่งอยู่ในห้องเล็กๆ ผมคิดว่าท่านคงเหนื่อยและไม่ค่อยได้นอนหลับพักผ่อนและรู้สึกว่า “ผมเองก็อาจตายที่นี่ก็เป็นได้” หลังจากนั้นประมาณ 1 ทุ่ม ผอ.โยชิตะเดินมาบอกว่า “หาทางรับมือแก้ไขมาหลายวิธีจนถึงตอนนี้แล้วยังไม่มีทางแก้ไขใดๆ เลย ถ้าทุกคนออกจากที่นี่ได้ก็ขับรถหรือหาทางอพยพจะดีกว่า” “ไม่มีชุดกันรังสีให้ แต่เดี๋ยวจะเปิดประตูทางออกให้” ผมจึงได้ประชุมกับพนักงานรปภ.10 กว่าคนว่าจะคละกลุ่มที่จะขึ้นรถกันยังไง พอประตูเปิดก็รีบวิ่งไปที่อพฟิศแล้วขึ้นรถตัวเองทันที ผมได้เจอภรรยาอีกทีที่โรงยิมของอำเภอทามะระ ตอนนั้นก็จำคำพูดได้ว่า “กลับไม่ได้ 5 ปี 10 ปีนะ เตรียมใจไว้ให้ดี” ไม่คิดที่จะกล่าวหาการไฟฟ้าโตเกียวจากอุบัติเหตุหรือก หนึ่งเหตุผลที่ผมตัดสินใจออกจากโตเกียวกลับบ้านเกิดเมื่ออายุ 35 ก็คือเตาปฏิกรณ์นี้แหละ ถ้าไม่มีงานให้ทำผมคงไม่กลับมา จนถึงตอนนี้

รวมถึงเมืองของผมและผู้ที่อยู่รอบๆ เมืองต่างก็ได้รับผลประโยชน์ ประชาชนภาคันโตได้รับไฟฟ้าจากที่นี่เหมือนกัน การชี้แจงแก้ไขความผิดเป็นสิ่งสำคัญก็จริง แต่ไม่ใช่ว่าต้องต่อต้านตั้งแต่แรกในขณะที่ทุกฝ่ายกำลังแก้ไขสถานการณ์คับขันอยู่ เราควรมีจุดที่ประนีประนอมกันด้วย ปัจจุบันมีการตั้งฐานฟื้นฟูเมืองที่เขตโอชะวาระ อาจมีคนพูดว่า “ไม่มีใครไปที่แบบนั้นหรอก” แต่ทางการก็พยายามฟื้นฟูเมืองเพื่อที่ให้คนในเมืองนี้ได้กลับมาอาศัยอีกครั้ง ผมคิดว่าตอนนี้สิ่งที่ทำได้คือการรับช่วงต่อจากผู้ปฏิบัติงานเพื่อกำจัดเอาปฏิกรณ์ทิ้งแล้วร่วมมือกันสร้างเมืองขึ้นใหม่ที่ละนิดเท่านั้น

ผู้แปลภาษาไทย : นายทาเกษนารี โควมิ รหัสประจำตัวนิสิต 56101010272

ชุดกันรังสี

(写真提供：葛尾村)

『葛尾村東日本大震災記録誌 原子力発電所事故による全村避難の記録』(2015年3月発行)161ページより、発行元である葛尾村の許可を得て掲載させていただきました。なお、本内容は2014年8月のインタビューに基づくものです。

震災当時は何をしていましたか。

自宅にいました。何の音か分からない音が聞こえてきたのを覚えていて、地震はその後から起きました。貯金箱などの小物が落ちた程度で、被害はほとんどありませんでした。ただ、その時は気付きませんでした。瓦にも影響があり、後で修復しました。水道、ガス、電気などのインフラに影響はなく、その日はずっと自宅にいました。娘は電気関係の仕事をしていて、地震の時には職場にいました。

避難してから、現在の住まいまで、どのような経緯をたどりましたか。

3日後に役場から避難するようにと電話がかかってきましたが、家畜がいたために、半月ぐらいは自宅にいました。役場から避難するよう促され、4月に福島市のあづま総合運動公園の体育館へ避難しました。1カ月月半から2カ月間は家畜の餌やりのために2日に1日程度、村に通っていました。娘は震災後、^{おのまち}小野町の避難先から会社に通っていました。自分も1度、^{みはるまち}小野町に避難したが耐えられず、その日のうちに福島市に戻ってきました。その後、^{みはるまち}三春町の仮設に入居しました。

震災前に一緒に住んでいた家族に生活の変化はありましたか。

震災前も現在も娘との2人暮らし。娘は現在60歳で仕事を続けています。病気などは大丈夫だが、書くことはダメになってしまいました。動かないから体もだんだん衰えます。

震災前と現在で仕事や日常の生活などで変化はありましたか。

仕事については今は考えていません。家畜をのせるトラックも処分してしまいました。田んぼ、畑を開拓し、畜産で生計をたてるまでになり、大豆や小豆も作っていました。周りの人は近くに家を造るなどして、仮設から出て行く人も少なからずいます。月に20回、ほぼ毎

日、村に戻っています。仮説住宅は学校の跡地に造られたために平らで水はけがよくありません。

震災前の葛尾村ではどんな生活をしていましたか。村での生活でよかったところはどこですか。

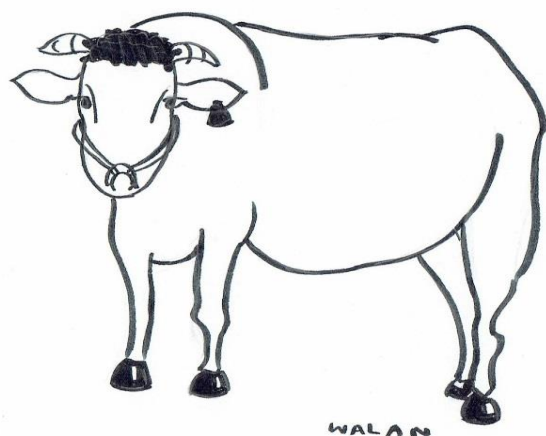
商売の仲間がいたし、農業も手伝って野菜を作っていたので、生活しやすく、楽でしたね。牛中心の生活を送っていました。22歳の時に入植し、最初は浪江町で牛を飼って育てていました。一番最初からこの村を作ってきました。水がきれいで、湧き水があるために、ワサビを育てるのに適していましたし、米もおいしいものができます。

今後の葛尾村の復興について、どう思っていますか。

復興公営住宅を葛尾村と三春町の2カ所に造るのは反対です。造るなら、1カ所にしてみんなでまとまっていた方がいいと思うのです。しかし、小さい子供を持つ家庭もあるから難しい問題だと思います。娘は村の復興公営住宅に入る予定で、自分は自宅に戻ろうと思っています。このままでは発展していかず、人がいなくなって村が維持できないようになるのではないのでしょうか。子供がいなくては話になりません。心配事はないが、早く帰りたい。村に誰も人がいないので、最近はサルの集団がすみつき、イノシシやシカも増えてとても困ります。

あなたにとって「ふるさと」と聞くとどのようなことを想像しますか。

葛尾村＝牛。酪農には最高に適しています。牛を育てていくしかないと思っています。畜産で有名な九^{きゅうしゅう}州に負けない、立派な牛を作ることが復興につながると考えています。高値で取引されます。畜産は大きな仕事になります。【インタビュアー：御供^{みとも}さん、伊藤^{いとう}さん】

葛尾村が誇る和牛
“วะกะกิ่ว” วัวเนื้อที่ชาวหมู่บ้านคัทลีระโอะะภูมิใจ

บทสัมภาษณ์คุณอิวามะ คาเนะมะสะ

(หมู่บ้านคัทสึระโอะ)

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “บันทึกความทรงจำแผ่นดินไหวครั้งใหญ่แถบตะวันออกเฉียงของญี่ปุ่นหมู่บ้านคัทสึระโอะและความทรงจำการอพยพของคนที่หมู่บ้านอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์” (ออกเมื่อเดือนมีนาคมในปีพ.ศ.2558) หน้า 161 โดยผู้จัดพิมพ์คือหมู่บ้านคัทสึระโอะ บันทึกจากการสัมภาษณ์ในเดือนสิงหาคมพ.ศ.2557

ที่มาของภาพ : เมืองคัทสึระโอะ

ขณะที่เกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวตอนนั้นทำอะไรอยู่

ผมอยู่บ้านตัวเองครับ จำได้ว่าได้ยินเสียงที่ไม่รู้เหมือนกันว่าเสียงอะไร หลังจากนั้นก็เกิดแผ่นดินไหว ความเสียหายไม่มากนัก แค่ประมาณสิ่งของเล็กๆ เช่น กระจุกอมสินหล่นลงมา ในตอนนั้นผมไม่ค่อยรู้สึกตัวเท่าไร แต่หลังจากกลับได้รับความเสียหาย หลังจากเหตุการณ์สงบลงผมจึงขึ้นไปซ่อมหลังคา สาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น น้ำประปา แก๊ส หรือไฟฟ้าไม่ได้รับผลกระทบ วันนั้นจึงอยู่บ้านตัวเองตลอด ลูกสาวของผมทำงานที่เกี่ยวกับไฟฟ้า ตอนเกิดแผ่นดินไหวเธอก็ยังอยู่ที่ทำงาน

ตั้งแต่อพยพมาจนถึงปัจจุบันเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นบ้าง

3 วันหลังจากเกิดแผ่นดินไหว มีโทรศัพท์เข้ามาจากสถานที่ราชการส่วนท้องถิ่นบอกให้อพยพออก แต่เนื่องจากมีฟาร์มอยู่เลยต้องอาศัยอยู่ที่บ้านตัวเองต่อประมาณครึ่งเดือน แต่ทว่ายังมีประกาศให้อพยพออกมา ในเดือนเมษายนผมจึงได้อพยพไปที่โรงยิมสนามกีฬาอะชิมะ เมืองฟูกูชิมะ ในช่วง 1 เดือนครึ่งถึง 2 เดือนนี้ ผมเดินทางกลับไปหมู่บ้านประมาณ 1-2 วัน เพื่อกลับไปให้อาหารสัตว์ในฟาร์มของตัวเอง หลังจากเกิดแผ่นดินไหว ลูกสาวได้เดินทางกลับไปกระหว่างที่ทำงานกับสถานที่อพยพในเมืองโอะโนะ ตัวผมเองก็เคยอพยพไปอยู่ที่เมืองโอะโนะครั้งหนึ่ง แต่ทนไม่ไหวจึงเดินทางกลับฟูกูชิมะในวันนั้นทันที หลังจากนั้นจึงเข้าไปพักที่บ้านพักชั่วคราวในเมืองมิฮะรุ

ก่อนเกิดเหตุภัยพิบัติแผ่นดินไหวชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ทั้งก่อนแผ่นดินไหวและตอนนี้ก็อาศัยอยู่กับลูกสาวแค่ 2 คน ลูกสาวยังทำงานมาตลอดจนตอนนี้อายุ 60 ปีแล้ว ถึงแม้สุขภาพยังแข็งแรง ไม่มีโรคภัย แต่ว่าก็เขียนอะไรไม่ได้อีกแล้ว ร่างกายค่อยๆ อ่อนล้าลงเพราะไม่ค่อยได้ขยับร่างกาย

ก่อนเกิดเหตุภัยพิบัติแผ่นดินไหวจนถึงปัจจุบัน ชีวิตประจำวันและการทำงานมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

ตอนนี้ผมยังไม่ได้คิดเรื่องงาน ผมทำลายรถบรรทุกที่ไว้ขนส่งวัวไปแล้ว ผมเริ่มปรับที่ดินเพื่อทำการเกษตร ทำไร่นา ใช้เงินที่เก็บได้จากการทำปศุสัตว์ ผมปลูกถั่วเหลือง ถั่วแดง เพื่อนบ้านมาสร้างบ้านอยู่ใกล้ๆ กันบ้าง หรือมีคนจำนวนไม่น้อยเช่นกันที่ออกไปจากบ้านพักชั่วคราว 20 ครั้งต่อเดือนหรือเกือบทุกวัน ผมจะกลับมาที่หมู่บ้านของตัวเอง บ้านพักชั่วคราวนั้นสร้างตรงพื้นที่ราบบริเวณโรงเรียนเก่าๆ จึงไม่มีการวางท่อระบายน้ำที่ดี

ก่อนเกิดแผ่นดินไหว คุณใช้ชีวิตแบบไหนที่หมู่บ้านคัทลีระโอะ ข้อดีของการใช้ชีวิตที่หมู่บ้านนี้คืออะไร

เพราะมีทั้งเพื่อนจากการขายของ ทั้งช่วยทำงานเกษตร ปลูกผัก การใช้ชีวิตจึงง่ายและสนุก ใช้ชีวิตอยู่กับการเลี้ยงวัว ตอนผมอายุ 22 ปี ผมได้เข้าไปตั้งถิ่นฐานและเริ่มเลี้ยงวัวที่เมืองนามิเอะ แต่ในเริ่มแรกผมสร้างหมู่บ้านคัทลีระโอะขึ้นมา ทรัพยากรน้ำก็สะอาด ทั้งยังมีน้ำซับที่ซึมออกมาจากผิวดิน จึงเหมาะกับการปลูกต้นวาซาบิและยังสามารถผลิตข้าวอร่อยๆ ได้อีกด้วย

คิดอย่างไรเกี่ยวกับการฟื้นฟูหลังเหตุการณ์แผ่นดินไหวของหมู่บ้านคัทลีระโอะต่อจากนี้

ผมคัดค้านการสร้างบ้านพักชั่วคราว 2 แห่ง คือ ที่หมู่บ้านคัทลีระโอะกับเมืองมิฮะรุ ถ้าจะสร้างควรสร้างแค่แห่งเดียวและให้ทุกคนมาอยู่รวมกันน่าจะดีกว่า แต่บางครั้งวัวที่มีเด็กเล็กอาจเป็นปัญหาที่แก้ยาก ลูกสาวผมมีแผนที่จะเข้าไปอยู่ที่บ้านพักชั่วคราว ส่วนผมตั้งใจที่จะกลับไปบ้านของตัวเอง ถึงแม้ตอนนี้หมู่บ้านยังไม่มีการพัฒนาใดๆ เกิดขึ้น การที่ผู้คนที่ย้ายออกไปอาจทำให้หมู่บ้านแห่งนี้ไม่สามารถคงอยู่ได้ ถ้าไม่มีเด็กๆ อาศัยอยู่ก็ไม่มีจุดหมาย ผมเองไม่มีเรื่องกังวลอะไร แต่อยากกลับบ้านเร็วๆ ที่หมู่บ้านไม่มีใครอาศัยอยู่ หมู่บ้านจึงมีลิงเข้ามาอยู่กันเป็นฝูง ทั้งหมูป่า กวางก็เพิ่มมากขึ้น จึงรู้สึกเดือดร้อนมาก

สำหรับคุณคิดอย่างไรกับคำว่า “บ้านเกิด”

หมู่บ้านคัทลีระโอะสำหรับผมก็คือ “วัว” เป็นหมู่บ้านที่เหมาะสมอย่างมากในการทำฟาร์มโคนม ผมคิดว่าต้องเลี้ยงวัวต่อไปเท่านั้น และผมคิดอีกว่าการเลี้ยงวัวที่อุดมสมบูรณ์ที่ไม่แพ้เกาะคิวชูที่มีชื่อเสียงในเรื่องการทำปศุสัตว์นั้น จะช่วยฟื้นฟูพื้นที่ให้ดีขึ้นและยังสามารถขายที่ดินได้ในราคาดี การทำปศุสัตว์ก็จะกลายเป็นอาชีพที่มีความสำคัญมาก

(สัมภาษณ์โดยคุณมิโตะโมะและคุณอิโตะ)

ผู้แปลภาษาไทย : นางสาวเกษรินทร์ มิลภา รหัสประจำตัวนิสิต 57101010806

葛尾村住民インタビュー② まつもとこういち 松本貢一さん

(写真提供：葛尾村)

『葛尾村東日本大震災記録誌 原子力発電所事故による全村避難の記録』（2015年3月発行）215ページより、発行元である葛尾村の許可を得て掲載させていただきました。なお、本内容は2014年9月8日のインタビューに基づくものです。

震災当時は何をしていましたか。

自分と父(当時73)、母(同66)の3人は自宅の理髪店で被災しました。すぐに走って近くにある村営住宅へ向かい、妊娠中の妻(同36)の安否確認をしました。風呂のタイルは粉々になり、自宅をはじめほとんどの家では瓦が落ち、外壁も落ちていました。

避難してから現在の住まいまで、どのような経緯をたどりましたか。

12日に姉が嫁いだ二本松市にほんまつしへ行き、15日から姉の子供を連れて義兄の職場がある南会津町みなみあいづまちへ行き、子供たちを置きがてら1泊しました。その後自分たちは東京に住んでいる妻の親戚宅へ10日くらい避難しました。妻の体調が良くなかったので親戚の紹介で、山梨県やまなしけんの空いている家に2人で移動。荷物を持って3月30日から山梨に3カ月半ほど住んで、仕事もしました。7月に仮設住宅ができると、両親は三春町みはるの貝山仮設住宅かいやまに入居し、妻は出産準備のため親戚が集まる愛媛県えひめへ行きました。自分は仮設団地内で理髪店の営業をする準備を始め、7月30日に仮設住宅に移動しました。妻が子供を出産し、翌年4月に福島に帰ってきましたが、仮設住宅が狭かったため、自分、妻、長男とともに引っ越しを考え、2012年4月の終わりに現在の三春町の定住促進住宅に落ち着きました。

震災前に一緒に住んでいた家族に生活の変化はありましたか。

震災前は両親の家から歩いて5分弱の村営住宅に妻と住んでいました。子供が誕生し、現在3歳の男の子と6カ月の女の子と4人で暮らしています。妊娠中だった妻は、避難生活中の精神的なことから胎児の成長が遅くなり、体調が悪くなりました。両親はじめ知り合いの高齢者は運動不足で足腰が弱くなり、体を動かさなくなっていました。

震災前と現在で仕事や日常の生活などで変化はありましたか。

生まれた子供中心の生活になりました。震災前は理髪店に固定の顧客がいて収入が安定していましたが、現在は1日に1~2人のみです。ただ、売上だけではなく、交流のためという側面や、地元への義理もあり、仮設店舗で営業しています。避難解除になるまでは続け、将来的には葛尾で少しでも長く仕事をしたいと思っています。家族同然だった葛尾村の方々の付き合いがなくなってしまい、代々継承してきた家業の将来が不透明で、「後継をどうするのか」重圧と不安のため眠りにつけない時期が2年半ほど続きましたが、今は大分よくなってきました。

今後の葛尾村の復興について、どう思っていますか。

一軒一軒ていねいに除染してもらっていることは、ありがたく、申し訳ないと思っています。森林は除染しても、すぐに放射線量値が上がるので、もどかしい思いです。どのくらいの方が村に戻ってくるのか、村がどこまで元通りになるのかが不安です。原発に関連するお金のことは分かりませんが、ゆくゆくは原発をなくしていきたいし、ていねいな除染と帰還する村民のバランスはとれているのか、その費用対効果が気になるところです。

あなたにとって「ふるさと」と聞くとどのようなことを想像しますか。

「なくなってしまったもの」。大好きだったふるさとはなくなってしまいました。

【インタビュアー：中野^{なかの}さん、菱沼^{ひしぬま}さん】

あぶくまこうち
阿武隈高地の山なみ

บทสัมภาษณ์คุณมัทลีโอะโตะ โคอิจิ

(หมู่บ้านคัทสึระโอะ)

ที่มาของภาพ : เมืองคัทสึระโอะ

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “บันทึกความทรงจำแผ่นดินไหวครั้งใหญ่แถบตะวันออกของญี่ปุ่นหมู่บ้านคัทสึระโอะและความทรงจำการอพยพของคนทั้งหมู่บ้านอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์” (ออกเมื่อเดือนมีนาคม ในปีพ.ศ.2558) หน้า 215 โดยผู้จัดพิมพ์คือหมู่บ้านคัทสึระโอะ บันทึกจากการสัมภาษณ์ในวันที่ 8 กันยายน พ.ศ.2557

ขณะที่เกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวตอนนั้นทำอะไรอยู่

ในตอนนั้นผมกับพ่อ (73 ปี) และแม่ (66 ปี) เราทั้ง 3 อยู่ที่ร้านตัดผมของเราเอง พอรู้ว่าเกิดเหตุแผ่นดินไหวก็รีบวิ่งไปบ้านที่อยู่ไม่ห่างทันที เพื่อดูว่าภรรยา (36 ปี) ที่ตั้งท้องอยู่ปลอดภัยดีหรือไม่ บ้านของผมก็เหมือนกับบ้านของคนส่วนใหญ่ที่อ่างอาบน้ำนั้นแตกละเอียด กระเบื้องหลังคาหล่นลงมา ทั้งกำแพงก็พังทลายลงมาด้วยเหมือนกัน

ตั้งแต่อพยพมาจนถึงปัจจุบันเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นบ้าง

วันที่ 12 เดินทางไปเมืองนิฮงมัทสึที่พี่สาวอาศัยอยู่ ต่อมาในวันที่ 15 พาลูกของพี่สาวไปเมืองมินามิไอส์ที่พี่เขยทำงานอยู่ พอจัดการเรื่องเด็กเสร็จก็พักที่นี่ 1 คืน หลังจากนั้นพวกเขาก็ย้ายไปอยู่ที่บ้านของญาติภรรยาที่โตเกียวประมาณ 10 วัน แต่เนื่องจากภรรยาร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง เราสองคนจึงย้ายไปอยู่จังหวัดยามานาชิตามคำแนะนำของญาติตั้งแต่วันที่ 30 มีนาคม เป็นระยะเวลาประมาณ 3 เดือนครึ่ง และในขณะนั้นก็ทำงานไปด้วย พอบ้านพักชั่วคราวสร้างเสร็จในเดือนกรกฎาคม พ่อแม่ก็ไปอยู่บ้านพักชั่วคราวที่โคยามะ เมืองมิฮะรุ ส่วนภรรยาก็ไปจังหวัดเอฮิเมะที่มีญาติอยู่เพื่อเตรียมตัวคลอด ผมย้ายไปบ้านพักชั่วคราวในวันที่ 30 กรกฎาคมและเริ่มเตรียมเปิดร้านตัดผมใหม่อีกครั้งที่บริเวณนั้น ปีถัดมาหลังจากภรรยาคลอดลูกก็กลับมาที่ฟูกูชิมะในเดือนเมษายน บ้านพักชั่วคราวที่นี่คับแคบ ผมจึงปรึกษากับภรรยาและลูกชายว่าจะย้ายออก จึงเตรียมย้ายไปอยู่ถาวรที่บ้านจัดสรรในเมืองมิฮะรุปลายเดือนเมษายนในปีพ.ศ.2555

ก่อนเกิดเหตุภัยพิบัติแผ่นดินไหวชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ก่อนเหตุการณ์แผ่นดินไหวผมอาศัยอยู่กับภรรยา เดินแค่ 5 นาทีก็ถึงบ้านของพ่อแม่ ตอนนั้นครอบครัวเรามี 4 คน ลูกชายอายุ 3 ขวบกับลูกสาวที่เพิ่งเกิดอายุ 6 เดือน ภรรยาที่กำลังตั้งครรภ์ในช่วงเวลานั้นมีสภาพจิตใจที่ย่ำแย่เพราะอยู่ในช่วงอพยพ จึงส่งผลให้การเจริญเติบโตของเด็กในครรภ์ช้าลงและสภาพร่างกายอ่อนแอ อีกทั้งพ่อแม่ที่อายุมากขึ้นก็เคลื่อนไหวไม่สะดวก ขาและสะโพกอ่อนแรง ร่างกายก็ขยับไม่ได้ตั้งใจเหมือนแต่ก่อน

ก่อนเกิดเหตุภัยพิบัติแผ่นดินไหวจนถึงปัจจุบัน ชีวิตประจำวันและการทำงานมีการเปลี่ยนแปลง
อย่างไรบ้าง

ตอนนี้ผมอยู่เพื่อลูกครับ ก่อนเกิดแผ่นดินไหวเนื่องจากมีลูกค้าประจำของร้านตัดผมอยู่ทำให้
มีรายได้เข้ามาสม่ำเสมอ แต่ปัจจุบันมีเพียงแค่วันละ 1-2 คนเท่านั้น แต่ทว่าในอีกแง่มุมหนึ่งก็เปิด
บริการร้านตัดผมเพื่อส่วนรวมโดยไม่คิดเอาแต่กำไรด้วยเช่นกัน ผมคิดว่าอยากจะบริการแบบนี้
จนกว่าการประกาศให้อพยพจะสิ้นสุดลงและอนาคตก็ตั้งใจจะทำงานในคัทสึระโอะต่อไปเรื่อยๆ ให้
นานที่สุด การติดต่อกับคนรู้จักในละแวกเมืองคัทสึระโอะที่เปรียบเสมือนครอบครัวร้างลาไป มีเรื่อง
ให้กังวลเกี่ยวกับอนาคตของกิจการของครอบครัวที่สืบทอดกันมา ผมคิดมากและกังวลว่า “จะทำ
อย่างไรต่อไป” จนนอนไม่ค่อยหลับเป็นระยะเวลากว่า 2 ปี แต่ตอนนี้อาการดีขึ้นมากแล้ว

คิดอย่างไรเกี่ยวกับการฟื้นฟูหลังเหตุการณ์แผ่นดินไหวของหมู่บ้านคัทสึระโอะต่อจากนี้

ผมอยากขอบคุณเป็นอย่างมากที่รัฐดูแลการกำจัดการกัมมันตรังสีที่ปนเปื้อนในพื้นที่ของทุก
คน แต่ในส่วนของกำจัดการปนเปื้อนในป่า ยังมีปริมาณของกัมมันตรังสีหลงเหลืออยู่มาก ทำให้
รู้สึกคับแค้นใจ ผมกังวลว่าผู้คนจะกลับมาที่หมู่บ้านหรือไม่และเรื่องที่ว่าหมู่บ้านจะกลับมาเป็น
เหมือนเดิมได้หรือไม่ ส่วนเรื่องรายได้ของโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ ผมไม่รู้ว่าสูญเสียไปเท่าไร แต่
ในอนาคตอยากให้โรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์หมดไป ผมยังสงสัยเรื่องการกำจัดการปนเปื้อนอย่าง
พิถีพิถันว่าจะคุ้มค่าการลงทุนเมื่อดูจากจำนวนชาวบ้านที่จะกลับเข้ามาหรือไม่

สำหรับคุณคิดอย่างไรกับคำว่า “บ้านเกิด”

เป็นสิ่งที่หายไป บ้านเกิดที่รักของผมหายไปแล้ว

(สัมภาษณ์โดยคุณนาคาโนะและคุณอิชิโนะ)

ผู้แปลภาษาไทย : นายพิพัฒน์ ช่างเทศ รหัสประจำตัวนิสิต 57101010816

เพื่อที่เขาจะได้รับช้อนในเซตเนินเขาอาอนุคุมะ

葛尾村住民インタビュー③ よしだたかし 吉田隆さん

(写真提供：葛尾村)

『葛尾村東日本大震災記録誌 原子力発電所事故による全村避難の記録』（2015年3月発行）146ページより、発行元である葛尾村の許可を得て掲載させていただきました。なお、本内容は2014年8月8日のインタビューに基づくものです。

避難してから現在の住まいまで、どのような経緯をたどりましたか。

3月14日午後9時ごろに避難命令が防災無線で出され、危険を感じました。当初は避難しないと思っていましたが、着の身着のまま自分の車であづま総合運動公園に向かいました。公園に着いたものの、車中泊で過ごすことになり、車のガソリンもなく、妻と身を寄せ合っ
て寒さをしのぎました。車の中にいると外からコンコンとノックする音が聞こえ、誰だろう
と思って窓を開けると、村長で、車一台ずつ回るその動きがとても素晴らしいと思いま
した。村長に促されて会津若松市の方に避難し、妻と会津の病院に向かわせました。会津若松
からあいづばんげまち会津坂下町に移動し、かわにし川西公民館、会津自然の家と場所を転々としました。会津坂下で
湯たんぽをもらったことが本当にうれしく、感謝しています。10日以上そこで過ごし、
やないづまち柳津町の旅館に移動して3カ月間過ごしました。旅館の女将さんが毎日被災者を訪れて言葉
をかけてくださり、非常によくしていただきました。会津でさまざまな人に出会い、多くの
優しさに触れ、会津地方の素晴らしさをとても感じました。7月4日、妻と一緒に仮設住宅に
入居することができました。

震災前に一緒に住んでいた家族に生活の変化はありましたか。

妻（74）との2人暮らしです。子供は長男（50）、長女（48）、次女（44）、次男（40）の4人です。

震災前と現在で仕事や日常の生活などで変化はありましたか。

専業農家として米や葉タバコを作っていましたが、全てできなくなってしまいました。震災後は村民や近隣住民の励ましをもらうことで、感謝の心が芽生えました。周りに住む子供たちも声をかけてくれます。仮設住宅でのコミュニケーションが、とても大きな支えになっています。

震災前の葛尾村ではどんな生活をしていましたか。村での生活でよかったところはどこですか。

四季がとにかく素晴らしく、空気もおいしく、それを当たり前だと思っていました。

今後の葛尾村の復興について、どう思っていますか。

年々思いが変わってきています。除染の効果はあるのか、データは正しいのか……、そういったことを今は考えています。震災後1～2年は東電を恨んでいました。しっかり除染されたという事が確認されてから帰ろうと思っています。

あなたにとって「ふるさと」と聞くとどのようなことを想像しますか。

落ち着く場所。ゆっくりできて安心できる場所。自給自足できなくなってしまったことが、とても悔しいです。

(インタビュアー：^{おやまだ}小山田さん、^{わたなべ}渡邊さん、^{かつらぎ}葛城さん)

阿武隈高地にある葛尾村 (2016年4月24日撮影)

หมู่บ้านคัทสึระโอะ เนินเขาอาบุคุมะ

บทสัมภาษณ์คุณโยะชิตะ ยูตะกะ

(หมู่บ้านคัทสึระโอะ)

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “บันทึกความทรงจำแผ่นดินไหวครั้งใหญ่แถบตะวันออกเฉียงเหนือของญี่ปุ่นหมู่บ้านคัทสึระโอะและความทรงจำการอพยพของคนทั้งหมู่บ้านอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์” (ออกเมื่อเดือนมีนาคมในปีพ.ศ.2558) หน้า 146 โดยผู้จัดพิมพ์คือหมู่บ้านคัทสึระโอะ บันทึกจากการสัมภาษณ์ในวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2557

ที่มาของภาพ: หมู่บ้านคัทสึระโอะ

ตั้งแต่อพยพมาจนถึงปัจจุบันเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นบ้าง

ในวันที่ 14 มีนาคม เวลาประมาณ 21.00 น. ได้มีเสียงประกาศเตือนภัยให้อพยพขึ้น ณ ตอนนั้น ผมรู้สึกได้ถึงภัยอันตราย ตอนแรกคิดว่าจะไม่อพยพ แต่ท้ายที่สุดแล้วผมจึงขับรถของตัวเองไปยังที่สนามกีฬาอะชิมะ ซึ่งมีเพียงแค่เสื้อผ้าที่สวมใส่อยู่เท่านั้น แม้ว่าจะถึงสวนสาธารณะแล้วก็ตามแต่ก็ต้องใช้ชีวิตค้างคืนในรถ ไม่มีน้ำมันรถและต้องอดทนเผชิญกับความเหน็ดเหนื่อย อยู่อย่างเบียดเสียดกับภรรยา ขณะที่อยู่ในรถผมได้ยินเสียงเคาะรถดังก๊อกๆ จากข้างนอก ผมก็คิดว่าใครกันนะที่มาเคาะกระจกรถ ผมจึงเลื่อนบานหน้าต่างรถลง ผมรู้สึกซาบซึ้งใจที่ได้เห็นผู้ใหญ่บ้านเดินเคาะรถทีละคัน ผู้ใหญ่บ้านแนะนำให้ผมกับภรรยาอพยพไปยังโรงพยาบาลไอสีในอำเภอไอสึวาคามัตสึ จากอำเภอไอสึวาคามัตสึย้ายไปที่เมืองไอสึบังงะ แล้วก็ย้ายไปสถานที่ต่างๆ ทั้งศาลาประชาชนคะวะนิชิและที่พักบนภูเขาไอสี ผมรู้สึกดีใจและซาบซึ้งใจมากจริงๆ ที่ได้รับถุงน้ำร้อนจากเมืองไอสึบังงะ

ผมใช้ชีวิตอยู่ที่นั่นเป็นเวลานานกว่า 10 วันและย้ายไปอยู่ที่เรียวกังในเมืองยะโนสึ ใช้ชีวิตอยู่ที่นั่นเป็นเวลา 3 เดือน เจ้าของที่พักแห่งนี้ เธอมาเยี่ยมเยียนและถามไถ่สารทุกข์สุกดิบกับผู้ประสบภัย และดูแลพวกเราเป็นอย่างดี ผมรู้สึกซาบซึ้งใจอย่างยิ่งที่ได้รู้จักกับผู้คนในเมืองไอสึ รู้สึกถึงความใจดีและสัมผัสได้ถึงความงดงามของภูมิภาคไอสีแห่งนี้ วันที่ 4 กรกฎาคม ผมกับภรรยาจึงได้ย้ายเข้ามาอาศัยที่บ้านพักชั่วคราว

ก่อนเกิดเหตุภัยพิบัติแผ่นดินไหวชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ผมใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันกับภรรยา (74 ปี) มีลูกด้วยกัน 4 คน ได้แก่ ลูกชายคนโต (50 ปี) ลูกสาวคนโต (48 ปี) ลูกสาวคนกลาง (44 ปี) และลูกชายคนสุดท้อง (40 ปี)

ก่อนเกิดเหตุภัยพิบัติแผ่นดินไหวจนถึงปัจจุบัน ชีวิตประจำวันและการทำงานมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

ในฐานะที่ผมเป็นเกษตรกรปลูกข้าวและใบยาสูบแต่ในตอนนี้ไม่สามารถทำได้แล้ว หลังจากที่ผ่านมาเหตุการณ์แผ่นดินไหว ผมรู้สึกอึดอัดใจที่ได้รับกำลังใจจากคนในหมู่บ้านและประชาชนโดยรอบ อีกทั้งพวกเด็กๆ ที่อาศัยอยู่ใกล้ๆ เข้ามาพูดคุยกับพวกเรา สังคมในบ้านพักชั่วคราวแห่งนี้จึงกลายเป็นแรงผลักดันที่ยิ่งใหญ่

คุณใช้ชีวิตอย่างไรในหมู่บ้านคัทสึระโอะก่อนเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวและข้อดีของการใช้ชีวิตในหมู่บ้านคืออะไร

ผมคิดว่าไม่ว่าจะฤดูไหนก็สวยงามงดงามเสมอ บรรยากาศก็ดี ซึ่งเป็นธรรมชาติอยู่แล้วที่จะเป็นแบบนี้

คิดอย่างไรเกี่ยวกับการฟื้นฟูหลังเหตุการณ์แผ่นดินไหวของหมู่บ้านคัทสึระโอะต่อจากนี้

ผมเปลี่ยนความคิดทุกๆ ปี ตอนนี้ผมกำลังหวังว่าการกำจัดสารปนเปื้อนน้ำมันตภาพรังสีจะได้อผลหรือไม่ ข้อมูลจะถูกต้องหรือไม่ หลังจากเหตุการณ์ภัยพิบัติแผ่นดินไหวที่ผ่านมา 1-2 ปี ผมรู้สึกโกรธแค้นบริษัทพลังงานไฟฟ้าโตเกียว (TEPCO) อย่างมาก ผมตั้งใจว่าจะกลับบ้านหลังจากที่ได้รับการยืนยันว่าได้กำจัดสารปนเปื้อนน้ำมันตภาพรังสีหมดแล้ว

สำหรับคุณคิดอย่างไรกับคำว่า “บ้านเกิด”

สถานที่ที่ทำให้จิตใจสงบ สถานที่ที่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเรียบง่าย สามารถทำให้เรารู้สึกสบายใจ ผมรู้สึกเสียใจมากที่ไม่สามารถหาเลี้ยงชีพเหมือนเดิมหรือยืนด้วยลำแข้งของตัวเองได้อีก

(สัมภาษณ์โดยคุณโอะยามาดะ คุณวาตานาเบะและคุณคัทสึราจิ)

ผู้แปลภาษาไทย: นางสาวภณพร แสงฤทธิ์ รหัสประจำตัวนิสิต 57101010817

3月10日に戻って、いろいろなものを見てみたい

いずみだななみ まみ としお なみえまち
泉田七海ちゃん、真美さん、利雄さん（浪江町）

（写真提供：浪江町）

『浪江のこころ通信 震災後3年間の記録』（2014年3月発行）54ページより、発行元である浪江町の許可を得て掲載させていただきました。なお、本内容は2011年9月のインタビューに基づくものです。

津波ですべて流されて何一つ持ち出せなかった泉田さん家族。数か所の避難所を経て、4月から家族6人で東京都足立区あだちくの団地に住んでいます。

■七海ちゃんの話

地震のときは、お母さんと妹の麻衣まいといっしょに、車で逃げたの。車には、チョコレート1個しかなくて、お腹がペコペコだったよ。その日の夜は車の中で寝たの。車の中にあったカエルのぬいぐるみをずーっと大事にしているの。だって、ほかには何も持ってなかったんだもの。

もしできるなら、3月10日に戻っていろいろなものを見てみたいなあ。海、カエル、おたまじゃくし、ザリガニ……一番に会いたいのは、猫のタロー。どうしているか、とっても心配。

浪江にいたときには、お友だちとマリンパークに行ったり、バーベキューをしたり、たくさん楽しいことがあったよ。今、通っている小学校は5クラスもあって、お友だちの名前を覚えるのが大変。浪江の小学校は1クラスだけだったから、みんな仲良しだったよ。

浪江にいたときに、パパの誕生日に田植えをして、私の誕生日に稲刈りをするんだよって、おじいちゃんが教えてくれたの。あと8回寝たら私の誕生日がくるのが、今一番の楽しみ。妹の麻衣は、電車やバスが好きなので、東京でも楽しそうだけど、東京にはカエルがないねと話しているの。

^{まみ}
■真美さんの話

ここの住人の方からは、「大丈夫ですか。困ったことはありませんか。」と声をかけていただき、理解ある方に恵まれています。ただ、子どもたちは、飛び跳ねたり、自由に元気に遊びたい時期なのにできないのが、とてもかわいそうです。4月にここにきたときは、長女の学校のことばかり気になり、次女の幼稚園は後回しになってしまい、同じ年代の子どもと遊ばせる機会が持てないことが気がかりです。

浪江の友だちとは、また会いたいですね。ずーっと一緒と思っていたのに、こんな風になってしまい悔しいです。

^{としお}
■利雄さんの話

地震のときは、家内と津波に追われながら山に逃げました。避難所で息子といっしょになりましたが、孫たちは見当たりませんでした。知人の車を借りて、一晩中あちらこちらの避難所を探し回り、出会えたときは、もう言葉にならないほど嬉しかったです。

浪江では、左官の仕事をしながらか米作りをしていました。今は仕事がないので、孫と荒川^{あらかわ}の河川敷を散歩するのが楽しみです。浪江の知り合いからの電話は、ついつい長話しになってしまいます。

避難指示解除から1年、浜通りの葛尾村（2017年6月撮影）

หมู่บ้านคัทลีระโอะ หลังจากมีประกาศยกเลิกคำสั่งอพยพ

อยากย้อนกลับไปวันที่ 10 เดือนมีนาคม ไปดูอะไรหลายๆอย่าง

ที่มาของภาพ : เมืองนามิเอะ

อิสุมิตะ นานามิจัง คุณمامิ คุณโทชิโอะ (เมืองนามิเอะ)

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “บันทึกความทรงจำ 3 ปี หลังแผ่นดินไหว ภายใต้โครงการนามิเอะ โนะ โคโคโระ” (ออกเมื่อวันที่ 22 มีนาคม ในปีพ.ศ.2557) หน้า 54 โดยผู้จัดพิมพ์คือเมืองนามิเอะ บันทึกจากการสัมภาษณ์ในเดือนกันยายนพ.ศ.2554

บ้านของครอบครัวคุณอิสุมิตะถูกคลื่นยักษ์สึนามิกลืนไปกับสายน้ำจนหมดสิ้น จนต้องอพยพลี้ภัยหลายต่อหลายที่ ตอนนี้อยู่ในบ้านทั้ง 6 คนพักอยู่แถวเขตอาดาจิในกรุงโตเกียวมาตั้งแต่เดือนเมษายน

■ เรื่องเล่าจากนานามิจัง

ตอนเกิดแผ่นดินไหว หนูหนีออกมาโดยรถยนต์พร้อมกับแม่และน้องสาวชื่อโม ตอนนั้นหิวมากเลยคะ เพราะบนรถมีช็อกโกแลตแค่ชิ้นเดียวเองคะ ในคืนนั้นต้องนอนบนรถ หนูกอดตุ๊กตาทากบที่อยู่กับรถไว้แน่นเลยคะ เพราะไม่มีอะไรติดตัวออกมาเลยจริงๆ

ถ้าเป็นไปได้อยากจะย้อนเวลากลับไปวันที่ 10 มีนาคม อยากกลับไปลองมองอะไรหลายๆอย่างจัง ทั้งทะเล กบ ลูกอ๊อด หอยและกุ้งล็อบสเตอร์ แต่อยากเจอเจ้าทาโร่ (ชื่อแมว) มากที่สุด ไม่รู้ว่าตอนนี้จะปลอดภัยดีหรือเปล่า เป็นห่วงมากคะ

ตอนอยู่นามิเอะ หนูได้ไปสวนน้ำกับเพื่อนบ้างละ ทำบาร์บิคิวกินกันบ้างละ เรื่องสนุกๆ เต็มไปหมดเลยคะ โรงเรียนชั้นประถมที่กำลังเรียนอยู่ตอนนี้ มีตั้ง 5 ห้อง กว่าที่จะจำชื่อเพื่อนๆ ได้นี้ทำเอาลำบากเหมือนกันคะ ตอนเรียนอยู่โรงเรียนชั้นประถมที่นามิเอะมีแค่ห้องเดียว ทุกคนเลยสนิทกันมากคะ

ตอนอยู่นามิเอะ คุณปู่บอกว่าวันเกิดพ่อเราจะดำเนินกัน แล้วพอถึงวันเกิดหนูเราจะเก็บเกี่ยวข้าวกินกันคะ ตอนนี้อยู่กำลังตั้งหน้าตั้งตาหาวันเกิดที่จะมาถึงในอีกแปดวันอยู่คะ น้องโมชอบรถไฟและรถบัส เขาบอกว่าโตเกียวก็ดูน่าสนุกดีนะ แต่ไม่มีกบ

■ เรื่องเล่าจากคุณمامิ

พวกเราโชคดีที่ผู้คนที่อาศัยอยู่ที่นี้เข้าใจพวกเราและเข้ามาถามไถ่ด้วยความห่วงใยว่า “เป็นอะไรมาไหม มีเรื่องเดือดร้อนหรือไม่สบายใจไหม” แต่น่าสงสารเด็กๆ มากคะ ทั้งๆ ที่ควรจะเป็นช่วงเวลาที่จะได้เล่นอย่างสนุกสนาน ได้กระโดดโลดเต้นตามวัย แต่กลับต้องมาเจอเรื่องแบบนี้เสียได้ ตอนมาถึงที่นี้ในเดือนเมษายน ฉันทัวแต่กังวลเรื่องโรงเรียนของลูกสาวคนโตเลยทำให้เรื่องเข้าเรียนของลูกสาวคนเล็กต้องเลื่อนออกไปและกังวลเรื่องพี่ๆ ไม่มีโอกาสได้เล่นกับเพื่อนในวัยเดียวกัน

ด้วยค่ะ

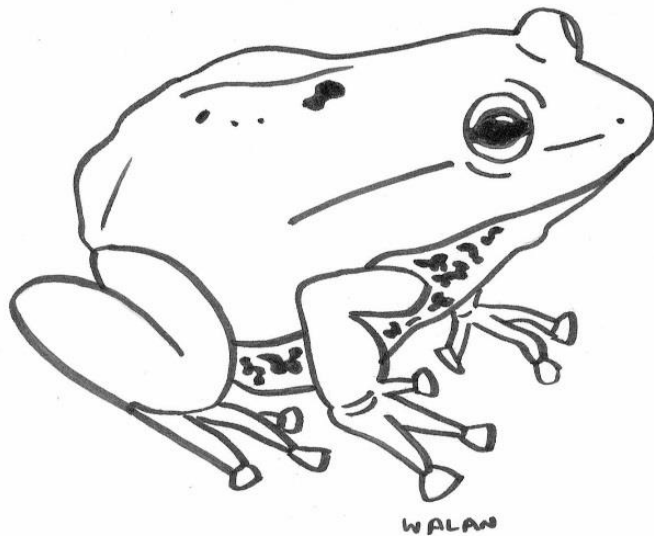
ฉันอยากเจอเพื่อนๆ ที่นามิเอะอีกค่ะ นึกว่าจะได้อยู่ด้วยกันตลอดไปเสียอีก เสียใจที่ต้องมาเจอเรื่องแบบนี้เสียก่อน

■ เรื่องเล่าจากคุณโทชิโอะ

ตอนเกิดแผ่นดินไหว ผมและคนในครอบครัวหนีคลื่นยักษ์สึนามิขึ้นไปบนเขาและได้เจอลูกชายที่สถานหลบภัย แต่กลับไม่เจอหลานๆ จึงยืมรถคนรู้จักขับหาตลอดทั้งคืน วินาทีที่เจอหลานผมดีใจมากจนบรรยายออกมาเป็นคำพูดไม่ถูกเลยครับ

ตอนอยู่ที่นามิเอะผมเป็นทั้งช่างทาสีและทำนาไปด้วยครับ ตอนนี้อย่างงานไม่ได้ ผมเลยชอบไปเดินเล่นเลียบไปตามริมแม่น้ำอารากาวะกับหลานครับ เวลาคนรู้จักที่นามิเอะโทรมาคุยกันรู้สึกเพลินตลอดเลยครับ

ผู้แปลภาษาไทย : นายภูมิ ยวงอัครเศ รหัสประจำตัวนิสิต 57101010818

かわらちむら へぶすぬま
川内村の平伏沼に生息する「モリアオガエル」
กบพันธุ์โมริอาโอะ พบที่บริเวณหนองน้ำเฮบะสุคุมะ หมู่บ้านคาวาอูจิ

希望の光をみつけるまで

さわだゆみ
澤田裕美さん（浪江町）

（写真提供：浪江町）

『浪江のこころ通信 震災後 3 年間の記録』（2014 年 3 月発行）87 ページより、発行元である浪江町の許可を得て掲載させていただきました。なお、本内容は 2014 年 1 月のインタビューに基づくものです。

なみえまちかわぞえ浪江町川添に住んでいた澤田さん。現在、こおりやましあたみまち福島県郡山市熱海町の借り上げ住宅で、裕美さんの母、裕美さんご夫婦、2 人の娘さん、愛犬とともに暮らしています。数カ所の避難場所を経て、熱海町で日常の落ち着きをとりもどしつつあります。（インタビュアー：佐藤さん）

87 歳の祖父、5 ヶ月の子どもを含め、私たち家族、いとこ家族、叔父、叔母で津島つしま小学校、親戚宅、体育館、アパートを 14 人で時には離れ離れになりながら、転々としてきました。そんな中、室内犬を連れてきた母は、犬と一緒に車で寝泊まりし、寒さをしのぐため体中にカイロを貼り、犬を抱きかかえて過ごしていました。犬の体重は 7kg も減り、私たち同様、動物にもストレスがかかっているのだと感じています。避難生活から 10 ヶ月、ようやく 1kg 戻ってきたんですよ。

印象深かったのは、福島市に避難していたとき、見ず知らずのご高齢の女性が声をかけてくれて、大きい紙袋に衣類などの生活用品を入れて私にくださったのです。袋の下には「年金暮らしのしがないお金ですが。」というメモとともに 1 万円が入っていました。避難している間、たくさんの方に優しい言葉をかけていただきました。名前も知らない方々ですが、本当に感謝しています。

先の見えない不安がつらいですね。「どうせ移動しなくちゃならない。」という感覚があるんです。今後の生活が定まらないと、生涯の計画をたてられません。

子どもが「保育園のみんなに会いたい。」と言うんですが、なかなか会わせられないのもつらいです。

最初は震災の不安で気の許せる人に会って話すと涙が出てしまって。でも涙を見せると子どもが不安がってしまうから見せないようにしていました。夜中にハツと目を覚まして「何

でここにいるんだろう。」と思ったり、暮らしの目標がなかなか見えてこず、つらい時期もありました。

けれど、あるときからふっ切れました。悩んでも泣いても状況は一緒。笑顔でいられるなら、そのほうがうまくいく。笑顔で前を向こう。今できることをしよう…。そう思えるようになって。

震災後、転々と居を移す間は時が過ぎるのがとても早く感じました。ここにきてやっと落ち着いて自分の好きなことをやれるようになりました。新しい環境に子どもが慣れてくれるのか、私はとても不安でしたが、あっという間に幼稚園で友だちができました。大人が思っているよりも子どもはたくましく、安心しました。

避難している方で目標がもてない時期というのはつらいと思うのですが、自分の中に希望の光がみつけれれば楽になるんじゃないかなと思います。

警戒区域の検問所（南相馬市・浪江町境界付近、2012年11月撮影）

จวบจนพบแสงแห่งความหวัง

คุณชาวาคะ ยูมิ (เมืองนามิเอะ)

ที่มาของภาพ : เมืองนามิเอะ

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “บันทึกความทรงจำ 3 ปีหลังแผ่นดินไหว ภายใต้องค์กรนามิเอะ โนะ โคโคโระ” (ออกเมื่อวันที่ 22 มีนาคมในปีพ.ศ.2557) หน้า 87 โดยผู้จัดพิมพ์คือ เมืองนามิเอะ บันทึกจากการสัมภาษณ์ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2557

คุณชาวาคะเคยอาศัยอยู่ที่คาวาไซเอะ เมืองนามิเอะ ปัจจุบันย้ายมาอาศัยอยู่บ้านเช่ากับคุณแม่ สามี ลูกสาว 2 คนและสุนัข 1 ตัวที่เขตอาตามิ อำเภอโคரியามะ จังหวัดฟูกูชิมะ หลังจากผ่านการใช้ชีวิตในศูนย์อพยพมากมาย คุณชาวาคะจึงสามารถปรับตัวได้อย่างไม่ยากสำหรับการย้ายเข้ามาอยู่ที่เมืองอาตามิ (สัมภาษณ์โดย คุณซาโต)

ครอบครัวของฉัน ครอบครัวลูกพี่ลูกน้อง คุณลุง คุณป้า รวมทั้งคุณปู้วัย 37 ปี และเด็กทารกวัย 5 เดือน ทั้งหมด 14 คน ต่างกระจัดกระจายแยกย้ายไปตามที่ต่างๆ ทั้งโรงเรียนสี่ชิมะ บ้านญาติ โรงเรียนและอพาร์ทเมนต์ คุณแม่เป็นคนเดียวในบรรดาพวกเราที่เคยค้างคืนในรถกับสุนัข คุณแม่จำต้องกอดสุนัขตัวนั้นไว้เพื่ออาศัยความอบอุ่นจากมัน ต่อมาสุนัขตัวนั้นน้ำหนักลดลงถึง 7 กิโลกรัม ทำให้ฉันคิดว่าสัตว์ก็แบกรับความเครียดไม่ต่างจากมนุษย์ ตั้งแต่อพยพมา เป็นเวลากว่า 10 เดือนน้ำหนักถึงจะกลับขึ้นมา 1 กิโลกรัม

เรื่องที่เป็นความประทับใจฝังลึกที่สุดคงจะเป็นเรื่องเมื่อตอนที่ย้ายไปเมืองฟูกูชิมะ มีคุณยายท่านหนึ่งที่ฉันไม่เคยเห็นหน้าค่าตา ร้องทักฉัน พร้อมยื่นถุงกระดาษที่ข้างในมีเสื้อผ้าและของใช้สอยต่างๆมากมาย ที่ก้นถุงมีกระดาษเขียนไว้ว่า “ช่วยได้ไม่มากเพราะมีรายได้เพียงเงินบำนาญเท่านั้น” พร้อมกับใส่เงินจำนวน 1 หมื่นเยน¹⁰ มาให้ ช่วงที่อพยพอยู่ฉันได้รับกำลังใจมากมายจากผู้คน ถึงแม้จะไม่รู้จักกันมาก่อนก็ตาม แต่ฉันก็รู้สึกขอบคุณทุกคนมากจริงๆ

การมองอนาคตไม่เห็นนี้มันทรมาณนะ ฉันยังคงรู้สึก “ไม่ว่าอย่างไรก็ต้องย้าย” ถ้ายังกำหนดชีวิตข้างหน้าไม่ได้ก็ไม่สามารถวางแผนชีวิตได้หรอก

เด็กๆ พูดว่า “คิดถึงเพื่อนๆ ที่โรงเรียนอนุบาลจัง” แต่ก็เศร้าใจเพราะไม่สามารถจะนัดเจอกันได้

ตอนแรกก็ร้องไห้เมื่อได้คุยกับผู้คนที่สนิทสนมกัน แต่ถ้าเด็กๆ มาเห็นเราร้องไห้อาจจะสร้าง

¹⁰ 1 หมื่นเยน เท่ากับ 3,000 บาทโดยประมาณ

ความกังวลใจให้กับพวกเขา ฉันจึงพยายามที่จะไม่ร้องไห้ออกมาให้เห็น ตกตึกบางครั้งฉันก็สะดุ้งตื่นขึ้นมาแล้วคิดว่า “ทำไมฉันถึงมาอยู่ที่นี่” มีบ้างที่รู้สึกขมขื่นเมื่อรู้สึกว่ามีปลายทางชีวิต

แต่ฉันก็ผ่านพ้นช่วงเวลาเหล่านั้นมาได้ แม้ว่าจะกังวล แม้ว่าจะร้องไห้แต่เราก็เปลี่ยนแปลงสถานการณ์อะไรไม่ได้ ถ้าอยู่ด้วยรอยยิ้มได้ชีวิตจะดีขึ้นเอง ฉันมาคิดได้ว่าเรามามุ่งหน้าไปด้วยรอยยิ้มกันเถอะ เรามาทำเรื่องที่เราทำได้ในตอนนี้กันเถอะ

หลังเกิดภัยพิบัติ ช่วงที่ย้ายข้าวของเป็นช่วงที่รู้สึกว่าเวลาผ่านไปเร็วมาก พอได้มาที่นี่ก็ได้สงบจิตสงบใจและเริ่มทำเรื่องของตัวเองอยากทำ พวกเรากังวลว่าเด็กๆ จะสามารถปรับตัวกับสภาพแวดล้อมใหม่ได้หรือเปล่า แต่ผ่านไปไม่นานเด็กๆ ก็ได้เพื่อนใหม่ๆ ที่โรงเรียนอนุบาล แค่นี้ก็รู้ว่าเด็กๆ นั้นจิตใจแข็งแกร่งกว่าผู้ใหญ่เสียอีก พวกเราก็วางใจ

ผู้คนที่ต้องอพยพย้ายถิ่นฐานต่างทรมานกับความไร้จุดหมายในชีวิต แต่ฉันก็คิดว่าถ้าเราได้เจอแสงแห่งความหวังในตัวเราแล้วล่ะก็ ชีวิตก็จะสนุกขึ้นมาเองนั่นแหละ

ผู้แปลภาษาไทย : นายรัฐกิต มณีรัตน์ รหัสประจำตัวนิสิต 58101010579

ด้านตรวจก่อนเข้าออกพื้นที่ที่มีคำสั่งให้อพยพ
(บริเวณอำเภอมินามะชิมะและเมืองนามิโอะ, เดือนพฤศจิกายน 2555)

今までは守っているつもりでしたが、
いつもお互いが支え合っていることに気づかされました

しがたかみつ
志賀隆充さん（浪江町）

『浪江町災害記憶誌 あの日からの記憶』（2017年発行）136ページより、発行元である浪江町の許可を得て掲載させていただきました。なお、本内容は2012年のインタビューに基づくものです。

（写真提供：浪江町）

昨年3月11日、東日本大震災が発生したときには、^{とみおか}富岡消防署での勤務中だったそうです。^{おおほり}大堀でともに暮らしていた隆充さんのご両親と子どもたちの4人は、^{もとみやし}翌朝すぐに本宮市の親戚を頼って避難しました。一方、南相馬市で看護師をしていた奥さんは翌日も勤務だったため、実家の両親とともに避難所で一夜を明かし、子どもたちや家族とは13日に本宮の避難先で合流しました。隆充さんが再び家族に会えたのは19日、8日ぶりでした。現在は、ご両親とは別に親子4人で暮らし、1時間以上をかけて現在の勤務先である櫛葉分署に通っています。（インタビュアー：^{ふるやま}古山さん、^{あべ}阿部さん）

自分の家族を探す想いを仕事に重ねました

大地震と津波発生当時、勤務していた富岡消防署は停電となり、119番通報も受信できない状態でしたから、署内に指揮本部を立ち上げ、救助活動をしていました。11日からの約1週間、たぶん1時間くらいしか眠っていなかったと思います。

翌日12日の明け方からは原発事故や注水に伴うトラブルが相次ぎ、避難誘導の広報活動も行いながら、一人暮らしや寝たきりの方々の搬送なども救急車以外の車も使って対応しました。

ともかく、地域の消防団の方々も原発から避難され、消防と東京電力の関係者しかいなかったわけですから、我々がここを守るという想いで、本当に一致団結していたなあと後からつくづく思いました。

災害発生から1週間後、交代で休みを取ることになり、富岡町を出て携帯電話の通じる^{みやこじ}都路でふと携帯を見ました。すると、家族はもちろん、大学時代の友人や消防学校の同期生、日ごろお付き合いのあるの方々など、大切に想っている人たちから不在着信や留守電、メールが数え切れないほど入っていました。

「空メールでもいいから返事を」というものもあって、運転できないほどに涙があふれました。

落ち着いてからですが、子どもたちのリフレッシュのために東京や^{とやま}富山、新潟などへ出かけましたが、訪れる先で触れ合う人たちが本当に優しく、人は人に支えられているのだとつくづく感じました。

父の早い判断が、家族を守ってくれたと思います

大堀相馬焼の窯元をしていた父が、母と子どもたちを連れて12日の1号機爆発の直後に、本宮の親戚を頼って移動してくれました。この判断がなければ、食事も満足になく、厳しい寒さの中、避難所で過ごさなければならなかったでしょう。

また、ボランティア活動を希望した父が避難先である本宮市役所に問い合わせに行ったことが縁で、今の借上げ住宅に入居できました。私たちも一時、同じ住宅に住みましたが、水回りが不便なため転居しました。子どもたちの学校環境を変えずにすむのならば、一軒家を借りて再び6人家族で暮らしたいのですが、なかなか適当な住まいが見つかりません。浪江には帰りたい。でも帰れないかもしれないという想いの狭間で心が揺らぎます。特に子どもたちから「いつ帰れる?」と聞かれるとなおさらです。私は、長い時間がかかっても、大堀で前と同じような暮らしに戻りたいと願っています。

家族の理解があってこそその仕事だと痛感

現在は浪江消防署に勤務し、本宮市から1時間半掛けて通勤。職場が離れているだけに地震があると家族が心配になりますね。故郷を守るためとはいえ、家族の理解があってこそ仕事が続けられていると感謝しています。町内には車の往来も増え、復興の進捗が実感できるようになりました。1日も早く町内に戻りたいと考えています。(2017年3月2日追加取材)

เคยเข้าใจว่าผมเป็นฝ่ายปกป้องดูแล ที่จริงแล้วเราต่างปกป้องดูแลซึ่งกันและกัน

คุณชิเกะ ทาคามิสึ (เมืองนามิเอะ)

ที่มาของภาพ : เมืองนามิเอะ

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “นิตยสารบันทึกความทรงจำภัยพิบัติเมืองนามิเอะ ความทรงจำนับตั้งแต่วันนั้น” (ออกเมื่อปีพ.ศ.2560) หน้า 136 บันทึกจากการสัมภาษณ์ใน พ.ศ.2555

เมื่อวันที่ 11 มีนาคมปีที่ผ่านมา ขณะที่เกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในญี่ปุ่นแถบตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงที่เขากำลังปฏิบัติงานอยู่ ณ สถานีตำรวจดับเพลิงประจำเมืองโทมิโอกะ พ่อแม่และลูกๆ ของคุณ ทาคามิสึรวมทั้งหมด 4 คนซึ่งอาศัยอยู่ด้วยกันในโอโบริ ได้ขอความช่วยเหลือไปยังญาติที่อาศัยอยู่ในอำเภอโมโตมิยะในเช้าวันถัดไปและอพยพไปยังที่นั่น ส่วนภรรยาซึ่งทำงานเป็นนางพยาบาลอยู่ที่อำเภอมินาโมโตะ เนื่องจากยังต้องทำงานในวันถัดไปจึงต้องอยู่ได้รุ่ง 1 คืนพร้อมกับพ่อแม่ของตนที่สถานหลบภัย จากนั้นจึงค่อยย้ายไปเจอกับครอบครัวและเด็กๆ ในวันที่ 13 ที่สถานหลบภัยอำเภอโมโตมิยะ

หลังจากไม่ได้พบหน้ากันนาน 8 วัน คุณทาคามิสึก็ได้พบคนในครอบครัวอีกครั้งในวันที่ 19 ปัจจุบันคุณทาคามิสึได้แยกกับพ่อแม่ไปอาศัยอยู่กับลูกและภรรยา รวม 4 คนและใช้เวลามากกว่า 1 ชั่วโมงในการเดินทางไปกลับระหว่างบ้านกับที่ทำงานปัจจุบันซึ่งอยู่ที่สาขาในเมืองนาราสะ (สัมภาษณ์โดยคุณฟูยามะและคุณอาเบะ)

ความตั้งใจที่จะหาครอบครัวของตนเองไปพร้อมๆ กับการทำงาน

ในช่วงที่เกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่และสึนามิ สถานีดับเพลิงเมืองโทมิโอกะที่ทำงานอยู่ในตอนนั้นเกิดเหตุไฟดับและอยู่ในสถานะที่ไม่สามารถติดต่อกับหน่วยดับเพลิงฉุกเฉินเบอร์ 119 ได้ จนทำให้ต้องตั้งกองอำนาจการหลักอยู่ในสถานีโดยผมคอยทำงานให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย นับตั้งแต่วันที่ 11 ประมาณ 1 อาทิตย์ได้ที่ผมน่าจะได้นอนเพียงแค่วันละ 1 ชั่วโมงเท่านั้น

ในวันถัดไปตั้งแต่ช่วงเช้ามืดของวันที่ 12 เนื่องด้วยอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และการปฏิบัติการเติมน้ำหล่อเตาปฏิกรณ์ ทำให้ต้องประกาศเพื่อนำทางให้ผู้คนอพยพพร้อมๆ กับช่วยขนย้ายคนทั้งที่อาศัยอยู่คนเดียวหรือคนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ โดยต้องอาศัยรถอื่นๆ ที่ไม่ใช่รถฉุกเฉินช่วยขนย้ายด้วย

ทั้งนี้ทั้งนั้นบุคลากรของหน่วยงานดับเพลิงท้องถิ่นเองก็ต้องออกจากบริเวณโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เหลือไว้เพียงเจ้าหน้าที่ของบริษัทพลังงานไฟฟ้าโตเกียว (TEPCO) และเจ้าหน้าที่ดับเพลิง

ด้วยเหตุนี้พวกเราที่เหลือจึงรู้สึกอยากจะปกป้องที่นี่ จนกระทั่งภายหลังผมยังรู้สึกได้เลยว่าตอนนั้นทุกคนต่างทำงานร่วมมือร่วมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวจริงๆ

หลังจากเกิดแผ่นดินไหวได้ 1 อาทิตย์ก็เริ่มมีการจัดเวรหยุดพัก ผมจึงได้ออกจากเมืองโทมิโอกะไปยังหมู่บ้านมิยาโคจิซึ่งมีสัญญาณโทรศัพท์ พอเปิดมือถือขึ้นมา ในตอนนั้นเองมีข้อความเข้ามามากมายแทบจะนับไม่ถ้วน ทั้งที่เป็นสายที่ไม่ได้รับหรือข้อความอัตโนมัติจากครอบครัว และยังมีสายจากคนสำคัญหรือที่เคยติดต่อกับหากัน เพื่อนสมัยมหาวิทยาลัย เพื่อนรุ่นเดียวกันในโรงเรียนดับเพลิง

มีข้อความหนึ่งบอกว่า “ไม่ต้องพิมพ์อะไรก็ได้ แค่ช่วยตอบกลับมาหน่อยเถอะ” ซึ่งพออ่านแล้วน้ำตาก็ไหลพร่างพรูออกมาจนแทบจะขบระทมไม่ได้

หลังจากที่สงบสติอารมณ์ได้ ผมก็ตัดสินใจพาเด็กๆ ออกไปข้างนอกเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ โดยไปที่เที่ยวที่จังหวัดโตเกียว โทยามะ นีกาตะและที่อื่นๆ ผู้คนที่เราได้เจอได้สัมผัสนั้นต่างใจดีกับเรามากๆ จนผมรับรู้ได้ถึงความมีน้ำใจไมตรีต่อกันของเพื่อนมนุษย์

แม้ว่าพ่อจะตัดสินใจเร็วไป แต่มันก็ช่วยให้ครอบครัวรอดพ้นจากภัย

ทันทีที่เกิดเหตุระเบิดเตาปฏิกรณ์หมายเลข 1 เมื่อวันที่ 12 พ่อซึ่งทำเครื่องปั้นดินเผาอยู่ที่โอโบริโซมะ ก็ได้พาแม่และลูกๆ ย้ายไปเมืองโมโตมิยะ โดยอาศัยความช่วยเหลือจากญาติที่นั่น ซึ่งถ้าหากไม่ตัดสินใจย้ายไปละก็ สงสัยจะต้องทนอยู่ท่ามกลางความหนาวเหน็บในสถานหลบภัยโดยที่ไม่ได้กินอะไรเลยเป็นแน่

พ่อตั้งใจจะเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัย จึงได้ติดต่อไปยังสถานหลบภัยในที่ทำการอำเภอโมโตมิยะและใช้จังหวัดนั้นเองหาบ้านเช่าซึ่งกลายเป็นที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน พวกเราเองก็อาศัยอยู่ด้วยกันที่นั่นระยะหนึ่ง แต่เนื่องจากปัญหาห้องน้ำหรือส่วนที่ต้องใช้น้ำ ทำให้ไม่สะดวกต่อการอยู่อาศัย เราจึงได้ย้ายไปอยู่ที่อื่น ถึงอย่างนั้นเราก็มองหวังที่จะเช่าบ้านสักหลังเพื่อที่กลับมาอยู่ด้วยกันเป็นครอบครัว 6 คนอีกครั้ง โดยที่ลูกๆ ไม่ต้องเปลี่ยนโรงเรียนบ่อยๆ แต่ถึงอย่างนั้นเราก็มองไม่เจอที่อยู่อาศัยที่ดีๆ เลย

อยากจะกลับไปเมืองนามิเอะแต่อีกความคิดที่ว่าเราคงกลับไปไม่ได้แล้วนั้นมันก็ย่ำอยู่ในใจ ยิ่งเวลาพวกเด็กๆ ถามว่า “เมื่อไหร่จะได้กลับบ้าน” มันยิ่งตอกย้ำความรู้สึกนั้น ตัวผมเองแม้ว่าจะต้องใช้เวลานานแค่ไหนก็ตาม ก็ยังหวังที่จะกลับไปใช้ชีวิตแบบเดิมที่โอโบริ

ทำงานได้ด้วยกำลังใจจากคนในครอบครัว

ปัจจุบันผมทำงานอยู่ที่สถานีดับเพลิงเมืองนามิเอะ ใช้เวลาเดินทางจากเมืองโมโตมียะ 1 ชั่วโมงครึ่ง ซึ่งมันก็อยู่ห่างไกลจนทำให้ครอบครัวเป็นห่วงไปด้วยหากเกิดแผ่นดินไหว ทั้งนี้ที่ผมสามารถทำงานนี้ได้ ไม่ใช่เพราะความตั้งใจที่จะปกป้องบ้านเกิดอย่างเดียว แต่จริงๆ แล้วต้องขอบคุณคนในครอบครัวที่เข้าใจผม จากเมื่อก่อนจนถึงตอนนี้จำนวนรถเข้าออกในเมืองก็เพิ่มขึ้น จนผมรู้สึกว่เมืองได้ฟื้นฟูกลับมาสู่สภาพเดิมขึ้นเรื่อยๆ ผมยังหวังอยากจะกลับไปในเมืองให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (ข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 2 เดือนมีนาคม พ.ศ.2560)

ผู้แปลภาษาไทย : นางสาวภัทรา ฐิติธรรมาภรณ์ รหัสประจำตัวนิสิต 56101010751

WALAN

めいづりょうり

名物料理「なみえやきそば」

อาหารขึ้นชื่อ “นามิเอะโซบะ”

「人との絆」の大切さが身にしみた震災

たかのやすゆき
高野康幸さん（浪江町）

右が高野康幸さん（写真提供：浪江町）

『浪江のこころ通信 震災後 3 年間の記録』（2014 年 3 月発行）162 ページより、発行元である浪江町の許可を得て掲載させていただきました。なお、本内容は 2013 年 12 月のインタビューに基づくものです。

高野さんご家族は、地震後、町役場、^{つしま}津島、^{にほんまつし}二本松市などの避難所を点々とした後、娘さんたちが小さいころから家族で毎年のように訪れていたさくらんぼ農家の方を頼り、長女・^{ひろみ}博美さん家族、^{みずき}次女・^{やまがたけんなかやままち}瑞希さん家族と一緒に山形県中山町に避難しました。昨年 9 月から町内の借り上げ住宅に家族 3 人で暮らしています。（インタビュアー：^{しばた}柴田さん）

地震が起きたのは、早朝の漁が終わり家でゆっくりしていたときでした。こんなに大きい揺れは初めてでいつ終わるのかと思うほど長く、2 回目の揺れでは隣の家屋が目の前で一気に倒れ、とても大きな地震だと感じました。すぐに支度し船の様子を見に行くと、いつもあるはずの船が港に一艘も見えず、岸壁に行くと、すべての船が港の海底についている状態でした。こんなに水が引いているのは異常だと思いすぐに家に引き返し、妻と母を乗せ家から逃げました。私たちが逃げた後、娘が心配し請戸^{うけど}に見に行きましたが、玄関で警察の方から津波が来るからすぐに逃げろといわれ、家に入らず逃げたそうです。助かって本当によかった。夕方になり、避難した役場から見た請戸はまるで湖のようになっていて見たときは本当にショックでした。孫たちは津波が押し寄せるところを小学校で見ていたため、心の傷が大きかったのではと心配です。

私の船『^{だい きっしょうまる}第 1 吉祥丸』は昨年海から 1km 離れた道路で見つかりました。私は遠洋漁業から請戸漁港に戻り、漁師をやるようになってから 60 年くらいですが、子・孫の代まで原発と関係なく安心して住めるようにと原発に反対し、危険性も理解してきました。私は 7~8km の海域で魚を獲る漁師だったのでなおさら再開するには相当時間がかかると思っています。これまで自信を持って安心して請戸のおいしい鮭やひらめなどの魚を獲り、多くの方に喜んで食べていただいていたのですが残念です。

山形に避難することを決めたのは、町を出てから4日目の朝でした。お世話になっていた山形県寒河江市のさくらんぼ農家の方から電話をいただいて、山形県に行くことを決心しました。その方は、私たちの安否が心配でさまざまつながりを調べ連絡してくださったそうです。避難所を自分の家のように使わせてもらい、役場の方が朝夕様子を見に必ず寄ってくれたり、畑を貸してくださったり、よくしてくださり勇気づけられました。会ったときに涙を流し喜んでくれた方もおり、今回の震災では、本当に絆の大切さが身にしみてわかりました。

孫たちはこちらの小中学校で元気に通っているのです、数年後落ち着いたら、親戚や友人、漁師の仲間が多い浜通りに戻り、顔を見に行ったりお茶のみしたりできることを楽しみに、今、山形での一日一日を大切に暮らしています。楽しくて自由だった請戸のような生活が、またみんなとできるようになるまで体を壊さずに暮らしましょう。

請戸川沿いの桜並木 (2017年4月撮影)

ต้นซากุระเรียงรายริมแม่น้ำอุเคะโตะ

ภัยพิบัติที่หล่อหลอมความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน

คุณทาเกะโนะ ยะสุยูกิ (เมืองนามิเอะ)

คนทางขวาคือคุณทาเกะโนะ ยะสุยูกิ
ที่มาของภาพ: เมืองนามิเอะ

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “บันทึกความทรงจำ 3 ปี หลังแผ่นดินไหว ภายใต้องค์กร นามิเอะ โนะ โคโคโระ” (ออกเมื่อวันที่ 22 มีนาคมในปีพ.ศ.2557) หน้า 162 โดยผู้จัดพิมพ์คือเมืองนามิเอะ
บันทึกจากการสัมภาษณ์ในเดือนธันวาคม พ.ศ.2556

หลังเกิดแผ่นดินไหว ครอบครัวของคุณทาเกะโนะได้อพยพไปสถานหลบภัยหลายแห่ง โดยไปเทศบาลเมืองลีชิมะ เมืองนิฮงมัทสึและที่อื่นๆ หลังจากที่อยู่อาศัยไปเรื่อยๆ บรรดาลูกสาวก็ได้ไปพึ่งพาครอบครัวที่ทำสวนเซอร์รี่ ซึ่งลูกสาวนั้นไปเยี่ยมเยียนทุกปีตั้งแต่เล็กๆ ฮิโรมิ-ลูกสาวคนโตพร้อมครอบครัวและมิซูกิ-ลูกสาวคนรองพร้อมครอบครัวก็อพยพไปที่เมืองนากายามะ จังหวัดยามากาตะด้วยกัน ตั้งแต่เดือนกันยายนปีที่แล้ว ครอบครัวคุณทาเกะโนะเข้าบ้านในเมืองอาศัยอยู่ 3 คน

(สัมภาษณ์โดยคุณชิบาตะ)

ขณะเกิดแผ่นดินไหวเป็นช่วงเช้ามืด หลังจากจับปลาเสร็จและกำลังพักผ่อนอยู่ที่บ้านก็เกิดแรงสั่นอย่างรุนแรงแบบที่ไม่เคยเจอมาก่อนและสั่นนานมากกว่าที่คิดไว้ ขณะเกิดแรงสั่นสะเทือนครั้งที่ 2 ผมก็เห็นบ้านข้างๆ ถล่มไปกับตา จึงรู้สึกได้ว่าเป็นแผ่นดินไหวที่รุนแรงจริงๆ ผมเลยออกไปดูเรื่องที่จุดไว้ แต่เมื่อไปถึงท่าเรือก็มองไม่เห็นเรือสักลำ ซึ่งปกติจะต้องมีจอดอยู่ ขณะเดินไปที่กำแพงหินตามชายฝั่ง เรือทั้งหมดที่จอดอยู่ที่ท่าเรือก็จมไปก้นทะเลเสียแล้ว ผมเห็นน้ำที่ซัดอย่างรุนแรงก็คิดว่ามันผิดปกติจึงรีบกลับบ้านและแบกภรรยากับแม่ขึ้นหลังหนีออกจากบ้านไป หลังจากที่พวกผมหนีไปแล้วลูกสาวเล่าให้ฟังว่าเธอเป็นห่วงจึงไปหาผมที่อุเคะโตะ แต่เธอเจอตำรวจที่หน้าประตูบ้านและตำรวจบอกว่าคลื่นสึนามิจะมาแล้วให้รีบหนีไป เธอเลยหนีไปต่างๆ ที่ไม่ได้เข้าไปในบ้าน โชคดีที่รอดมาได้ พอตกเย็นผมมองจากศาลาเทศบาลเมืองที่อยู่มาพัก เห็นอุเคะโตะกลายเป็นทะเลสาบไปเสียแล้วก็รู้สึกตกใจมาก หลานๆ เห็นคลื่นสึนามิที่ซัดเข้ามาอย่างจังจากโรงเรียนประถม ผมก็เป็นห่วงว่าจะเกิดบาดแผลในใจ

เมื่อปีที่แล้วพบเรือ “ไดอิจิ คิซุชิมารุ” ของผมบนถนนที่ห่างจากทะเล 1 กิโลเมตร ผมเปลี่ยนอาชีพจากประมงน้ำลึกมาเป็นชาวประมงชายฝั่งอุเคะโตะได้ประมาณ 60 ปีแล้ว ผมอยากให้

ลูกหลานรุ่นต่อๆ ไปใช้ชีวิตอย่างสุขสงบไม่ต้องกังวลเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เหมือนที่ผมเคยประสบ ผมจึงคัดค้านการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และเข้าใจดีถึงอันตรายของมันมาตลอด ผมต้องจับปลาใน ระยะห่างจากชายฝั่งประมาณ 7 ถึง 8 กิโลเมตรจึงคิดว่าคงอีกนานกว่าจะถึงเวลาที่เหมาะสมในการ เริ่มต้นใหม่ ผมเคยมั่นใจในการจับปลาเซลมอน ปลาอิราเมะและปลาแซลมอนร่อยมากมายของอุ เคะโตะให้ผู้คนรับประทานอย่างปลอดภัยมาตลอดจนถึงทุกวันนี้ น่าเสียใจมากครับ

ตอนที่ตัดสินใจว่าจะอพยพไปที่จังหวัดยามากาตะคือเช้าของวันที่ 4 ที่เราออกมาจากเมือง ผมได้รับโทรศัพท์จากเจ้าของสวนเซอร์รี่ผู้เคยมีพระคุณที่เมืองซากาเอะ จังหวัดยามากาตะ ผมจึง ตัดสินใจว่าจะอพยพไปจังหวัดยามากาตะ เจ้าของสวนเซอร์รี่บอกว่าเป็นห่วงสวัสดิภาพของพวกเรา จึงหาทางติดต่อมา พวกเราใช้สถานที่หลบภัยได้เหมือนเป็นบ้านของพวกเราเอง เจ้าหน้าที่ของทาง เทศบาลเมืองก็แวะมาดูแลสุขภาพความเป็นอยู่ของพวกเราตลอดเวลา ให้พวกเราเยี่ยมที่ดินทำสวน คอย ดูแลและให้กำลังใจพวกเราเป็นอย่างดี บางคนเจอกันแล้วน้ำตาไหลด้วยความตื่นตันก็มี ภัยพิบัติ ครั้งนี้ทำให้รู้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนนั้นสำคัญมากจริงๆ

หลานๆ ได้เรียนที่โรงเรียนประถมที่นี่ยอดเยี่ยมใส่วางใจ ต่อจากนี้อีกสองสามปี พอเหตุการณ์ สงบแล้ว ผมอยากกลับไปที่เซตฮามะโดริที่มีญาติ เพื่อนๆ และเพื่อนชาวประมงที่สนิทกันอาศัยอยู่ ผมหวังว่าจะได้พบปะเจอหน้ากันบ้าง ไปดื่มชาด้วยกันบ้าง ตอนนี้ผมใช้ชีวิตในแต่ละวันที่จังหวัดยามากาตะอย่างคุ้มค่า ขอให้เรามารักษาสุขภาพให้แข็งแรงกันและอยากใช้ชีวิตอย่างอิสระและ สนุกสนานเหมือนตอนอยู่ที่อุเคะโตะร่วมกับทุกคนอีก

ผู้แปลภาษาไทย : นางสาวประภาพิมพ์ กนิษฐานนท์ รหัสประจำตัวนิสิต 58101010132

でんとうこうげいひん おおほりそうまやき 仲のみちやわん
伝統工芸品「大堀相馬焼」の湯呑茶碗

ถ้วยชาเครื่องเคลือบดินเผา “โอโฮะริโซมะยะกิ” ของพื้นเมือง

浪江小の校歌を忘れたくない

ながたけまひろ

長竹麻弘さん（浪江町）その①

（写真提供：浪江町）

『浪江町災害記録誌 あの日からの記憶』（2017年発行）138ページより、発行元である浪江町の許可を得て掲載させていただきました。なお、本内容は2011年の小学生当時のインタビューに基づくものです。

僕は、震災後3日目に親戚のいる群馬県伊勢崎市に避難してきました。それからは、おじいちゃん、おばあちゃんも一緒にずっとこのまちに住んでいます。

今、通っている小学校に福島県から避難してきた人は僕ひとり。だけど、新しい友だちがたくさんできました。「マヒロ!」と友だちが僕の家までいつも誘いにきてくれます。休みの日は朝から夕方までずっと楽しく遊んでいます。6月5日から横浜や鎌倉への修学旅行も始まります。

この前、関東に避難している浪江町の友だちと東京・上野で会いました。懐かしかったし、できたらもっとたくさんの浪江の友だちと会いたいです。みんなはどこにいるのかな。担任の井戸川先生にも会いたいな。

こっちの小学校の校歌を歌うたびに、なんだか浪江小の校歌を忘れてしまう気がして、一度お母さんと大きな声で浪江小の校歌を自分の家で歌ったりもしました。以前のように浪江の中央公園で野球をしたり、剣道や習字を習ったり、サンプラザに買い物に行ったり、浪江町に帰って普通の生活がしたいです。

それまで家族と一緒に助け合っていきたいです。来月からは、僕が得意な習字の教室に通って元気に頑張っていきます。

失ったものよりも得たものの方が多いと信じたい
—幼いころからの夢に向かってこれからも頑張っていく—

（写真提供：浪江町）

ながたけまひろ

長竹麻弘さん（浪江町）その②

『浪江町災害記録誌 あの日からの記憶』（2017年発行）138ページより、発行元である浪江町の許可を得て掲載させていただきました。なお、本内容は中学生当時のインタビューに基づくものです。

今は中学校の剣道部に所属して、毎日朝早くから夕方遅くまで、そして土日も練習に頑張っています。群馬の夏は暑いので大変ですが、レギュラーを目指しています。同じく浪江の頃から続けている習字も7段になり、群馬県のペン書道展では2年連続優秀賞を取りました。そして高校受験も近づいてきています。僕は鉄道関係を専門とする運輸科のある東京の高校に進学したいと思っています。これは浪江の保育園の頃からの夢だったし、今も変わっていません。

去年の2月にあった^{いなわしろ}猪苗代での浪江小の卒業式以来、もう浪江の友達には会っていませんでしたが、今年の6月、浪江小の時のランドセルが送られてきました。その中には請戸川のゴミ拾いをした時の作文がそのまま入っていました。あの頃をととても懐かしく思い出すことができ本当にうれしかったです!

群馬では、福島のことをニュースなどで伝えることが少ないし、ふだんの家族の会話の中からも少しずつ福島の話が減ってしまうのですが、たまに福島や浪江のことがテレビに映ると、やっぱり浪江に帰りたいという想いが心のなかで高まってきます。

でも犬の散歩でお母さんが近所の人と立ち話をしていたり、僕も全国一斉テストで自分の学校名を県名から記入したりすると、自分が群馬に暮らしていること、そしてこの生活に慣れてきていることを改めて感じます。

大震災によって、浪江町を離れることになったり、友達にも会えなくなったり、失ったものがたくさんありました。だけど一生懸命頑張っている今の自分があるのは、震災からの色々な経験があったからこそだと思います。お母さんも今年から介護の仕事に毎日頑張っています。毎日忙しくしているお母さんを見てると安心します。これからもそんなお母さんと支えあって、頑張り合って、自分の目標に向かって進んでいきます。

いまは鉄道関係の学科がある東京の高校に通っています。伊勢崎市から通うには2時間半ほどかかりますが、浪江町にいたころから憧れていた鉄道の仕事に就くためがんばっています。

いま振り返ってみると、憧れの原点は^{じょうばんせん}常磐線でしたね。卒業後は私鉄の駅員になるのが目標。ゆくゆくは車掌か運転士になりたいと考えています。(2017年3月追加取材)

(インタビュアー：^{さくらい}櫻井さん、^{やました}山下さん)

ไม่ยากลิ้มเพลงโรงเรียนประถมนามิเอะ

คุณนากะทาเคะ มาอิโระ (เมืองนามิเอะ) ครั้งที่ 1

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “นิตยสารบันทึกความทรงจำภัยพิบัติ เมืองนามิเอะ ความทรงจำนับตั้งแต่นั้น” (ออกเมื่อปีพ.ศ.2560) หน้า 138 โดยผู้จัดพิมพ์คือเมืองนามิเอะบันทึกจากการสัมภาษณ์สมัยที่เขาเป็นนักเรียน ประถมศึกษา พ.ศ.2554

ที่มาของภาพ: เมืองนามิเอะ

หลังเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหว 3 วัน ผมได้อพยพมาอยู่กับญาติที่เมืองอิเซะซากิ จังหวัด กุนมะ หลังจากนั้นก็อาศัยอยู่ที่เมืองนี้กับคุณปู่คุณย่ามาตลอด ตอนนี้อยู่ในโรงเรียนประถมที่เรียนอยู่ ผมเป็นคนเดียวที่อพยพมาจากจังหวัดฟูกูชิมะ แต่ผมก็มีเพื่อนใหม่ๆ เยอะมาก เพื่อนๆ จะชวนผมไป เล่นโดยมาที่หน้าบ้านแล้วตะโกนเรียกว่า “มาอิโระ!” อยู่เสมอ ในวันหยุดผมไปเที่ยวเล่นสนุกตลอด ทั้งวันตั้งแต่เช้ายันเย็นและจะไปทัศนศึกษาที่เมืองคามาคูระ และเมืองโยโกฮาม่าตั้งแต่วันที่ 5 เดือน มิถุนายนนี้

ก่อนหน้านั้นผมได้พบเพื่อนจากเมืองนามิเอะที่อพยพไปอยู่อุเอโนะ จังหวัดโตเกียว ผมคิดถึง เพื่อนและถ้าเป็นไปได้ก็อยากเจอเพื่อนที่นามิเอะอีกหลายคนเลย

ทุกคนอยู่ที่ไหนกันนะ

อยากเจอคุณครูประจำชั้นอิโตะกาวะด้วย

ทุกครั้งที่ร้องเพลงโรงเรียนที่นี่ไม่รู้ทำไมผมรู้สึกเหมือนจะลิ้มเพลงโรงเรียนประถมนามิเอะ ผมเคยร้องเพลงโรงเรียนประถมนามิเอะกับคุณแม่ด้วยเสียงดังๆ ที่บ้านด้วยครั้งหนึ่ง ผมอยากเล่น เบสบอลที่สวนสาธารณะใจกลางเมืองนามิเอะ อยากเรียนเคนโด้ อยากเรียนคัตลายมือ อยากไปซื้อ ของที่ชั้นปลาซ่า ผมอยากกลับเมืองนามิเอะแล้วใช้ชีวิตธรรมดาๆ

จนกว่าจะถึงวันที่ได้กลับไป ผมอยากช่วยเหลือครอบครัวของผม ดังนั้นตั้งแต่เดือนหน้าผม จะไปเรียนคัตลายมือที่ผมถนัดและรักษาสุขภาพเสมอ

ผมอยากเชื่อว่ามีสิ่งที่ได้รับมากกว่าการสูญเสีย ผมจะทำตามความฝันที่มีมาตั้งแต่เด็กและหลังจากนี้ก็จะพยายามยิ่งๆขึ้นไป

คุณนาคะทาเคะ มาฮิโระ (เมืองนามิเอะ) ครั้งที่ 2

ที่มาของภาพ: เมืองนามิเอะ

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “นิตยสารบันทึกความทรงจำ
ภัยพิบัติเมืองนามิเอะ ความทรงจำตั้งแต่วันนั้น” (ออกเมื่อปีพ.ศ.2560)
หน้า 138 โดยผู้จัดพิมพ์คือเมืองนามิเอะบันทึกจากการสัมภาษณ์
ในสมัยที่เขาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนนี้ผมเข้าชมรมเคนโด้ของโรงเรียนมัธยมต้น ตั้งใจฝึกซ้อมทุกวันตั้งแต่เช้ายันดึก วันเสาร์อาทิตย์ก็เช่นกัน หน้าร้อนของจังหวัดกุนมะร้อนแล้วก็ลำบาก แต่ผมมุ่งมั่นที่จะเป็นนักกีฬาตัวจริง เหมือนกับการคัดลายมือซึ่งต่อเนื่องจากตอนที่เรียนที่นามิเอะก็ได้ชั้นที่ 7 ได้รับรางวัลชนะเลิศ 2 ปีซ้อนในงานจัดแสดงการเขียนพู่กันของจังหวัดกุนมะ และตอนนี้การสอบเข้ามัธยมปลายก็ใกล้เข้ามาแล้ว ผมอยากเรียนต่อโรงเรียนที่โตเกียว ซึ่งมีสาขาด้านการขนส่งและวิชาเอกที่เกี่ยวข้องกับทางรถไฟ เรื่องนี้ก็เป็นความฝันตั้งแต่ตอนเรียนที่สถานรับเลี้ยงเด็กนามิเอะจนถึงตอนนี้ความฝันของผมก็ยังเหมือนเดิม

หลังจากจบพิธีการศึกษาของโรงเรียนประถมนามิเอะที่เมืองอินาวะชิโระ ในเดือนกุมภาพันธ์ปีที่แล้ว ผมก็ไม่ได้เจอเพื่อนอีกเลย แต่จู่ๆ เมื่อเดือนมิถุนายนปีนี้ก็มีคนส่งกระเป่าที่ผมเคยใช้สมัยเรียนประถมมาให้ ภายในนั้นมีเรียงความที่เขียนตอนไปเก็บขยะที่แม่น้ำอุเคะโตะอยู่ด้วย เรียงความนั้นทำให้ผมได้ย้อนคิดถึงช่วงเวลาเก่าๆ ซึ่งทำให้ผมมีความสุขมากๆ

ที่จังหวัดกุนมะไม่ค่อยมีข่าวของจังหวัดฟูกูชิมะ เรื่องของจังหวัดฟูกูชิมะค่อยๆ น้อยลงจากวงสนทนาในชีวิตประจำวันของครอบครัว แต่นานๆครั้งก็มีเรื่องราวของจังหวัดฟูกูชิมะหรือนามิเอะ ออกโทรทัศน์ และแน่นอนว่าความรู้สึกที่อยากจะกลับไปนามิเอะนั้นก็เอ่อล้นขึ้นมา

แต่เมื่อคุณแม่พาสุนัขไปเดินเล่นและยืนคุยกับคนแถวบ้านหรือตัวผมที่ใส่ชื่อจังหวัดก่อนเขียนชื่อโรงเรียนในการสอบกลางทั่วประเทศผมก็รู้สึกที่ผมอาศัยอยู่ที่กุนมะและผมกำลังจะชินกับชีวิตที่นี่

ผมต้องจากเมืองนามิเอะ ไม่ได้เจอเพื่อนๆ และสูญเสียอะไรไปหลายอย่างจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ แต่ตัวผมในตอนนี้ที่พยายามอย่างเต็มที่กำลังก็เพราะมีประสบการณ์หลายๆ เรื่องจากภัยพิบัติแผ่นดินไหวนี้แหละ ตั้งแต่ปีนี้คุณแม่ก็เริ่มทำงานเป็นพยาบาลดูแลผู้สูงอายุ พอเห็น

คุณแม่ยุ่งกับการทำงานทุกๆ วันแล้วผมก็รู้สึกสบายใจ ผมจะสนับสนุนช่วยเหลือคุณแม่ต่อไปเหมือนเดิม เราจะพยายามไปด้วยกัน ผมตั้งใจไปให้ถึงเป้าหมายของตนเองให้ได้
ผมจะพยายามเพื่อทำงานที่เกี่ยวข้องกับทางรถไฟที่ไผ่ฝืน

ตอนนี้ผมกำลังเรียนอยู่ที่โรงเรียนมัธยมปลายในโตเกียวที่มีภาควิชาที่เกี่ยวข้องกับรถไฟอยู่ ใช้เวลาเดินทางจากเมืองอิเซซากิประมาณ 2 ชั่วโมงครึ่ง แต่ผมจะพยายามเพื่อที่จะได้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับรถไฟที่ไผ่ฝืนตั้งแต่ตอนที่อยู่เมืองนามิเอะ ตอนนี้ผมมองย้อนกลับไป จุดเริ่มต้นของความไผ่ฝืนคือรถไฟสายโจบันสินะ หลังจากจบการศึกษาผมมีเป้าหมายที่จะเป็นพนักงานสถานีที่บริษัทรถไฟเอกชน และวันหนึ่งในอนาคตผมอยากจะเป็นพนักงานรถไฟหรือคนขับรถไฟ
(สัมภาษณ์เพิ่มเติมเมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ.2560)

(สัมภาษณ์โดยคุณซากุไรและคุณยามาชิตะ)

ผู้แปลภาษาไทย : นางสาวชिरุณณ์ กันตียะ รหัสประจำตัวนิสิต 56101010756

北からの浪江行きの電車が、最後に請戸川の鉄橋を渡るところ (2017年4月撮影)
รถไฟจากทิศเหนือสู่เมืองนามิเอะ ก่อนถึงข้ามแม่น้ำอุเคะโตะ

折れそうな心を勇気づけてくれた娘たちの前向きな姿

えんどうじんこ ならはまち
遠藤仁子さん（檜葉町）

（写真提供：檜葉町）

『檜葉町災害記録誌～語り継ぐ震災 築く未来へ（第2編）』（2016年3月発行）、発行元である檜葉町の許可を得て掲載させていただきました。なお、本内容は2016年03月のインタビューに基づくものです。

震災当時、二人の娘は小学校5年生と生後4カ月でした。震災当日は津波や頻発する余震のため、高台にある町総合グラウンドに停めた車で過ごし翌日はいわき市の^{くさの}草野中学校に避難しました。しかし、そこも避難する方が多く、校庭で車中泊を強いられたため、3月14日に仙台の夫の実家に行きました。仙台でも買い物は数時間並ぶような状態でした。何より困ったのは檜葉町の情報が入らないことでした。長女を仙台の学校に入れることも考えましたが、私たちのいわきナンバーの車が周辺の住民の方へ不安を与えているという噂話もあり、檜葉町が避難した^{あいづみさとまち}会津美里町に移ることにしました。

長女は高田小学校に約2ヶ月通いました。檜葉町の子どもたちと一緒に学ぶことができ、先生方にも親切にいただきました。ただ夫の仕事がいわき市内であったため、家族一緒に生活をするために、いわき市に引っ越してきたのです。長女は2度の転校でとても辛かったと思います。いわき市では檜葉の仮設小学校、中学校に入れることも考えました。しかし長年取り組んできたサッカーを続けることを優先するため、いわき市立の小中学校に通いました。

長女は自らの意思で^{ひろのまち}進学先を^{みらいがくえん}広野町に開校した「ふたば未来学園」に決めました。夫と私は複雑な気持ちでしたが、本人は憧れの先輩や仲間とサッカーで全国を目指すという気持ちが強かったことに加え、新しい学校を自分たちでつくるという意志も持っていたので、本人の想いを尊重することにしました。今は寮生活をしながら、勉強に部活にと頑張っているようです。

私自身は生まれ育った檜葉町に帰りたいという気持ちもあります。しかし自宅は震災当時のままです。命名皿、ベビーベッド、赤ちゃんの玩具など、次女が生後4ヶ月だった当時のまま時間が止まっているのです。次女は自宅だと言われてもぴんとこないでしょう。町内の放射線量は、数字的には安全だといわれていますが、次女も幼いことから、まだ檜葉町で安心して暮らす自信はありません。

発災から避難生活、子育て、娘の学校、住まいなど、あらゆることに直面し、考え、悩んできました。もう一生分悩んだかもしれませんが、それでも答えは出ません。ただ、娘たちの健やかな成長を第一に、これからも最良の方法を考えていきます。

国道 6 号線「道の駅ならは」付近（2012 年 11 月撮影）
ทางหลวงสาย 6 ใกล้ “จุดพักรถนาราฮาะ”

ความมุ่งมั่นของลูกสาวได้เป็นกำลังใจให้ในวันที่หัวใจกำลังสลาย

คุณเอ็นโต จินโกะ (เมืองนาราฮะ)

ที่มาของภาพ: เมืองนาราฮะ

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “วารสารบันทึกเหตุการณ์ภัยพิบัติ เมืองนาราฮะ เหตุการณ์ภัยพิบัติที่จะนำมาถ่ายทอดให้ผู้คนได้รับรู้” (ออกเมื่อเดือนมีนาคมในปีพ.ศ.2559) โดยผู้จัดพิมพ์คือเมืองนาราฮะ บันทึกจากการสัมภาษณ์ในเดือนมีนาคม พ.ศ.2559

ในช่วงที่เกิดภัยพิบัติแผ่นดินไหว ฉันมีลูกสาว 2 คน คนโตอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ส่วนคนเล็กเพิ่งเกิดได้เพียง 4 เดือน วันที่เกิดภัยพิบัติเกิดเหตุสึนามิและเหตุการณ์อาฟเตอร์ช็อคอยู่บ่อยครั้ง ฉันจึงอพยพไปอยู่ในรถที่จอดอยู่ที่สนามเด็กเล่นบนเนินเขาและวันถัดมาได้อพยพไปที่โรงเรียนมัธยมคุซาโนะในเมืองอิวาเกะ แต่ว่าที่ศูนย์อพยพนั้นมีผู้อพยพอยู่เป็นจำนวนมากเลยถูกให้ไปอยู่ในรถที่จอดที่สนามโรงเรียน ด้วยเหตุนี้ในวันที่ 14 เดือนมีนาคมฉันจึงเดินทางกลับบ้านเกิดของสามีที่เมืองเซนได แม้แต่ที่เมืองเซนไดการจับจ่ายใช้สอยก็ต้องต่อแถวเป็นเวลานาน สิ่งที่น่าหนักกว่าสิ่งอื่นใดก็คือการไม่ได้ทราบถึงข้อมูลข่าวสารของเมืองนาราฮะ ฉันเคยคิดว่าจะให้ลูกสาวคนโตเข้าเรียนในโรงเรียนในเมืองเซนได แต่ป้ายทะเบียนของรถฉันระบุว่าอำเภออิวาเกะ อาจจะทำให้อาจเกิดข่าวลือเรื่องกัมมันตภาพรังสีจนทำให้คนที่นั่นเป็นกังวลได้ เลยตัดสินใจย้ายไปอยู่เมืองไอชิมิซาโตะซึ่งเป็นที่ตั้งใหม่ของเทศบาลเมืองนาราฮะ

ลูกสาวคนโตได้เข้าเรียนที่โรงเรียนประถมทากาตะได้ประมาณ 2 เดือน ลูกสาวได้เรียนกับเด็กๆ ในเมืองนาราฮะและได้รับการดูแลที่ดีจากคุณครู แต่สามีของฉันทำงานอยู่ในตัวเมืองอำเภออิวาเกะ เราจึงย้ายไปอยู่ที่อำเภออิวาเกะเพื่อจะได้อยู่ด้วยกัน ลูกสาวต้องรู้สึกแย่มากที่จะต้องย้ายโรงเรียนเป็นครั้งที่ 2 ฉันเคยคิดอยากจะให้ลูกสาวเข้าโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นที่เขตที่พัทซ์คราวในนาราฮะที่อำเภออิวาเกะเหมือนกัน แต่ลูกสาวอยากให้ความสำคัญกับการเล่นฟุตบอลที่ต่อเนื่องมานานหลายปีเลยไปเรียนที่โรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเทศบาลอำเภออิวาเกะ

ลูกสาวคนโตตัดสินใจเลือกเรียนมัธยมปลายที่โรงเรียนฟูตาบะมิไรกักคุเอ็นที่เปิดใหม่เมืองฮิโรโนะ ฉันกับสามีรู้สึกว่ามันยุ่งยากแต่ลูกสาวมีความใฝ่ฝันอันแรงกล้าที่จะไปสู่จุดหมายคือการได้เล่นฟุตบอลระดับประเทศกับรุ่นพี่และเพื่อนๆ และบวกกับมีความตั้งใจที่จะหาโรงเรียนใหม่เอง พวกเราจึงเคารพการตัดสินใจของลูกสาว ตอนนี้ลูกสาวใช้ชีวิตอยู่ที่หอพัก มีความพยายามทั้งในการเรียน

และเข้าชมรม

ฉันเองรู้สึกอยากกลับบ้านเมืองนาราสะซึ่งเป็นเมืองที่ฉันเติบโตมา แต่ตอนนี้สภาพบ้านยังเหมือนกับตอนที่เกิดภัยพิบัติอยู่ ทั้งของเล่นเด็ก เตียนนอนและงานที่เขียนชื่อลูกสาวเอาไว้ เวลาของทุกอย่างราวกับถูกหยุดเอาไว้เหมือนตอนที่ลูกสาวคนเล็กอายุ 4 เดือน ถ้าจะบอกว่าให้ลูกสาวคนเล็กกลับไปอยู่ที่บ้านก็คงจะคิดสภาพไม่ออก ปริมาณสารกัมมันตรังสีภายในเมืองนั้น ถ้าดูจากตัวเลขแล้วกล่าวกันว่าปลอดภัยดี แต่ลูกสาวคนเล็กยังเด็กอยู่จึงยังไม่มั่นใจว่าจะอาศัยอยู่ในเมืองนาราสะได้อย่างปลอดภัย

ชีวิตช่วงอพยพหลังจากเกิดภัยพิบัติขึ้นนั้น ฉันได้เผชิญหน้า คิดและกังวลในทั้งหมดทั้งมวล ทั้งการดูแลลูก เรื่องที่โรงเรียนหรือเรื่องที่อยู่อาศัย อาจจะต้องกลุ้มใจไปตลอดชีวิตหรือเปล่าก็ไม่สามารถหาคำตอบได้ หวังแต่ขอให้ลูกสาวเติบโตขึ้นมาอย่างแข็งแรงและต่อจากนี้ก็จะคิดและหาวิธีก้าวผ่านเรื่องนี้ให้ดีที่สุดต่อไป

ผู้แปลภาษาไทย : นางสาวโชติรส โกมลวิทย์ รหัสประจำตัวนิสิต 58101010565

せいでうらじ
橿葉町・清隆寺の枝垂れ桜 (2017年4月撮影)

ต้นซากุระที่ออกดอกบานสะพรั่งหน้าวัดเซียวจิ เมืองนาราสะ

臨月に入ってからの震災、避難生活を転々とするなかで出産

さかもとまさみ
坂本正美さん（檜葉町）

（写真提供：檜葉町）

『檜葉町災害記録誌～語り継ぐ震災 築く未来へ』
（2014年12月発行）168ページより、発行元である福島県檜葉町の許可を得て掲載させていただきました。
なお、本内容は2014年12月のインタビューに基づくものです。

現在、私には3人の子供がいます。地震があった当時は2人目の子供がお腹のなかにいた時のことで、すでに臨月を迎えていました。

檜葉町の家では、義父母と曾祖母が母屋で、主人と私、上の子供の3人が離れて暮らしていました。地震が起きた時、私は家の1階で家事をしていました。娘は2階でお昼寝中です。いつもと違う強い揺れに驚き、すぐに2階の娘の所へ行きました。「まず外に出なくては、と、娘を抱きかかえて必死で下りました。もちろん気をつけてゆっくり下りていたつもりです。しかし、余震も続いていましたから、ちょっと足を滑らせた拍子に尻餅をついてしまったのです。その影響でしょうか。お腹の張りがなかなかとれない状態が続いてしまいました。

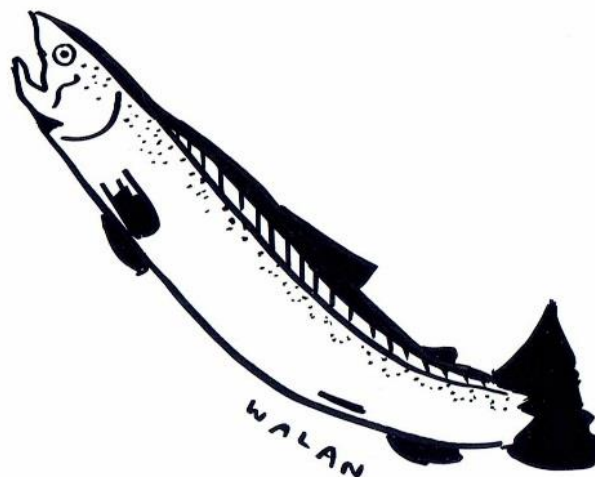
全町避難の際には、広野町の親戚の家を経由して中央台南小学校へ避難しました。震災後、病院で受診をすることができたのは、その3日後の15日になってからのことです。病院でお腹の張りをやわらげる薬をもらい、気持ちも少し落ち着きました。「予定日より早く生まれるかもしれないからできるだけ安静に」と言われたものの、避難所では安静もままなりません。そこで家族で相談し、県外に避難することにしました。東京都の練馬区に義妹がいたので、そのアパートに家族3人でお世話になることにしました。その間、出産を受け入れてくれるよう何軒もの病院にあたりましたが、受け入れてくれる病院はありません。

3月21日には千葉県まきはりの幕張に家族で住める家を探し、義妹宅からそちらへ引っ越すことになりました。出産を受け入れてくれる病院をようやく見つけることができたのはその翌日のことで、即受診したところ、子宮口が開き始めており、陣痛がきたら今夜にも生まれるとい

う診断でした。知らない土地での出産です。不安がなかったと言えは嘘になります。しかし、同じ病院には偶然にも富岡町から避難して受診に来た人もいと聞き、親近感からか不安な気持ちが和らいだことを覚えています。「元気な赤ちゃんを何が何でも産まなければ」と必死な12日間の避難生活でしたが、3月23日、無事に長男を出産することができました。受け入れてくれる病院がなく、ずっと不安でたまらない日々でしたので、先生から「赤ちゃんもよくがんばってここまで待ってくれたね」と言われた時には心から安堵しました。

落ち着く間もなく4月には^{きみづし}君津市の被災者受け入れ住宅へ引っ越して7カ月ほどお世話になり、2011年11月末に再びいわき市へ戻ってきました。

檜葉町に戻るかどうか、これから先のことはまだ何とも言えません。檜葉町で小学校が再開したとしても、いわき市での生活や学校生活に慣れてからの転校では子供たちが可哀想です。帰町へ向けて生活環境の整備や除染作業も進んでいるようですが、親として、子供の将来をきちんと見据えていかなければならないと思います。

^{きどがわ そじょう}
木戸川を遡上するサケ

ภัยพิบัติแผ่นดินไหวในเดือนกำหนดคลอดและการคลอดลูกในช่วงอพยพ

คุณซากาโมโตะ มาซามิ (เมืองนาราสะ)

ที่มาของภาพ: เมืองนาราสะ

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “วารสารบันทึกเหตุการณ์ภัยพิบัติเมืองนาราสะ เหตุการณ์ภัยพิบัติที่จะนำมาถ่ายทอดให้ผู้คนได้รับรู้” (ออกเมื่อเดือนธันวาคมในปีพ.ศ.2557) หน้า 168 โดยผู้จัดพิมพ์คือเมืองนาราสะ บันทึกจากการสัมภาษณ์ในเดือนธันวาคม พ.ศ.2557

ตอนนี้ฉันมีลูก 3 คน ช่วงที่เกิดแผ่นดินไหวเป็นช่วงเดือนสุดท้ายก่อนที่ลูกคนที่ 2 จะถึงกำหนดคลอด

ที่บ้านของฉันในเมืองนาราสะ พ่อแม่บุญธรรมกับย่าทวดอาศัยอยู่ที่บ้านหลัก ส่วนฉันกับสามีและลูกคนโตอยู่แยกกับพวกเขา ในตอนที่เกิดแผ่นดินไหวฉันกำลังทำงานบ้านอยู่ที่ชั้น 1 ส่วนลูกสาวกำลังนอนกลางวันอยู่บนชั้น 2 ฉันรีบขึ้นไปหาลูกสาวที่ชั้น 2 เพราะฉันรู้สึกว่ามันสั่นไหวแรงกว่าทุกครั้ง ฉันคิดว่าต้องรีบออกไปข้างนอกก่อน จึงรีบขึ้นไปอุ้มลูกลงบันไดลงมาอย่างไม่คิดชีวิตแน่นอนว่าฉันตั้งใจจะค่อยๆ เดินลงอย่างระมัดระวังแต่เพราะว่าอาฟเตอร์ช็อคยังคงเกิดขึ้นอยู่เรื่อยๆ ทำให้ฉันลื่นตกลงมาจากบันไดกั้นกระแทกพื้นทำให้มีอาการปวดท้องมาตลอดตั้งแต่ตอนนั้น

ในช่วงเวลาที่ทุกคนในเมืองอพยพกัน ฉันก็อพยพไปที่โรงเรียนประถมชูโอโดมินามิผ่านทางบ้านของญาติที่เมืองฮิโรโนะ หลังจากเกิดภัยพิบัติแผ่นดินไหวฉันเพิ่งจะได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลหลังจากนั้น 3 วัน ในวันที่ 15 ฉันได้รับยาทำให้ฉันพอที่จะคลายความเจ็บลงได้บ้าง แต่หมอบอกว่าอาจจะต้องคลอดก่อนกำหนดได้ ให้ทำใจให้เย็นๆ ไว้ แต่เพราะต้องอยู่ในศูนย์อพยพทำให้ฉันไม่สามารถใจเย็นลงได้ ฉันจึงปรึกษากับครอบครัวและอพยพออกนอกพื้นที่ พวกเรามีน้องสะใภ้ที่อยู่เขตเนริมะ กรุงโตเกียว พวกเรา 3 คนจึงไปอาศัยที่อพาร์ทเมนต์ของเธอ ในระหว่างนั้นก็หาโรงพยาบาลเพื่อคลอดอยู่หลายแห่งแต่ก็ไม่มีแห่งไหนรับเลย

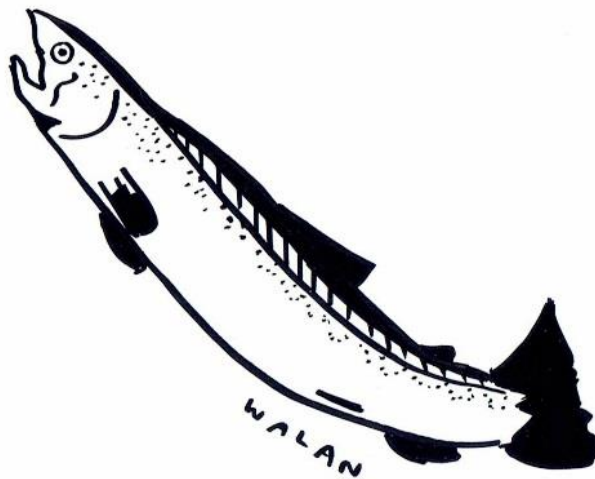
ในวันที่ 21 มีนาคม พวกเราย้ายออกจากบ้านน้องสะใภ้เพื่อไปหาที่อยู่ใหม่ที่เมืองมาคูฮาริ จังหวัดชิบะ และในที่สุดวันถัดมาเราก็หาโรงพยาบาลที่ทำการคลอดให้ หลังจากที่เข้าพบแพทย์ปากมดลูกก็เริ่มขยายออก แพทย์วินิจฉัยว่าการที่มีอาการปวดท้องคลอดแปลว่าเด็กน่าจะคลอดคืนนี้ การที่ต้องมาคลอดในที่ที่ไม่รู้จักจะบอกว่าโล่งใจก็คงเหมือนคำโกหก แต่ทว่าบังเอิญได้ยินมาว่าในโรงพยาบาลเดียวกันมีผู้อพยพมาจากเมืองโทมิโอกะ อาจจะเพราะด้วยความที่เป็นเหมือนพี่น้องกัน

ทำให้ความกังวลใจบรรเทาลง นี่เป็นชีวิตอพยพตลอด 12 วันทีคิดแต่ว่าไม่ว่าอย่างไรก็ต้องคลอดลูกที่แข็งแรงออกมาให้ได้ ในวันที่ 23 มีนาคมฉันคลอดลูกชายออกมาได้อย่างปลอดภัย เนื่องจากกังวลเรื่องหาโรงพยาบาลไม่ได้มาโดยตลอด ทำให้ตอนที่คุณหมอบอกว่า “เด็กคนนี้องก็อดทนรอมาจนถึงตอนนี้เลยนะครับ” มันทำให้ฉันรู้สึกปลาบปลี้มจากกันบั้งของหัวใจ

พอเริ่มปรับตัวได้ ในเดือนเมษายนก็ต้องย้ายไปอยู่ที่บ้านพักชั่วคราวที่เมืองคิมิสีประมาณ 7 เดือนและกลับไปเมืองอิวาเกะอีกครั้งในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายนในปีพ.ศ.2554

พวกเราจะกลับไปยังเมืองนาราสะหรือไม่นั้นยังคงตัดสินใจอะไรไม่ได้ ถึงแม้ว่าโรงเรียนประถมในเมืองนาราสะจะกลับมาเปิดตามปกติอีกครั้งแต่พวกเราก็เริ่มจะคุ้นชินกับเมืองอิวาเกะแล้ว ถ้าต้องให้ลูกย้ายโรงเรียนก็ออกจะน่าสงสารเกินไป ถึงแม้ว่าจะมีทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการกำจัดมลพิษ แต่ในฐานะผู้ปกครองแล้วก็อยากจะเห็นอนาคตที่สดใสของลูกๆ มากกว่า

ผู้แปลภาษาไทย : นายวงศกร เรืองเพิ่มพูล รหัสประจำตัวนิสิต 58101010583

ปลาแซลมอนว่ายขึ้นต้นน้ำ

檜葉に帰町する人たちに何ができるのか それを考え行動しながら檜葉で暮らす

高木たつ子さん

(写真提供：檜葉町)

たかぎひでかつ

高木秀勝さん、たつ子さん（檜葉町）

『檜葉町災害記録誌～語り継ぐ震災 築く未来へ』（第2編、2016年3月発行）より、発行元である檜葉町の許可を得て掲載させていただきました。

あと10分早く女^{おんな}平^{なだいら}にさしかかっていたら、私は崖から落ちていたかもしれない。震災当時のことを思い出すと、いまでも身震いすることがあります。震災当時、私は町のスクールバスの運転手をしており、まさにバスを運転中の被災でした。私はなんとか檜葉南^{ならはみなみ}小学校へ戻り、先生たちと合流しました。その時すでに小学校は地域の避難所に指定されていて、多くの町民が避難してきている状況で、すぐに炊き出しやトイレのためのバケツリレーなど、できる限りのことをしました。震災翌日（3月12日）になると役場の職員が「町民をいわき市まで避難させるのでバスを運転してください」と言うのです。そこで初めて檜葉町の全町避難を知りました。いわき市の草野小学校と檜葉町を3往復して町民を避難させ、移送後は1週間ほど草野小学校で避難所運営の手伝いをしました。

役場の方は、震災が起きてから働き通しだった私を心配して、「高木さん、1週間ぐらい身体を休めてください。手が必要になったら、すぐ電話しますから」と言ってくれました。私たち夫婦は、心配して迎えに来てくれた息子の車に乗り、東京の息子宅に行きました。そうしたら、本当に1週間後に電話がきたのです。今度は、いわき市から姉妹都市と災害協定を結んでいる会津美里町へ町民を避難させるというのです。いわき市の避難所から数回に分けて会津美里町への住民移送を終えると、いわき市内の各所に避難した町民を入浴させるために石川町母畑^{いしかわまちぼた}温泉への送迎を行いました。いわき市内の避難所へ避難した方が入浴したのは、震災から10日以上経過していたため、とても喜ばれたのを覚えています。その後、4月6日に行われた会津美里町での小中学校入学・始業式には、避難した檜葉の子どもたちが編入し、学校への送迎が必要となりましたので、私たち夫婦も会津美里町の仮設住宅へ入居し、避難生活を送りがながらの震災前同様、スクールバスの運転業務を行いました。

震災後、夫婦2人で初めて檜葉の自宅に戻ったのはその年（2011年）の8月のことです。自宅周辺は、荒れ果て草はボウボウ。地震の影響から屋根瓦が落ちて2階は雨漏り、仏壇や

テレビが倒れて惨憺たる状況でした。ただ、住めなくなるような致命的なダメージはありませんでしたので、片付けをしながら少しずつ修繕し、昨年（2014年）の夏には一通りのリフォームを終えました。震災当初から、何があっても自宅へ帰るつもりでしたので、いつでも住める状態にしたのです。

「主人にとって檜葉町は生まれ育った場所です。ご先祖さまもみんなここに眠っています。そんな場所を捨ててほかで暮らすなんてできません。息子たちも、お父さんとお母さんがそう言うなら、俺たちは何も異存はないよ、と言ってくれています。ただ、いつでも連絡がとれるように携帯電話だけは持っていてくれよ、と」（妻・たつ子さん）。

会津美里町から檜葉町の自宅まで車で約2時間。正直、会津美里町で暮らす方が便利です。それでも私たちは、檜葉町のわが家に帰ってくると、なんだかとても元気になります。やはりここで暮らしたい。私たちが檜葉町で暮らし始めたことで、友人たちの中にも「檜葉町に帰る」と言う人が多くなったような気がします。うちの三男も「そのうち家族を連れて帰る」と言っています。子どもやお年寄りが安心して戻れるようになるためには、学校や病院が整備されないと困ります。それに、町内の飲料水を供給する木戸^{きど}ダムの除染についても、真剣に考えなくてはなりません。町の復旧や復興については役場の方々が懸命に取り組んでいます。ただ、行政に頼るだけでは檜葉町の復興は進みません。町民自らが率先して、檜葉に住む人のために、何ができるかを考え、そして、行動していかななくてはならないと思います。

檜葉町に入る国道6号線。原発事故の警戒区域だった。(2012年11月撮影)

ทางหลวงหมายเลข 6 วิ่งเข้าสู่เมืองนาราสะ เป็นเขตพื้นที่เตือนภัยจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์

จะทำอย่างไรให้กับผู้คนที่จะกลับเมืองนาราสะได้บ้าง ผมใช้ชีวิตอยู่ที่เมืองนาราสะแล้วคิดเรื่องนี้ไปด้วย

คุณทาคากิ ฮิเดคาซึ และคุณทาคาซึโกะ (เมืองนาราสะ)

คุณทาคากิ ทาคาซึโกะ
ที่มาของภาพ: เมืองนาราสะ

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากวารสาร “บันทึกเหตุการณ์ภัยพิบัติเมืองนาราสะ เหตุการณ์ภัยพิบัติที่จะนำมาถ่ายทอดให้ผู้คนได้รับรู้ (ตอนที่ 2)” (ออกเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.2559) โดยผู้จัดพิมพ์คือเมืองนาราสะ

ถ้าผมไปที่อนนะไตระเร็วกว่านี้อีกสักสิบนาทีคงจะตกหน้าผาไปแล้ว พอนึกถึงตอนที่เกิดภัยพิบัติ จนถึงตอนนี้ก็ยังตัวสั่นอยู่ ในตอนที่เกิดแผ่นดินไหวผมเป็นคนขับรถบัสโรงเรียนอยู่ในเมือง ผมเป็นคนขับรถบัสโรงเรียน จึงไม่แปลกที่จะเจอภัยพิบัติในตอนที่กำลังขับรถ ผมพยายามขับกลับไปโรงเรียนประถมนาราสะมินามิอย่างทุลักทุเลและไปรวมกับกลุ่มของอาจารย์ได้ ในตอนนั้นโรงเรียนประถมศึกษาได้กลายเป็นสถานหลบภัยของเขตไปแล้ว ผู้คนในเมืองจำนวนมากกำลังอพยพหนีภัยมา ผมเข้าไปช่วยต่อแถวส่งน้ำที่เอาไว้ใช้หุงข้าวและใช้ในห้องน้ำอย่างเต็มที่ วันถัดมาหลังจากเกิดแผ่นดินไหว (วันที่ 12 มีนาคม) เจ้าหน้าที่ราชการส่วนท้องถิ่นได้บอกกับผมว่า “ช่วยขับรถบัสพาชาวบ้านหนีภัยไปที่เมืองอิวาเกะให้หน่อย” นั่นเป็นครั้งแรกที่ทำให้รู้ว่าจะต้องอพยพหนีออกจากเมืองนาราสะ ผมขับรถไปกลับระหว่างโรงเรียนประถมคุซาโนะกับเมืองนาราสะทั้งหมดสามรอบ เพื่อพาชาวบ้านในเมืองอพยพไปยังเมืองอิวาเกะ และหลังจากนั้นผมก็ได้ไปช่วยงานในสถานหลบภัยที่โรงเรียนคุซาโนะเป็นเวลาประมาณหนึ่งสัปดาห์

ทางเจ้าหน้าที่ราชการได้เป็นห่วงผมที่ทำงานมาตลอดตั้งแต่เกิดภัยพิบัติขึ้น จึงบอกกับผมว่า “คุณทาคากิไปพักผ่อนสักหนึ่งสัปดาห์เถอะ ถ้าต้องการความช่วยเหลือเมื่อไรจะโทรไปหาทันที” หลังจากนั้นผมและภรรยาที่ขึ้นรถของลูกชายที่มารับด้วยความเป็นห่วง เพื่อไปยังบ้านของลูกชายที่อยู่โตเกียว เมื่อผ่านไปหนึ่งสัปดาห์ก็มีโทรศัพท์โทรเข้ามา คราวนี้เจ้าหน้าที่ให้ผมพาชาวบ้านอพยพจากเมืองอิวาเกะไปยังเมืองไอสึมิซาโตะ ซึ่งเป็นเมืองที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันกับเมืองอิวาเกะและได้ทำข้อตกลงร่วมกันว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ เมื่อส่งชาวบ้านจากศูนย์อพยพในเมืองอิวาเกะไปยังเมืองไอสึมิซาโตะหลายรอบแล้ว ก็ได้รับส่งชาวบ้านที่อพยพมาจากทุกพื้นที่ในเมืองอิวาเกะไปอาบน้ำที่บ่อน้ำพุร้อนโบะบะตะ เมืองอิชิกะวะ ผมยังจำได้ว่าชาวบ้านเหล่านั้นต่างดีใจที่

ได้มาอาบน้ำหลังจากที่ไม่ได้อาบน้ำมาสิบวันนับตั้งแต่เกิดภัยพิบัติขึ้น นอกจากนี้ในพิธีเปิดเรียนและเข้าเรียนโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาที่จัดขึ้นที่เมืองไอสมิซาโตะ ในวันที่ 6 เมษายนก็ได้มีบรรดาเด็กๆ ที่อพยพมาจากเมืองนาราสะไปเข้าเรียนด้วย ซึ่งจำเป็นต้องขับรถบรรทุกส่งเด็กๆ ไปโรงเรียน ผมจึงย้ายไปอยู่บ้านพักชั่วคราวที่เมืองไอสมิซาโตะกับภรรยาและทำหน้าที่ขับรถบรรทุกโรงเรียนเหมือนในตอนที่ยังไม่เกิดภัยพิบัติ

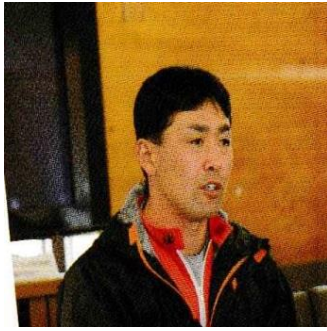
หลังจากภัยพิบัติสิ้นสุดลง ผมและภรรยาได้กลับบ้านที่นาราสะเป็นครั้งแรกในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2554 บริเวณรอบๆ บ้านรกร้าง มีหญ้าขึ้นสูง กระเบื้องหลังคาบ้านหล่นลงมาในตอนที่เกิดแผ่นดินไหวทำให้หลังคาชั้นสองร่วง ทั้งหิ้งพระและโทรทัศน์พังเสียหาย แต่บ้านก็ไม่ได้เสียหายถึงขนาดอาศัยอยู่ไม่ได้ ผมจึงเก็บของ จัดบ้านให้เป็นระเบียบและค่อยๆ ซ่อมแซมบ้านไปด้วย จนกระทั่งซ่อมเสร็จในช่วงฤดูร้อนของปีที่แล้ว (พ.ศ.2557) ตั้งแต่ช่วงแรกที่เกิดแผ่นดินไหวไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นผมก็ตั้งใจที่จะกลับบ้านของตัวเองอยู่แล้ว ผมจึงจัดการบ้านให้พร้อมสำหรับเข้าไปอยู่ได้ทุกเมื่อ

คุณทาชิโกะ (ภรรยา) กล่าวว่า “เมืองนาราสะเป็นเมืองที่สามิของดิฉันเกิดและเติบโตมา บรรพบุรุษทุกคนก็อยู่ที่นี้ จะให้ที่นี้ไปอยู่ที่อื่นไม่ได้หรอก บรรดาญาติๆ ก็บอกว่า “ถ้าพ่อแม่พูดแบบนี้ พวกเราก็ไม่ขัด ขอแค่ให้พวกโทรศัพท์มือถือติดตัวไว้ จะได้ติดต่อกันได้ตลอด”

การขับรถจากเมืองไอสมิซาโตะไปยังบ้านที่เมืองนาราสะนั้นใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง บอกตามตรงว่าอยู่ที่เมืองไอสมิซาโตะสะดวกกว่ามาก แต่พอผมและภรรยาได้กลับมาอยู่บ้านที่นาราสะแล้วก็รู้สึกมีชีวิตชีวาขึ้นมาโดยไม่รู้สาเหตุ ทำให้มั่นใจว่าจะอย่างไรก็ยังอยากอาศัยอยู่ที่นี้จริงๆ การที่ผมได้เริ่มกลับมาอยู่ที่เมืองนาราสะนี้ ดูเหมือนจะทำให้เพื่อนๆ ที่คิดจะกลับเมืองนาราสะมีมากขึ้นด้วย ส่วนลูกชายทั้งสามของผมก็บอกว่า “สักพักจะพาครอบครัวกลับไปอยู่ที่นาราสะด้วย” การที่เด็กและผู้สูงอายุจะกลับมาอยู่ได้อย่างสบายใจนั้นจะต้องจัดเตรียมทั้งโรงเรียนและโรงพยาบาลให้พร้อม นอกจากนี้ยังต้องคิดถึงเรื่องกำจัดรังสีปนเปื้อนในเชอนคิโด ซึ่งเป็นเชื้อที่ใช้สำหรับแจกจ่ายน้ำไปทั่วทั้งเมืองด้วย ส่วนการฟื้นฟูเมืองนั้น เจ้าหน้าที่ราชการส่วนท้องถิ่นกำลังพยายามดำเนินการอย่างเต็มที่ แต่การหวังจะพึ่งเพียงแค่การบริหารของเจ้าหน้าที่เพียงอย่างเดียวนั้นการฟื้นฟูเมืองนาราสะคงจะคืบหน้าไปไม่ได้ ผมคิดว่าทุกคนในเมืองจะต้องมีส่วนร่วมในการคิดสิ่งที่สามารถทำเพื่อคนอื่นๆ ในเมืองนาราสะได้และร่วมมือกันปฏิบัติต่อไป

ผู้แปลภาษาไทย : นางสาวสุนิสา ไวยทิพย์ รหัสประจำตัวนิสิต 58101010590

檜葉という町があってこそ成り立っていた酪農という仕事

ひるたひろあき
蛭田博章さん（檜葉町）

『檜葉町災害記録誌～語り継ぐ震災 築く未来へ』（第1編、2014年12月発行）176ページより、発行元であるの許可を得て掲載させていただきました。

（写真提供：檜葉町）

突然、目の前を牛たちが走り出しました。「なんだ」と思った瞬間、強い地震が襲ってきました。立ってられないほどの揺れでした。揺れがおさまると、その後は、やることがいっぱいです。ケガをした牛はいないか、逃げた牛はいないかをまず確認しました。電気は案の定止まっていたので、夜の搾乳に備え自家発電の準備もしなくてはなりません。避難どころではない状況でした。

牛は朝と夜の2回の搾乳を毎日行っています。このリズムはそう簡単に崩せない。子供の迎えを母に頼み、私と父は牛舎での作業を継続しました。その頃は、地震の被害がそんなに大きなものだとは思っていませんでした。電気も2、3日もすれば復旧するだろうと思っていました。

11日の夜に一時避難場所で子供の無事を確認したあと、再び牛舎に戻り、そこから15日の昼頃まで、牛舎に寝泊まりしながら作業を続けていました。郡山市こおりやましから毎日来ていた集乳車も来ない。誰とも連絡が取れない状況から搾った牛乳は毎日、畑に捨て続けました。その後、ラジオから水素爆発が起こり、原発が危険な状況だと知りました。

私の父は「最後まで残って牛の世話をする」と言っていました。しかし「家族はひとつじゃないといけない」「酪農はまた一からやり直すこともできる」と説得して15日の昼、母の実家のあるいわき市の四ツ倉よつくらに避難しました。子供と嫁は、その頃、東京都の親戚の家に避難していました。結局、娘たちと再会できたのは3月20日でした。

蛭田牧場は祖父の代から続いていました。私の代で規模を拡大し、震災があった当時130頭前後の牛がいました。地域の方々の理解もあって、私たちは恵まれた環境で酪農をさせてもらっていたと今も感じています。避難後も生かしたい一心で、通える限り水と餌を与え続けました。しかし震災の年の12月にすべての牛が死にました。

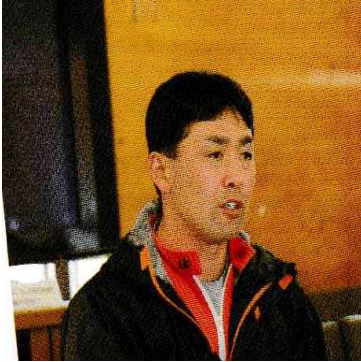
現在、私は、檜葉町の農地の環境保全の仕事に携わっていますが、酪農に関して再開できるかどうか言える状況にはありません。消費者の皆さんに安全な牛乳を届ける。その環境が整わない限り酪農はできないだろうと思っています。

福島県は酪農が盛んな場所としても知られている

กิจการฟาร์มโคนม ณ เมืองนาราฮะ

คุณฮิรุตะ ฮิโรอากิ (เมืองนาราฮะ)

ที่มาของภาพ: เมืองนาราฮะ

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “วารสารบันทึกเหตุการณ์ภัยพิบัติ เมืองนาราฮะ เหตุการณ์ภัยพิบัติที่จะนำมาถ่ายทอดให้ผู้คนได้รับรู้” (ออกเมื่อเดือนธันวาคมในปีพ.ศ.2557) หน้า 176 โดยผู้จัดพิมพ์คือเมืองนาราฮะ บันทึกจากการสัมภาษณ์ในเดือนธันวาคม พ.ศ.2557

จู่ๆ ผู่วิวก็วิ่งผ่านหน้าไป ในระหว่างที่คิดว่า “เกิดอะไรขึ้นนะ” แผ่นดินก็ไหวอย่างรุนแรง แรงสั่นสะเทือนรุนแรงมากถึงขนาดยืนไม่อยู่ พอแรงสั่นสะเทือนลดลงก็มีเรื่องให้ทำเต็มไปหมด ก่อนอื่นก็ตรวจดูว่ามีวิวที่บาดเจ็บหรือมีวิวที่หนีไปอยู่ริเปล่า ไฟฟ้าก็ดับตามที่คาดไว้ ผมต้องเตรียมไฟสำรองไว้ใช้รีดนมวิวช่วงเย็น เป็นสถานการณ์ที่ไม่สามารถอพยพออกไปไหนได้

ทุกวันผมจะรีดนมวิว 2 ครั้งคือช่วงเช้าและช่วงบ่าย ถึงจะเป็นช่วงเกิดภัยพิบัติผมก็ต้องทำงานต่อไป ผมกับพ่อยังคงทำงานที่คอกวัวและขอให้แม่ไปรับลูก ในตอนนั้นผมไม่คิดว่าความเสียหายจากแผ่นดินไหวจะใหญ่ขนาดนี้ และคิดว่าไฟฟ้าจะกลับมาใช้ได้อีกครั้งภายใน 2-3 วัน

ช่วงเย็นวันที่ 11 หลังจากที่อยู่สถานหลบภัยมาสักระยะหนึ่งแล้ว คุณจันแน่ใจว่าลูกปลอดภัยแล้วจริงๆ จึงกลับไปคอกวัวอีกครั้งและทำงานค้ำแรมที่คอกวัวจนถึงเที่ยงวันที่ 15 รถบรรทุกจากอำเภอโคริยามะที่มารับนมวิวเป็นประจำทุกวันก็ไม่มา ผมเลยต้องเทนมวิวที่รีดเอาไว้แล้วทิ้งลงทุ่งนาทุกวันเพราะติดต่อใครไม่ได้เลย หลังจากนั้นก็ได้ฟังข่าวจากวิทยุเกี่ยวกับการเกิดระเบิดไฮโดรเจนทำให้รู้ว่าอยู่ในสถานการณ์ที่อันตรายของโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์

พ่อของผมบอกว่า “เราต้องดูแลวัวที่เหลือจนถึงที่สุด” แต่ผมเกลี้ยกล่อมว่า “ครอบครัวเราต้องอยู่ด้วยกัน” และ “เราสามารถกลับมาทำฟาร์มโคนมอีกครั้งก็ได้” ช่วงเที่ยงวันที่ 15 พวกผมจึงอพยพไปบ้านเกิดของแม่ซึ่งอยู่ย่านโยสึกุระที่เมืองอิวากิ ช่วงนั้นพี่สาวกับลูกก็อพยพไปบ้านญาติที่โตเกียว ในที่สุดก็ได้กลับมาพบกันอีกครั้งวันที่ 20 มีนาคม

ฟาร์มปศุสัตว์ฮิรุตะเป็นกิจการที่สืบทอดมาตั้งแต่รุ่นปู่ ในรุ่นของผมกิจการได้ขยายใหญ่ขึ้นในช่วงเกิดภัยพิบัติมีวิวทั้งหมดประมาณ 130 ตัว ตอนนั้นมาคิดดูแล้วรู้สึกที่เราได้รับการสนับสนุนจากคนในพื้นที่ และมีสภาพแวดล้อมที่ดี กิจการฟาร์มโคนมจึงราบรื่นดีมาตลอด หลังจากที่ผมอพยพไปแล้วยังพยายามกลับมาให้อาหารและน้ำกับวิวเท่าที่พอจะหาได้ด้วยใจที่หวังว่าวิวจะมีชีวิตรอด แต่วิวก็ตายทั้งหมดในเดือนธันวาคมปีที่เกิดภัยพิบัติ

ปัจจุบันผมทำงานเกี่ยวกับการฟื้นฟูพื้นที่ทางการเกษตรของเมืองนาราฮะ เลยบอกไม่ได้ว่าจะกลับไปทำฟาร์มโคนมอีกครั้งได้หรือไม่ ผมคิดว่าถ้ายังฟื้นฟูสภาพแวดล้อมนั้นไม่ได้ก็จะทำฟาร์มโคนมและส่งนมวัวที่ปลอดภัยให้ลูกค้าไม่ได้

ผู้แปลภาษาไทย : น.ส.รุจิรา เนื่องสาย รหัสประจำตัวนิสิต 58101010581

จังหวัดฟูกูชิมะมีชื่อเสียงด้านอุตสาหกรรมโคนม

津波のすごさを目撃した

にいつまつねたか ひろのまち
新妻常敬さん（広野町）

（写真提供：広野町）

『福島県広野町東日本大震災の記録（1）ふる里“幸せな帰町・復興”への道のり』（2015年3月11日発行）31ページより、発行元である広野町の許可を得て掲載させていただきました。

2011年3月11日は、午前中^{ひろのまちたいきょう}広野町体協グランドゴルフ部会の総会が開催され、帰り道にガソリンを満タンにして帰宅しました。遅い昼食を取り、妻とテレビを観ているときに地震が来て、横揺れが長くて家の中には怖くていられなかったので、家の外に出て木につかまっていた。揺れが収まり家の中に入ったら、家の中は食器、額、人形などがすべて落ちて、物をどけなければ歩くこともできませんでした。2階は子ども部屋で、書類、テレビなど全て散乱し、どうしようもありません。

自宅のある高台には、津波が来るといので^{くぼほんまち}久保本町地区の人が上がってきました。

第1波は、^{あざみがわ}浅見川河口にある^{はまかいどう}工事中の浜街道を乗り越えて巻き上がる感じで、真っ黒な波がグーッと押し寄せてきたのが眼下に見えました。まず軽トラック数台がお寺の裏側の農地の低い方に流れてきて、続いて家屋の屋組が瓦を載せたまま流れてきました。また、津波で壊された住宅すべてが押し寄せてきたのです。沖を見たら何メートルか非常に高い真っ白い帯状の波が押し寄せてくる様は言葉にならない様子でした。その後ろにも一直線に波が押し寄せてきていました。自宅の上にある旅館「日の出別館」の2階に上がって、波が引くのをじっと見ていましたが、引き波の強さはすごいものでした。引き波と共に人がどんどん上がってきて、体育館や公民館に避難していました。自宅は停電しませんでした。街中は停電で暗く気持ちの悪い一夜となりました。余震が怖くて車に座布団、毛布、湯たんぽを持って行って寝ました。水道は止まりました。

翌12日の午後、町の防災無線で南西の方向に逃げるよう放送がありました。2、3日で帰ってこられるだろうと思い、下着1枚くらいを持って^{よしま}いわき市好間のいとこの家に行きました。そこでテレビから原発事故などの情報を得て、必要なものを取りに一度自宅に戻りました。同月16日に息子のいる福島市に避難しましたが、二本松市にいた友人からパークゴルフに誘われ、気分転換ができました。翌月4月の23日に^{ひがししらかわぐんはなわまち}二次避難所である東白川郡塙町のゆ

うゆうランドに移り、ここではグランドゴルフ、お風呂、散歩などで気分転換をしていました。最後にいわき市常磐迎の応急仮設住宅に移りました。

自宅の庭には1万球のサギソウを栽培していましたが、避難で全滅しました。大熊町にある先祖の墓参りができないこと、妻が集団生活になじめなかったことなど、避難生活はつらいものがありますが、いわき市の人にはお世話になっております。一日も早くわが家に帰りたいとの思いで過ごしておりますが、いつの日になるのでしょうか、自分でも分からない現況です。

広野町といわき市の境界付近(2012年11月撮影)

ถนนจากอำเภออิวาเกะ สู่เมืองฮิโรโนะ

เห็นความรุนแรงของสึนามิ

คุณนิชิมะ ชิเนะทากะ (เมืองฮิโรโนะ)

ที่มาของภาพ: เมืองฮิโรโนะ

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “บันทึกภัยพิบัติครั้งใหญ่แถบญี่ปุ่น ตะวันออก เมืองฮิโรโนะ จังหวัดฟูกูชิมะ หนทางการฟื้นฟูและกลับเมืองซึ่งเป็น บ้านเกิดอันแสนสุข” (ออกเมื่อวันที่ 11 มีนาคมในปีพ.ศ.2558) หน้า 31

เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2554 ในช่วงเช้าผมไปเข้าร่วมงานประชุมสามัญของชมรมแกรนด์ กอล์ฟ¹¹ ในสังกัดสมาคมกีฬาเมืองฮิโรโนะ ระหว่างทางกลับผมแวะเติมน้ำมันเต็มถังก่อนขับรถกลับบ้าน ผมกินอาหารกลางวันช้ากว่าปกติ และในระหว่างที่ผมนั่งดูโทรทัศน์อยู่กับภรรยา ก็เกิด แผ่นดินไหวขึ้น บ้านสั่นสะเทือนซ้ายขวาอยู่นาน น่ากลัวจนไม่สามารถอยู่ภายในบ้านได้ ผมและ ภรรยาจึงออกจากบ้านไปหลบอยู่ที่ต้นไม้ เมื่อแรงสั่นสะเทือนหยุดลงผมและภรรยาจึงกลับเข้าไป ภายในบ้าน เห็นจานชาม ตึกตา รวมถึงกรอบรูปตกลงมาแตกกระจายอยู่บนพื้น ถ้าไม่เก็บกวาด สิ่งของเหล่านั้นผมและภรรยาคงไม่สามารถเดินเข้าไปได้ ของที่อยู่ภายในห้องของลูกที่ชั้น 2 อย่างเช่นโทรทัศน์ เอกสารต่างๆ ตกลงมากระจัดกระจายอยู่บนพื้นเช่นกัน ผมทำอะไรไม่ถูกเลย

เมื่อรู้ว่าจะเกิดคลื่นยักษ์สึนามิ ผู้คนที่อยู่ในเขตคุโระฮงมะจิกิวงินขึ้นมายู่ที่เนินสูงซึ่งเป็น ที่ตั้งของบ้านผม

สึนามิลูกแรกซัดข้ามถนนฮะมะที่อยู่ระหว่างการก่อสร้างซึ่งตั้งอยู่ที่ปากแม่น้ำอาซามิเป็น คลื่นสูงม้วนตัวเข้ามาและมองลงไปเห็นคลื่นสีดำไหลทะลักเข้ามาเรื่อยๆ รถบรรทุกขนาดเล็กหลาย คันถูกคลื่นซัดไปที่ทุ่งนาด้านหลังวัด แล้วบ้านเรือนหลายหลังที่ยังมีกระเบื้องหลังคาติดอยู่ก็ถูกคลื่น ซัดเข้ามา คลื่นซัดทำลายบ้านเรือนจนเสียหายและไหลตามน้ำมาเรื่อยๆ ภาพที่เห็นบริเวณชายหาด คือคลื่นสีขาวๆ ที่สูงหลายเมตรถล่มเข้ามา เป็นเหตุการณ์ที่บรรยายความรู้สึกออกมาเป็นคำพูดไม่ได้ หลังพองคลื่นยักษ์คือคลื่นลูกต่อมาที่ซัดเป็นเส้นตรงมาทางเรา ผมขึ้นไปอยู่ที่ชั้น 2 ของบ้านซึ่งเป็น โรงแรมแบบญี่ปุ่นชื่อว่า “ห้องพระอาทิตย์ขึ้น” แล้วยืนมองคลื่นที่ซัดเข้ามา พลังของมันช่างรุนแรง มากจริงๆ ผู้คนพากันหนีขึ้นมายังเนินสูงพร้อมๆ กับคลื่นที่ลดลงและต่างอพยพไปอยู่ตามโรงยิมและ ศาลาประชาชน ที่บ้านของผมยังสามารถใช้ไฟฟ้าได้แต่ภายในตัวเมืองนั้นไฟฟ้าดับ ค่าคิมนั้นเต็มไปด้วย

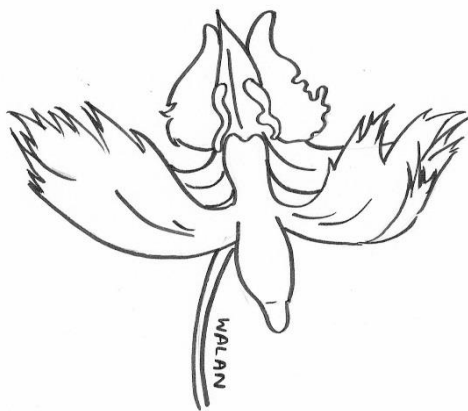
¹¹ Grand Golf กีฬาชนิดหนึ่งคล้ายกอล์ฟ แต่มีกฎกติกาที่ง่ายกว่า ใช้อุปกรณ์และเทคนิคในการเล่นน้อยกว่ากอล์ฟ เป็นที่นิยมในกลุ่มผู้สูงอายุ

ด้วยความรู้สึกเศร้าหมอง ผมพกเบาะรองนั่ง ผ้าขนหนูและกระติกน้ำไปนอนในรถ เพราะกลัวว่าจะเกิดอาการช็อกตามมาอีกและในตอนนั้นน้ำประปาก็หยุดไหลแล้ว

ช่วงบ่ายวันที่ 12 มีการประกาศเตือนภัยผ่านทางวิทยุไร้สายของเมืองให้อพยพไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ผมคิดว่าอีก 2-3 วันคงจะสามารถกลับบ้านได้จึงเอาแค่เสื้อผ้าและกางเกงชั้นในพกติดตัวไปยังบ้านญาติที่โยชิมะ อำเภออิวากิ ในระหว่างที่อยู่ที่นี่ก็ได้รู้ข่าวจากโทรทัศน์เกี่ยวกับอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ผมจึงกลับบ้านอีกครั้งเพื่อไปเอาของที่จำเป็น วันที่ 16 ในเดือนเดียวกันนี้ ผมและภรรยาได้อพยพไปยังเมืองฟูกูชิมะที่ลูกชายอาศัยอยู่ เพื่อนที่อยู่ในเมืองนิงมัทสึชวนผมไปตีกอล์ฟจึงมีโอกาสเปลี่ยนบรรยากาศ ในวันที่ 23 เมษายน ผมและภรรยาได้อพยพไปอยู่ที่สถานพักผ่อนหย่อนใจชื่อ “ยูยูแลนด์” ในเมืองฮานาวะ อำเภออิทากาชิชิรากาวะ ผมจึงได้เปลี่ยนบรรยากาศมาพักผ่อนโดยการไปตีกอล์ฟ แซ่ตัวในอ่างอาบน้ำและเดินเล่น ท้ายที่สุดแล้วผมและภรรยาก็ย้ายไปอยู่บ้านพักชั่วคราวที่โจบันในเทศบาลอำเภออิวากิ

ผมเพาะเมล็ดดอกกล้วยไม้พันธุ์นกกระยางขาวจำนวน 1 หมื่นเมล็ดไว้ที่สวนหน้าบ้านแต่เนื่องจากผมและภรรยาต้องอพยพไปมาอยู่ตลอดเวลา ดอกกล้วยไม้ที่ผมปลูกไว้จึงแห้งตายทั้งหมด ชีวิตในช่วงที่อพยพนั้นถึงแม้ว่าจะมีเรื่องลำบากอยู่บ้าง อย่างเช่นการที่ไม่สามารถไปไหว้บรรพบุรุษที่สุสานในเมืองโอคุมะได้และเรื่องที่ไม่สามารถทำตัวให้กลมกลืนกับคนกลุ่มใหญ่ในสถานที่ใหม่ได้ แต่คนที่อยู่ในเมืองอิวากิก็ได้ให้ความช่วยเหลือดูแลผมและภรรยาเป็นอย่างดี ผมยังคงใช้ชีวิตด้วยความคิดว่าอยากให้คืนวันผ่านพ้นไปเร็วๆ เพื่อที่จะได้กลับบ้าน เมื่อไรวันนั้นจะมาถึงกันนะ มันเป็นเรื่องที่แม้แต่ตัวผมเองก็ยังไม่รู้

ผู้แปลภาษาไทย : นางสาวณัฐธา อุดมสิน รหัสประจำตัวนิสิต 58101010566

サギソウ

ดอกกล้วยไม้พันธุ์นกกระยางขาว

『双葉町東日本大震災記録誌 後世に伝える震災・原発事故』（2017年3月発行）
254ページより、発行元である双葉町の許可を得て掲載させていただきました。
なお、本内容は2014年5月のインタビューに基づくものです。

私は、この原発事故で、両竹もろたけの自宅と浪江町内の実家の「二つの故郷」を失ってしまいました。被災後、国の役人や政治家は「原発事故ですばらしい環境を失った（主旨）」と発言していますが、避難を強いられて3年以上経過してもなお、状況が良いほうに向かっていないという現実からは、そうした発言が「現実を自覚したもの」とは考えられません。

被災前まで、私は町内のホームセンターで働いており、勤務中、その店内で大地震に遭遇しました。大きな揺れがおさまったため、帰宅しようとしたのですが、すでに自宅のある地区は大津波の襲来を受けたため近づくことができませんでした。私たち一家は、自宅に戻ることなく、その翌朝、避難指示により町を離れ、県内の避難所や仙台市内せんだいしの義妹宅を経て、2011年4月から、長男一家が住む埼玉県朝霞市内あさかに移りました。現在、私と次男がこちらで生活し、夫は仕事のため相馬市内そうま、義母は仙台市内の義妹宅と、家族バラバラの生活を強いられています。

こちらでの生活を始めた当初、都会の生活が合わず、外に出るのも辛い日々が続いていましたが、首都圏に住む、母校・双葉高校の同窓生の方などに声をかけられ、避難者支援イベント等に足を運ぶようになり、ふさぎ込んでいた気持ちも少しずつ外に向かい、前向きになるようになりました。

私は長年、「真奈美まなみ」というペンネームで詩を綴っていました。町を離れるまで、詩集2作を自费出版しました。避難後しばらくは、目の前の生活を落ち着かせるため、詩どころではありませんでしたが、時間の経過とともに、再び、様々な思いを書き留めるようになりました。また、こちらに来てから知り合った方々から、私が綴った詩を読ませてほしいとの声をいただくようにもなりました。

避難から約1年半後の2012年秋、詩集「ぼくらのゆくえ」を出版しました。あわただしい避難、荒廃が進む故郷、引き裂かれた絆、故郷を失ってしまった私たちや子どもたちなど、原発事故以降の思いを中心に71編の詩で綴りました。

また、詩の朗読会の話もいただくようになり、被災者支援イベント、原発事故の被害を記録した映画会、双葉高校の同窓生によるイベントなどで、私の詩が読まれるようになりました。原発事故の現実を少しでも多くの皆さんに知ってほしいという思いで、そうした朗読会

やイベントの運営に協力するようにしています。

自宅のある両竹地区は、近隣2地区とともに、避難区域の再編に伴い避難指示解除準備区域に指定されました。しかし、双葉町というコミュニティがあるからこそ、各地区（行政区・集落）が成立するので、この再編は、私たちや子どもたちに、帰還などの希望を与え得るものではないと思っています。

双葉町は伝統工芸品「だるま」の産地としても知られる
(イラストは着ぐるみキャラクター「双葉ダルマさん」)

บทสัมภาษณ์คุณคุมะคาเวะ ทาเอโกะ (เมืองฟุตาบะ)

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “บันทึกจากภัยแผ่นดินไหวครั้งใหญ่แถบตะวันออกเฉียงเหนือของญี่ปุ่นจากเมืองฟุตาบะ อุบัติเหตุจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และแผ่นดินไหวที่ยากบอกต่อคนรุ่นหลัง” (ออกเมื่อเดือนมีนาคมในปีพ.ศ.2560) หน้า 254 โดยผู้จัดพิมพ์คือเมืองฮิโรโนะ บันทึกจากการสัมภาษณ์ในเดือน พฤษภาคม พ.ศ.2557

ฉันสูญเสีย “บ้านเกิดทั้งสองแห่ง” ทั้งที่เมืองโมโรทาเคะและเมืองนามิเอะจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ หลังจากภัยพิบัติทั้งรัฐบาลและนักรการเมืองมีความเห็นว่า “อุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ทำให้สูญเสียสิ่งแวดล้อมที่สวยงามไป” แต่ถึงจะมีการบังคับให้อพยพมากกว่า 3 ปีแล้ว แต่ว่าสถานการณ์นั้นไม่ได้ดีขึ้นเลย คำพูดดังกล่าวเป็นความเห็นที่แสดงให้เห็นว่าคนพูด “ไม่ตระหนักถึงความจริง”

ก่อนจะเกิดภัยพิบัติ ฉันกำลังทำงานอยู่ที่ศูนย์การค้าอุปกรณ์ก่อสร้างและเครื่องใช้ภายในบ้าน ระหว่างนั้นก็เกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ขึ้น หลังจากแผ่นดินไหวสงบลง ฉันกำลังจะกลับบ้านแต่พบว่าเขตที่อาศัยนั้นถูกคลื่นสึนามิลูกใหญ่ซัดใส่ ทำให้ไม่สามารถเข้าไปใกล้บริเวณนั้นได้เลย พวกเราทั้งครอบครัวไม่สามารถกลับบ้านได้ เข้าวันต่อมาก็มีคำสั่งให้อพยพออกจากเมือง เราจึงย้ายไปอยู่ที่ศูนย์อพยพของทางการและบ้านของน้องสะใภ้ที่เมืองเซนได ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ.2554 จึงย้ายมาอยู่กับลูกชายคนโตที่อำเภออาซากะ จังหวัดไซตามะ ปัจจุบันฉันกับลูกชายคนรองใช้ชีวิตอยู่ที่นี้สามีต้องทำงานจึงอาศัยอยู่ที่อำเภอโซมะ ส่วนแม่สามีอยู่ที่บ้านของน้องสะใภ้ในเมืองเซนได ครอบครัวต้องมีชีวิตพลัดพรากกันเพราะภัยพิบัตินี้

ช่วงแรกที่มาอยู่ที่นี้เราไม่ชินกับการใช้ชีวิตในเมืองใหญ่ ทำให้ทุกวันไม่มีอารมณ์จะออกไปข้างนอกมากนัก แต่พอมีเพื่อนร่วมชั้นสมัยเรียนอยู่โรงเรียนฟุตาบะที่ย้ายไปอยู่แถวโตเกียวคอยทักทายมา จึงเริ่มสนใจทำงานช่วยเหลือผู้อพยพ ความรู้สึกที่หดหู่นั้นก็ค่อยๆ หายไป ทำให้สามารถคิดบวกได้

ฉันแต่งงานโดยใช้นามปากกาว่า “มานามิ” อยู่หลายปี ก่อนที่จะอพยพออกจากเมืองก็ได้แต่งงานและตีพิมพ์ด้วยทุนของตัวเองไว้ 2 เล่ม ตอนที่อยู่ใหม่ ๆ ฉันต้องจัดการชีวิตให้เข้าที่เข้าทาง ไม่มีเวลาแต่งงานเลย เมื่อเวลาผ่านไปก็ได้จดบันทึกความรู้สึกต่างๆ เอาไว้อีกครั้ง นอกจากนี้ยังมีผู้คนที่รู้จักตั้งแต่ย้ายมาอยู่ที่เมืองนี้บอกว่าอยากอ่านกลอนที่ฉันแต่ง

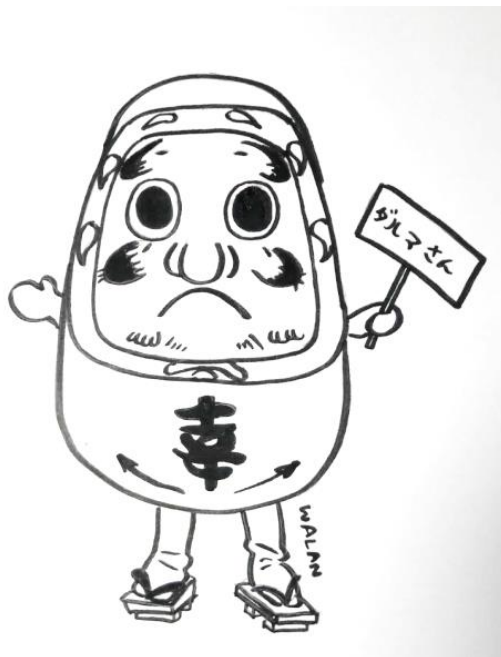
หลังจากอพยพมาประมาณหนึ่งปีครึ่ง ในปีพ.ศ.2555 ช่วงฤดูใบไม้ร่วงฉันก็ได้ตีพิมพ์หนังสือรวมบทกวีชื่อว่า “โบคุระโนะยุคุเอะ” (สถานที่ของพวกผม) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการอพยพที่เร่งรีบ บ้านเกิดที่ถูกทิ้งร้าง สายสัมพันธ์ที่ถูกตัดขาด พวกเราและเด็กๆ ที่สูญเสียบ้านเกิดโดยใช้ความรู้สึก

หลังจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นหัวใจในการแต่งกลอน 71 บท

กลอนของฉันได้ถูกนำไปอ่านในงานต่างๆ เช่น กิจกรรมในการช่วยเหลือผู้อพยพ งานภาพยนตร์ที่บันทึกความเสียหายจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และงานที่เพื่อนร่วมชั้นสมัยเรียนที่โรงเรียนฟุตาบะเป็นผู้จัด ฉันให้ความร่วมมือกับงานเหล่านี้เสมอด้วยความรู้สึกที่อยากให้ทุกคนรู้ความจริงของอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มากขึ้นสักนิด

บ้านที่อยู่ในเขตมูโรทาเคะและเขตใกล้เคียง 2 เขต ถูกกำหนดให้เตรียมการยกเลิกคำสั่งอพยพเนื่องจากการจัดเขตอพยพใหม่ แต่เพราะเรามีชุมชนในเมืองฟุตาบะจึงสามารถจัดเป็นเขตบริหารหมู่บ้านขึ้นได้ ดังนั้นการจัดเขตอพยพใหม่ครั้งนี้ก็ไม่ทำให้พวกเราและเด็กๆ เกิดความหวังที่จะได้กลับบ้านเกิดเลย

ผู้แปลภาษาไทย : นายปัญญา ศิริโรจนกุล รหัสประจำตัวนิสิต 58101010575

ของพื้นเมืองที่ขึ้นชื่อของฟุตาบะคือ “ตุ๊กตาล้มลุกดาร์มะ” เชื่อว่าเป็นสิ่งมงคลนำโชค

ในภาพวาดเป็นหุ่น “ดาร์มะซัง แห่งฟุตาบะ” สวมเสื้อผ้าพร้อม

双葉町住民インタビュー② にしうちしげお 西内重夫さん

『双葉町東日本大震災記録誌 後世に伝える震災・原発事故』（2014年5月発行）254ページより、発行元である双葉町の許可を得て掲載させていただきました。

この度の東日本大震災及び原発事故により避難を強要されて、何も解決されないまま、早いもので3年以上過ぎてしまいました。

2011年3月11日、大地震が発生したとき、私は妻とともに農作業中で、地鳴りとともに激しい揺れに襲われ、立っていることができませんでした。地震により自宅は屋根瓦が落ち、戸や障子が外れ、家具や家電製品が転倒し、食器などが割れて散乱するなど、ひどい状態でした。

大きな揺れの後、余震が続く中、自宅内を右往左往するだけでしたが、その時、「海の様子がおかしい」という声が聞こえたため、外に出てみると、海岸の防潮林やその周辺の家屋は、大津波にのみ込まれていました。大津波は、今までに見たことがない真っ黒な水の壁となって、陸の奥へと向かってきていました。私の自宅は海岸から約2 km 離れており、津波の到達は免れたものの、近所まで被害が及びました。また、近隣のなかの中野、なかはま中浜、もろたけ両竹の各地区の様子などは、信じられない、まさに悪夢を見ているようでした。私たち家族は、この大地震と大津波など「自然の恐ろしさ」を決して忘れることはないと思います。

その後、避難指示が出されたため、家族を避難させ、翌12日、私は一人で自宅の片づけを行っていましたが、午後3時半過ぎ、原発のほうから爆発音が聞こえてきました。原発の爆発と放射能の大量放出という、想像すらしていなかった事態を迎え、その時から、最悪の避難生活が始まりました。

町を離れた当初、避難はせいぜい1週間程度とと思っていましたが、原発では爆発や火災が相次ぎ、危険と不安が拡大する中、川俣町を経たかわまたまちスーパーアリーナ、旧騎西高校へと避難しました。同校では、プライバシーも確保されず、私たちは剣道場に約100人で非常に窮屈な生活を強いられました。

現在、私は縁あってつくば市内の公務員住宅で生活しています。私たちは、みやぎ宮城など他県の被災した皆さんと違い、原発事故による深刻な放射能汚染で住み慣れた場所を追われ、大切にしてきた隣組をはじめとする地域との付き合いや繋がり、先祖伝来の故郷を奪われました。帰宅する度に、自宅は動物の侵入などで荒らされ、耕地は荒廃が進み惨澹たる状況になっています。

避難を強いられてから3年以上経過しても、原発事故の原因究明はされていない上、私たちは、今後何十年続くのかも分からないという不安に苦しめられ続けています。さらに、中間貯蔵施設¹²の建設計画案が示されるなど、私たちは「原発事故の被害者」であるにもかかわらず、「後始末」まで強いられようとしています。

今、わが町は存続の危機に直面しています。今後、さらに荒廃が進み、「地図上から、双葉町がなくなること」を祈るのみです。

空気中の放射線量を測る線量計
เครื่องวัดปริมาณกัมมันตภาพรังสีที่ปนเปื้อนในอากาศ

¹² 中間貯蔵施設は、福島県内の除染に伴い発生した土壌や廃棄物等を最終処分までの間、安全に集中的に貯蔵する施設。

บทสัมภาษณ์คุณนิชอุจิ ชิเงโอะ

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือ “บันทึกจากภัยแผ่นดินไหวครั้งใหญ่แถบตะวันออกเฉียงใต้ของญี่ปุ่นจากเมืองฟุตาบะ อุบัติเหตุจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และแผ่นดินไหวที่อยากบอกต่อคนรุ่นหลัง” (ออกเมื่อเดือนพฤษภาคมในปีพ.ศ.2557) หน้า 254 โดยผู้จัดพิมพ์คือเมืองฟุตาบะ

จากเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในญี่ปุ่นแถบตะวันออกเฉียงใต้และอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในครั้งนี้ ผมถูกบีบบังคับให้อพยพจนเวลาผ่านไปมากกว่า 3 ปี โดยที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาใดๆ ได้

วันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2554 ตอนที่เกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ ขณะที่ผมและภรรยากำลังทำไร่เพาะปลูกอยู่ก็เกิดเสียงแผ่นดินไหวพร้อมๆ กับแรงสั่นสะเทือนอย่างรุนแรงจนผมไม่สามารถทรงตัวยืนได้เลย สถานการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นจากแผ่นดินไหวทำให้กระเบื้องหลังคาบ้านของผมตกแตก ประตูและบานเลื่อนหลุดพัง เฟอร์นิเจอร์และข้าวของเครื่องใช้ไฟฟ้าล้มระเนระนาด อีกทั้งอุปกรณ์ภาชนะก็แตกกระจายไปทั่ว

หลังจากแรงสั่นสะเทือนรุนแรงก็ยังคงเกิดอาฟเตอร์ช็อคอย่างต่อเนื่อง ภายในบ้านของผมมีแต่ความวุ่นวายไปหมด ตอนนั้นเองผมได้ยินคนพูดว่า “สภาพทะเลมันแปลกๆ” จึงได้ลองออกไปดูข้างนอกก็พบว่า แนวคันไม้กันน้ำตรงชายฝั่งและบ้านเรือนบริเวณรอบๆ นั้นได้ถูกคลื่นสึนามิลูกใหญ่กลืนกินไปเสียแล้ว

คลื่นสึนามิลูกใหญ่ซึ่งผมเองไม่เคยเห็นมาก่อนก่อตัวเป็นกำแพงน้ำสีดำทมิฬพัดเข้ามาในแผ่นดิน บ้านของผมอยู่ห่างจากชายฝั่งประมาณ 2 กิโลเมตรรอดพ้นจากคลื่นสึนามิ แต่บ้านใกล้เรือนเคียงของผมต่างได้รับความเสียหายทั้งหมด สภาพบ้านเรือนใกล้ๆ ในเขตนาคาโนะ เขตนาคาฮะมะและเขตโมโรตะเคะเองก็เช่นเดียวกัน ผมไม่อยากจะเชื่อเลย มันราวกับฝันร้ายอย่างแท้จริง คลื่นสึนามิและแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในครั้งนี้จะเป็นสิ่งที่ครอบครัวของผมไม่มีทางลืมถึง “ความน่ากลัวของธรรมชาติ” ได้อย่างแน่นอน

หลังจากนั้นครอบครัวของผมต้องอพยพเนื่องจากมีประกาศให้อพยพออกจากพื้นที่ ในวันที่ 12 ผมจัดข้าวของภายในบ้านอยู่คนเดียวและได้ยินเสียงระเบิดจากทางด้านของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ หลังเวลา 15.30 น. ระเบิดจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และกัมมันตภาพรังสีปริมาณมหาศาลได้แผ่ขยายออกไปเป็นสถานการณ์ที่ผมไม่เคยจินตนาการไว้เลยว่าจะได้พบเจอ จากนั้นชีวิตผู้อพยพที่เลวร้ายที่สุดก็ได้เริ่มต้นขึ้น

ตอนที่ออกจากเมืองมาผมคิดว่าคงใช้เวลาในการอพยพอย่างมากแค่ประมาณ 1 สัปดาห์ แต่แล้วโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ก็ระเบิดและเกิดเพลิงไหม้อย่างต่อเนื่อง ผู้คนต่างกังวลในอันตรายเป็นวงกว้างมากขึ้น

ผมอพยพไปเมืองความมาตะ จากนั้นก็ไปอยู่ที่สนามกีฬาซูเปอร์อารีน่าของจังหวัดไซตามะ และไปอาศัยที่โรงเรียนมัธยมปลายคิเซเดิม การอยู่ที่โรงเรียนนี้พวกผมต้องฝืนทนใช้ชีวิตโดยปราศจากความเป็นส่วนตัวร่วมกับคนอื่นราวๆ 100 คนในลานประลองดาบเคนโด

ปัจจุบันผมใช้ชีวิตในบ้านพักข้าราชการของเมืองสึคุบะ พวกเราต่างจากผู้ประสบภัยจากจังหวัดมียากิและจังหวัดอื่นๆ การปนเปื้อนกัมมันตภาพรังสีที่รุนแรงจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้รุกรานสถานที่ที่เราคุ้นเคย พื้นที่ที่เราดูแลผูกพันและบ้านเกิดของเราที่สืบทอดต่อกันมารุ่นสู่รุ่นถูกช่วงชิงไป การกลับบ้านในแต่ละครั้งจะพบว่าบ้านของผมถูกทำลายจากสัตว์ป่าที่เข้ามาบุกรุก พื้นที่เพาะปลูกเสียหายจนต้องทิ้งให้รกร้างกลายเป็นสถานการณ์ที่น่าสลด

แม้จะอพยพมาเป็นเวลามากกว่า 3 ปีแล้วก็ยังไม่สามารถสืบหาสาเหตุแท้จริงของอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้ จากนั้นไปพวกเราคงจะทุกข์ทรมานไปกับความไม่สบายใจต่อไปเรื่อยๆ อีกไม่รู้กี่ 10 ปี นอกจากนี้ยังมีแผนการก่อสร้างสถานที่เก็บวัตถุดิบป้อนชั่วคราว¹³ อีกด้วย แม้ว่าพวกเราจะเป็น “ผู้ประสบภัยจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์” ก็ยังถูกบังคับให้อดทนจนกว่าทุกอย่างจะ “เก็บกวาด” เสร็จสิ้น

ในตอนนี้องค์กรของเรากำลังเผชิญกับความเสี่ยงในการที่เมืองจะดำรงอยู่ต่อไปไม่ได้ นับจากนี้คงจะยิ่งทรุดโทรมลงไปอีก เราทำได้เพียงแค่อธิษฐาน “ไม่ให้เมืองฟุตาบะหายไปจากแผนที่” เท่านั้น

ผู้แปลภาษาไทย : นางสาวณัฐชยา จิวระเศรษฐ์กุล รหัสประจำตัวนิสิต 58101010567

เครื่องวัดปริมาณกัมมันตภาพรังสีที่ปนเปื้อนในอากาศ

¹³ หลังจากจังหวัดฟูกูชิมะปนเปื้อนกัมมันตภาพรังสีแล้วก็จะจัดเก็บขยะและดินที่ปนเปื้อนไว้ในถุงขนาดใหญ่ที่สถานที่เก็บวัตถุดิบป้อนชั่วคราว

『震災日記』

かんのいくよ みなみそうまし
菅野幾代さん（南相馬市）

個人の手記『震災日記』（2011年11月）より、本人の許可を得て掲載させていただきました。

震災日記（一）

心の中をのぞいてみる

疑いもなく確かなものと思っていたまわりの世界が、
一瞬にしてすべて消え去った。

私をかたちづくっていたものは何だったのか

私が私であると思えていたものは何だったのか

何の理由もなくこの世から消え去ったたくさんの人達。

その一人一人は何を思いながら、最後のときを迎えたのだろう。

思うだけで息が止まりそうに苦しい。

生きることと死ぬことの境目の、なんという理不尽さ。

ほんのちょっと早ければ、

ほんのちょっと遅ければ

ほんのちょっと高ければ、

ほんのちょっと低ければ

右に行っていたら、

左に行っていたら

生きて、いまここにいることの、なんという危うさ不確かさ。

私が私であると思えていたものは何だったのか

震災日記（二）

心の中をのぞいてみる

多くを失い立ちつくす人達

でもその一人一人の苦しみは皆ちがっていて決して同じではなく、

そのことのつらさに誰もがひそかに気づいており、

互いをそっと気づかっている。
あなたと私の悲しみのちがいのつらさ。
固く小さな私の悲しみ、
固く小さなあなたの苦しみ。
こぼれた涙が水たまりをつくるように
私の悲しみがとけて流れ出して
あなたの苦しりと、融けあえたらいいのに。

震災日記（三）

心の中をのぞいてみる
死んでも故郷へ戻りたいという、この強い思い
これは一体何なんだろう。
はじめて気付く
故郷の風景を見る時、人は今をみているのではない
私の目が見ているのは、いくつもの幼い頃からの風景のかさなり。
その又先の伝えられてきた、記憶のつらなり。
今の姿に、こだまが響くように、昔からの風景を
重ねて見ることが出来るのは故郷だけ。
故郷は、今まで生きてきた時の証し。
私がまちがいなく、生きて存在したと思える場所。
受け入れがたい変貌をとげた今の姿を
故郷の風景として、この先どう重ねていこう。
私の生きる場所はどこなのか？
私の生きるところが故郷なのか？

震災日記（四）

心の中をのぞいてみる
放射能というものを、どの位持っているのかはかってくれるという。
二分間、じっと測定器の中に立てば、あなたの持っている放射能ですと
数値を郵送してくれる。
はじめて知る。私の持っている放射能。
今すぐの危険はないという。
今すぐではない危険のことを、いろいろ調べてみる、漠然としてみる。

しかし、その先に想像力は働かず途方にくれる。
庭や家中の線量を定期的にはかる。針の振り切れる場所には近づかない。
野菜も、果物もはかる、数値の高いものは食べない。
そして、どんなに想像力を働かしても、同じ身の上になってみなければ
とてもこの気持ちはわかるまいと思ひ知る。
自分もかつて広島や長崎・沖縄やチェリノブイリの苦しみが、
果たして分かっていたのかと自問する。

震災日記（五）

心の中をのぞいてみる
東電は失ったものを請求してくれという
失ったものとは何なのか？
失ったものは、すべてお金に換算しなければならぬという
計算できぬもの、決して計算したくないもの、
生き残った人間への何という残酷。
生きる為、人はかけがえの無いものに、一つ一つ値段をつける
そして、代価は数字となって通帳に振り込まれ
すべてが終わったことになる。
人は代価を受け取った自分に、どこか、かすかに打ちのめされ
どこか、かすかに卑屈になり、失ったものの金額はお互いに口にしない。
しかし、本当は心の中で、ずっとずっと失ったものの価値を問い続けている。
失ったものとは何なのか？
なぜ失ったのか
取り戻したいものは何なのか？
どうやって取り戻せばいいのか？

震災日記（六）

心の中をのぞいてみる
夢のように時がすぎてゆく
心の浮き沈みのなんとはげしいことよ。
皆、震災のせいですべてがバラバラになったという。
でも、よく考えろ！
夫婦の不仲も、親子の葛藤も、仕事の挫折も、うまくいかないことの

全てが、そのせいでだけではないだろう。

人の心の危うさは、今に始まったことではあるまい。

成りも振りもかまわず、むき出しになってしまった、お互いの心。

それをもう一度、どうやってつなごうかと、今必死に考える。

深く、深く考える。

やるべきことは何なのか？

語るべきことは何なのか？

ゆるすべきことは何なのか？

決してゆるしてはいけないことは、何なのか？

朝に夕に揺らぐ

危うい心で、考えるしかない。

震災日記（七）

心の中をのぞいてみる

線量が下がり、そこそこに人が戻り、

一見あたりまえの日常がくりかえされるようになり

人はそれぞれ新しい生活をつみかさね、その中で喜び、悲しむ。

震災の出来事は、消しがたいエピソード、忘れがたい物語となって、

それぞれの心の中に沈んでいるが、時はどんどんその上に降り積もる。

この先にあるかもしれない見えない恐怖を、決して忘れてはいないが

あまり語りたがらない。

時々都会へ出かけてみる。

華やかなイルミネーション、あふれる品々、きらめく人の群れ。

山の果てまで続く仮設住宅や、むき出しにどこまでも続く海岸線や

あちこちで申し訳のように行われている除染作業や

そうした風景を一時忘れる。

そして忘れたがっている自分に気付く。

帰りのバスが再び故郷に近づき、山を眺め、海を思う。

山は語らない。

海は語らない。

息も絶え絶えになりながら、気の遠くなるような浄化の時を

黙って受け入れている。

人間がしてしまったことは、まだ何も終わっていない。

この世に生きる束の間の一瞬

海のように、山のように、

私も出来る限りのことをして、浄化の時に身をゆだねよう。

震災後、被災地にはたくさんのヒマワリが植えられ、人々の心をなぐさめた。

หลังแผ่นดินไหว ทานตะวันปลูกไว้ เยียวยาจิตใจผู้คน

กลอนบันทึกจากภัยพิบัติแผ่นดินไหว

คุณคันโนะ อิกุโยะ (อำเภอมินามิไซมะ)

ได้รับอนุญาตจากผู้เขียนให้แปลและตีพิมพ์จากบทบันทึกส่วนตัว “กลอนบันทึกจากภัยพิบัติแผ่นดินไหว” (เขียนในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2554)

บันทึกจากภัยพิบัติแผ่นดินไหว (1)

ลองมองเข้าไปภายในจิตใจของคุณ
สิ่งต่างๆ ที่คิดว่าต้องมีย่างแน่นอนที่บริเวณรอบตัวเรานั้น
ทุกๆ อย่างก็หายไปในวันเดียว
สิ่งที่ฉันสร้างเป็นรูปร่างมานั้นมันคืออะไรกันแน่
สิ่งที่เคยทำให้นึกถึงตัวตนของฉันมันคืออะไรกันแน่
และพวกผู้คนมากมายที่หายไปจากโลกใบนี้ โดยไร้สาเหตุละ
ในตอนในช่วงสุดท้ายของชีวิตมาถึงแต่ละคนคิดอะไรกันอยู่นะ
แค่คิดอย่างเดียวก็รู้สึกทรมานจนแทบขาดใจแล้ว
เส้นแบ่งเขตระหว่างความเป็นและความตายนั้น ช่างไม่สมเหตุสมผลเอาเสียเลย
ถ้าเกิดเร็วกว่านี้ล่ะ
ถ้าเกิดช้ากว่านี้ล่ะ
ถ้าเกิดสูงกว่านี้ล่ะ
ถ้าเกิดต่ำกว่านี้ล่ะ
ถ้าฉันไปด้านขวาละ
ถ้าฉันไปด้านซ้ายละ
การมีชีวิตอยู่ การอยู่ที่นี่ในขณะนี้ ช่างเป็นอันตรายและไม่แน่นอน
สิ่งที่เคยทำให้นึกถึงตัวตนของฉันมันคืออะไรกันแน่

บันทึกจากภัยพิบัติแผ่นดินไหว (2)

ลองมองเข้าไปภายในจิตใจของคุณ
มีผู้คนมากมายที่สูญเสียชีวิตอย่างและยืนนิ่งอยู่ที่จุดเดิม

ความเศร้าโศกของแต่ละคนแตกต่างกัน ทุกคนเศร้าไม่เท่ากันแน่นอน
ทุกๆ คนล้วนรู้ตัวดีว่าตัวเองแอบเศร้าอยู่ในใจ
จึงแอบเกรงใจกันและกันอย่างเสียบๆ
ทรมานที่เธอกับฉันมีความเศร้าโศกแตกต่างกัน
ความเศร้าโศกอันฝังแน่นของเธอ
และความเศร้าโศกอันฝังแน่นของฉัน
อยากแบ่งปันให้ความเศร้าโศกของเธอไหลออกไป
พร้อมกับความเศร้าโศกของฉันละลายลง
เหมือนกับน้ำที่ซังเป็นบ่อ ด้วยหยดน้ำตาที่ไหลลงมา

บันทึกจากภัยพิบัติแผ่นดินไหว (3)

ลองมองเข้าไปภายในจิตใจของฉันดู
ความรู้สึกอันฝังแน่นที่ว่า ถึงจะตายก็อยากกลับบ้านเกิด
ตกลงมันคืออะไรกันแน่
เพิ่งรู้สึกตัว
ตอนที่กำลังดูทีวีทัศน์ของบ้านเกิดตัวเองอยู่นั้น พวกผู้คนที่ไม่ได้มองเห็นถึงสภาพในปัจจุบัน
สิ่งที่ฉันกำลังมองอยู่คือ ทีวีทัศน์ที่ทับซ้อนกันหลายชั้น ที่เห็นมาตั้งแต่ยังเล็ก
และเรื่องที่เล่าต่อๆ กันมาตั้งแต่อดีต ทุกอย่างเป็นความทรงจำที่ปะติดปะต่อกัน
พอได้เห็นภาพในปัจจุบันแล้วอยากจะร้องตะโกนเสียงสะท้อนอย่างดังสนั่น
มีแต่บ้านเกิดเท่านั้นที่เราจะสามารถดูทีวีทัศน์ในวัยเด็กได้
บ้านเกิดคือหลักฐานสะท้อนความจริงว่า เราเคยมีชีวิตอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
ฉันจำไม่ผิดว่า นี่เป็นสถานที่ที่ฉันคิดว่าเคยอาศัยอยู่
ยากที่จะยอมรับรูปลักษณ์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนไปนี้
ควรจะสะสมความทรงจำอย่างไรดี ให้เป็นทีวีทัศน์ของบ้านเกิดในอนาคต
สถานที่ที่ฉันควรใช้ชีวิตอยู่คือที่ไหนกันแน่
สถานที่ที่ฉันควรใช้ชีวิตอยู่คือบ้านเกิดหรือเปล่านะ

บันทึกจากภัยพิบัติแผ่นดินไหว (4)

ลองมองเข้าไปภายในจิตใจของฉันดู
พวกเขาบอกจะวัดให้ว่าในตัวฉันมีปริมาณสารกัมมันตภาพรังสีอยู่ในระดับใด

พอยืนหนึ่งในเครื่องวัดสารกัมมันตภาพรังสี นาน 2 นาที
แล้วเขาจะบอกระดับปริมาณสารกัมมันตภาพรังสีที่มีอยู่ในตัวฉัน
โดยส่งค่าวัดตัวเลขมาให้ฉันทางไปรษณีย์
และฉันก็ได้รับรู้ผลปริมาณสารกัมมันตภาพรังสีที่มีอยู่ในตัวฉันเป็นครั้งแรก
ว่าตอนนี้ยังไม่ได้อยู่ในระดับที่อันตราย
ฉันอยากหาข้อมูลที่หลากหลายมาดู โดยที่ไม่ต้องคิดอะไร
แต่ที่ว่าตอนนี้ยังไม่ได้อยู่ในระดับที่อันตรายนั้นเป็นอย่างไร ฉันไม่สามารถจินตนาการได้
ต้องตรวจปริมาณสารกัมมันตภาพรังสี ในสวนและในบ้านอย่างสม่ำเสมอ
และไม่เข้าใกล้เขตกัมมันตภาพรังสีที่มีรุนแรงอย่างมากจนเข็มวัดเกือบหลุด
ต้องวัดทั้งผักและผลไม้อีกด้วย
ถ้าของกินนั้นมีจำนวนปริมาณของสารกัมมันตภาพรังสีสูงก็จะไม่กิน
และไม่ว่าจะจินตนาการแค่ไหนก็ตาม ถ้าไม่ลองเป็นตัวเองละก็
จะไม่มีทางรับรู้ถึงความรู้สึกนี้ได้อย่างแน่นอน
เมื่อก่อนฉันก็เคยถามตัวเองว่า
ได้รับรู้อย่างแท้จริงเกี่ยวกับความทุกข์ทรมานของคนในฮีโรซิมา
คนในนางาซากิ-โอกินาวาและคนในเชอร์โนบีล หรือไม่

บันทึกจากภัยพิบัติแผ่นดินไหว (5)

ลองมองเข้าไปภายในจิตใจของฉันดู
การไฟฟ้านครหลวงโตเกียวได้เรียกร้องให้ผู้ประสบภัยประเมินสิ่งที่สูญเสียไปเป็นจำนวนเงิน
สิ่งที่สูญเสียไปนั้นคืออะไร?
ดูเหมือนว่าจะต้องคำนวณสิ่งที่สูญเสียไปทั้งหมดเพื่อเทียบเป็นค่าเงิน
มีทั้งสิ่งที่ไม่สามารถคำนวณเป็นเงินได้และสิ่งที่ไม่อยากคำนวณเป็นเงิน
มันช่างเป็นสิ่งที่โหดร้ายสำหรับมนุษย์ผู้ที่รอดชีวิตเหลือเกิน
พวกผู้คนเหล่านั้น จะต้องตั้งราคาให้กับของที่หาอะไรมาแทนที่ไม่ได้มาแต่ละชิ้น แต่ละชิ้น
เพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดได้
และเงินส่วนนี้จะออกมาเป็นจำนวนตัวเลขแล้วก็จะถูกโอนเงินมาที่สมุดบัญชีผู้ประสบภัย
ถือว่าเป็นการจบสิ้นทุกสิ่งทุกอย่างแล้ว
แต่พวกผู้คนเหล่านั้น พอตัวเองได้รับเงินนี้แล้ว ก็อดรู้สึกเสียใจไม่ได้
แอบรู้สึกตัวว่าตัวเองเป็นคนต่ำต้อย ดังนั้นจึงไม่บอกกันถึงปริมาณเงินที่ได้จากของที่สูญเสีย

ทั้งที่จริงๆ แล้วก็ตั้งคำถามในใจตัวเองมาตลอดว่าสิ่งที่สูญเสียไปมีคุณค่ามากน้อยแค่ไหน
สิ่งที่สูญเสียไปนั้นคืออะไร
แล้วทำไมถึงสูญเสียไปล่ะ
สิ่งที่อยากนำกลับคืนมานั้นคืออะไร
แล้วจะนำกลับคืนมาอย่างไร

บันทึกจากภัยพิบัติแผ่นดินไหว (6)

ลองมองเข้าไปภายในจิตใจของคุณ
เวลาผ่านไปเรื่อยๆ ราวกับฝันอยู่
สภาพจิตใจเดียวดีเดียวร้าย
ทุกๆ คนคิดว่าเป็นเพราะเจ้าภัยพิบัติแผ่นดินไหวนั่นแหละ
เป็นตัวทำลายทุกอย่างจนไม่เหลือสิ้น
แต่ลองคิดดูให้ดีๆ สิ
ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การทะเลาะกันของคุณสามีภรรยา
ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ลูกและความล้มเหลวทั้งหลายจากที่ทำงาน
เหตุการณ์ไม่ราบรื่นเหล่านั้น
ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ได้เป็นเพราะภัยพิบัติอย่างเดียวไม่ใช่หรือ
ความหวาดระแวงของผู้คนนั้น ไม่ได้เริ่มมีตั้งแต่ช่วงนี้หรอก
เปิดใจให้กันอย่างเต็มที่ ไม่สนใจรูปลักษณ์และท่าทางนิสัย
แล้วนำสิ่งนั้นมาคิดอีกทีอย่างจริงจังว่าจะกระชับความสัมพันธ์กันอย่างไรให้ดีขึ้น
ต้องคิดให้ลึกๆ ว่า
สิ่งที่ควรทำนั้นคืออะไร
สิ่งที่ควรกล่าวนั้นคืออะไร
สิ่งที่ควรให้อภัยกันนั้นคืออะไร
และสิ่งที่ไม่ควรให้อภัยกันนั้นคืออะไร
ต้องคิดทุกๆ ที่หัวใจยังหวาดระแวงอยู่
ทั้งเช้าและเย็น

บันทึกจากภยันิบัติแผ่นดินไหว (7)

ลองมองเข้าไปภายในจิตใจของคุณ
ปริมาณสารกัมมันตภาพรังสีลดลง ผู้คนก็ทยอยกลับมา
ดูเหมือนว่าชีวิตประจำวันปกติเริ่มกลับมาแล้ว
ต่างคนต่างก็ใช้ชีวิตใหม่ มีทั้งชีวิตที่มีความสุขและไม่มีความสุข
เรื่องที่เกิดขึ้นในภยันิบัติแผ่นดินไหว ยากที่จะลอบออกไปจากความทรงจำและยากที่จะลืม
เรื่องที่เกิดขึ้นนี้ก็จมฝังอยู่ในจิตใจของหลายๆ คน กาลเวลาก็จะมาทับถมบนนั้นไปเรื่อยๆ เอง
ความน่ากลัวมองไม่เห็นที่อาจเกิดขึ้นได้ในวันหน้านั้น จะไม่ลืมหรอก
แต่ไม่ค่อยอยากพูดถึงเรื่องนี้สักเท่าไร
บางครั้งก็ลองออกจากบ้านแล้วเข้าไปในเมืองดู
จะเห็นหลอดไฟแสงสีตลกแต่งอย่างสดใส สินค้ามากมายและกลุ่มผู้คนที่มีความเป็นประกาย
บรรยากาศต่างๆ ไม่ว่าจะที่บ้านพักชั่วคราวที่เรียงกันถึงสุดขอบของภูเขา
บรรยากาศของชายฝั่งทะเลที่เชื่อมต่อกันยาวเหยียด
บรรยากาศการกำจัดรังสีปนเปื้อนราวกับขอโทษเรื่องที่ก่อไว้ในหลายๆ ที่
ภาพบรรยากาศเหล่านี้จะถูกลืมในช่วงเวลาหนึ่ง
รู้ตัวว่าตัวเองก็กำลังพยายามลืมสิ่งเหล่านั้นอยู่
รถบัสขากลับก็ยังเข้าใกล้หมู่บ้านเกิดอีกครั้ง ระหว่างนั้นก็มองภูเขาและนึกถึงทะเล
ภูเขาไม่บอกอะไร
และทะเลก็ไม่บอกอะไรเช่นกัน
ลมหายใจที่ขาดเป็นช่วงๆพร้อมกับการกำจัดรังสีที่ดูราวกับไม่มีวันสิ้นสุด
เป็นสิ่งที่ต้องยอมรับเสียบๆ
สิ่งที่มนุษย์ทำลงไปแล้วนั้น ยังไม่มีอะไรจบสิ้นสักอย่าง
การใช้ชีวิตในโลกใบนี้ที่เป็นช่วงเวลาสั้นๆ ชั่วพริบตาเดียว
เหมือนกับทะเลและเหมือนกับภูเขา
ส่วนฉันก็จะทำให้ดีที่สุดเท่าที่ฉันจะทำได้ ปล่อยาว ใ้ใจบริสุทธิ์
ข้ามผ่านช่วงการชำระล้างนี้ไป

ผู้แปลภาษาไทย : นายสรรพสิทธิ์ ทะกฤษะ พิบูลสรารุช รหัสประจำตัวนิสิต 58101010139

友人・知人あての手記

かんのけいめい みなみそうまし
菅野啓明さん（南相馬市）

友人・知人に宛てた手記（2011年11月）より、本人の許可を得て掲載させていただきました。

原発事故により原町を出る時は、自分たちはもう二度とこの地には戻れないかもしれないと思い、密かに先祖の霊璽を持って出ました。「笛竹」で知り合った方達から安否の電話やメールを次々といただき元気づけられ、見舞金や笛まで送って頂き有りがたかった。でもいざ笛を口にしてもどうしても吹くことが出来ない。妻のほうは箏が弾きたくて弾きたくていたので、いただいた見舞金で箏爪を買おうと楽器店に電話をしたらすぐに貸箏をもってきてくれ、被災者のためと無料で貸し出し、爪はプレゼントですとのことでした。皆の親切さに妻は泣き泣き弾いて、やっと気持ちが落ち着いたと言っていました。近所の皆さんにもささやかな御礼として演奏を聞いてもらい、とても喜ばれて嬉しかったけれど、やはり自分はそれ以上吹く気になれずどうしようもありませんでした。毎年七月に行われる^{そうまのうまおい}相馬野馬追も野馬原の放射線量が高いため見ものの行事はすべて中止。妻の実家の前を通るお行列も中止となり、生まれて初めての事だと寂しそうでした。それでも原町だけの祭礼が^{そうまおたじんじや}相馬太田神社で行われ、私達二人も雅楽（龍笛・楽箏）で参加できました。本年度出場予定の人達が白鉢巻・陣羽織・袴姿で避難先から戻って参加し「来年は^{はらまち}原町で野馬追を実施しよう」と氣勢を上げていました。毎日線量計で家の周りを測っています。台風の大雨の後は線量も少し下がりましたが今では横ばい状態で思ったようには上がりません。私達の年代はいいけれど子供たちにはとても心配でここでの生活はさせたくないです。この地を離れて生活しようかとも考えましたが何処に行こうとも日本全土に原発がありとても無理と断念しました。「笛竹の集い」の時はそれまで全く吹けなかったのでどんな音が出るのかとても不安でした。自分だけでなく災害にあわれた方達は皆おなじだったと思います。笛も箏も音楽は心がそのまま音に出てしまいごまかせないと思いました。いろいろ複雑な思いはありますが、これからも自分なりの笛を吹いていこうと思っています。

この記録は2011年3月11日の東日本大震災（マグニチュード9.0）で絶対安全といわれていた福島原発が次々に水素爆発・メルトダウンをおこし、後世に残る大惨事となった為、忘れることなく原子力の恐ろしさを知ってもらいたく書きました。二度とこのような原発事故が起きないよう願うものです。

บันทึกเหตุการณ์โรงไฟฟ้าปรมาณู

คุณคั่นโนะ เคเม (อำเภอมินามิโซมะ)

ได้รับอนุญาตให้แปลและตีพิมพ์จาก “บันทึกที่เขียนให้เพื่อนและคนรู้จัก”
(เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2554)

ในตอนนี้ออกจากเมืองฮารามาจิเพราะอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ พวกเราคิดว่าคงจะไม่กลับมาที่แห่งนี้อีกเป็นครั้งที่ 2 พวกเราจึงแอบนำป้ายชื่อบรรพบุรุษออกมาด้วย พวกเราได้รับโทรศัพท์กับอีเมลถามไถ่สารทุกข์สุขดิบตลอดจากคนที่รู้จักในกลุ่ม “ขลุ่ยไม้ไผ่”(Fuetake) ทำให้รู้สึกว่ามีกำลังใจและรู้สึกขอบคุณที่ส่งเงินช่วยเหลือ รวมถึงขลุ่ยมาให้ แต่ว่าถึงแม้จะเอาขลุ่ยมาเป่าแล้วแต่ไม่ว่าจะอย่างไรก็เป่าไม่ได้ ส่วนทางภรรยา ก็อยากจะทำโกโตะ¹⁴ ผมจึงตั้งใจจะเอาเงินช่วยเหลือที่ได้รับมาไปซื้อเล็บสำหรับเล่นโกโตะ และพอโทรศัพท์ไปที่ร้านเครื่องดนตรี ทางร้านก็นำโกโตะสำหรับเช่ามาให้เราทันที เพราะพวกเราเป็นผู้ประสบภัยทางร้านจึงให้ยืมโกโตะโดยไม่คิดค่าเช่าและให้เล็บสำหรับเล่นโกโตะมาเป็นของขวัญ ด้วยความใจดีของทุกคนทำให้ภรรยาผมเล่นโกโตะทั้งน้ำตาและบอกว่าจิตใจของเขาตอนนี้สงบลงแล้ว ทุกคนที่อยู่ละแวกนั้นได้มาฟังการแสดงดนตรีที่เราขอเล่นเป็นการขอบคุณเล็กๆ น้อยๆ เราดีใจที่เขาชอบใจแต่ไม่มีสิ่งไหนที่จะทำให้ผมหมดความกังวลใจได้เลย กิจกรรมเพื่อความเพลิดเพลินทั้งหมดถูกยกเลิก เทศกาลแข่งม้าโซมะโนมะโออิ (Souma nomaoi) ที่จัดขึ้นในเดือนกรกฎาคมของทุกปีเองก็ด้วย เพราะปริมาณรังสีที่สนามม้าสูงขึ้น ขบวนพาเหรดที่จะผ่านหน้าบ้านของพ่อแม่ภรรยาเองก็ยกเลิกด้วย ตั้งแต่เกิดมาก็เพิ่งจะเคยประสบเหตุการณ์นี้เป็นครั้งแรก ดูช่างเจ็บแสบเหงามักระนั้นพวกผมสองคนก็ยังได้เข้าร่วมกับวงดนตรีของราชสำนักญี่ปุ่น (ขลุ่ยและพิณ) ในเทศกาลที่จะจัดที่ศาลเจ้าโซมะโอะตะซึ่งมีเฉพาะที่เมืองฮารามาจิเท่านั้น ปีนี้ผู้คนที่วางแผนออกแสดงเริ่มออกจากศูนย์อพยพและเข้าร่วมโดยสวมชุดเกราะนักรบสวมกางเกงฮาคามา¹⁵ และคาดหัวด้วยผ้าสีขาว อีกทั้งสร้างความฮึกเหิมว่า “ปีหน้าเราจะมาแข่งม้าที่เมืองฮารามาจิอีก” เราจะใช้เครื่องวัดปริมาณรังสีตรวจวัดบริเวณรอบๆ บ้านทุกวัน ปริมาณรังสีลดลงไปเล็กน้อยหลังพายุฝนแต่ตอนนี้ยังคงอยู่ในระดับเดิมไม่ลดลงอย่างที่เราคิด ในยุคของพวกผมอาจจะไม่เป็นอะไร แต่ที่น่าเป็นห่วงคือเด็กๆ ผมไม่อยากให้ใช้ชีวิตอยู่ในบริเวณนี้เลย ผมตั้งใจจะใช้ชีวิตให้ห่างจากบริเวณนี้แต่พอคิดว่าจะไปที่ไหนได้ละ แคมป์โรงงานนิวเคลียร์ก็มีอยู่ทั่วญี่ปุ่นก็ต้อง

¹⁴ Koto เครื่องดนตรีประเภทสาย ใช้วางบนพื้นแล้วนั่งตีด้วยปลายนิ้วทั้งสองมือ รูปร่างคล้ายจะเข้ของไทย

¹⁵ Hakama กางเกงแบบญี่ปุ่นดั้งเดิม ส่วนหนึ่งของเครื่องแต่งกายของนักรบ และชุดนักศึกษาในสมัยโบราณ ปัจจุบันเป็นชุดประจำชาติของผู้ชายและใส่คู่กับกิโมโนในพิธีจบการศึกษาของผู้หญิง

ล้มเลิกความคิดไปเพราะเปล่าประโยชน์ ตอน “รวมกลุ่มเป่าขลุ่ย” ผมมีความกังวลใจมากกว่าเสียงจะออกมาแบบไหนเพราะตอนนั้นเป่าไม่ได้เลย คงไม่ใช่แค่ตัวเองเท่านั้น กลุ่มคนที่ประสบภัยพิบัติก็น่าจะคิดเหมือนกัน ผมคิดว่าเสียงดนตรีไม่ว่าจะขลุ่ยหรือพิณไม่สามารถลอกหรือตบตาได้ เสียงดนตรีที่ออกมาสะท้อนสิ่งที่อยู่ในใจจริง ความคิดของผมสับสนแต่ก็ตั้งใจแล้วว่าจากนี้ไปจะเป่าขลุ่ยในแบบของตัวเอง

บันทึกฉบับนี้เป็นบันทึกที่เขียนให้รู้ว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ฟูกูชิมะว่ากันว่าปลอดภัยแน่นอนนั้น ได้เกิดการระเบิดของไฮโดรเจนและเตาปฏิกรณ์หลอมละลายจากเหตุการณ์ภัยพิบัติครั้งใหญ่ แลบตะวันออกของประเทศญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2554 ความน่ากลัวของพลังงานนิวเคลียร์เป็นสิ่งที่ไม่อาจลืมได้ เหตุการณ์นี้เป็นอุทาหรณ์ให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ ผมหวังว่าจะไม่เกิดอุบัติเหตุแบบนี้อีกเป็นครั้งที่ 2

ผู้แปลภาษาไทย : นางสาว วรินทร์ ลออวารากุล รหัสประจำตัวนิสิต 57101010820

見事復活をとげた相馬野馬追 (南相馬市、2015年7月撮影)
เทศกาลแข่งม้าโซมะโนมะโอะอิ (Souma nomaoui) ได้ถูกจัดอีกครั้งอย่างสำเร็จงดงาม

人を物に変えてしまった

たかはしみかこ みなみそうまし
高橋美加子さん（南相馬市）

『逆境に立ち向かう企業家たち 福島県中小企業家同友会相双地区 東日本大震災記録集』（2013年2月14日発行）106-107ページより、本人の許可を得て掲載させていただきました。

震災当日はお店にいました。ものすごい揺れでした。ぐるぐる回るような。若い子はパニックになって動けない子もいました。幸い店内の機材等に被害はありませんでしたが、従業員1名の自宅が津波で流され、10 km、20 km圏内の従業員2名が強制避難になりました。12日原発が爆発したとき、私はまだまだ遠い感じがしていました。今すぐに心配はないという国の情報を信じたかったのです。でも電力関係の人にはメルトダウンしているというのは11日から情報が入っていたみたいです。

そしてほどなく室内退避となってはじめて自分ごとになりました。換気をしてはいけないということで、家の換気扇にも目張りをして、車もエアコンをつけず、本当に非常事態でした。

15日はいよいよダメだということで、家族と車2台で福島市へ避難しました。私は、ここに残るんだと決めていましたが、家族に「女性1人でいては心配だ」と言われ、やむなく出てきました。それだけ爆発の危機は迫っていました。

移動途中、^{いいたて}飯館を越えるころ、「もう戻れないんだろうな」と思いました。そのときの気持ちは、鉛をつけられたような、五感すべて、何も感じず、涙も出ませんでした。

母の通院の関係で福島から^{せんだい}仙台の^{とうほくだいがくびょういん}東北大学病院に行ったとき、入口に「南相馬から来た人はスクリーニングを受けてください」と張り紙があり、大学病院の裏にある体育館でスクリーニングを受けたところ、私だけが靴を没収され、見えない恐怖を感じました。

避難所に行った人は、全員並ばされて十字架のようにてを上げ、アウシュビッツと同じようだったと言った人もいました。物扱いです。

そういう思いは忘れられないですよ。みんなの怒りが消えないのは当たり前です。

スクリーニングは放射能汚染を拡散させない為の措置、仕組みですが、それが人を物に変えてしまいます。そこには当事者の意思はなく、人権はありません。いかに精神的に傷つけられているか。放射能に汚染された“病原体”のような扱いになるんです。

なぜ脱原発かというと、人間がそういった状況に晒されるのに、それでもなお原発が必要なのかということです。

原子力は電気を作る一つの材料に過ぎない。万が一には大変な事態になるのに、それでも原子力で電気を作る価値はあるのでしょうか。それを求める経済って何なのでしょう。

「原発は絶対に反対ですか？」と聞かれることがあります。私は「賛成とか反対とかではありません」と答えます。万が一のときはみんな私たちと同じような状況に陥る可能性がある。そういったものを使ってでも発電をする経済価値はどこにあるか。それを秤にかけて考えてくださいと。

代替エネルギー普及をめざし設置されたメガソーラー（南相馬市、2015年7月撮影）
เมกะโซลาร์ เพื่อให้พลังงานทดแทนถูกใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้น (อำเภอมินามิไซมะะ)

คนถูกเปลี่ยนให้เป็นสิ่งของ

คุณทาคาฮาชิ มิคะโกะ (อำเภอมินะมิโซมะ)

ได้รับอนุญาตจากผู้เขียนให้แปลและตีพิมพ์จากหนังสือรวบรวมบันทึกเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในญี่ปุ่นแถบตะวันออก “นักธุรกิจที่ต้องเผชิญหน้ากับอุปสรรค เจ้าของกิจการขนาดย่อมและกลางจังหวัดฟูกูชิมะเขตพื้นที่โซโซ” (ออกเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ในปีพ.ศ.2556) หน้า 106-107

วันที่เกิดภัยแผ่นดินไหวนั้นฉันอยู่ที่ร้าน แร่งสั้นสะเทือนรุนแรงมากราวกับบ้านหมุน เด็กวัยรุ่นมีคนที่ตกใจมากจนขยับตัวไม่ได้ โชคดีที่อุปกรณ์ต่างๆ ภายในร้านไม่เสียหายแต่บ้านของพนักงานคนหนึ่งถูกคลื่นยักษ์สึนามิซัดไปและพนักงาน 2 คนที่อยู่ในรัศมี 10 ถึง 20 กิโลเมตร (จากโรงไฟฟ้าฯ) ต้องอพยพออกจากพื้นที่

หลังจากโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ระเบิดในวันที่ 12 ฉันรู้สึกว่ายังเป็นเรื่องไกลตัวและเชื่อข้อมูลจากทางการว่าในตอนนี้อะไรน่าเป็นห่วง แต่ดูเหมือนว่าเจ้าหน้าที่โรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ได้รับข้อมูลว่าความร้อนในเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์สูงเกินปกติจนเตาหลอมละลายมาตั้งแต่วันที่ 11 แล้ว

ในเวลาต่อมาฉันก็ต้องอพยพมาอยู่ในตัวอาคาร เจ้าหน้าที่บอกว่าห้ามทำให้อากาศถ่ายเท ดังนั้นฉันจึงต้องปิดปล่องควันที่บ้านและไม่เปิดเครื่องปรับอากาศในรถยนต์ ซึ่งเป็นภาวะฉุกเฉินอย่างแท้จริง

ในวันที่ 15 เจ้าหน้าที่แจ้งว่าอีกไม่นานจะไม่สามารถอยู่ที่นี้ได้ ฉันกับครอบครัวจึงขับรถ 2 คันอพยพไปอำเภอมืองฟูกูชิมะ ฉันตัดสินใจว่าจะยังอยู่ที่นี้แต่จำต้องอพยพออกมาเพราะคนในครอบครัวบอกว่า “ปล่อยให้ผู้หญิงอยู่ที่นี้คนเดียวน่าเป็นห่วง” อันตรายคือคลื่นเข้ามาใกล้ตัวมาก

ในระหว่างเดินทางผ่านเมืองอิทาเตะแล้วก็คิดว่า “คงจะไม่ได้กลับมาอีกแล้วสินะ” ความรู้สึกในตอนนั้นมันช่างทุกข์ทรมานราวกับว่าตกรกทั้งเป็น จิตใจด้านชาจนไม่รู้สึกร้ออะไรแล้ว ไม่มีแม้แต่ น้ำตา

ตอนที่ฉันออกเดินทางจากเมืองฟูกูชิมะไปเยี่ยมแม่ที่โรงพยาบาลในสังกัดมหาวิทยาลัยโทโฮคุของเมืองเซนได มีป้ายประกาศเขียนเอาไว้ว่า “ผู้ที่มาจากเมืองมินะมิโซมะ กรุณาเข้ารับการตรวจร่างกาย” พอฉันไปตรวจร่างกายที่โรงยิมภายในมหาวิทยาลัยเสร็จแล้ว มีแต่ฉันเท่านั้นที่ถูกยึดรองเท้าทำให้ฉันรู้สึกกลัวในสิ่งที่มองไม่เห็นนั้น

คนที่ไปสถานหลบภัยทุกคนถูกสั่งให้เรียงแถวและกางแขนเหมือนกับไม้กางเขน มีคนพูดว่า การกระทำเช่นนี้เหมือนอยู่ค่ายกักกันเอาชวิทซ์¹⁶ ซึ่งเป็นการลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ฉันไม่มีวันลืมความทรงจำนั้นได้หรอก ความโกรธเคืองของทุกคนไม่มีวันจางหาย

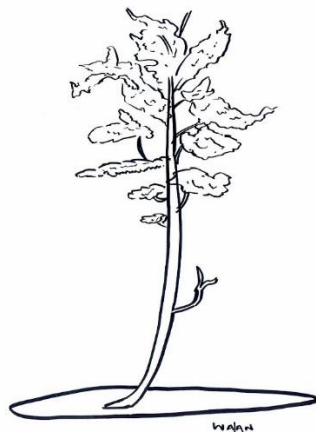
การตรวจร่างกายจัดทำขึ้นเพื่อไม่ให้กัมมันตรังสีหลุดร่วออกไปแต่ฉันคิดว่านั่นเป็นการกระทำที่เสมือนว่าคนคือสิ่งของ การตรวจโรคไม่ได้มาจากความคิดของผู้ที่ประสบภัยโดยตรง ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นการสร้างปมในจิตใจ เมื่อถูกตราหน้าว่าเป็นสิ่งปนเปื้อนสารกัมมันตรังสี หรือเป็น “ตัวแพร่เชื้อโรค”

ถ้าถามว่าทำไมต้องกำจัดนิวเคลียร์ให้หมดสิ้น จะตอบว่าเมื่อคนเราตกอยู่ในสถานการณ์ที่คนไม่ใช่คนแบบนี้แล้วยังจะคิดได้อีกหรือว่าโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์เป็นสิ่งที่จำเป็น

พลังงานนิวเคลียร์เป็นเพียงส่วนประกอบหนึ่งของการผลิตไฟฟ้าต่างๆ ที่อาจจะเปิดได้ถ้าหากไม่ระวัง แต่ถึงอย่างนั้นยังมีความคิดที่จะผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานนิวเคลียร์อยู่อีกหรือ เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยการผลิตไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์คืออะไรกันแน่

บางครั้งมีคนถามฉันว่า “คัดค้านโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ใช่ไหม” ฉันตอบว่า “ไม่เห็นด้วยแต่ก็ไม่คัดค้าน” แต่หากเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดขึ้นก็มีโอกาสที่ทุกคนจะตกอยู่ในสถานการณ์เช่นเดียวกับพวกเรา คุณค่าของเศรษฐกิจที่นำพลังงานนิวเคลียร์มาผลิตไฟฟ้าจำนวนมากนั้นอยู่ที่ไหน กรุณาลองคิดทบทวนถึงสิ่งนั้นดูด้วยใจที่เป็นกลางเถิด

ผู้แปลภาษาไทย : นายธนพนธ์ ทองวิเชียร รหัสประจำตัวนิสิต 58101010569

いっぽんまつ みなみそうまし
大津波に耐え 1 本だけ残った「かしまの一本松」(南相馬市)

“ต้นสนมัดสี่หนึ่งเดียวแห่งเมืองคะชิมะ” ที่รอดจากคลื่นยักษ์สึนามิ (อำเภอมินามิโซมะ)

¹⁶ ค่ายกักกันเอาชวิทซ์หรือค่ายกักกันเอาชวิทซ์-เบียร์เคเนา (อังกฤษ:Auschwitz concentration camp หรือ Auschwitz-Birkenau) เป็นค่ายกักกันและค่ายมรณะที่ใหญ่ที่สุดในบรรดาค่ายกักกันของนาซีของนาซีเยอรมนีที่ทำการระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง

福島第一原発事故に関する一考察

東京外国語大学国際社会学部 3年
(シーナカリンウィロート大学留学中)

やすだかのこ
安田佳乃子

1. 原子力とは、放射線とは何か

原子とは、目には見えない小さなつぶのことで、人々の暮らしにあるすべての物質を構成している。全ての原子は中心にある原子核とその周りを回る電子から構成されており、原子核は、プラスの電荷を持つ陽子と、電気的に中性な中性子から成り立っている。ほとんどの原子は安定した状態で存在しているが、原子力発電で使われる「ウラン」や「プルトニウム」は原子核に外から中性子が飛び込むと原子核がさらに分裂する性質を持っている。このように原子核が分裂することを「核分裂」と呼ぶ。この分裂の際に発生する大きな熱エネルギーを発電に利用したものが原子力発電である。

放射線とは、目に見えない「光線」のようなもので、原子核が壊れるときなどに放出される高速の粒子や高いエネルギーを持った電磁波のことを言う。人々は日常生活においても絶えずこの放射線を浴び続けているが、自然界の放射線は人体に悪影響を及ぼすことはない。しかし、医療に使われる放射線や、原子力発電によって作られた放射線などの人工放射線は、大量に浴びると身体に悪影響を及ぼす。国際放射線防護委員会（ICRP）は、公衆の一年間の限度線量を 1 ミリシーベルトと定めている。しかしこれは安全量ではなく、リスクと社会的コストを考えた妥協の産物である。なお、原発作業員の被ばく線量は 5 年間に 100 ミリシーベルトを超えず、どの 1 年間でも 50 ミリシーベルトを超えないという限度が定められている。放射線作業を行う放射線管理区域は年間 5.2 ミリシーベルト以上の場所で、18 歳未満は立ち入り禁止、喫煙、飲食も禁止されている。

2. 福島第一原発で起きたこと

2011 年の東日本大震災時、福島第一原発は、耐震脆弱性によって起きた冷却剤喪失、外部電源喪失に加え、高さ 14~15 メートルの津波により非常電源が故障したため、冷却できなくなった核燃料の溶融（メルトダウン）を引き起こした。その結果、充満した水素が爆発して原子炉建屋が大きく損傷、大量の放射性物質が放出される大事故に至った。政府もまた、震災・津波とともに原発事故が起きる複合災害としての「原発震災」への備えはまったくできていなかった。事故の情報を入手することもままならず、政府内の指揮系統は大混乱に陥った。東北地方の太平洋沖を震源とする大地震は過去にも周期的に起きており、巨大な津波に襲われたことがあることもわかっていたにもかかわらず、地震や津波のリスクを過小評価し

て原発が建てられ、原発周辺にもたくさんの人々が住んでいた。津波に関して、東京電力は最大 5.7 メートルの高さまでしか対応していなかった。福島から首都圏までは約 200 キロの距離であり、事故後の対応や風向きが少し違えば、東京を含む東日本全体が壊滅的な被害を受ける事態もありうる状況であった。

3. 人権および防災の観点から

原発事故の被災者は、予想もしていなかった事故により様々な権利を突然奪われてしまった。日本政府に求めることとして、すみやかな情報公開、包括的な健康モニタリングの実施および治療の提供、心理的ケアの提供、規制（一般公衆の年間被ばく限度1ミリシーベルト）の順守に関して第三者機関による独立したモニタリング、住民が原子力エネルギー政策の意思決定に参加できることなどを求めている。

各国の防災対策は主に国内法で規制されるものだが、近年では国際社会の一員として責任のある行動、政策の実施、そして国際社会との協調が求められている。その中で特筆すべきは、国際的合意フレームワークおよび各国際的文書である。

せんだいぼうさいわくぐみ 仙台防災枠組（2015）は、ひょうごこうどうわくぐみ 兵庫行動枠組（HFA）の後継となる国際的防災フレームワークで、こくれんぼうさいせいかいかいぎ 第3回国連防災世界会議で 187 か国によるコンセンサスにより採択された。この世界会議では、防災のハイレベル会議としては原発事故を史上初めて対象トピックに入れたものである。仙台防災枠組は原発事故のような人災を自然災害同様対象としており、リスクの理解、リスク軽減への投資やガバナンス強化を強調している。この仙台防災枠組の中で特筆すべきなのはコミュニティに重点をおいたリスク管理が強調されていること、経済投資がもたらすリスクを事前に評価し公表するなど、コミュニティ自身がリスクの特定・軽減に参加できることを重要視している点だ。また、一国の中央政府だけでリスク管理ができる時代はもう終わっており、事業者・自治体・国際機関・NGO などの役割や責任の明確化が求められているといえる。これは地元政府・中央政府およびコミュニティ内でリスク管理と軽減に関する議論を深め、自分の身は自分で守る意識で動き出す必要があるということである。

บทความวิเคราะห์เหตุการณ์ภัยพิบัตินิวเคลียร์ฟูกูชิมะไดอิจิ

นักศึกษามหาวิทยาลัยโตเกียวภาษาต่างประเทศ
คณะสังคมศาสตร์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ชั้นปีที่ 3
(กำลังศึกษาแลกเปลี่ยนที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
ยาชุตระ คาโนโกะ

1. พลังงานนิวเคลียร์และกัมมันตภาพรังสีคืออะไร

นิวเคลียร์คืออนุภาคเม็ดเล็กๆ ที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า มันเกิดขึ้นได้จากวัตถุหลายชนิดซึ่งมาจากการดำเนินชีวิตของมนุษย์ นิวเคลียร์ทั้งหมดประกอบด้วยนิวเคลียสที่อยู่ตรงกลางและล้อมรอบไปด้วยอิเล็กตรอน นิวเคลียสของปรมาณูประกอบด้วยโปรตรอนประจุบวกและนิวตรอนที่มีคุณสมบัติทางไฟฟ้าที่เป็นกลาง นิวเคลียร์ส่วนใหญ่จะอยู่ในสถานะคงตัว แต่แร่ยูเรเนียมและแร่พลูโตเนียมที่ใช้ในการผลิตพลังงานนิวเคลียร์นั้นมีลักษณะที่นิวตรอนด้านนอกเข้าไปในนิวเคลียสแล้วจะทำให้นิวเคลียสเกิดการแตกตัว ซึ่งการแตกตัวนี้เรียกว่า “การแตกตัวของนิวเคลียส” พลังงานที่ใช้จากการเกิดพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานความร้อนตอนนิวเคลียสแตกตัวคือพลังงานนิวเคลียร์

รังสีคือพลังงานที่คล้าย “แสง” ซึ่งไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่าได้ หมายถึงคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าพลังงานสูงที่เกิดจากการแตกตัวของอนุภาคเล็กๆ ในชีวิตประจำวันของผู้คนก็จะได้รับรังสีโดยที่ไม่รู้ตัวอยู่ตลอดเวลา แต่รังสีตามธรรมชาตินั้นจะไม่ส่งผลเสียต่อร่างกาย อย่างไรก็ตามรังสีที่สร้างขึ้นโดยมนุษย์ เช่น รังสีที่ใช้ทางการแพทย์หรือกัมมันตภาพรังสีจากพลังงานนิวเคลียร์สามารถก่อให้เกิดผลเสียต่อร่างกายได้ ทางองค์การป้องกันอันตรายจากรังสีระหว่างประเทศ (ICRP) มีการกำหนดว่าใน 1 ปีผู้คนไม่ควรรับรังสีเกิน 1 มิลลิซีเวิร์ต ทว่าค่านี้ไม่ใช่ปริมาณที่ปลอดภัยแต่เป็นผลที่ยอมรับได้จากการคำนวณความเสี่ยงและต้นทุนทางสังคม ทั้งนี้ยังกำหนดให้ปริมาณการรับรังสีของผู้ปฏิบัติงานในโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ในระยะเวลา 5 ปีไม่เกิน 100 มิลลิซีเวิร์ตและทุกๆ ปีไม่เกิน 50 มิลลิซีเวิร์ต เขตจัดการรังสีที่มีการปฏิบัติการด้านรังสีนั้นห้ามผู้ที่อายุไม่ถึง 18 ปีเข้าไปในสถานที่ที่มีค่ารังสีสูงกว่า 5.2 มิลลิซีเวิร์ตต่อปีและห้ามดื่มหรือสูบบุหรี่อีกด้วย

2. การเกิดภัยพิบัติโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ฟูกูชิมะไดอิจิ

อุบัติเหตุโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ฟูกูชิมะ ไดอิจิ (หมายเลขหนึ่ง) ตอนแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในญี่ปุ่นแถบตะวันออกในปี.ศ.2554 เกิดจากการสูญเสียสารหล่อเย็นเนื่องจากผลกระทบจากแผ่นดินไหว นอกจากนั้นยังเกิดปัญหาแหล่งกำเนิดไฟฟ้าจากภายนอก โดยเครื่องปั่นไฟฉุกเฉินเสียหายจากคลื่นสึนามิที่สูง 14-15 เมตร ทำให้เชื้อเพลิงนิวเคลียร์เกิดการหลอมละลาย (meltdown) เพราะขาดการหล่อเย็นทำให้ไฮโดรเจนที่อัดอยู่ภายในระเบิดออกมาและส่งผลทำให้อาคารที่ตั้งเตาปฏิกรณ์เสียหายอย่างหนัก คลื่นกัมมันตภาพรังสีแผ่กระจายเป็นปริมาณมากกลายเป็นภัยพิบัติอย่างรุนแรง

สิ่งที่เลวร้ายไปกว่านั้นคือทางรัฐบาลก็ไม่ได้เตรียมการรับมือกับแผ่นดินไหว สึนามิ และอุบัติเหตุ โรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กันที่เรียกกันว่า “ภัยพิบัตินิวเคลียร์และแผ่นดินไหว” รัฐบาลไม่สามารถทราบข้อมูลของอุบัติเหตุและระบบการออกคำสั่งภายในรัฐบาลก็ตกอยู่ในความโกลาหล ทั้งๆ ที่ทราบอยู่แล้วว่าแผ่นดินไหวขนาดใหญ่ที่มีจุดเกิดอยู่ในทะเลมหาสมุทรแปซิฟิกทาง ตะวันออกเฉียงเหนือเกิดขึ้นเป็นระยะๆ มาก่อนหน้านี้และเคยเกิดคลื่นสึนามิขนาดใหญ่ที่ซัดเข้าฝั่ง แต่ก็ยังประเมินความเสี่ยงของแผ่นดินไหวกับสึนามิไว้ต่ำ ในการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ การรองรับผู้คนจำนวนมากที่อาศัยอยู่รอบๆ โรงงาน ในด้านการป้องกันภัยจากสึนามิ ทางบริษัท พลังงานไฟฟ้าโตเกียว (TEPCO) ก็เตรียมพร้อมกับความสูงของคลื่นสูงที่สุดแค่ 5.7 เมตรเท่านั้น จากจังหวัดฟูกูชิมะถึงขอบเขตบริเวณรอบๆ เมืองหลวงมีระยะห่างประมาณ 200 กิโลเมตร หาก การรองรับเหตุการณ์หลังภัยพิบัติหรือทิศทางลมต่างไปเพียงเล็กน้อยก็เป็นไปได้ว่าฝั่งตะวันออกของ ญี่ปุ่นรวมถึงโตเกียวจะได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก

3. จากมุมมองของสิทธิมนุษยชนและการป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติ

ผู้ประสบภัยพิบัติจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์นั้นถูกรีดรอนสิทธิหลายๆ อย่างแบบ กระทั่งหันจากอุบัติเหตุที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อน คนเหล่านั้นได้มีการเรียกร้องให้รัฐบาลเผยแพร่ ข้อมูลอย่างรวดเร็วและเฝ้าติดตามสุขภาพอย่างครอบคลุมหรือช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาล ช่วยเหลือด้านจิตใจ การผ่อนปรนให้หน่วยงานอิสระดำเนินการตรวจสอบกฎระเบียบได้ (โดยทั่วไป กำหนดให้ใน 1 ปีควรรับรังสีไม่เกิน 1 มิลลิซีเวิร์ต) และชาวบ้านยังเรียกร้องสิทธิเพื่อให้ตนเองได้เข้าร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายด้านพลังงานนิวเคลียร์

การรับมือกับภัยพิบัติในแต่ละประเทศส่วนใหญ่จะใช้กฎหมายภายใน แต่ในปัจจุบันมีการ เรียกร้องส่วนที่รับผิดชอบในฐานะสมาชิกของประชาคมระหว่างประเทศ การปฏิบัติของรัฐบาลและ ความร่วมมือของประชาคมระหว่างประเทศ โดยสิ่งที่ควรหยิบยกขึ้นมาจากการเรียกร้องนั้นคือกรอบ ความคิดที่สอดคล้องในระดับนานาชาติหรือก็คือเอกสารระหว่างประเทศ

กรอบการดำเนินงานป้องกันภัยพิบัติจากธรรมชาติเซนได (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015) เป็นการดำเนินงานที่ต่อยอดมาจากกรอบการดำเนินงานเฮียว โกะ (HFA) โดยได้รับคัดเลือกจากมติของ 187 ประเทศในการประชุมระดับโลกว่าด้วยการลดภัย พิบัติครั้งที่ 3 ในการประชุมครั้งนี้เนื่องในฐานะที่เป็นการประชุมระดับสูงด้านการป้องกันภัยพิบัติจึง มีการใส่หัวข้อภัยพิบัติโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ กรอบการดำเนินงานป้องกัน ภัยพิบัติจากธรรมชาติเซนไดจะถือว่าภัยพิบัติที่เกิดจากมนุษย์อย่างภัยพิบัติโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็น หัวข้อเดียวกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ เน้นการเข้าใจความเสี่ยง การใช้เงินทุนและจัดการอย่างเข้มงวด เพื่อลดความเสี่ยง สิ่งที่ต้องหยิบยกขึ้นมาจากกรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อลดความเสี่ยงจาก ภัยพิบัติ คือ การพุ่งเป้าไปที่การควบคุมความเสี่ยงในตัวชุมชน การส่งเสริมให้มีการเปิดเผยความ เสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการลงทุนทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดและลด ความเสี่ยงได้ กล่าวได้ว่าหอดยุคสมัยที่ให้รัฐบาลกลางของประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นหน่วยงาน

จัดการความเสี่ยงแล้ว ผู้คนต้องการให้บทบาทและหน้าที่ของผู้ประกอบการธุรกิจ หน่วยงานท้องถิ่น องค์กรระหว่างประเทศ NGO ฯลฯ มีความชัดเจนขึ้น ซึ่งหมายความว่าทั้งรัฐบาลท้องถิ่น รัฐบาลกลางและชุมชนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการอภิปรายเกี่ยวกับการจัดการและลดความเสี่ยง และเริ่มเคลื่อนไหวด้วยจิตสำนึกที่ว่าตนเองต้องปกป้องตนเอง

ผู้แปลภาษาไทย : นางสาวพรกมล ชินวงศานนท์ รหัสประจำตัวนิสิต 56101010749

水素爆発を起こし白煙を吹き上げる福島第一原発
ระเบิดที่โรงไฟฟ้าฟูกูชิมะไดอิจิ เห็นควันสีขาวพุ่งออกมา

全国から多くの救援物資が避難所に届けられた
ที่สถานหลบภัยมีของบริจาคส่งมาจากทั่วประเทศมากมาย

福島第一原発事故からの半年間～^{とみおかまち}富岡町の記録から～

東京外国語大学国際社会学部 3 年
(シーナカリンウィロート大学留学中)

よしむらはなえ
吉村花恵

1. 富岡町について

富岡町は福島県の太平洋沿いのほぼ中央に位置している。積雪は少なく四季を通じて温暖な気候である。1960 年頃から富岡町を含めた福島県の太平洋沿いに東京電力の発電所が建設され始め、主に首都圏に電力を供給してきた。産業は、地域の資源を活用した産業振興が主流である。農業は、環境に配慮し安全で安心な農産物をつくることで高付加価値化を図ってきた。水産業は、良い漁場に恵まれ 100 種類を超える多くの魚介類が水揚げされていた。

名所「夜ノ森の桜」(富岡町、2017 年 4 月撮影)

2. 富岡町の動き

3 月 11 日。地震直後に富岡町災害対策本部が設置され、地震の被害状況調査と大津波注警報に基づく町民への避難を呼びかけた。今までに経験したことのないような激しい揺れのため、大津波がくると直感で感じ、まず初めに住民に津波の情報を伝えるようにした。15 時頃に津波第一波が到来し、続いて 21.1m の大津波が襲い被災地区の救助救急などを行った。夜は食料や飲料水の確保、炊き出しのための人員の確保、トイレ対策などの避難所運営と、原発事故に関する情報収集を中心に対策活動を続けた。避難した住民のなかには「余震が続い

て怖いのでみんなと一緒にいたい」という人も少なくなかった。避難所は寒く、暖を求める声が多かった。停電のため情報の収集には苦労した。原子力災害に関するニュースは専門用語が多用され、理解するのが難しかった。原発事故よりも津波による行方不明者の捜索など、目の前に広がった災害の対応に追われていた。町と原発にはホットラインが開設されていたが、混乱した状況下では繋がりにくかった。夜に第二原発担当の東京電力の職員がやってきたが、第一原発の様子は把握していなかった。

3月12日。テレビ報道で避難指示の半径10km圏内への拡大を確認。災害対策本部は原子力災害への対応に重点を置き、川内村への避難を決定する。防災無線などで町民に避難を呼びかける。町のバスや自家用車により避難を開始する。川内村に合同災害対策本部を設置。数少ない職員で村内避難所の対応と村外に分散した町民の安否確認などを行った。原発事故の影響で避難指示が出たため、津波の状況把握や被害者の捜索が出来なくなった。停電のためテレビが使用できず情報が得られなかった住民たちは、原発事故の深刻さを実感できていなかった。全町避難の指示が出たが、全町避難を想定したことがなく、交通手段をもたない住民への交通手段の確保に苦労した。富岡町から川内村をつなぐ道は細い一本道しかなく、たちまち渋滞がおこった。タイベックスーツ（放射性物質簡易防護服）は常備されていたが、使用方法などは知らなかった。避難所によって食事の回数などが異なり、苦情や不満の原因になった。富岡町の住民たちの被ばくへの不満が高まっていたため、本来は国の指示で配布する「安定ヨウ素剤」を配布した。

3月14日深夜。2号機の燃料棒全体が露出したというニュースが入り、多くの住民が町外へ避難した。

3月15日。テレビ報道で原発事故がとても悲惨なものであることを知る。情報が錯綜する中、合同対策本部は川内村からの避難を決め、避難先の確保を県に要請する。しかし町民らの実情に即した回答が得られなかったため、独自に郡山市の「ビッグパレットふくしま」に避難受入を請い、承諾を得る。

3月16日。郡山市へ避難するためのバスや運転手が不足しているが、友好都市である埼玉県杉戸町から7台の配車を受ける。情報網が寸断され外部との連絡をとることが難しかった。赤ちゃんのミルクやおむつが欲しかったが、買いに行こうにも公用車も燃料もなかった。メディアから発信してもらえれば届くかもしれないが、メディアは一切接触してこないため、いらだちが募っていった。国からの情報は刻々と変わっていった。早く非難しなければならぬという情報もあり、災害対策本部はパニック状態であった。

3月17日。郡山市へ避難したが、避難先となったビックパレットは通路にまで人があふれ、足の踏み場もなかった。杉戸町に帰還するバスに乗り200人が杉戸町に避難した。避難所運営の組織づくり、町民および職員の状況把握をあらためて開始。夜中にも関わらず取材をさせてほしいと言われたり、電話取材が殺到したり、十分な放射能対策が行われていない避難住民への影響を考えずに完全防備で来る取材陣にはいら立ちを募らせた。取材陣が本当に来てほしい時には来ず伝えてほしいことは伝えてくれないもどかしさを感じた、県内外から支援物資が届けられ、駆けつけたボランティアスタッフの支援が人手不足だった避難所運営の大きな助けとなった。

3月18日。再度の避難のため中断していた現地搜索を再開した。避難指示の情報を得ていなかった人や自分で動けず逃げられなかった人を救出した。牛や動物を飼っていて一緒にいないといけないという人や何度訪ねても非難しないと言う人には、身内の人を教えてもらって自衛隊の衛星電話をつなぎ、直接話をしてもらうなどした。避難生活は長期化していた。それに伴ってビックパレットにどこの誰がいるのか、正確に把握しなければならなかったが個人情報保護の問題が障害になった。携帯電話は安否確認に大いに役立った。メディアで報じられた影響で、自力避難した住民たちからの問い合わせが殺到した。避難所の運営においては、スタッフと情報を共有しておくことが大事だった。スタッフは避難入居者のあらゆる質問に対応しなければならなかった。正確な情報を把握し、毎朝のスタッフミーティングで情報の共有につとめた。プライバシーのない避難所暮らしの中、避難者同士のいざこざも増えていき、それに対応する必要もあった。猫や犬を連れているというので施設の中には入らず、駐車場の車の中で過ごしていた人たちもかなりいた。支援物資は道路の悪条件のため到着時間の予想が出来ず、昼夜問わずに届けられた。人力で荷下ろしをしなければならなかった。避難者の数が多いため公平に配るということに苦労した。圧倒的にマットレスが不足していた。古着の支援に関しては、職員が仕分けをしなければならず、また古すぎて処分せざるを得ないものもあった。持病があり薬を飲まなければならない人々への薬の配布も大変だった。多くの医療関係者がボランティアとして派遣されてきたが、地元の医師たちの方針に全面的に協力してくれたおかげで医療面での運営はうまくいった。処方に応じた薬が必要な場合は県への手続きが必要だが、通信網が不安定なためなかなか県との連絡がつかず、じれったい気持ちであった。感染症の対策をおこなわなければならなかった。旅館への交渉や自衛隊による仮設風呂の設置で、3月後半からはお風呂には入れるようになった。

4月1日。富岡町は情報を提供する場所が必要だということになり災害用ホームページを立ち上げた。避難住民の状況把握と情報共有の体制を強化し、住民票の交付を開始した。

4月14日。ビッグパレットふくしま敷地内に富岡町役場郡山出張所を開設して、町民の避難生活支援と情報発信の体制を強化した。避難状況の把握が進み、避難者登録名簿が作られていった。電話対応によるストレスで心を病む職員が続出した。状況が流動的でテレビや新聞の情報でさえ錯綜していたので、どれが正しい情報なのかという問い合わせが多かった。

4月22日。第一原発から半径20km圏内が「警戒区域」指定となり富岡町は立ち入り禁止となった。

5月3日。全町警戒区域の富岡町内で自衛隊が搜索活動を開始した。

5月15日。広報紙「とみおか町災害情報」第1号を発行。これにより、避難している全町民への生活支援情報の提供と避難町民からの情報の集約がすすんだ。この広報誌の中で「一時帰宅」の実施予定・申請受付が広報された。

5月22日。第一巡目の一時帰宅が始まった。後になると窃盗被害や、津波被害地区の搜索活動によって所有物が片付けられていたという問い合わせが増加した。

6月1日。町は全町民に「被災証明書」発行・送付、議会報「とみおか議会だより（災害版）」第1号を発行するなど、生活再建支援のための取り組みを本格化してゆく。

6月15日。郡山市内3カ所の応急仮設住宅の入居が始まった。避難所の閉鎖に伴い、二次避難所となる移動先への交渉や被災者の説得などを行った。二次避難所とは、体育館や公共施設など緊急の一次避難所から、居住性の高い旅館やホテルへ移動してもらうものだ。全国各地に避難した原発事故避難者に対するバッシングや誹謗中傷があった。線量が低いものしか出荷していなくても福島県産の農産物は売れ残ることが多く、風評被害は福島県全体に大きな被害を与えた。支援物資の需給が不平等の訴えの元となった。避難生活の長期化に伴って、住宅支援から生活支援へと重点を移していくことになった。

7月21日。仮設住宅地内の集会所にて、保育、学童保育を開始した。ビッグパレット避難所の閉鎖に備えて避難町民の退所・仮設住宅への入居等の調整を進める中、郡山市、^{おおたまむら}大玉村、^{みはるまち}三春町、いわき市での町民の動向に応じた支援体制の構築を図った。

8月31日。ビッグパレットふくしま避難所の閉所式を開催した。

【参考文献】

- ・『富岡町 東日本大震災・原子力災害の記憶と記録』
- ・ <https://www.pref.fukushima.lg.jp/download/1/aramashi22-11.pdf>

บันทึกจากเมืองโทมิโอกะ ช่วงครึ่งปีหลังจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ ไดอิจิ

นักศึกษามหาวิทยาลัยโตเกียวภาษาต่างประเทศ
คณะสังคมศาสตร์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ชั้นปีที่ 3
(กำลังศึกษาแลกเปลี่ยนที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
โยชิมุระ ฮานาเอะ

1. ข้อมูลเมืองโทมิโอกะ

เมืองโทมิโอกะเป็นเมืองที่ตั้งอยู่ทางแถบตอนกลางของมหาสมุทรแปซิฟิกในจังหวัดฟูกูชิมะ มีสภาพภูมิอากาศที่อบอุ่นตลอดทั้งปีจึงมีปริมาณหิมะไม่มาก ในช่วงปีพ.ศ.2503 บริษัทพลังงานไฟฟ้าโตเกียว (TEPCO)¹⁷ ได้ถูกก่อตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในเมืองโทมิโอกะที่อยู่ในจังหวัดฟูกูชิมะทางแถบของมหาสมุทรแปซิฟิก โดยคอยจ่ายไฟฟ้าให้ในบริเวณตัวเมืองในจังหวัดทางด้านอุตสาหกรรม มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมด้านการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ ต่อมาทางด้านเกษตรกรรม มีการปลูกพืชทางการเกษตรที่มีความปลอดภัย รวมทั้งยังมีการคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ทำให้ได้เริ่มที่จะวางแผนการเพิ่มมูลค่าทางเกษตร ส่วนทางด้านการประมง เนื่องจากมีเขตการประมงที่อุดมสมบูรณ์ จึงทำให้สามารถจับพันธุ์ปลาได้มากถึง 100 ชนิดอีกเช่นกัน

名所「夜ノ森の桜」(富岡町、2017年4月撮影)
"โยรุโนะโมริ" สถานที่ชมซากุระที่ขึ้นชื่อของเมืองโทมิโอกะ

¹⁷ บริษัทพลังงานไฟฟ้าโตเกียว (อังกฤษ : Tokyo Electric Power Company, ญี่ปุ่น : 東京電力) ก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2594 เป็นบริษัทที่ก่อสร้างและคอยบริหารจัดการต่างๆให้กับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ

2. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเมืองโทมิโอกะ

ในวันที่ 11 มีนาคม ได้ก่อตั้งสำนักงานใหญ่ศูนย์เตือนภัยพิบัติประจำเมืองโทมิโอกะหลังจากเหตุการณ์แผ่นดินไหว และประกาศให้อพยพเมื่อตรวจสอบความเสียหายจากเหตุแผ่นดินไหวและเตือนภัยจากสึนามิ ชาวเมืองรู้สึกได้ถึงแรงสั่นสะเทือนที่ไม่เคยสัมผัสมาก่อนและรับรู้ได้ว่าคลื่นสึนามิกำลังเคลื่อนตัวมา อันดับแรกคือการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับคลื่นสึนามิต่อชาวเมือง ช่วงเวลาประมาณ 15.00 น. คลื่นสึนามิลูกแรกเคลื่อนตัวเข้ามา ต่อมาได้ส่งหน่วยกู้ภัยช่วยเหลือผู้คนในเขตพื้นที่หลังเกิดคลื่นสึนามิขนาด 21.1 เมตรซัดถล่ม ในตอนกลางคืนจะมีการเตรียมทุนเสบียงอาหารและน้ำดื่ม การเตรียมหาคนที่ช่วยเรื่องจัดสรรอาหาร รวมทั้งการจัดการในด้านสถานหลบภัยต่างๆ อย่างเรื่องห้องน้ำและการป้องกันภัยโดยรวมข้อมูลเกี่ยวกับอุบัติเหตุโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ ในหมู่ชาวเมืองที่อพยพมาไม่น้อยที่รู้สึกว่ “อยากอยู่ร่วมกับทุกคนเพราะกลัวแรงสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหว” สถานหลบภัยนั้นหนาวเย็น คนต้องการความอบอุ่นกันมากและมีความยากลำบากในการเก็บข้อมูลต่างๆ เมื่อไฟฟ้าดับ ในส่วนของข่าวที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติของนิวเคลียร์ก็มีคำศัพท์เฉพาะอยู่มากทำให้เข้าใจยาก มีการออกค้นหาผู้สูญหายจากเหตุการณ์สึนามิทำให้ไม่ได้เตรียมตัวสำหรับอุบัติเหตุนิวเคลียร์ แม้มีการเปิดสายด่วนไปยังตัวโรงไฟฟ้าแต่ภายใต้สถานการณ์ที่วุ่นวายขณะนี้ ทำให้เชื่อมต่อได้ยาก ในคืนนั้นทางเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แห่งที่สองจากบริษัทพลังงานไฟฟ้าโตเกียว (TEPCO) มาถึงแล้วแต่สถานการณ์จากเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ ไดอิจิ (หมายเลขหนึ่ง) ก็ยังไม่มีคำตอบชัดเจน

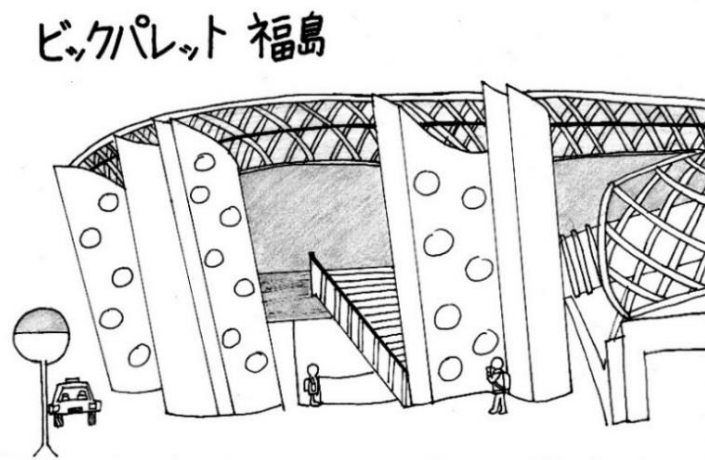
ในวันที่ 12 มีนาคม มีรายงานข่าวว่ามีการขยายเขตรัศมีพื้นที่อพยพออกไปอีก 10 กิโลเมตรทางกองอำนาจการศูนย์ภัยพิบัติจึงได้มุ่งเน้นไปที่การจัดการกับอุบัติเหตุนิวเคลียร์ โดยมีการกำหนดให้เริ่มการอพยพไปยังหมู่บ้านคาวาอูจิ จัดระบบคลื่นวิทยุไร้สายแจ้งเตือนภัยชาวเมือง การอพยพเริ่มต้นโดยใช้รถบัสของเมืองและรถส่วนบุคคล ทางหมู่บ้านคาวาอูจิเองก็มีกองอำนาจการศูนย์ภัยพิบัติ เจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนน้อยต่างแยกย้ายกันไปคอยดูแลสถานหลบภัยในหมู่บ้านและสอดส่องความปลอดภัยของชาวเมืองที่อยู่นอกเขตหมู่บ้าน เนื่องจากมีคำสั่งให้อพยพออกจากพื้นที่เพราะผลกระทบจากอุบัติเหตุนิวเคลียร์ ทำให้ไม่สามารถจัดการกับภัยจากสึนามิและการค้นหาผู้ประสบภัยได้ ชาวเมืองรับข่าวสารไม่ได้เพราะไฟดับ ใช้โทรศัพท์ไม่ได้จึงไม่เข้าใจความรุนแรงของอุบัติเหตุนิวเคลียร์ มีคำสั่งให้อพยพออกจากทั้งเมืองก็จริง แต่ก็ไม่มีใครเคยคาดคิดมาก่อนว่าต้องออกจากทุกพื้นที่ การดูแลจัดหาอาหารน้ำในการอพยพให้กับชาวเมืองนั้นยากลำบาก เส้นทางที่เชื่อมต่อกันจากเมืองโทมิโอกะถึงหมู่บ้านคาวาอูจินั้นมีเพียงแค่เส้นทางที่แคบชัน จึงเกิดปัญหาการจราจรที่ติดขัด แม้มีการเตรียมชุดป้องกันกัมมันตภาพรังสีไว้ให้ แต่ไม่มีใครรู้วิธีการใช้งาน จำนวนเสบียงที่แตกต่างไปตามสถานที่หลบภัยทำให้เป็นสาเหตุของความเดือดร้อนและความไม่พอใจ เหล่าชาวเมืองจากเมืองโทมิโอกะ เมื่อเกิดความไม่พอใจจากการโดนรังสีของชาวเมืองโทมิโอกะเพิ่มขึ้น จึงมีการแจกจ่ายผลิตภัณฑ์ยาบริหารไอโอดีนรังสี¹⁸ ที่ปกติต้องมีคำสั่งจากรัฐบาลให้กับ

¹⁸ ผลิตภัณฑ์ยาบริหารไอโอดีนรังสี(ญี่ปุ่น : 安定ヨウ素剤) เป็นยาที่ทางรัฐบาลแจกจ่ายให้กับประชาชนเพื่อป้องกันโรคมะเร็งต่อมไทรอยด์อันเกิดจากการได้รับรังสีในเหตุภัยพิบัตินิวเคลียร์โดยผลิตภัณฑ์ชนิดนี้จะอยู่ในรูปของเหลวหรือแคปซูลให้ชาวเมืองได้รับประทาน

ชาวเมือง

กลางดึกวันที่ 14 มีนาคม มีข่าวว่าแท่งเชื้อเพลิงพลั่วออกมาจากเตาปฏิกรณ์หมายเลข 2 ประชาชนจำนวนมากอพยพไปนอกเมือง

ในวันที่ 15 มีนาคม ผู้คนทราบแล้วว่าอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นเรื่องที่น่าเศร้ามากจากการรายงานข่าวทางโทรทัศน์ ในขณะที่ข้อมูลมากมายทำให้สับสน ศูนย์อำนวยการใหญ่สั่งให้อพยพออกจากหมู่บ้านคาวาอูจิ และขอให้ทางจังหวัดฟูกูชิมะหาสถานที่เพื่อใช้เป็นสถานหลบภัย แต่ยังไม่ได้รับคำตอบที่ตรงกับความต้องการของชาวเมือง จึงขอร้องไปยังบิก พาเลท ฟูกูชิมะ (Big Palette Fukushima)¹ สถานที่ที่เป็นจุดเด่นของอำเภอโคริยามะและได้รับอนุญาตให้ใช้เป็นสถานหลบภัย

ひさいしゃ 多くひの被災者さいが身しを寄よせた郡山市ごおりやまし内の避難所ひなんじょ「ビッグパレット福島」

ผู้ประสบภัยจำนวนมากอพยพมาที่สถานหลบภัยบิก พาเลท ฟูกูชิมะ (Big Palette Fukushima)

วันที่ 16 มีนาคม รถบัสและคนขับรถสำหรับอพยพไปยังอำเภอโคริยามะมีไม่เพียงพอ จึงได้รับยานพาหนะ 7 คันจากเมืองสึจิโตะ จังหวัดไซตามะและไม่มีสัญญาณเครือข่ายโทรศัพท์ทำให้ยากต่อการติดต่อกับคนภายนอก นมและผ้าอ้อมเด็กเป็นสิ่งที่ต้องการแต่ไม่มีทั้งรถที่ใช้ในราชการและน้ำมันที่จะไปซื้อของ หากมีการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนได้ข้อมูลก็อาจจะส่งไปถึง แต่ว่าสื่อต่างๆ ก็ถูกตัดขาดอย่างสิ้นเชิง เกิดความไม่พอใจอย่างรุนแรง ข้อมูลจากทางการไร้ซึ่งความแน่นอน มีแต่ประกาศให้อพยพโดยเร่งด่วน ทำให้ศูนย์ภัยพิบัติมีสภาพวุ่นวายไปหมด

วันที่ 17 มีนาคม ได้อพยพไปที่อำเภอโคริยามะ แต่ที่บิก พาเลท ฟูกูชิมะ (Big Palette Fukushima) ซึ่งเป็นสถานหลบภัย มีคนก็ล้นออกมาจนถึงทางเดินและไม่มีที่ยืน คนจำนวน 200 คน อพยพไปที่เมืองเมืองสึจิโตะด้วยรถบัส มีการจัดตั้งส่วนงานดูแลสถานหลบภัย ทำให้สภาพการณ์ของชาวเมืองและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่มีความชัดเจนขึ้น นักข่าวบางคนขอทำข่าวแม่แต่ในเวลากลางดึก อีกทั้งยังมีโทรศัพท์สอบถามเข้ามาจำนวนมาก บ้างก็สวมชุดป้องกันกัมมันตภาพรังสีมาพร้อมโดยไม่

¹ บิก พาเลท ฟูกูชิมะ (อังกฤษ: Big Palette Fukushima, ญี่ปุ่น: ビッグパレットふくしま) เป็นศูนย์ประชุมและศูนย์แสดงสินค้าขนาด 50,000 ตารางเมตร เปิดบริการเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.2539 ตั้งอยู่ที่อำเภอโคริยามะ จังหวัดฟูกูชิมะ

คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อพยพที่ไม่ได้พร้อมกับการรับมือกับภัยจากสารกัมมันตรังสีดีพอ ทำให้ผู้
อพยพโพรธ พวกเขา รู้สึกเคืองว่าตอนที่อยากให้นักข่าวมากก็ไม่มา สิ่งที่ยากให้นำถ่ายทอดต่อก็ไม่
นำเสนอ มีสิ่งของบริจาคส่งมาทั้งภายในและภายนอกจังหวัด เจ้าหน้าที่อาสาสมัครเป็นที่พึ่งได้อย่างมาก
ในขณะที่สถานหลบภัยขาดกำลังคน

วันที่ 18 มีนาคม เริ่มตรวจค้นสถานที่เกิดเหตุที่เคยหยุดชะงักไปตอนอพยพอีกครั้ง
ช่วยเหลือคนที่ไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการอพยพและผู้ที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายหนีได้ด้วยตัวเอง คนที่
ต้องอยู่กับวัวและสัตว์ที่เลี้ยงและคนที่ถึงแม้จะไปเยี่ยมก็ครั้งก็จะไม่ยอมอพยพ ประสานงานให้ติดต่อ
โดยตรงกับญาติโดยใช้โทรศัพท์ดาวเทียมของกองกำลังป้องกันตนเอง เวลาของการอพยพดูเหมือน
จะยืดออกไปอีก ยิ่งกว่านั้นยังเกิดปัญหาเรื่องการรักษาข้อมูลส่วนบุคคลว่าใครอยู่ที่บีก พาเลท ฟูกุชิ
มะ (Big Palette Fukushima) โทรศัพท์มือถือมีประโยชน์มากในการตรวจสอบว่าใครเป็นตายร้ายดี
อย่างไร ผลกระทบจากสื่อมวลชน คือ มีชาวเมืองที่อพยพด้วยตนเองถามคำถามเข้ามามากมาย การ
บริหารสถานหลบภัยมีสิ่งสำคัญ คือ ถ่ายทอดข้อมูลให้เจ้าหน้าที่ทุกคนรับรู้ร่วมกัน เจ้าหน้าที่จะต้อง
ตอบคำถามหลายอย่างของผู้อพยพเข้ามาให้ได้ เจ้าหน้าที่ทำงานด้วยข้อมูลจากการประชุมในทุกเช้า
และข้อมูลที่เข้าใจถูกต้อง เจ้าหน้าที่ต้องจัดการกับปัญหาความขัดแย้งของผู้อพยพที่ต้องอาศัยอยู่ใน
สภาพที่ไม่มีความเป็นส่วนตัว สุนัขและแมวถูกห้ามนำเข้ามาในอาคารทำให้คนจำนวนมากที่อยาก
เลี้ยงต่อ นำไปเลี้ยงในรถที่ลานจอดรถ สิ่งของช่วยเหลือไม่สามารถคาดคะเนเวลาที่จะมาถึงได้ด้วย
สภาพถนนที่เลวร้าย ได้ถูกแจกจ่ายออกไปทั้งวันทั้งคืน ต้องใช้แรงงานในการขน เนื่องจากผู้อพยพมี
จำนวนมาก การที่จะให้ทุกคนได้รับของอย่างเท่าเทียมกันนั้นเป็นไปได้ยาก ของที่ขาดอย่างมากที่สุดคือ
ที่นอน การบริจาคเสื้อผ้าที่ใช้แล้ว เจ้าหน้าที่ต้องคัดแยกบางส่วนทิ้งเพราะเก่าเกินไป การแจกจ่ายยา
ให้กับผู้ที่มีโรคประจำตัวก็ลำบาก มีการส่งบุคลากรทางการแพทย์ในฐานะอาสาสมัคร พวกเขา
ร่วมมือทำตามนโยบายของแพทย์ท้องถิ่นทำให้การจัดการการรักษาพยาบาลเป็นไปได้ด้วยดี ในกรณี
ที่ต้องการยาจากใบสั่งยาจะต้องติดต่อไปที่จังหวัดซึ่งติดต่อได้ยากมาก อาจเพราะสัญญาณสื่อสารที่
ไม่เสถียร ต้องรับมือกับโรคติดต่อต่างๆ นอกจากนั้นจากการต่อรองกับทางเรือคัง และการที่กอง
กำลังป้องกันตนเองมาติดตั้งอ่างอาบน้ำชั่วคราวให้ ทำให้สามารถใช้อ่างอาบน้ำได้ตั้งแต่ปลายเดือน
มีนาคม

วันที่ 1 เมษายน เมืองโทมิโอกะเล็งเห็นว่าการมีแหล่งที่ให้บริการข้อมูลนั้นมีความจำเป็น จึง
ได้เริ่มทำโฮมเพจสำหรับใช้ยามเกิดภัยพิบัติขึ้นมา ทำให้ระบบการส่งต่อข้อมูลและความเข้าใจ
สถานการณ์ของประชาชนผู้อพยพนั้นมีมากขึ้น แล้วยังเริ่มออกทะเบียนบ้านให้อีกด้วย

วันที่ 14 เมษายน มีการก่อตั้งที่ทำการอำเภอโคริยามะสำนักงานสาขาโทมิโอกะขึ้น เพื่อทำ
ให้ระบบการส่งต่อข้อมูลและการช่วยเหลือค่าครองชีพของประชาชนผู้อพยพมีความเข้มแข็งมากขึ้น
เมื่อเข้าใจในสถานการณ์การอพยพดีแล้ว ก็ได้มีการจัดทำสมุดจดทะเบียนผู้อพยพขึ้น กระนั้น
เจ้าหน้าที่เกิดความเครียดในใจเพราะการให้บริการทางโทรศัพท์ สถานการณ์นี้เปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา
แม้แต่ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ก็ยังมีข้อมูลซับซ้อนอยู่ จึงมีผู้สอบถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง
ของข้อมูลมาจำนวนมาก

วันที่ 22 เมษายน มีการกำหนดให้พื้นที่ในรัศมี 20 กิโลเมตรจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นพื้นที่
เฝ้าระวัง ทำให้เมืองโทมิโอกะกลายเป็นเขตหวงห้าม

วันที่ 3 พฤษภาคม กองกำลังป้องกันตนเองเริ่มตระเวนหาผู้รอดชีวิตภายในระยะเขตคำ
เตือนทุกเมือง

วันที่ 15 พฤษภาคม ได้มีการตีพิมพ์นิตยสารประชาสัมพันธ์ “ข้อมูลภัยพิบัติเมืองโทมิโอกะ
ครั้งที่ 1” จากนิตยสารฉบับนี้ มีการรวบรวมข้อมูลจากชาวบ้านผู้อพยพและการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ
การช่วยเหลือด้านค่าครองชีพแก่ผู้อพยพทั่วเมือง ในนิตยสารยังมีเรื่องการสมัครและกำหนดการของ
“โครงการกลับบ้านชั่วคราว” ด้วย

วันที่ 22 พฤษภาคม เริ่มการกลับบ้านชั่วคราวครั้งที่ 1 หลังจากนั้น มีคำถามที่เพิ่มขึ้น กรณี
เกิดเหตุการณ์ลักขโมยและการส่งสิ่งของค้นพบในเขตภัยพิบัติสึนามิ

วันที่ 1 มิถุนายน ที่เมืองได้มีการตีพิมพ์และส่งเอกสารรับรองผู้ประสบภัยให้กับชาวเมืองทุก
คน มีการพิมพ์เผยแพร่ “รายงานสภาผู้แทนราษฎรโทมิโอกะ (การตีพิมพ์เรื่องภัยพิบัติ) ฉบับที่ 1” มี
การดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อให้ชีวิตกลับมาดีขึ้นได้อีกครั้ง

วันที่ 15 มิถุนายน เริ่มมีการย้ายเข้าบ้านพักชั่วคราว 3 แห่งในอำเภอโคริยามะ ขณะเดียวกัน
ก็มีการปิดสถานหลบภัย มีการเจรจาต่อรองและเกลี้ยกล่อมผู้ประสบภัยก่อนที่จะย้ายไปสถานหลบ
ภัยแห่งที่ 2 เปลี่ยนรูปแบบจากเดิมซึ่งใช้โรงยิมกับสถานที่สาธารณะที่เป็นสถานที่ที่ใช้ในกรณีฉุกเฉิน
เป็นเรียวกังหรือโรงแรมที่สะดวกสบายที่เหมาะสมกับการเป็นที่อยู่อาศัยมากขึ้น แต่ละพื้นที่ทั่ว
ประเทศ มีผู้ตำหนิและต่อว่าผู้อพยพจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์อย่างรุนแรง แม้ว่า
สินค้าที่ส่งออกไปแม้จะมีปริมาณการปนเปื้อนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มาจาก
ฟูกูชิมะที่ขายไม่ออกก็ยังคงเหลือจำนวนมาก ด้วยกระแสข่าวที่เสียหายนี้ จึงมีผลกระทบทำให้
จังหวัดฟูกูชิมะทั้งหมดเกิดความเสียหายอย่างหนัก อุปสงค์และอุปทานของสิ่งของช่วยเหลือนั้นเป็น
สาเหตุให้มีการร้องเรื่องความไม่เสมอภาคเกิดขึ้น ในขณะที่การใช้ชีวิตกับการอพยพนั้นมีระยะเวลาที่
ยาวนานขึ้น จุดสำคัญเลยเปลี่ยนจากการสนับสนุนที่อยู่อาศัยไปเป็นการสนับสนุนค่าครองชีพแทน

วันที่ 21 กรกฎาคม เริ่มมีการดูแลเด็กและเปิดสถานรับเลี้ยงเด็กขึ้นที่บริเวณที่อยู่อาศัย
ชั่วคราว ในระหว่างที่กำลังปรับปรุงบ้านชั่วคราวสำหรับเข้าอยู่อาศัย เพื่อที่จะเตรียมปิดสถานหลบ
ภัยบิก พาเลท ฟูกูชิมะ (Big Palette Fukushima) อำเภอโคริยามะ หมู่บ้านโอดามะ เมืองมิฮะรุ
อำเภออิวาเกะ ได้วางแผนสร้างระบบสนับสนุนที่จะตอบสนองความต้องการของชาวเมือง

วันที่ 31 เดือนสิงหาคม มีการจัดพิธีปิดสถานหลบภัยบิก พาเลท ฟูกูชิมะ (Big Palette
Fukushima) อย่างเป็นทางการ

ผู้แปลภาษาไทย : นายคมพัชญ์ สิริติวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต 58101010560

นางสาวสุวรรณา สัจจพันธ์ศิริ รหัสประจำตัวนิสิต 58101010591

แปลและวาดภาพ Big Palette Fukushima : นางสาวอรุมา รัตนวิชัย

รหัสประจำตัวนิสิต 58101010593

東日本大震災の慰霊碑（富岡町、2017年4月撮影）
อนุสรณ์ผู้เสียชีวิตจากแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในญี่ปุ่นแถบตะวันออก (เมืองโทมิโอกะ)

この本に出てきたことば คำศัพท์น่ารู้

あいつぎ (相次ぎ) เกิดขึ้นติดๆ กัน	えんそう (演奏) การแสดงดนตรี
あくじょうけん (悪条件) เงื่อนไขที่เลวร้าย	えんようぎよぎょう (遠洋漁業) ประมงน้ำลึก
あこがれ (憧れ) ใฝ่ฝัน	おうじる (応じる) การตอบสนอง
あしこし (足腰) ขาและสะโพก	おうふく (往復) การไปกลับ
あとち (跡地) พื้นที่เก่า	おさない (幼い) อายุน้อย เด็ก
あまもり (雨漏り) ฝนรั่ว	おしよせる (押し寄せる) ไหลทะลักเข้ามา
あれはてる (荒れ果てる) ทร่วร้าง	おそう (襲う) เข้าโจมตี
いざこざ มีเรื่องกัน	おたまじゃくし ลูกอ๊อด
いし (意思) ความตั้งใจ	おとろえる (衰える) เสื่อมถอย
いじ (維持) ดำรงคงอยู่ รักษาไว้	おむつ ผ้าอ้อมเด็ก
いしけってい (意思決定) การตัดสินใจ	おんけい (恩恵) ความกรุณา พระคุณ
いそう (移送) การขนส่ง	かいご (介護) การดูแลปรนนิบัติ
いぞん (異存) คัดค้าน	かいこう (開校) โรงเรียนเปิดใหม่
いっしょうぶん (一生分) ตลอดชีวิต	かいさい (開催) การจัดงาน การเปิดงานแสดง
いっち (一致) การเห็นพ้องกัน	かいし (開始) การเริ่ม
いどう (移動) ย้าย	かいじょ (解除) ยกเลิก (สัญญา กฎระเบียบ)
いねかり (稲刈り) การเก็บเกี่ยวข้าว	かいせつ (開設) การก่อตั้ง การเปิดสาขา
いりょうかんけいしゃ (医療関係者) บุคลากรทางการแพทย์	かいたく (開拓) บุกเบิก, ริเริ่ม
いりょうめん (医療面) หน้ากากอนามัย	かいてい (海底) ก้นทะเล
いるい (衣類) เสื้อผ้า	かいめつ (壊滅) การล่มสลาย
インフラ ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน	カイロ 爐ประคบร้อน
いんりょうすい (飲料水) น้ำดื่ม	かきとめる (書き留める) การจดไว้กันลืม
うおうさおう (右往左往) อลหม่าน	かくねんりょう (核燃料) เชื้อเพลิงพลังงานนิวเคลียร์
うったえ (訴え) คำร้อง ฟ้องร้อง	かくぶんれつ (核分裂) การแตกตัวของนิวเคลียส
うつる (移る) ย้าย	かくほ (確保) เตรียมให้พร้อม เก็บรักษาไว้
うわさばなし (噂話) ข่าวลือ	がけ (崖) หน้าผา
うんえい (運営) การจัดการ บริหาร	かざむき (風向き) ทิศทางลม
うんてんし (運転士) พนักงานขับรถ	かせつじゅうたく (仮設住宅) บ้านพักชั่วคราว
うんゆ (運輸) การขนส่ง	かたりつぐ (語り継ぐ) ถ่ายทอด
えいせいでんわ (衛星電話) โทรศัพท์ดาวเทียม	かちく (家畜) ฟาร์มปศุสัตว์
えきじょうかげんしょう (液化化現象) แผ่นดินทรุดตัวจากการแตกของท่อประปา	かつこく (各国) แต่ละประเทศ
エコツーリズム การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์	かない (家内) ภรรยา
	かわら (瓦) กระเบื้องหลังคา

かんきせん (換気扇) พัดลมระบายอากาศ
 がんぐ (玩具) ของเล่น
 かんせんしょう (感染症) โรคติดเชื้อ
 がんぺき (岸壁) กำแพงหินที่ก่อกำตามชายฝั่ง
 ぎえんきん (義援金) เงินบริจาค
 きかい (機会) โอกาส
 ぎかい (議会) สภาผู้แทนราษฎร, สภา
 きかん (帰還) การกลับบ้านเกิด
 きけんせい (危険性) ภาวะเสี่ยง
 きずく (築く) สร้าง
 きずな (絆) สายสัมพันธ์
 きせい (氣勢) ความฮึกเหิม
 きせい (規制) ระเบียบ กฎข้อบังคับ
 きまり (決まり) คำสั่ง ข้อกำหนด
 きゆうきゆうしゃ (救急車) รถพยาบาล
 ぎゆうしゃ (牛舎) คอกวัว
 きゆうしゆつ (救出) ช่วยชีวิต
 きょうかする (強化する) ทำให้แข็งแกร่งขึ้น
 きょうきゆう (供給) การจ่าย (กระแสไฟฟ้า/น้ำ)
 きょうせい (強制) การบังคับ
 ぎょうせい (行政) งานราชการ
 きょうちよう (強調) การเน้น
 きょうてい (協定) ข้อตกลงร่วมกัน
 きょうふ (恐怖) ความหวาดกลัว
 ぎょうむ (業務) งาน ภาระหน้าที่
 きょうようする (強要する) บังคับ
 きよだい (巨大) ใหญ่โต
 きよてん (拠点) จุดยุทธศาสตร์ ฐานที่มั่น
 きより (距離) ระยะทาง ระยะห่าง
 きろく (記録) การจดบันทึก
 きんきゆう (緊急) ฉุกเฉิน
 きんむちゆう (勤務中) ขณะทำงาน
 ぐずす (崩す) ทลาย คลายออกจากสภาพเดิม
 ぐすりてちよう (薬手帳) สมุดบันทึกการกินยา
 ぐるぐる หมุนไปรอบๆ
 くらう (苦勞) ความลำบากลำบาก

けいせい (経緯) เรื่องราวความเป็นมา
 けいか (経過) เวลาผ่านไป
 けいかいくいき (警戒区域) พื้นที่เฝ้าระวัง
 けいげん (軽減) การลด ทำให้น้อยลง
 けいしょう (継承) สืบทอด
 けいぞく (継続) การกระทำต่อไป ดำเนินต่อ
 けいそくき (測定器) เครื่องวัดปริมาณสาร
 กัมมันตภาพรังสี
 けいと (系統) ระบบ
 げしゆく (下宿) เช่าห้องอยู่ร่วมกับเจ้าของบ้าน
 げんしかく (原子核) นิวเคลียส
 げんしりよく (原子力) พลังงานนิวเคลียร์
 けんちくこうじ (建築工事) การก่อสร้างอาคาร
 げんてん (原点) จุดกำเนิด
 けんない (圈内) ในเขต
 げんぱつ (原発) พลังงานนิวเคลียร์
 けんり (権利) สิทธิ
 こうきょうせつ (公共施設) สาธารณูปโภค
 こうけい (後継) รับช่วงต่อ สืบทอด
 こうしゆう (公衆) สาธารณะ
 こうしょう (交渉) ต่อรอง
 こうせい (構成) การประกอบเข้าด้วยกัน โครงสร้าง
 こうせん (光線) รังสี
 こうてい (校庭) สนามโรงเรียน
 こうどう (行動) การกระทำ เคลื่อนไหว
 こうはい (荒廢) การถูกทิ้งให้รกร้าง
 こうひんしつ (高品質) ของคุณภาพดี
 こうふ (交付) การออก (เอกสาร)
 こうへい (公平) ความยุติธรรม
 こうほう (広報) ประชาสัมพันธ์
 こうようしゃ (公用車) รถใช้ในราชการ
 ござりゆう (合流) การมารวมกัน
 こくさいきかん (国際機関) องค์กรนานาชาติ
 こくどう (国道) ทางหลวง
 こしょう (故障) เสีย ชำรุด
 こそだて (子育て) การเลี้ยงดู

こっこく (刻々) ทุกที่ทุกเวลา
 ごまかし (誤魔化し) หลอกลวง กลบเกลื่อน
 こめづくり (米作り) การทำนา
 こようする (雇用する) การจ้างงาน
 こんらん (混乱) สับสน วุ่นวาย
 さいかい (再開) การเปิดใหม่อีกครั้ง
 さいがいたいさくほんぶ (災害対策本部) ศูนย์
 เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ
 さいせんたん (最先端) ปลายสุด ทันสมัยสุด
 さいばい (栽培) การเพาะปลูก
 さいりょう (最良) ดีที่สุด
 さいれい (祭礼) งานเทศกาลทางศาสนา
 さかいめ (境目) เส้นแบ่ง
 さかん (左官) ช่างทาสี ช่างปูน
 サギソウ ดอกกล้วยไม้พันธุ์นกกระยางขาว
 さくそう (錯綜) ซับซ้อน เข้าใจยาก
 さくにゅう (搾乳) การรีดนม
 さくらんぼ เชอร์รี่
 さけ (鮭) ปลาแซลมอน
 さしかかる (差しかかる) เข้าใกล้
 さつとう (殺到) การหลั่งไหลเข้าไป
 ざぶとん (座布団) เบาะรองนั่ง
 さんじ (惨事) เรื่องเศร้า
 さんたん (惨憺) เรื่องน่าสลด หดหู่
 さんらん (散乱) การกระจายไปทั่ว
 じえいたい (自衛隊) กองกำลังป้องกันตนเอง
 じえんぶつ (支援物資) สิ่งของช่วยเหลือ
 じかはつでん (自家発電) ไฟสำรอง
 しき (指揮) การออกคำสั่ง บัญชาการ
 しきちない (敷地内) ภายในพื้นที่ก่อสร้าง
 しぎょうしき (始業式) พิธีเปิดเรียน เริ่มกิจการ
 じぎょうしゃ (事業者) นายจ้างผู้ประกอบการ
 しじ (指示) คำสั่ง
 ししゅう (詩集) รวมบทกวี
 したく (支度) การเตรียมตัว การจัดเตรียม
 じたく (自宅) บ้าน

じちたい (自治体) หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น
 じっかん (実感) รู้สึก สัมผัสด้วยตัวเอง
 じっし (実施) การบังคับใช้
 してい (指定) ชื่อกำหนด
 してつ (私鉄) บริษัทรถไฟเอกชน
 しない (市内) ในเมือง
 じなり (地鳴り) เสียงพื้นดินจากแรงแผ่นดินไหว
 しはらい (支払い) การจ่ายเงิน
 じびょう (持病) โรคประจำตัว
 じふ (自負) เชื้อมั่นในตนเอง
 しぼる (搾る) บีบ
 しゃしょう (車掌) พนักงานเก็บค่าโดยสาร
 じゅうあつ (重圧) แรงกดดัน
 しゅうかいじょ (集会所) สถานที่รวมตัว
 しゅうがくりょこう (修学旅行) ทัศนศึกษา
 しゅうき (周期) ระยะเวลาการครบรอบ
 じゅうぎょういん (従業員) พนักงาน คนงาน
 じゅうじか (十字架) ไม้กางเขน
 しゅうぜん (修繕) การซ่อมบำรุง
 しゅうだん (集団) รวมกันเป็นกลุ่มก้อน
 しゅうだんせいかつ (集団生活) การใช้ชีวิตอยู่
 ร่วมกันเป็นกลุ่ม
 じゅうてん (重点) จุดสำคัญ
 しゅうにゅうしゃ (集乳車) รถบรรทุกนมวัว
 じゅうにんといろ (十人十色) ต่างคนต่างใจ
 นานาจิตตัง
 しゅうふく (修復) ซ่อมแซม รักษา
 しゅうへん (周辺) บริเวณนั้น
 じゅうまん (充滿) เต็มเปี่ยม เต็มที่
 じゅうมินひょう (住民票) ทะเบียนบ้าน
 しゅうやく (集約) การรวบรวมเข้าด้วยกัน
 じゅうけん (受験) สอบเข้าศึกษาต่อ
 しゅうざいじん (取材陣) กองทัพนักข่าว
 じゅうしん (受信) การรับคลื่นหรือวิทยุ
 しゅっさん (出産) คลอด
 しゅっちょうじょ (出張所) สาขา

しゅとけん (首都圏) เมืองหลวงและปริมณฑล
 しょうがい (障害) ขัดข้องมีปัญหา อุปสรรค
 しょうがい (生涯) ชั่วชีวิตหนึ่ง
 じょうきょう (状況) สถานการณ์
 じょうきょうはあく (状況把握) การเข้าใจ
 สถานการณ์
 じょうほうきょうゆう (情報共有) การส่งต่อ
 ข้อมูลซึ่งกันและกัน
 しょうぼうしょ (消防署) สถานีตำรวจดับเพลิง
 しょうぼうだんいん (消防団員) พนักงาน
 ดับเพลิง
 じょうほうはっしん (情報発信) การส่งข้อมูล
 じょうほうもう (情報網) เครือข่ายข้อมูล
 じょうみやくりゆう (静脈瘤) มะเร็งเส้นเลือดโป่ง
 พอง
 しょくいん (職員) พนักงาน
 しょくたくしょくいん (嘱託職員) พนักงานไม่
 ประจำ
 しょくひ (食費) ค่าอาหาร
 じょせん (除染) การกำจัดสิ่งปนเปื้อน
 しょぞく (所属) สังกัด
 しょぶん (処分) กำจัด จัดการ
 しょほう (処方) ใบสั่งยา
 じれったい ราคายุติภาพ หัวเสีย
 しんがくさき (進学先) สถาบันที่จะเข้าเรียนต่อ
 しんげん (震源) จุดเกิดแผ่นดินไหว
 しんさい (震災) ภัยพิบัติแผ่นดินไหว
 しんさいかんれんし (震災関連死) เสียชีวิตด้วย
 สาเหตุทางอ้อมจากแผ่นดินไหว
 しんせき (親戚) ญาติ
 しんたい (身体) ร่างกาย
 しんぼ (進歩) ความก้าวหน้า
 しんや (深夜) กลางดึก
 すいそばくはつ (水素爆発) ระเบิดไฮโดรเจน
 せいかつさいけんしえん (生活再建支援) การ
 ช่วยเหลือให้ตั้งตัวใหม่ได้

せいかつしえん (生活支援) การช่วยเหลือค่าครอง
 ชีพผู้อพยพ
 せいしつ (性質) คุณสมบัติ
 せいしん (精神) จิตใจ
 せいちょう (成長) เจริญเติบโต
 せいび (整備) การเตรียมความพร้อม
 せつしょく (接触) การสัมผัส
 せっち (設置) การติดตั้ง
 せつとく (説得) เกี้ยยกล่อม
 せんがん (腺がん) โรคมะเร็งไทรอยด์
 せんぞ (先祖) บรรพบุรุษ
 ぜんめつ (全滅) การล่มสลาย, สูญพันธุ์
 ぜんめんてき (全面的) ในทุกๆ ด้าน
 ぞうか (増加) การเพิ่มขึ้น
 そうかい (総会) การประชุมใหญ่สามัญ
 そうげい (送迎) การรับส่ง
 そうごうたいいくかん (総合体育館) โรงยิม
 そうさく (搜索) การตรวจค้น
 そうさくかつどう (搜索活動) การออกตามหา
 ぞくしゅつ (続出) การเกิดขึ้นติดๆ กัน
 そっせん (率先) การนำ (ให้ผู้อื่นทำตาม)
 そなえる (備える) ตกแต่ง ติดตั้ง
 せんしょう (損傷) การเสียหาย การบาดเจ็บ
 せんちょう (尊重) การให้เกียรติ
 たいおう (対応) การสนับสนุน รองรับ
 たいさく (対策) รับมือ (กับปัญหา)
 たいせい (体制) ระบบ โครงสร้าง
 たいひ (退避) อพยพหลีกเลี่ยง
 タイベックスーツ ชุดป้องกันกันมัมตริงส์
 たうえ (田植え) การดำนา
 たえられる (耐えられる) อดทน อดกลั้น
 たかだい (高台) ที่สูง
 たかね (高値) ราคาสูง
 たきだし (炊き出し) การหุงข้าวแจกผู้ประสบภัย
 だきょう (妥協) การประนีประนอม
 たずさわる (携わる) เกี่ยวข้อง

たちあげる (立ち上げる) เริ่ม เปิด
 たちいりきんし (立ち入り禁止) ห้ามเข้า
 たちばなし (立ち話) การยืนคุยกัน
 ダム เขื่อน
 だんち (団地) กลุ่มอาคาร นิคม
 ちいき (地域) เขต, บริเวณ
 ちめいてき (致命的) ถึงตาย ร้ายแรงมาก
 ちゃっこう (着工) การลงมือก่อสร้าง
 ちゅうかんちょうせつ (中間貯蔵施設)
 สถานที่เก็บวัตถุดิบเป็นชั่วคราว
 ちゅうせい (中性) คุณสมบัติเป็นกลาง
 ちゅうせいし (中性子) นิวตรอน
 ちゅうや (昼夜) ทั้งวันทั้งคืน
 ちようきか (長期化) ยืดเยื้อ
 ちようじよ (長女) ลูกสาวคนโต
 ちようせい (調整) ปรับให้เหมาะสม
 ちようมิน (町民) ชาวเมือง
 ちよкинばこ (貯金箱) กระปุกออมสิน
 ちよくめん (直面) เผชิญหน้า
 ちりよう (治療) การรักษาโรค
 つかん (痛感) ตระหนักถึง รู้สึก
 つかんもう (通信網) เครือข่ายการสื่อสาร
 つかほう (通報) รายงาน
 つかのま (束の間) ช่วงเวลาสั้นๆ
 つく (就く) เข้าทำงาน
 つなみ (津波) คลื่นยักษ์สึนามิ
 つめ (爪) เล็บ
 ていきよう (提供) สนับสนุน
 ていでん (停電) ไฟดับ
 ていねんたいしょく (定年退職) การออกจาก
 งานเนื่องจากเกษียณอายุ
 できせぎ (出稼ぎ) การออกไปทำงานต่างถิ่น
 てつどう (鉄道) รถไฟ
 でおんか (電荷) ประจุไฟฟ้า
 てんかん (転換) การเปลี่ยน การจัดระบบใหม่
 てんこう (転校) ย้ายโรงเรียน
 でおんじは (電磁波) คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า

てんてん (転々) กระจัดกระจาย
 といあわせ (問い合わせ) สอบถาม
 とうきよudeんりよく (東京電力) บริษัท
 โตเกียวอิเล็กทริกพาวเวอร์
 どうこう (動向) ทิศทางในอนาคต
 どうし (同士) คนที่อยู่ในสภาพเดียวกัน
 とうしょ (当初) ตอนเริ่มแรก ระยะแรก
 どうそうせい (同窓生) เพื่อนร่วมชั้น
 とうちゃく (到着) การเดินทางมาถึง
 どうよう (同様) แบบเดียวกัน
 とくひつ (特筆) การหยิบยกมาเป็นพิเศษ
 ととのう (整う) จัดเป็นระเบียบ
 とびはねる (飛び跳ねる) กระโดด
 とりひきする (取引する) ทำการค้าขาย
 ないぶひばく (内部被曝) การรับรังสีภายใน
 ร่างกาย
 なかよし (仲よし) มีสัมพันธ์อันดี, สนิท
 なたれ (雪崩) หิมะถล่ม
 なりたつ (成り立つ) ประกอบด้วย
 にほんせきじゅうじしゃ (日本赤十字社)
 สภากาชาดญี่ปุ่น
 にゆうきよ (入居) การย้ายเข้าอาศัย
 にゆうしょく (入植) เข้าไปตั้งถิ่นฐาน
 にゆうちようする (入庁する) เข้าทำงาน (ใน
 หน่วยงานรัฐ)
 にゆうよく (入浴) การอาบน้ำ
 になしん (妊娠) ตั้งครรภ์
 ねとまり (寝泊まり) การพักค้างคืน
 ねんりよう (燃料) เชื้อเพลิง
 ねんりようぼう (燃料棒) แท่งเชื้อเพลิง
 のおさんぶつ (農産物) ผลิตภัณฑ์การเกษตร
 のおうち (農地) พื้นที่เกษตรกรรม
 のおりこえる (乗り越える) ผ่านพ้น ก้าวผ่าน
 はいきゆう (配給) แจกจ่าย
 はいしゃ (配車) ส่งยานพาหนะให้แก่สถานที่จำเป็น
 はいふ (配布) การแจกจ่ายไปทั่ว
 はいぶん (配分) การจัดสรร แบ่ง

はいりよ (配慮) การตระหนักรู้ การคำนึงถึง
はいろ (廃炉) เตาปฏิกรณ์
はかまいり (墓参り) การไปไหว้หลุมศพ
はかり (秤) ตาชั่ง ที่ชั่งน้ำหนัก
ばくはつ (爆発) การระเบิด
バケツリレー การต่อแถวส่งถึงน้ำ
はけん (派遣) การส่งพนักงานไปทำงานบริษัทอื่น
はざま (狭間) พื้นที่แคบ
はっこう (発行) การตีพิมพ์
はっしん (発信) การส่งสัญญาณ
バッシング การต่อว่าอย่างรุนแรง
パニック ตกใจ ตื่นกลัว
はまかせ (浜風) ลมชายฝั่ง
はんけい (半径) รัศมี
はんそう (搬送) การขนส่งสินค้า
はんちょう (班長) หัวหน้ากลุ่ม
ひがい (被害) ความเสียหาย
ひさい (被災) การรับเคราะห์ (จากภัยพิบัติ)
ひさいしゃ (被災者) ผู้ประสบภัย
ひさいしょうめいしょ (被災証明書) ใบรับรอง
ผู้ประสบภัย
ひさん (悲惨) ความทุกข์ยาก น่าเวทนา
ひっこし (引っ越し) ย้ายบ้าน
ひとでぶそく (人手不足) ขาดบุคลากร
ひととおり (一通り) ส่วนใหญ่
ひなん (避難) การอพยพ
ひなんしゃとうろくめいぼ (避難者登録名
簿) สมุดจดทะเบียนผู้อพยพ
ひなんじゆうみん (避難住民) ผู้อพยพ
ひなんじょ (避難所) สถานที่พักพิง สถานที่หลบภัย
ひなんじょうきょう (避難状況) สถานการณ์การ
อพยพ
ひなんじょうんえい (避難所運営) การจัดการ
ภายในศูนย์อพยพ
ひなんせいかつ (避難生活) ชีวิตการอพยพ
ひんぱつ (頻発) การเกิดขึ้นแบบถี่ๆ
ふたたび (再び) อีกครั้ง

ふつきゅう (復旧) การบูรณะซ่อมแซม
ふっこう (復興) การฟื้นฟู
ぶつし (物資) สิ่งของที่จำเป็นในการดำรงชีพ
ぶつだん (仏壇) หิ้งพระ
ふとうめい (不透明) ไม่ใส ไม่ชัดเจน
ふびょうどう (不平等) ความไม่เสมอภาค
ふるぎ (古着) เสื้อผ้าที่ใช้แล้ว
ふるさと (故郷) บ้านเกิด
ぶんれつ (分裂) การแตกแยก การแตกตัว
へいさ (閉鎖) ปิด เลิกกิจการ
へんにゅう (編入) การย้ายเข้าเรียนที่ใหม่, เข้าสังกัด
หน่วยงานใหม่
ほいく (保育) การเลี้ยงดูเด็ก
ほいくえん (保育園) สถานรับเลี้ยงเด็ก
ほうかつ (包括) ครอบคลุมทั้งหมด บูรณาการ
ぼうさい (防災) การป้องกันภัยจากธรรมชาติ
ほうしゃせん (放射線) กัมมันตภาพรังสี
ほうしゅつ (放出) การแผ่ (รังสี)
ほうしん (方針) นโยบาย
ほうそう (放送) การถ่ายทอดออกอากาศ กระจาย
เสียง
ポウポウ (หลุน่า) ขึ้นสูง
ぼくじょう (牧場) ฟาร์มปศุสัตว์
ほご (保護) ปกป้อง คุ้มครอง อนุรักษ์
ぼつしゅう (没収) ยึด ริบ
ホットライン สายด่วน (ทางโทรศัพท์)
ほんかくか (本格化) อย่างจริงจัง
マットレス ที่นอน
まんぱい (満杯) เต็ม
みあたる (見当たる) หาพบ
みずはけ (水はけ) ท่อระบายน้ำ
みふるい (身震い) อาการตัวสั่น
むせん (無線) (ระบบ) ไร้สาย
めいめいざら (命名皿) งานของเด็กที่มีชื่อสลักอยู่
めぐむ (恵む) ให้ทาน ให้ความรักความเมตตา
めざす (目指す) มุ่งไปยังเป้าหมาย

めばり (目張り) การปิดช่องต่างๆ เพื่อกันลม
もうふ (毛布) ผ้าห่ม
มุกげき (目撃) เห็น (เหตุการณ์)
มุกひょう (目標) เป้าหมาย
もとどおり (元通り) ดั้งเดิม
やくば (役場) เทศบาลเมือง
やくばしょくいん (役場職員) ข้าราชการส่วน
ท้องถิ่น
ยาเนงาวะ (屋根瓦) กระเบื้องหลังคา
ยูคัง (友好) เป็นมิตร
ยูชูชูโช (優秀賞) รางวัลชนะเลิศ
ยูเซ็น (優先) การให้ความสำคัญมากกว่า
ยูอูชิ (誘致) การเชิญชวน
ยูกุเอฟูเมอิชา (行方不明者) ผู้หายสาบสูญ
ยูตันぼ (湯たんぼ) ถัง กระจกน้ำร้อน
ยูรางิ (揺らぎ) สั่นไหว
ยูอูชิ (陽子) โปรตรอน

ยูอูเชิน (幼稚園) โรงเรียนอนุบาล
ยูอูยู (溶融) การละลาย
ยูกุจิจู (翌日) วันถัดไป
ยูโกยูเร (横揺れ) โค้งเคลง
ยูชิน (余震) อาฟเตอร์ช็อค (แผ่นดินไหวตาม)
รากูโน (酪農) ฟาร์มโคนม
ริจิ (理事) กรรมการบริหาร
ริฮัตเตน (理髪店) ร้านตัดผม
ริฟูจิน (理不尽) ความไม่สมเหตุสมผล
ริโยุเซいかつ (寮生活) การใช้ชีวิตในหอพัก
เรいきやく (冷却) การหล่อเย็น
เรอิชิ (霊璽) บ้ายหลุมศพบรรพบุรุษ
เรนโซกุ (連続) ต่อเนื่องกัน
โรชิยูท (露出) เผยให้เห็น ไผ่ล่อออกมา
วากิมิซุ (湧き水) น้ำซับ (น้ำที่ซึมจากผิวน้ำดิน)
วาซุรา (患う) เจ็บป่วย ทุกข์ทรมานจากโรค

さくら湖 と さくらの公園 (三春町 2016 年 4 月撮影)

参考文献

บรรณานุกรม

●参考文献一覧（五十音順）

- 『大熊町震災記録誌 福島第一原発、立地町から』 2017年3月、大熊町発行
- 『葛尾村東日本大震災記録誌 原子力発電所事故による全村避難の記録』 2015年3月葛尾村発行
- 『逆境に立ち向かう企業家たち 東日本大震災記録集』 2013年2月、福島県中小企業家同友会相双地区発行
- 『震災日記』 2011年11月、菅野幾代著
- 『富岡町 東日本大震災・原子力災害の記憶と記録』 2015年7月、富岡町発行
- 『共に生きる Vol.1』 2012年3月福島大学うつくしまふくしま未来支援センター
- 『浪江のこころ通信 震災後3年間の記録』 2014年3月、浪江のこころプロジェクト実行委員会発行
- 『浪江町災害記録誌 あの日からの記憶』 2017年、福島県浪江町発行
- 『檜葉町災害記録誌～語り継ぐ震災 築く未来へ』（第1編）2014年12月、檜葉町発行
- 『檜葉町災害記録誌～語り継ぐ震災 築く未来へ』（第2編）2016年3月、檜葉町発行
- 『広野町東日本大震災の記録(1)ふる里 “幸せな帰町・復興”への道のり』 2015年3月、広野町発行
- 『双葉町東日本大震災記録誌 後世に伝える震災・原発事故』 2017年3月、双葉町発行
- 『友人・知人あての手記』 2011年11月、菅野啓明著

●参考ウェブサイト

（一財）消防防災科学センター

URL : http://www.saigaichousa-db-isad.jp/drsdb_photo/photoSearch.do

総務部危機対策原子力安全対策課

URL : <http://www.pref.hokkaido.lg.jp/sm/gat/kiso/kisotisiki.htm>

電気事業連合会

URL : <http://www.fepc.or.jp/nuclear/houshasen/>

福島県ホームページ「原子力発言所建設の経緯と現状」

URL : <https://www.pref.fukushima.lg.jp/download/1/aramashi22-11.pdf>

福島復興ステーション

URL : <http://www.pref.fukushima.lg.jp/site/portal/>

ブログ「Wonderful bike & train tour in Fukushima」 URL : www.wonderfulfukushima.com

ご協力いただいた自治体・団体および個人の皆様（五十音順）

- 自治体
 - 福島県双葉郡大熊町（住民証言・写真提供）
 - 葛尾村（住民証言・写真提供）
 - 浪江町（住民証言・写真提供）
 - 楢葉町（住民証言・写真提供）
 - 広野町（住民証言・写真提供）
 - 双葉町（住民証言提供）

- 団体
 - 福島大学うつくしまふくしま未来支援センター相双地域支援サテライト
（自治体とのコーディネート・特別講義開催）
 - Waseda Education (Thailand)（協賛）

- 個人
 - 菅野幾代様（福島県南相馬市）
 - 菅野啓明様（同上）
 - 高橋美加子様（同上）
 - 西田健彦様（ブログ「Wonderful bike & train tour in Fukushima -
福島大好きおじさんの自転車・鉄道旅日記」より中表紙と 20 ページを除く
写真の提供 URL: <http://www.wonderfulfukushima.com>）

福島の写真を提供してくださった西田さん

รายการผู้สนับสนุน (ตามลำดับอักษรญี่ปุ่น)

- เขตปกครองท้องถิ่น (จังหวัดฟูกูชิมะ)

เมืองโอคุมะ อำเภอฟูตาบะ (สนับสนุนบทสัมภาษณ์และภาพถ่าย)

หมู่บ้านคัทสึระโอะ (สนับสนุนบทสัมภาษณ์และภาพถ่าย)

เมืองนามิเอะ (สนับสนุนบทสัมภาษณ์และภาพถ่าย)

เมืองนาราฮะ (สนับสนุนบทสัมภาษณ์และภาพถ่าย)

เมืองอิโรโนะ (สนับสนุนบทสัมภาษณ์และภาพถ่าย)

เมืองฟูตาบะ (สนับสนุนบทสัมภาษณ์)

- หน่วยงาน

Fukushima Future Center for Regional Revitalization, Fukushima University (FURE) (ประสานงานและสนับสนุนข้อมูล)

Waseda Education (Thailand) (สนับสนุนการจัดพิมพ์บางส่วน)

- บุคคล

คุณคันโนะ อิกุโยะ (อำเภอมินามิไซมะ จังหวัดฟูกูชิมะ)

คุณคันโนะ เคเม (อำเภอมินามิไซมะ จังหวัดฟูกูชิมะ)

คุณทาคาฮาชิ มิคะโกะ (อำเภอมินามิไซมะ จังหวัดฟูกูชิมะ)

คุณสึโบอิ มากิ (ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ศูนย์ช่วยเหลือในพื้นที่ไซโซ (FURE))

คุณนิชิตะ ทาเคอิโกะ (สนับสนุนภาพถ่ายจากบล็อกชื่อ “Wonderful bike & train tour in Fukushima” URL: <http://www.wonderfulfukushima.com>)

คุณนิชิตะ ทาเคอิโกะ ที่กรุณาให้ใช้ภาพถ่ายประกอบหนังสือเล่มนี้

プロジェクトメンバー คณะผู้จัดทำ

“โครงการแปลหนังสือเพื่อชุมชน” (สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น)

编者 パットオン・ピパタナクル
บรรณาธิการ อาจารย์ ดร.ภัทร์อร พิพัฒน์กุล

編集チーム

กองบรรณาธิการ

村木佳子	อาจารย์มูรากิ โยชิโกะ
サマツチャヤー・チャロンシン	น.ส.สมัชญา เจริญสิน
スパピット・シャットウィライ	น.ส.ศุภพิชญ์ ฉัตรวิสัย
タンチャノック・マンテーブ	น.ส.ธัญชนก หมั่นเทพ
ナツチャヤー・ジウオラセートクン	น.ส.ณัฐชยา จิวระเศรษฐ์กุล
安田佳乃子	น.ส.ยาชุตะ คาโนโกะ
吉村花恵	น.ส.โยชิมุระ ฮานาเอะ

翻訳者

ผู้แปล (เรียงตามลำดับบทความที่แปล)

サマツチャヤー・チャロンシン	น.ส.สมัชญา เจริญสิน
スパピット・シャットウィライ	น.ส.ศุภพิชญ์ ฉัตรวิสัย
オンアーリー・サークน	น.ส.อรอารีย์ สาคุณ
タンチャノック・マンテーブ	น.ส.ธัญชนก หมั่นเทพ
マニーラット・クーンカラトーク	น.ส.มณีรัตน์ คุณกระโทก
ドウミタカナリ	นายதாகะนารี โดวมิ
ケッサリン・ミンパア	น.ส.เกษรินทร์ มीलภา
ピパット・チャンเตอต	นายพิพัฒน์ ช้างเทศ
パナポーン・センリット	น.ส.ภณพร แสงฤทธิ
プーム・ユアンอักคาเรอต	นายภูมิ ยวงอัคเรศ
ラッタキット・マニーラット	นายรัฐกิต มณีรัตน์
パットラー・ティティタンมาร์ポン	น.ส.ภัทรา จิตติธรรมาภรณ์

プラパピム・カニッタノン	น.ส.ประภาพิมพ์ กนิษฐานนท์
ワチラヤー・カンティヤー	น.ส.วชิรญาณ์ กัณฑ์ยะ
ショーティロス・ゴモンワイト	น.ส.โชติรส โกมลวิทย์
ウォンサコン・ルアンプ่อมプーン	นายวงศกร เรืองเพิ่มพูล
スニサー・ワイยาตี๊ปป	น.ส.สุนิสา ไวยทิพย์
ルチラー・ヌアンไซ	น.ส.รุจิรา เนื่องสาย
ナッター・ウドムซิน	น.ส.ณัฏฐา อุดมสิน
パンヤー・シリローชานาグン	นายปัญญา ศิริโรจนกุล
ナッチャヤー・ジウオラเซートクン	น.ส.ณัฐชยา จิวรเศรษฐ์กุล
サパシット・タクヤ・ปีบูลสราู๊ต	นายสรรพสิทธิ์ ทะกฤษะ พิบูลสรารุจ
ワラントン・ラオラワラクน	น.ส.วรัณธร ลออวรากุล
タナポン・トンウィチอัน	นายธนพนธ์ ทองวิเชียร
ป๋อนคามอน・ชินว๋อนสำร๋อน	น.ส.พรกมล ชินวงศานนท์
ออนูมาะ・ลาตตะนาอุอิไชย	น.ส.อรอุมา รัตนวิชัย
สวานเนอร์・สาตตะชาพันทาคีรี่	น.ส.สุวรรณา สัจจพันธ์ศรี
คอมปัตต・ซิล리아ตีวัตต	นายคมพัชญ์ สิริอติวัฒน์

表紙・中表紙デザイン ナッチャヤー・ジウオラセートクン
ออกแบบปก น.ส.ณัฐชยา จิวรเศรษฐ์กุล

イラスト 高橋和蘭 (シーナカリンウイロート大学付属中等教育学校 1 年)
วาดภาพประกอบ ด.ญ.วรัญช์ ทาคาฮาชิ (โรงเรียนมัธยมสาธิต มศว ประสานมิตร)

監修 高橋秀一 (Waseda Education Thailand ディレクター、中表紙写真も)
ที่ปรึกษา นายทาคาฮาชิ ชูอิชิ (กรรมการ โรงเรียนภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นวาเซดะ)

3. 11 福島の記憶

2018 年 5 月 15 日 発行
2018 年 6 月 20 日 第 2 刷

編集・発行者

シーナカリンウィロート大学人文学部東洋言語学科

Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University

114 Sukhumvit 23, Wattana District, Bangkok 10110, THAILAND

Tel : (662) 649-5000 ext.16275

Fax : (662) 258-4006

Website : <http://www.swu.ac.th>

บันทึกความทรงจำ FUKUSHIMA 3.11

ผู้จัดพิมพ์

“โครงการแปลหนังสือเพื่อชุมชน”

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก

คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

114 ซอยสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110

โทรศัพท์ 0-2649-5000

<https://www.swu.ac.th/>

พิมพ์ครั้งแรก พฤษภาคม 2561

พิมพ์ครั้งที่ 2 มิถุนายน 2561

本書はシーナカリンウィロート大学人文学部の「外国語書籍翻訳・寄贈を通じたコミュニティ貢献プロジェクト助成金」を受けて出版されました。また第2刷にあたり長塚博道様（神奈川県伊勢原市）より出版助成金をいただきました。

หนังสือนี้เป็นส่วนหนึ่งของ “โครงการแปลหนังสือเพื่อชุมชน” จัดพิมพ์ครั้งแรกด้วยงบประมาณของคณะมนุษยศาสตร์ประจำปีพ.ศ.2561 แผนงานพื้นฐานด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ผลผลิตผลงานการให้บริการวิชาการ การจัดพิมพ์ครั้งที่ 2 ได้รับเงินสนับสนุนค่าจัดพิมพ์จากคุณนากาสึกะ ชิโรมิจิ (อำเภออิเซฮาระ จังหวัดคานากาวะ)

“ผู้คนมีแต่ความกังวล ไม่รู้ว่าจะกลับบ้านได้เมื่อไร โดนรังสีหรือไม่
ครอบครัวก็กระจัดกระจาย เพื่อนบ้านอพยพไปที่ไหนก็ไม่รู้
พวกเขาต้องเข้มแข็งใช้ชีวิตอย่างไรอิสระในสถานที่ที่ตัวเองไม่รู้จัก
บางครั้งก็ต้องทนเป็นผู้อพยพต่อไปขณะที่หวาดหวั่นกับการโดนเหยียดหยาม”

「いつ自宅に戻れるかわからない、被ばくしてしまったのではないか、
家族がばらばらになった、隣近所の人たちがどこに避難したかわからないなどの不安に加え、
知らない土地で不自由な暮らしを強いられ、
時には避難者に対する差別に怯えながら人々は避難を継続せざるをえなかった。」